ROLL

350.000 TL
KDV Dahil

joni mitchell

vic chesnutt

manic street
preachers

bülent
ortaçgil

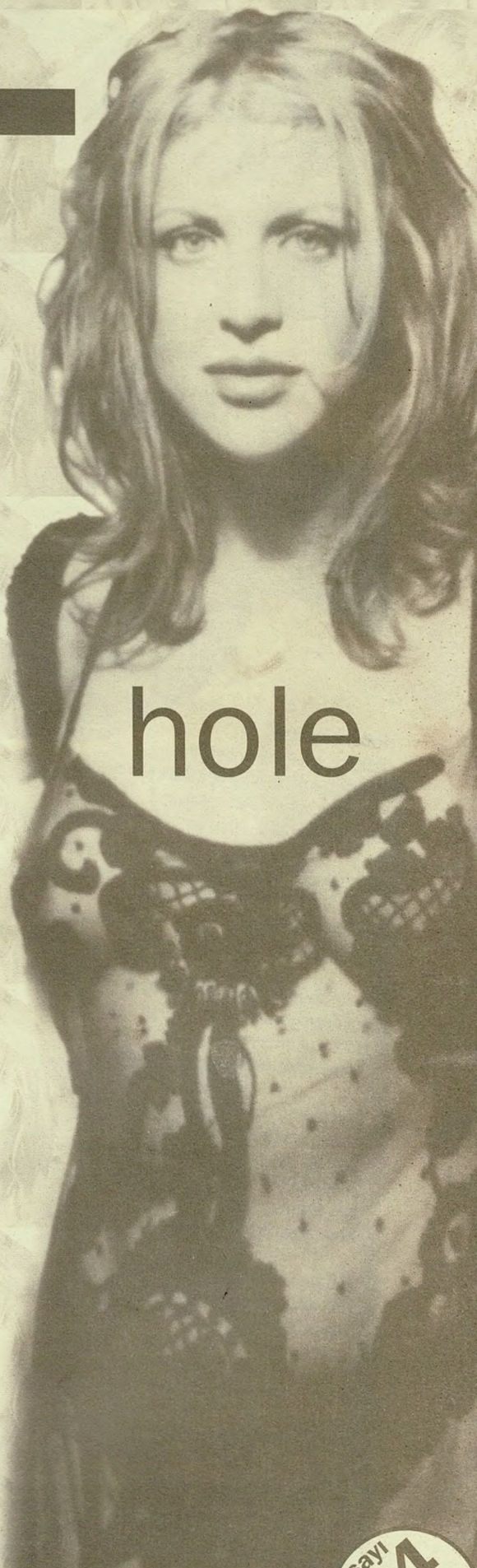

hole

nilüfer akbal • pascal comelade • cengiz teoman • suzanne vega

sayı 24
ekim '98

gabriel peter

Türkçesi: Cebenoyan Cüneyt

Duvar Çiçeği
Birkaç adım duvardan duvara
Pencereler kepenkli, ışık arama
Yerler nem içinde, ter içindesin sen
Onların istediği aklını yitirmen
Bir sürü palavra, bir sürü vaaz
Kırmak için direncini
Yok onlara taviz
Bitmek bilmiyor gün
Yok yapabileceğin bir şey
Harıl harıl çalışıyor zihnin
Zayıf düşüyor bedenin

Diren, diren
Seni tıktılar bir deliğe, kısmak için sesini
Vazgeçmeyeceksin, yitirmeyeceksin cesaretini
Diren, bir kumar oynadın hayatınla
Ve şimdi başbaşasın karanlıkla
Seni bu kafese tıkanlar
Uyurken işkence aletleriyle birlikte
Göremezler özgürlüğe giden yolunu
İnşa ettiğin kan ter içinde

Çıkarıyorlar seni dışarı - gözlerin ışıkta kamaşacak
Sorgu odasına alınıyorsun - yok bir şey bunda şaşacak
Önlükleri temiz ve beyaz, sorular hep tuzak
Hepsinin gözleri, Hipokrat yeminleri kadar uzak
Misafirleri olarak, yapmanı istiyorlar söyleneni
Direnmek istiyorsun, yapıyorsun elinden geleni
Zorluyorlar direncinin sınırlarını, geçiriyorlar ötesine
Karşılık vermenin bir yolu yok, yapılanların hiçbirisine

Seni tıktılar bir deliğe
Kısmak için sesini
Vazgeçmeyeceksin, yitirmeyeceksin cesaretini
Diren, bir kumar oynadın hayatınla
Ve şimdi başbaşasın karanlıkla
Seni bu kafese tıkanlar
Uyurken işkence aletleriyle birlikte
Göremezler özgürlüğe giden yolunu
İnşa ettiğin kan ter içinde

Belki de kaybolacaksın, ama unutulmayacaksın
Ve ben söz veriyorum sana
Koymayacağım elimden geleni ardıma
Koymayacağım elimden geleni ardıma
Koymayacağım elimden geleni ardıma

Hatırlamıyorum
Belgem yok kimliğimi gösteren
Kağıdım yok ne olduğumu belirten
Yetinmek zorundasın bildiğinle
Umurumda değil yitip giden

Boş midem, boş kafamın içi
Boş yüreğim ve boş yatağımın içi
Hatırlamıyorum
Hatırlamıyorum

Hatırlamıyorum, gelmiyor hafızam geri
Anımsamıyorum hiçbir şeyi
Hatırlamıyorum, gelmiyor hafızam geri
Anımsamıyorum hiç ama hiçbir şeyi

Sözcüklerin acaip, benimse şifre çözücüm yok
Niyetin neyse açıkça söyle
Boşluğa bakıp sodanı içerken diyorsun ki
"Korkacak bir şey yok, doğruyu söyle"
Kes bakmayı atmaca gibi
Karmakarışık kafam, söyleyecek bir şeyim yok ki

Hatırlamıyorum, gelmiyor hafızam geri
Anımsamıyorum hiçbir şeyi
Hatırlamıyorum, gelmiyor hafızam geri
Anımsamıyorum hiç ama hiçbir şeyi

Bizden değilsin
Yabancının gözlerindeki
Sudan ibaret
Görünüş aldatıcıdır
Farklılıklarsa net

Yabancı beden, yabancı zihin
Körler ülkesine hoş gelmedin

Bizim gibi görünüyor
Bizim gibi konuşuyor olabilirsin
Ama bu işler nasıldır bilirsin
Sen bizden değilsin
Bizden biri değil
Sen bizden değilsin
Bizden biri değil
Bizden biri değil
Hayır, sen bizden değilsin

Rakamlar huzur verir, bölmeyi öğrendiğinde
Eğer dışarısı olmasaydı
Nasıl olurduk biz içeride
Açık bir zihin değişik fikirlerden beslenir
Ama senin değerlerin çarpık
Mesele değil, bu da düzeltilir

Bizim gibi görünüyor
Bizim gibi konuşuyor olabilirsin
Ama bu işler nasıldır bilirsin
Sen bizden değilsin
Bizden biri değil
Sen bizden değilsin
Bizden biri değil
Bizden biri değil
Hayır, sen bizden değilsin

Biko
Eylül 77
Port Elizabeth'de havalar iyi
619 numaralı Polis Sorgu Odasında
İşler bilindiği gibi

Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Yıhla Moja, Yıhla Moja
– adam öldü

Başka bir renk yok, kıpkızıl bir rüya
Görüyorum uyumaya çalıştığımda
Siyah ve beyaz dış dünya
Ölü olan tek bir renk yalnızca

Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Yıhla Moja, Yıhla Moja
– adam öldü

Bir mumu söndürebilirsin
Ama bir yangını asla
Alevler tutuşmaya başlayınca
Taşınacaktır ötelere rüzgârla

Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Ah Biko, Biko, çünkü Biko
Yıhla Moja, Yıhla Moja
– adam öldü

Ve dünyanın gözleri
İzliyor şimdi izliyor şimdi

4 Ajans

8 Bülent Ortaçgil

9 Suzanne Vega

10 Manic Street Preachers

14 Yeni batı, yeni-country

18 Vic Chesnutt

22 Pascal Comelade

26 Cengiz Teoman

28 Nilüfer Akbal

32 Hole

36 Joni Mitchell

42 Betty Carter

44 Silifut-tilisyum

46 Bizarre festivali

48 Gayd

50 Albümler

56 Liste

57 Bülent Ortaçgil (devam)

62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Atilla Aydoğdu, Aynur İlhan, Ayşe Draz, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Derya Bengi, Duygu Akın, Ender Ergün, Eray Makal, Ensar Altın, Erdir Zat, Erol Babaoğlu, Fatih Özgüven, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Dilek, Hakan Lokanoğlu, HknKrtsh, Ilhan İrem, İlker Aksoy, Kerem Demir, Levent Pekel, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Nedim Yalgı, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özgür Uçkan, Özlem Köseoğlu, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serkan Seymen, Sevin Okyay, Sid, Siren İdemen, Şahan Nuhoğlu, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yücel Göktürk **Film hazırlık:** Çağdaş Grafik **Baskı:** Serler Matbaası **Dağıtım:** Bir-Yay **Adres:** Sıraselviler Caddesi Billurcu Sokak 32/3 Taksim İstanbul **Tel-Faks** 245 56 06 **Yıl** 2 **SAYI 24 - EKİM '98** **İmtiyaz Hakkı:** Nefes Yayıncılık adına Yücel Göktürk **Sorumlu Yazışleri Müdürü:** E. Derya Bengi
Web: http://abone.turk.net/meram/homepage.html
AYDA BİR YAYINLANIR

Roll over denizin nazlı kızı

Selanikli Ahmet'in bir hüzzam eseri nde
Deniz Kızı Eftalya ve Sadi Bey'in düetini dinliyoruz...

İnan inan ki ey güzel, duyunca hoş kelâmını.
Dil-i hazin, pür emel bulur sûrur-u tâ'mını.
Gel ey peri bibedel, inâyet et selamını,
Esirgeme namını, bul imdi bul makamını
Makam-ı ihtirâmını, hayal-i ihtişamını.

Şimdi sırada Sabite Tur'un seslendireceği bir eser var.
Deniz Kızı Eftalya'nın ölümü üzerine
Aleko Bacanos'un bestelediği bir acemaşiran şarkı

Gel ey denizin nazlı kızı nûş-i şarab et
Çık sahile gel senede bir âlem-i âb et
Mestane bakışlarla beni mest-i harâb et
Çık sahile gel sinede bir âlem-i âb et.

Programımızın sonunda Sadi Bey'in mahur bestesini eşi Deniz Kızı Eftalya okuyacak. Kemanda Sadi Bey, piyanoda Yorgo Bacanos Eftalya'ya eşlik ediyor...

Ateşin gözlerini ruha kemend etme sakın
Beni Leyla gibi zülfüne bendetme sakın
Kanayan kalbimi öksüz bırakıp gitme sakın
Beni Leyla gibi zülfüne bendetme sakın.

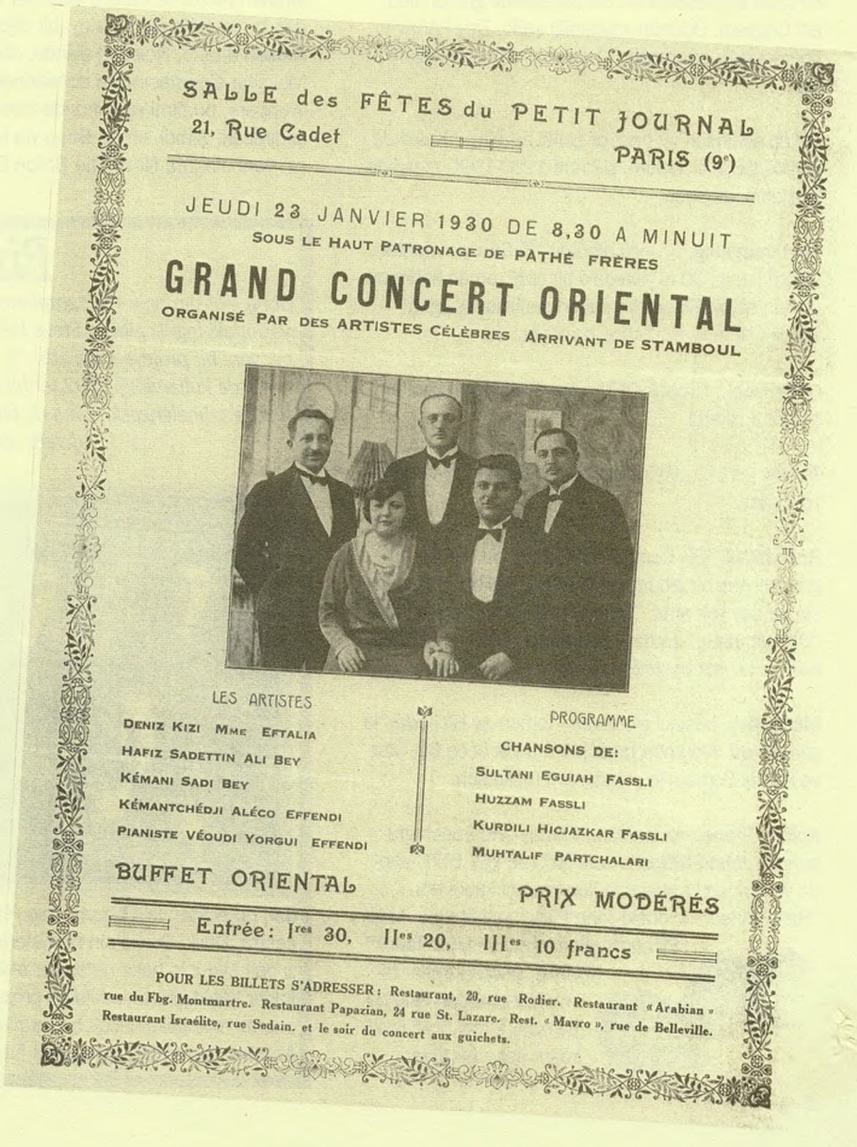
SALLE des FÊTES du PETIT JOURNAL
21, Rue Cadet
PARIS (9e)

JEUDI 23 JANVIER 1930 DE 8,30 A MINUIT
SOUS LE HAUT PATRONAGE DE PATHÉ FRÈRES

GRAND CONCERT ORIENTAL
ORGANISÉ PAR DES ARTISTES CÉLÈBRES ARRIVANT DE STAMBOUL

LES ARTISTES
DENIZ KIZI Mme EFTALIA
HAFIZ SADETTIN ALI BEY
KÉMANI SADI BEY
KÉMANTCHÉDJI ALÉCO EFFENDI
PIANISTE VÉOUDI YORGUI EFFENDI

PROGRAMME
CHANSONS DE:
SULTANI EGUIAH FASSLI
HUZZAM FASSLI
KURDILI HICJAZKAR FASSLI
MUHTALIF PARTCHALARI

BUFFET ORIENTAL
PRIX MODÉRÉS

Entrée: Ires 30, IIes 20, IIIes 10 francs

POUR LES BILLETS S'ADRESSER: Restaurant, 20, rue Rodier. Restaurant « Arabian » rue du Fbg. Montmartre. Restaurant Papazian, 24 rue St. Lazare. Rest. « Mavro », rue de Belleville. Restaurant Israélite, rue Sedain. et le soir du concert aux guichets.

AJANS

İnsanın gözleri, önlerine gözkapakları indi diye kapanmaz. Kapaklarının arkasında gözler açıktır. Açık bir kapının ağzına bir kaya yuvarlasanız, kapı bu yüzden kapanmaz; kaldı ki pencere de böyle kapanmaz, çünkü uzağı görmeyi sağlayan şey gözler değildir ve demek ki sizin dünyadan hiç haberiniz yok. **BORIS VIAN**, Yüreksöken

Benim tipimde ne var yahu! Böyle, gömlek giymiş, kravat takmış, pantolonlu, tonlaması yerinde bir adamım. **MÜSLÜM GÜRSES**

Rüyada org sesi işitmek, gayet üzücü ve hazin bir hadise ile karşılaşacağınıza; kendinizin org çaldığını görmek, neticesiz bir aşka tutularak ızdırap çekeceğinize işarettir.

Tibet geleneklerine göre, bakirelerin zerre kadar değeri yoktur.

İnsanlar yemekler gibidir. Çoğu burjuvalar bana sığır haşlaması gibi görünüyorlar: salt buhardan oluşma, susuz, tatsız –hemen karın doyuran ve hödükler tarafından çok yenen bir yemek. **GUSTAVE FLAUBERT**

Bill Laswell, Jah Wobble ve Can'in davulcusu Jaki Liebezeit, yanlarına tablacı Badal Roy ve gitarist Nicky Skopelitis'i de alarak **Ekstasis** isimli bir beşli kurdular. Hint ve Arap geleneklerini deneysel bir tarzla ele alacak ekip Cyberoctave plak şirketinden bir de albüm yayınlayacak.

Lisa Germano'nun beşinci solo albümü "Slide" ekim ortasında yayınlanıyor. Germano'nun "Slide"daki yardımcıları Mitchel Fromm (Suzanne Vega'nın kocası, prodüktör) ve Pete Thomas (Attractions'ın davulcusu).

Memleketi İskoçya'yı unutmuş görünen ve on senedir New York'da yaşayan **Lloyd Cole**, kariyerinin en suskun dönemini bir albümle noktalıyor. The Negatives adını verdiği yeni grubuyla Amerikan kulüplerinde, Brezilya'da konserler verip yeni şarkılarını hale yola koyan Cole'un bu arada bir "Best-of" albümü de yayınlandı. Albümde hem solo döneminden hem de eski Commotions döneminden şarkılar var.

Cure'den **Robert Smith** ve **Jason Cooper**, David Bowie'nin gitaristi **Reeves Gabrels**'la bir araya gelerek bir şarkı kaydedecekler. Bu tek şarkılık grubun kod adı Cogasm. Üçlünün kaydettiği şarkı, Trey Parker'in pornocularla çevireceği "Orgazmo" filminde kullanılacak.

U2 üç albümlük bir best of serisi hazırlıyor. Kasımda yayınlanacak ilk albüm, U2'nun 1980-1990 arasındaki işlerini kapsıyor.

Soul Coughing, üçüncü albümü "El Oso"yu yayınladı. Albüm ismini 30'lu yıllardaki bir çizgi roman kahramanından alıyor. Bu arada grubun şarkıcısı Doughty, kendini ilk solo albümüne hazırlıyor.

Chris Isaak, "Speak Of The Devil" adındaki yeni albümünü çıkardı.

James, yeni bir albüm için Brian Eno'yla birlikte stüdyoya girdi.

Radiohead, "OK Computer" çıkalı daha dün bir bugün iki, yeni bir albüm yayınlayacak galiba. Henüz kesin bir şey yok ama, "Reload" adı verilecek albümde "OK Computer" zamanında yapılıp yedekte kalan şarkılar ve bu yaz bestelenenler bir arada yer alacak.

Mudhoney, beşinci albümleri "Tomorrow Hit Today"la geri döndü. Albümün prodüktörü daha önce Big Star ve Primal Scream'le çalışan Jim Dickinson.

Rolling Stones elemanları, Mamas And Papas grubundan **John Phillips**'in solo albümü için 1976 yılında yapdıkları kayıtların kullanılmasını kabul etti. "Half Stoned" adındaki John Phillips albümüne Keith Richards, Ron Wood ve Mick Taylor katılmış, ancak kayıtlar tamamlanamadan ekip dağılmıştı. Şimdi aradan 20 küsur sene geçtikten sonra albümün akla gelmesinin sebebi John Phillips'in çektiği para sıkıntısı.

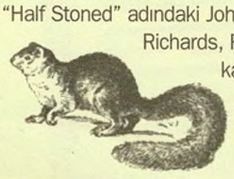

Portishead haftalarca düşündü taşındı ve 24 Temmuz 1997'de New York'ta senfoni orkestrası eşliğinde verdikleri konserin kayıtlarını yayınlamaya karar verdi. Zaten korsan CD'ler elden ele dolaşıyordu. Albümün adı "PNYC" olacak ve 3 Kasım'da piyasaya sunulacak.

Pulp, bu sene Glastonbury'de verdikleri konserden yedi parçayı bir mini albümde topladı. "This Is Hardcore"un yeni müşterileri çam sakızı çoban armağanı bu CD'yi artı bir ödeme yapmadan elde edecekler.

Pere Ubu, **The Buzzcocks**, **The Fall** ve **The Stranglers** çeşitli Amerikan şehirlerinde nostaljik bir turneye çıkıyor. Eski MC5 gitaristi Wayne Kramer da bu konserlerde Pere Ubu'yle sahneye çıkacak.

Wim Wenders, televizyon için çektiği **"Buena Vista Social Club"**ın montajını tamamladı. Ry Cooder'la geçen sene aynı isimde bir albüm yapan Kübalı yaşlı müzisyenlerin (Compay Segundo, Ruben Gonzalez, Ibrahim Ferrer ve Lazaro Villa) yer aldığı filmin ardından bu kez Wenders kafayı bir diğer yaşlı kurt **Willie Nelson**'a taktı. Nelson'ı evinde, stüdyoda ve eski bir Meksika sinemasındaki konserinde görüntüleyen Wenders, bu filmi yıl sonunda video filmi olarak çıkaracak. Şimdi sırada **Bono**'yla birlikte kotaracakları yeni sinema filmi "The Billion Dollar Hotel" var.

Smashing Pumpkins, turnesindeki bazı konser gelirlerini Harlem'deki genç uyuşturucu bağımlılarının tedavisi için çalışan bir derneğe bağışlıyor.

Garbage, yeni single'ının B yüzünde yer vermeyi düşündüğü bazı şarkılar için geçen ay yine Madison'da stüdyoya girdi.

John Lee Hooker'ın San Francisco'daki evi büyük bir yangın tehlikesi atlattı. 80 yaşındaki blues'cu, sakin bir şekilde terasa çıkarak alevlerden paçayı sıyırdı. İtfaiyecilerin başarısı sayesinde emektar gitarlarının da çoğu sağlam.

Sonic Youth'un gitaristi ve şarkıcısı **Thurston Moore**, yakında kendi deyimiyle "kazara, umulmadık" bir albüm sahibi olacak. Boymerang'ın drum&bass albümünde kullanılması için gitarla kayıtlar yapan Moore, proje iptal olunca sadece bu gitar kayıtlarının albüme dönüşmesi için bir teklif aldı. Ama albüme katılımlar ve stüdyo müdahaleleri yapılacak: Third Eye Foundation, Add N To X, Mogwai, Alec Empire, Damon Albarn, Stereolab gibi isimler remiksler ve kayıtlar yapacaklar. Bu projeye davet edilen David Bowie, Beastie Boys, Yoko Ono gibi isimler, özür dileyerek işlerini bahane ettiler ve "bir dahaki sefere" sözü verdiler.

Bir.. ki.. üç.. tıp

Gong gibi senfonik-rock gruplarından System 7 gibi teknoculara, maceradan maceraya koşan 47 yaşındaki İngiliz gitarist Steve Hillage, yanına dostu Rachid Taha'yı, Khaled'i ve Faudel'i de alarak yeni bir projeye imza attı: "1, 2, 3 Soleils" (Bir, İki, Üç Tıp). Daha önce Khaled'in dört şarkısının da kullanıldığı 1992 tarihli aynı adlı Bertrand Blier filmini esas alan gösteri, birkaç ay boyunca sahnelenecek, sonra da bir live-albüm ve video film halinde piyasaya sunulacak... Aden dergisi Steve Hillage'la kısa bir görüşme yapmış:

"1, 2, 3 Soleils" projesinin arkasında sizi görmek biraz şaşırtıcı...

Steve Hillage: 70'li yıllarda Ümmü Gülsüm'ü dinleyerek Arap müziğine aşık oldum, hemen sonra grubumla birlikte bir Arap şarkısının enstrümantal kaydını yaptık. Rachid Taha bu kaydı duymuş ve grubu Carte de Séjour'un prodüktörlüğünü yapabileceğimi düşünmüş. Onunla ilk karşılaşmamız 1983'teydi, birlikte dört albüm yaptık. İşte her şey böyle başladı. Son işlerimin esası, bu müziğin içine house ve techno ritmlerini katmak, ki zaten bu ritmlerde de Cezayir ve Fas müziğine özgü "trans" unsurlarına rastlanıyor.

Bu gösterinin nasıl bir yapısı var?

Üçünün repertuarının en iyi bölümleri olduğu kadar, bu gösteri için hazırlanmış yenilikler de var. 32 yaylı çalgıdan oluşan gerçek bir oryantal orkestra, David Bowie'nin ritm elemanları, bir gitarist, dört perküsyoncu, bir udçu, bir flütçü ve bazı parçalar için bakır nefesliler ekibi... Gösteri ikibuçuk saat kadar sürecek. Bu benim şimdiye kadar katıldığım en etkileyici projelerden biri. Ben Fransa'da önümüzdeki 10-15 sene içinde çok önemli hale gelebilecek bir müzikal hareketin varlığına samimiyetle inanıyorum: Arap müziğiyle Avrupalı tekno-rock arasındaki füzyon.

4→

Rüyada milli çalgılarımızdan olan curayı görmek, eski dertlerinizin bugünlerde depreşeceğine, uzak bir yerden haber alacağınıza, bir yaşlı kimsenin gönlünü alıp hayır duasını alacağınıza işarettir.

Zengin insanların seksten aldıkları zevk, yoksullara göre daha azdır.

Sarı gülü derende / İnsaf senin nerende / Kabahat sende değil / Seni seven gönülde elbet bir çocuk yanımız olmalı korkan -ustası asılırken ölüme çırak duran-
HAYDAR ERGÜLEN

Kasetin çok güzel tepki aldığını biliyorum. Güzel yorumlar, güzel mektuplar aldık, fakat bir dağıtım sıkıntısı yaşandı. Dolayısıyla telefonla bizi arıyorlar, "sizden istesek bize yollar mısınız" diyorlar. Ben perakende satış noktası değilim ne yazık ki bu konuda.
SERHAT HACIPAŞALIOĞLU

Sokakta yürürken özellikle kadınların davranışı çok önemlidir. Görgülü bir kadınla görgüsüz bir kadın arasındaki fark derhal dikkati çeker. Meşum kadın rolünü oynuyormuş veya büyük bir mağazanın mankeniymiş gibi kalçalarınızı dalgalandırarak yürümeyiniz.

Manu Chao'nun solo albüm telaşından yolda unuttuğu grubu **Mano Negra**, eylül sonunda bir best-of yayınlıyor.

Son zamanların en iyi folk şarkı yazarlarından Lou Barlow'un grubu **Sebadoh** yeniyıl başında grubun adını taşıyan bir albüm yayınlayacak.

Sneaker Pimps'in as elemanlarından Keli Dayton gruptan ayrıldığını açıkladı. Dayton solo albüm yapmak için çalışmalara koyulurken, grup yeni albümünü 99 ilkbaharına yetiştirmeye çalışıyor.

Jon Spencer Blues Explosion'ın yeni albümü "Acme" ekim ortasında yayınlanacak.

The The ocak ayında, Matt Johnson'un Londra'nın Doğu Yakasındaki stüdyosunda miksajını yeni tamamladığı albümle tekrar ortalığa çıkacak.

Stereolab, çekmeceleri, kenarı köşeyi karıştırmayı seviyor. "Switched On" ve "Refried Ectoplasm"dan sonra, İngiliz grup çeşitli remiklerini, enstrümantal parçalarını ve B yüzü parçalarını arşivden çıkardı. "Aluminium Tunes" adını verdikleri albüm önümüzdeki günlerde double CD olarak piyasaya çıkacak.

Bis, Glasgow'da yeni albümün miksajını tamamladı. İskoçyalı grubun parçalarının prodüksiyonunu Gang of Four'un gitaristi Andy Gill yaptı.

Arap zirvesi

22 Ocak 1979 tarihli Hey dergisinde tam sayfa bir ilan: *Oscar Plakçılık sunar: Türkiye'de ilk defa Arapça sözlü LP çıktı. Müziği bilen ve sevenlere müjde! Hakiki arabesk müzik. Arap aleminin ünlü sanatçısı Farid El Atrache...*
İlandaki plak kapağında memelerine siyah bant çekilmiş sarışın ilahe Marilyn Monroe gözüküyor... Bunun adına ırkçılık mı demeli dangalaklık mı bilmiyoruz ama (ki ikisi de aynı kapıya çıkar), o zamanlar Arapça plağın üstüne, vazgeçtik alakalı bir resimden, bir Arap kızı koymaktan bile aciz İMÇ, şimdi aradan 20 yıl geçtikten sonra günah çıkartıyor. İnanması güç; iki CD'den (ya da kaset) oluşan mükemmel bir toplama albümle karşı karşıyayız: "Arap Müzik Dünyası Antolojisi." İçinde yok yok. 40'lı, 50'li yıllarda Arap radyolarından, sinemalardan memleketçe aşina olduğumuz Arap yıldızlarının resmigeçiti... 25 şarkılık, 150 dakikalık bir Arap zirvesi... Üstelik albümün kitapçığında şarkıcılar hakkında doyurucu bilgileri Türkçe tercümeleriyle okuyabilirsiniz: Abdülhalim Hafız kimlerden etkilenmiş, Leyla Murad şarkıcılığı ve sinemayı neden bırakmış, Abdülvahap büyük orkestra müziğini nasıl geliştirmiş, Ahmed Vehbi "Oran usulü"nü nasıl yaratmış, Ümmü Gülsüm Hayyam'ın rubailerini nasıl plağa okumuş, Nâzım el-Gazali Bağdat'ta ne çileler çekmiş?.. Albümü dinledikçe, bizde

"Ada sahillerinde bekliyorum" diye bilinen hicaz türkünün Suriyeli Sabah Fahri tarafından yapılan adaptasyonuna, Mine Koşan'ın "Sevenin kıymetini sevenler anlar, aşk ateşidir bu yaktıkça yakar" şarkısının Ferid el-Atraş imzalı orijinaline ve Rachid Taha'nın "Ya Rayah"ının asıl sahibinden, Dahman el-Harrachi'den icrasına rastlayabilirsiniz. (Dahası, Arap müziği ile klasik Türk müziği ve arabeskin birleşen ve ayrılan yanları üzerinde fikir jimnastiği yapabilirsiniz. Mesela bizim arabeskte çok yaygın olan elektro bağlama gibi bir ses, bu albümde sadece Lübnan'dan Sabah'ın parçasında kulağımıza geldi...)
Hatırlayan hatırlar, bu insanlar, Abdülvahaplar, Ümmü Gülsümler, Sabahlar, Feyruzlar, Ferid el-Atraşlar bir zamanlar hiç yabancımız değildi. Gazeteler, mecmualar bile onlardan haberlerle dolar taşardı. Haftada 60 bin satan Radyo Magazin dergisinin 1951 tarihli sayılarında Mısır'ın ünlü yıldızlarıyla yapılmış röportajlara yer verilmişti. *"Röportajı yapan ve resimleyenler: Sureti mahsusada uçakla Mısır'a gönderdiğimiz Zafer Sülek ve Foto Hikmet"* imzasıyla yayınlanan yazı dizisinde, "Arabın yalellisi" diskuruna karşı cevap niteliğinde hoş cümlelere rast geldik: *"Bizde bir şarkı ne kadar güzel olursa olsun, uzadı mı can sıkar. Fakat sık sık nağmelerindeki tatlılığı değiştirmeye kalite itibariyle müsait olan Arap musikisi hiç de böyle değildir. Onda, gamdan neş'eye, neş'eden birdenbire raksa garkolan daimi bir inkilâp görülür. Ve insan bunun katiyyen bitmesini istemez..."*
Tükürükler saçarak "Ne Şam'ın şekeri, ne Arabın yüzü" diye bağıran savaş çığırtkanlarının ortalığı kapladığı şu günlerde, kurulun rahat bir koltuğa, "Arap Müzik Dünyası Antolojisi"ne takılın. Korkacak bir şey yok. Arap müziği bütün güzel müzikler gibi güzel bir müzik.

Ümmü Gülsüm

Abdülvahap

Leyla Murad

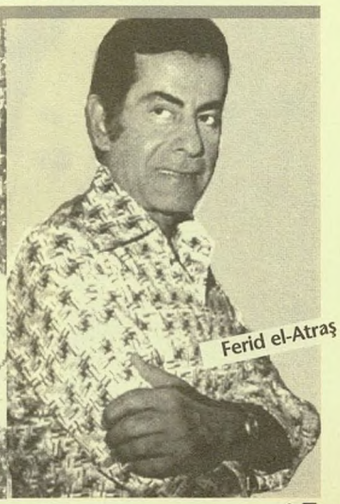
Ferid el-Atraş

→5

AJANS

Rüyada bir musiki topluluğu içinde dümtek vurmanız, işlerinizde gelişme olmayacağına, yarıda kalan bir işinize baştan başlayacağınıza delalet eder.

Ben doğuştan dilbilimciyim. Sessizliği bile duyar ve anlarım. Son derece ürkütücü ve anlaşılması en kolay dildir. Unutulmuş ve kimsenin ilgisini çekmeyen, kimsenin duymadığı yaşayan diller en anlamlı haykırışlardır. **EMILE AJAR**, Yalan Roman

Öğretmenim bir güneş / Bizlere ışık saçan / Geleceğin güvenli / Aydın yolunu açan / Yaş iken eğilirmiş / Koca dallar, ağaçlar / İnsanda da eğitim / Pek küçük yaşta başlar / Sağlam yaşamak yetmez / Hayat yolunda bize / Gerek vardır her çeşit / Bilgi edinmemize / Öğretmenimiz verir / Bilgileri, hüneri / Öğretir, kazandırır / Bize mutlu günleri **VEFA ÇAĞAN**

Bir konuşma başlar da yanınızdaki kadın veya erkek sizi tanıştırmaz ise ona yavaşça: "Dostlarınıza beni tanıştırsanıza" diyebilirsiniz.

Noir Désir tahmin edilenden önce dinleyicilerin karşısına yeniden çıkacak. Tam manasıyla bir "yeni" albüm olmasa da, grup tarafından seçilen sanatçılar tarafından elden geçirilmiş eski parçaların bir derlemesi bu. Noir Désir'in diskografisinde apayrı bir yeri olacak olan bu albümde 11 parça yer alacak. Replikam tarafından "Oublier", Sloy'dan "Les Ecorches", Yann Tiersen'den "A ton étoile", Pills'den "Tostaky", Andrej'den "Fin de siècle" ve "Septembre en attendant", Al Comet'den (Young Gods'dan) "A l'arriere des tauis", Anna Logik'den "Lolita nie en bloc", Treponem Pal'den "One trip, one noise", Franz'dan (Young Gods'dan) "Le leuve" ve Tilos Clan'dan "666.667". Albüm kasım ayında piyasaya çıkacak.

Weezer üyeleri üçüncü albümlerinin kayıtları için Los Angeles'da stüdyoya girdi. Grubun bir dostu Mickey Felsh basta hiperaktif Matt Sharp'ın yerini aldı.

Peter Murphy'nin grubu **Bauhaus**, bu yaz yeniden toparlanarak bir turneye çıkmıştı. Şimdi de 16 şarkılık bir Bauhaus toplaması yayınlandı. Ayrıca daha da önemlisi, Bauhaus üyeleri nihayet stüdyoda yeniden bir araya geliyor. İlk başta, new-wave yıllarından eski dostların sadece tekrar buluşması gibi görünen randevu ciddi boyutlara ulaşıyor. Peter Murphy, Daniel Ash, Kevin Haskins ve David J. iki şarkıya son halini vermek üzere Chicago'da bir stüdyoda prodüktör Chris Shepard'la (daha önce Liz Phair, Wilco, Smashing Pumpkins'le çalıştı) birkaç saat geçirdiler. Bu iki şarkıdan biri de bir Dead Can Dance yorumu. Prodüktörlerinin dediğine göre, Bauhaus üyeleri 15 Kasım'da Portekiz'de dünya turnesini tamamladıktan sonra 15 yıldır uğraştıkları albümü tamamlamak için yazma çalışmalarına girişecekler.

Önümüzdeki günlerde, "Harry Sally'yle Tanışınca"nın siyahi versiyonunda rol almak üzere **Diana Ross** tekrar kameraların karşısına geçebilir. Henüz adı konmamış bu proje, "Büyücü Oz"un siyahi versiyonundan

Haftalık müzik, sinema, edebiyat vs. dergisi Les Inrockuptibles 23-29 eylül tarihli sayısında, son filmi vesilesiyle büyük yönetmen Eric Rohmer'e geniş bir dosya ayırdı. Kapak da Rohmer'in içine sinecek gibi tasarlanmıştı. Anti-medyatik, anti-reklam, reklam:

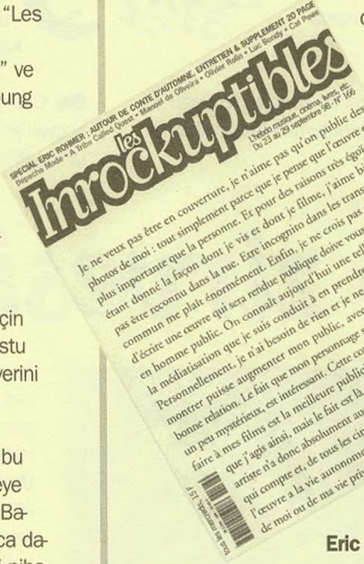

Kapaklarda yer almak istemiyorum, fotoğraflarımın yayınlanması hoşuma gitmiyor: Nedeni çok basit, çünkü eserin kişiden daha önemli olduğunu düşünüyorum. Ve, film çekme ve yaşam tarzım göz önünde bulundurulduğunda, çok bencilce nedenlerle, sokakta tanınmamayı tercih ediyorum. Toplu taşıma araçlarında tanınmamak müthiş hoşuma gidiyor. Nihayetinde, kamuya sunulan bir yapıt yazmanın sizi de kamuya malolmuş bir kişi haline dönüştürmesi gerektiğine inanmıyorum. Bugün öylesine bir medyatizasyon enflasyonu var ki, buna karşı durmak zorunluluğunu hissediyorum. Ben şahsen, hiçbir şeye ihtiyaç duymuyorum ve kendimi göstermemin, çok iyi ilişkiler içinde olduğum seyircimi arttırabileceğini sanmıyorum. Kişiliğimin biraz geride, hatta gizemli olması da ilginç. Filmlerim için yapabileceğim bu karşı-reklam en iyi reklam. Bu nedenle bu şekilde davranıyor değilim, ama durumun kendisi böyle. Dolayısıyla bir sanatçının yüzünü kamusallaştırmanın kesinlikle hiçbir önemi yok. Geçerli olan yapıttır ve, bütün sinemacılar arasında, ben belki de, yapıtı kendi özel hayatından ve kendisinden bağımsız özerk hayatı olan tek kişiyimdir.

Eric Rohmer

EMİR IŞILAY

Üçüncü sayfada, Deniz Kızı Eftalya'yla elele tutuşan, kocası kemani Sadi Işılay. Geçenlerde yayınlanan Eftalya derlemesi sebebiyle, Sadi Bey'in bestelerı ve enstrümanı da yeniden hatırlandı... Sadi Bey'in torunu Emir de müzisyen. Ama dedesinden ziyade, babasının müzikal zevkiyle uyuşarak yolunda ilerliyor. Baba Cengiz Işılay Açık Radyo'da "Mavi Nota" programını hazırlıyor. Emir de caz ve fusion'la ilgileniyor, Berklee Koleji'nde caz kompozisyonu okuyor. Halıcı Bilgisayarla Beste Yarışması'nda ve Roxy Müzik Günleri'nde de rastladığımız Işılay'la geçmişi, daha çok da geleceği konuştuk...

Teorik olgunluğa ermeden olmaz

Hatırladığın kadarıyla, müziğin hayatında önemli bir yer tutacağına dair ilk ipuçları nelerdi?

Emir Işılay: Üç-dört yaşındayken bir gün annemle dolmuşta gidiyormuşuz. "Anne, bak, Herbie Hancock çalıyor" demişim, herkes şaşırmış... Her daim müzik çalınan bir ortamda büyüdüm. Üç-dört yaşındayken bir pikabım oldu, belki bilinçsizce ama sürekli plak dinlerdim. Altı yaşında ailemin isteğiyle klasik piyano eğitimi almaya başladım. Biraz zorla, bazen derslerden sıkılarak beş-altı yıl kadar ders aldım.

Deden Sadi Işılay, sen doğmadan ölmüştü. Anlatılanlardan tanıdığın kadarıyla nasıl biriydi o?

Döneminin önemli müzisyenlerinden olduğunu biliyorum, hatta eskiden oturduğumuz sokağa onun adını vermek istemişler, ama kendisi istememiş. Bir de "bu işlerde para yok" diyerek babamın müzisyen olmasına karşı çıktığını biliyorum. Gerçi babam yine de piyano derslerine başlamış ama, klasik değil, Beatles falan çalmak istiyormuş, sonra da devam etmemiş. Birkaç parça dışında müzikal olarak çok tanımıyorum dedemi, film müziği yaptığını biliyorum. Evde kemanı, notaları duruyor. Bir ara çalmak istedim kemanını, açtık, ama bir yeri kırıktı.

Dedenin bestelerini yeniden yorumlamak istediğini duymuştum, bu hâlâ yürürlükte mi? Nasıl bir şey yapmak istiyorsun?

Türk ve Batı müziğini bir araya getirmek kolay değil, yapıları birbirinden çok farklı. Birkaç sene daha okuduktan sonra, daha bilinçli ve iyi bir çalışma yapmak istiyorum. Hasan Cihat Örter'in albümünde dedemin bir bestesi var: "Sultanıyegâh Sirto". Onun yorumu enteresan ama, ben daha caz, new age karışımı, çok aşırı Türk havası vermeyecek bir düzenleme yapmak istiyorum.

Müziği nasıl hissettiğini, kendini en iyi nasıl ifade ettiğini biraz anlatır mısın?

6→

Hun hükümdarı Atilla'ya "tarihteki ilk hippi" diyenler de vardır. Savaş değil, aşk yaparken ölmüştür.

Memleketin yüzde 99'u kendine müslüman abi!

- Zaten Beethoven, Goethe'ye parkta imparatora selam verdi diye içerliyor.
- Anlamadım efendimiz: yani Beethoven'in arası iyi değil mi imparatorla?
- Ne aptal şeysin Olric. Ondan değil. Sosyal meseleler bakımından canım! Sosyal bakımdan bilinçlenmiş her adamın evinde bu nedenle Dokuzuncu Senfoni bulunur. **OĞUZ ATAY**, Tutunamayanlar

Ben yanarım kuzuma, kuzum yanar kuzusuna *Hayriye hanım*

kimsenin olmadığı bir topluma **TARIK GÜNERSEL**

Sigara bulmak çok güçmüş / Amerika Rusya'ya küsmüş / Bizim takım küme düşmüş / Umurumda mı dünya / Sen varsın ya / Balıkesir Bandırma **ÖMÜR GÖKSEL**

Rüyada kontrbas çaldığınızı görmeniz, büyük söze, öğütlere önem vereceğinize, ağırbaşlı hareket edeceğinize delalet eder.

Tam kapasite tanbur

Tanburundaki tonu, tekniği, makam anlayışı, eser icrası ve perdelerdeki seçiciliğiyle 1950'lerden bu yana bir ekol yaratmış üstadlardan biridir Necdet Yaşar. Tanburi Cemil Bey'in geliştirdiği, tanburu "tam kapasiteyle" çalma tarzının yaşayan en büyük ustasıdır. Üstadın yaşarken bir albümünün yayınlanması ancak geçtiğimiz günlerde nasip oldu. Kalan Müzik'in Arşiv Serisi'nden yayınladığı albüm, Necdet Yaşar'ın pek bilinmeyen, farklı yıllarda ve yerlerde yaptığı taksimleri ve saz semailerinden oluşuyor. 1930 yılında Gaziantep'in Nizip ilçesinde doğan Yaşar, müziğe bağlama çalarak başlamış. İstanbul'da üniversitede okuduğu yıllarda, Tanburi Cemil Bey'in oğlu Mesut Cemil'in tanbur çalışını dinledikten sonra tanbur çalmaya başladı. O günden itibaren başta Mesut Cemil olmak üzere Münir Nurettin, Nevzat Atlığ gibi ustalarla çalıştı. 1960'lı yıllarda neyzen Niyazi Sayın ile oluşturdukları ikilinin verdiği saz musıkisi konserleri Türk musıkisi çevrelerini de aşan bir ilgi uyandırdı. İkilinin yarattığı "ortaklaşa taksim", bu yıllardan sonra yaygınlaştı ve saz musıkisinin vazgeçilmez tarzı haline geldi. Amerika'da Washington Üniversitesi'nde tanbur dersleri veren Yaşar, dünyanın pek çok yerinde müzikoloji kongrelerine tanburî olarak katıldı. 90'larda kurduğu "Necdet Yaşar Ensemble" adlı küçük musıki topluluğuyla dünyanın dört bir yanında konserler verdi. Yaşar'ın ilk kez yayınlanan "arşivlik" albümünde Amerika'da yapılan kayıtları, grubuyla çalışmaları, radyo programları ve evlerde yapılmış kayıtları yer alıyor.

yola çıkan bir albüm için de vesile olacak gibi...

Fun Lovin' Criminals bu kadarını beklemiyordu: Fransa'daki Kolombiya büyükelçiliği, Chrysalis plak şirketine grubun yeni albümü "100 % Colombian"ın adını protesto eden bir mektup gönderdi. Bu mektupta büyükelçi, albümün kapağında ve reklamlarında Kolombiya ve suç kelimelerinin yanyana gelişinin hiçbir açıklaması olamayacağını ifade ediyor: "Beyler, siz de takdir edersiniz ki, Kolombiya gibi uyuşturucu ticaretine karşı mücadele vermiş ve vermeye devam eden, içinde bulunduğu şiddet ortamını aşmak için barışa ve ulusal uzlaşmaya doğru bir yol bulmak için çabalayan bir ülkeye karşı bu tutumunuz kabul edilemez ve gayrı-adildir. Bu nedenle, dostça ama kesinlikle sizlerden Kolombiya'nın imajına gölge düşüren metro istasyonlarındaki reklamların derhal kaldırılması için gerekli önlemleri almanızı rica ediyorum." Bu girişimin sonuçlarını beklerken grup, "National Organization for the Reform of Marijuana Laws" girişimiyle 3 Kasım tarihinde piyasaya çıkacak olan "The Hempilation 2: Freetheweed!" derlemesinde de yer alacak. Aralarında **Tricky**, **George Clinton**, **Vic Chesnutt**, **Willie Nelson**, **Spearhead**, **Wayne Kramer**, **Letter To Cleo** gibi isimlerin de bulunduğu yirmi kadar sanatçı bu projeye destek veriyor. Cypress Hill ve Ziggy Marley'in de yer aldığı 1995 yılındaki ilk çalışma, 100 bin doların üstünde bir gelir getirmişti.

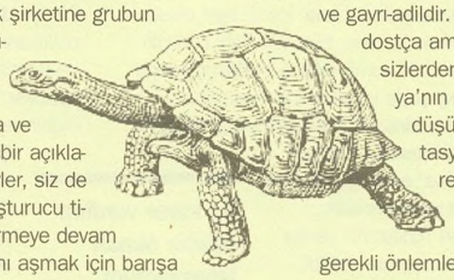

Eskiden "hissettiğini müziğe dökebilmek" gibi kavramlara inanmıyor gibiydim. Müziği sırf akademik görüyordum, kurallar falan. Tabii yine müziğin armonik yapısına göre besteler çıkıyor ama, artık hissederek, ruh halime göre besteler yapıyorum. Bu galiba şununla ilgili; müzikte teorik olarak belli bir olgunluğa gelmeden, hissettiğini notaya dökebilmek zor. Tabii daha gidilecek çok yol, öğrenecek çok şey var ama, zamanla kendimi ifade etmem daha kolaylaşıyor.

Müzikte söz sevmemenin nedenleri ne?

Müziği ya gerçekten dinliyorsunuz, ya da araç olarak kullanıyorsunuz. Müziği dinleyenler, araç olarak kullananlara nazaran küçük bir azınlık. Dansederken, coşarken, duygulanırken müzik bir araç olarak kullanılıyor. Film müziklerinde de öyle, mesela bir aşk sahnesinde çalan müzik insanları etkiliyor ama, kimse orada notaları dinlemiyor. Ben bir müzik dinlerken, o müziğin beni nereye götürdüğünden çok, adamın hangi notadan notaya solo attığını dinliyorum, biraz daha teorik yaklaşıyorum olaya. Sözün de bir araç olduğunu düşünüyorum. Vokalli müzikte de vokalin melodisini dinlerim, sözlere hiçbir zaman dikkat etmem. Sözlerle ilgileniyorsanız şiir okuyun diyorum, siz okurken müzik de altta sözlerin anlamını güçlendiriyor. Ama gerçekten müzik dinlemek, armoninin size hissettirdiğini dinlemektir.

Bilinen caz formları içinde mi hareket etmeyi düşünüyorsun, yoksa yeni seslere açık mısın?

Fazla elektronik olayına girmeden, ortaya şöyle sağlam bir müzik çıksın, sonra her şey denenebilir. Yeni sound'lara çok meraklıyım, ama öncelikli tercihim, gerçek enstrümanlarla yapılan müzikten yana. Şu anda keyboard kullanıyor olmam da ihtiyaçtan, çünkü her dakika "gelin, çalalım" diyebileceğim adamlar yok ortalıkta. Mecburen bilgisayar kullanıyorum.

Halıcı Bilgisayarla Beste yarışmasında derecelerin var. Bilgisayarı sadece ihtiyaçtan kullandığına göre, neden bu yarışmaya katıldın?

Adamlar hem müziğe, hem de hangi programı nasıl kullandığına bakıyorlar. Benim de bilgisayarla yapılmış bazı çalışmalarım vardı, ama bestelerin müzikal tarafı benim için bilgisayar faktöründen daha önemli olduğu için, kendimi bir denemek istedim.

Okul sonrası için planların ne?

Yapmak istediğim müzikler, caz ve fusion, Türkiye'de pek kabul görmüyor. Bu yüzden büyük bir ihtimalle Amerika'da yerleşik olacağım. Gerçi oralarda da tutunmak hiç kolay değil, çünkü bu müziği yapan binlerce adam var. Caz ve fusion, değil Türkiye'de, dünyada da aşırı dinlenen müzikler değil. Bu yüzden film müziği de okumak istiyorum, çünkü işin maddi boyutunu da düşünmek gerekiyor.

Sence caz Türkiye'de bir yerlere gidiyor mu?

Sadece birkaç adam var, onlar da hep aynı şeyleri yapıyor. Belli bir noktada kalmış, pek ilerlemeyen, müzikal olarak kendini geliştirmeyen, yeni müzikleri çok takip etmeyen, başkalarının yaptığını beğenmeyen bir takım adamlar... Yenilerden İlhan Erşahin var. İlk başta çok güzel geldi, sonra hep aynı şeyi duymaya başladık. Wax Poetic'le projesi güzel, bu değişikliği yapması iyi olmuş. Acid Trippin'in müziği güzel, ama sanki biraz daha hareket, heyecan lazım. Audiofact'in albümünü dinledim, gayet sıkı olmuş. Çok iyi bir albüm var yolda.

Peki ya Aydın Esen?

Herkesin bir tanrısı vardır ya, o da benim için öyle işte. Çok dağınık bir adam, konuşurken söylediği şeyi kaybediyor; evi de öyle, DAT'lar ortalığa dağılmış, ama müziğe gelince çok geniş görüşlü bir müzisyen. Onunla çalıştıktan sonra müzikal bakışım değişti, meseleye olan hakimiyetim arttı. Ondan önce daha new age civarında dolaşıyordum, yaptığımız workshop sayesinde müzikal beğenim daha olgunlaştı ve tarzımı buldum.

Söyleşi: **Özlem Köseoğlu**

Bülent Ortaçgil

"Beş on şarkı yazdım sadece / Hayata yeni şarkılar lazım" diyordu bir şarkısında Bülent Ortaçgil. Şimdi "Light" albümüyle on şarkı daha yolluyor hayatımıza. Ortaçgil'le uzun uzun konuştuk, ordan girdik burdan çıktık, eski defterleri karıştırdık, hiç duymadığımız ilk bestelerini keşfettik, zamanda esaslı bir yolculuk yaptık...

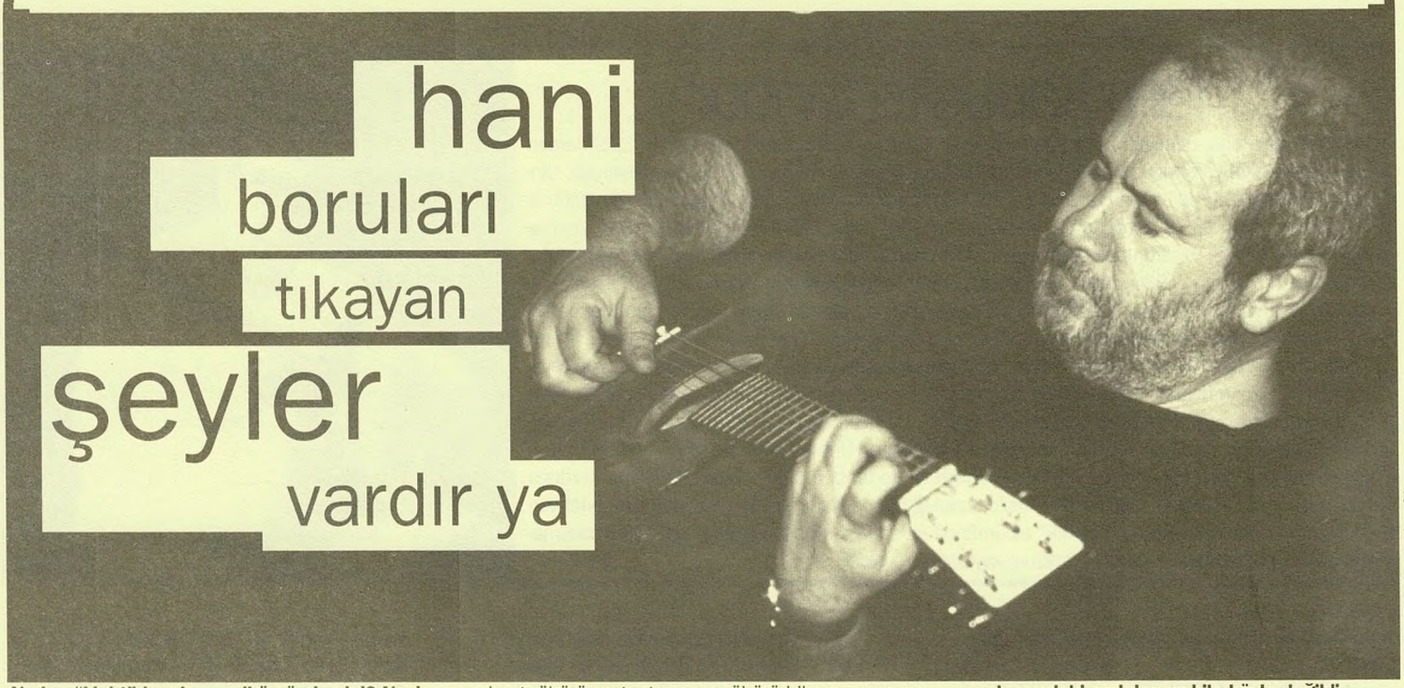

hani boruları tıkayan şeyler vardır ya

Fotoğraf: Aykut Uslutekin

Neden "Light" koydunuz albümün ismini? Neyi hafifsiyorsunuz?

Türkiye'de "light"lığa alıştık. Her ürünün bir de "light"ı var. Bira light, ekmek light, yoğurt light, giderekten yaşama biçimleri de light gibi oluyor. Bana çok komik gelen bir laf. Bir has, bir öz var; bir de light'ı var. Ama bence, mesela dönercinin yanında McDonald's da light... İnsanların bütün tercihlerinin light tarafa doğru gitmekte oluşu beni hep güldürüyordu. O nedenle öyle bir espri yapmak istedim. Şarkılarımın içeriğinin de light'a uygun olmasını isterdim. Yani daha saçmalamak isterdim açıkçası. Ama yapamadım o kadarını.

Tersine, "ağır"laşmış bir taraf yok mu şarkı sözlerinde?

Var, olmaz mı? Ama, light lafının arkasına sığınırım diye düşündüm ve fazla kontrol etmedim kendimi bu albümde. Biraz koyverdim kendimi.

Daha önceki albümlerin kontrollü olduğu anlamına mı geliyor bu?

Baştan bir konsept beni fazlasıyla ilgilendirdiği için, o albümlerin içinde unique bir sound olmasına özen gösteriyordum. Bu albümdeyse, kendine özgü bir sound peşinde fazla koşmadım. Gevşettim işi. Bir şarkıyı rock formunda yaptım, Erkan'ın kopuzunu da kullandım, bir kızla acayip macun hale de dönüşebilecek bir aşk şarkısı da söyledim. Gerçi macun filan değil ama, dinleyene macun da gelebilir. *(gülüyor)*

Has Bülent Ortaçgil'ler bundan evvelkilerdi, bu albüm de onların "hafif"i gibi değil yani?..

Ne yazık ki değil, belki öyle yapsam daha iyi olurdu. Ama kendimi fazla da inkar edecek durumda değilim. Ufak tefek light ipuçları ortalıkta dolaşıyor ama, bence çok heavy tarafları olan bir albüm.

Bir zamanlar Barış Manço, "ben Türk hafif müziği yapmıyorum, ağır Türk müziği yapıyorum" demişti. Sizinki de öyle bir şey mi?

(gülüyor) Bu müzikal tanımlamalara hiç güvenmiyorum. Biri light yapıyor, biri heavy yapıyor, biri kent, öbürü protest yapıyor, öbürü bilmemne yapıyor. Bu laflar dar geliyor bana. İçeriği light olsun olmasın, görenlerin "aaa, Bülent'in light'ı da çıkmış" demeleri bile komik bence. *(gülüyor)* İçinde bir sürü heavy şeyle karşılaşacak nasıl olsa...

O heavy şeyler biraz da Bülent Ortaçgil müziğinde ilk şeyler. Mesela "Türkiye" sözcüğü, "ülke" sözcüğü ilk defa geçiyor sizin şarkılarınızda...

Evet. Eskiden Türkiye'nin şartlarından etkilenmiyorum değildi. Ama başka bir iyimserlik, başka bir tavır vardı. Daha genel bakayım, o kadar yerel olmayayım diye kendimi kontrol ediyordum belki de. Ama artık giderekten Türkiye'de bayağı yol ayrımlarına gidildiğini düşünüyorum. Kavramlar karışık, insanlar karışık, kültür karışık. Direkt bir şeyler söyleyerek ne demek istediğimi daha iyi anlatırım diye düşündüm. "Normal", hayatta yazabileceğim en direkt şarkı. Çünkü artık hafakanlar geldi. Türkiye dendiği zaman "normal" görüyorsan, o zaman "anormal" olan benim.

Ve karar verdim: Müdür olmak istemiyorum, mühendislik de yapmak istemiyorum, şarkı yapmadan duramayacağım. Uzun yıllar kaybettim. 36 yaşındaydım. "Benimle Oynar mısın"ı 24 yaşında yaptım. Demek ki 12 sene ne yapacağımı bilmeden döndüm dolaştım. Şimdiki gençlerin bu kadar ikircikli davranmayacağını umarım...

Geçen albümde "Kafam biraz karışıktır oldum olası" diyordunuz. Her şeyin bu kadar karışık olduğunu görünce, "bari ben netleşeyim" filan mı dediniz?

Bu analiz yanlış olmayabilir. Bundan sonra yapacağım her şeyde o direktliği arayacağım anlamına gelmiyor ama, Türkiye'de normal olarak addedilen şeylerle ilgili artık somut bir şey söylemek lazımdı. Artık bunun allegorisi, söz sanatı, teşbihi falan yok. Türkiye normal değil bence.

En radikal olabileceğiniz bir dönemdeki, 20'li yaşlarınızdaki şarkılarınız bile böyle değildi...

Türkiye'de o günlerdeki söylem biçimi tamamen politikanın içindeydi. O günün herhangi bir A ya da B politik tavrı beni tamamen kapsayamadı açıkçası. Yoksa ben de bir şeyin militanı olurdum. Hiçbir şey beni tam inandıramadı o günlerde. Çünkü bir düşüncenin doğru olup olmamasından öte, insanların ona nasıl inandığı, nasıl savunduğu daha fazla ilgilendiriyordu beni. O nedenle taraf olabilecek şeyler söylemedim. Bugün de o kadar taraf olabilecek şeyler söylemiyorum, sadece işin anormalliğini anlatmaya çalışıyorum. DGM var ve DGM'nin olması anormal bir durum. Ve artık alıştık. İşin acı tarafı da bu. Solcu da olsan, sağcı da olsan, ülkücü, dinci de olsan bunun anormal olduğunu yavaş yavaş düşünmek zorundasın bence. Mutlaka bir politik taraf gerekmiyor. Susurluk var, Hasankeyf var: Hâlâ bunların normal olduğunu mu söyleyeceğiz yani?! RTÜK, medya filan artık beni acıtıyor, anlıyor musun! Hiçbir politik tavrım olmadığını söylemek istemiyorum, ama bir politik tavır adına bunları söylemiyorum. Ne politik düşüncen olursa olsun, bence buralarda artık bir ortak paydamız olmalı.

"Normal"i nasıl yazdınız?

Normal-anormal çelişkisi üzerinde lafları biriktiriyordum, notlar alıyordum ama asıl bir barda döküldü her şey. Biranın nasıl olduğunu sorduğumda "normal abi" deyince herif, şarkı çözüldü gitti. Nasıl bir şeyse bu normal anlayışı? "Ne sıcak ne soğuk" demek istiyor herhalde. "Ne şiş yansın ne kebap" durumları...

Gizlenmek, saklanmak, susmak... Hep bu temalar geziniyor albümde. Tepkiniz genelde umursamazlığa karşı galiba...

Bizler uzlaşabilen insanlar değiliz. Onun farkına

devamı 57'de

"Tried and True: The Best Of Suzanne Vega" isimli toplama albümünü geçen günlerde yayınlayan Suzanne Vega, edebiyat ve müzik takıntılarını Les Inrockuptibles'e anlatmış... Bülent Ortaçgil'in de kendisini çok sevdiğini biliyoruz. Yanyana, kardeş kardeş iyi geçinirler...

Cohen her zaman bir muamma olacak

Senin şarkılarında her zaman edebi yön çok kuvvetli oluyor. Çok mu okudun?

Suzanne Vega: Aşırı derecede, müthiş bir tutkuyla. Öyle ki Emily Brontë'nin "Rüzgârlı Bayır"ından bir türlü kopamayıp defalarca defalarca okumuştum. 16-17 yaşlarındaydım, kitaptan çok etkilenmiştim. İyi anlamak için epey zaman harcadım, ama bana ısrar etmem söylenmiş olduğu için, sonunda doğru kapıları bulmayı başardım. Bu kitap inanılmaz derecede zengin ve yoğun. İçinde şiddet kadar mistik bir boyut da var, ama zıtlıklarla dolu, çok tutkulu ve çok komik bir bölümü hiç unutamıyorum. Pek çok kişi "Rüzgârlı Bayır"ın trajikomik yanını es geçer, halbuki bence Emily Brontë çok açıkgöz ve şaşırtıcı derecede eğlenceli bir kadın. Tek başına köpekleriyle yaşayan ve bütün zamanını yazarak geçiren bu kadın imgesi beni etkiliyor ve dokunaklı geliyor. Dürüstçe söylemek gerekirse, kendimi her zaman Emily Brontë'ye, onun dünyanın bir parçası olmak için verdiği mücadeleye son derece yakın hissettim. Geçenlerde annem bana üç yaşındayken okumaya başladığımı söylüyordu, henüz konuşmayı bilmeyen birisi için çok şaşırtıcı bir şey. Yedi yaşındayken "Tom Sawyer"ı eksiksiz versiyonundan okuyordum, on yaşına geldiğimde, bildiğim her şeyi kitaplardan öğrenmiştim. Babam öykü ve roman yazarı olduğundan, evimizde yüzlerce kitap vardı. Meşaleyi devralmışım demek ki, önümüzdeki ilkbaharda ilk kitabım piyasaya çıkacak. Otobiyografik ve kurmaca metinlerin, şiir ve hikayelerin yer aldığı bir derleme, adı "The Passionate Eye."

Hayatını en çok etkileyen yazar kim?

Çok uzun bir süre Steinbeck oldu, akıcı, aydınlık, net yazışı nedeniyle. Şimdiyse, Simone de Beauvoir diyebilirim, hiç sulu zırtlak olmadan ya da kendini kayırmadan çok kişisel ve mahrem bir yazış tarzı var. Kitaplarının ve günlüklerinin inanılmaz bir soluğu var, ama aynı zamanda sade, ölçülü, ağırbaşlı. Yüzyıl başının yazarları da beni hep çekmiştir: D.H. Lawrence, James Joyce ya da Sartre ve Camus.

Hâlâ çok müzik dinliyor musun?

Leonard Cohen, Lou Reed ya da Bob Dylan dinlemediğim bir hafta kesinlikle olmaz. Bunların fazla akıllı uslu zevkler olduğunu biliyorum ama, kerteriz alacağım bu noktalara ihtiyacım var. Benim hayatımın parçası bunlar. Dylan'ı, özellikle derin düşünmek, beynimin sınırlarıyla oynamak arzusu duyduğum zamanlarda okuyorum. Lou Reed'le ilişkim daha bedensel –küçük gündelik meşgalelere ara verip o mükemmel müziğe girmek için. Cohen'e gelince: Hayatımın en büyük aşkı; bütün hayatını tek bir problemin çözümüne adamış bilimadamları gibi, ben de her seferinde ona aynı şekilde yaklaşıyorum. Cohen her zaman bir muamma olacak. Onunla birkaç kere karşılaştım, her seferinde de çok komik bir tecrübe oldu: Kelimeleri şarkıları gibi, neden söz ettiğini tam olarak bilemiyorsunuz, iki gün sonra anlıyorsunuz... Birkaç ay önce, Los Angeles'ta onunla öğle yemeği yiyecektik, buluşma saatinden bir saat önce, arayıp beni göremeyeceğini söyledi. Bu maksatla yaptığı açıklamaysa şöyleydi: "Dünya, seni görmeme izin vermeyecek kadar fazla benimle ilgili." Ona, "Bu da ne demek şimdi? Nasıl dünya seninle fazla ilgili?" dedim. Cevabı şu oldu:"Kastettiğim şu: Eve mobilya teslim edecekler, onun için bugün dışarı çıkamıyorum."

BİRKAÇ AY ÖNCE, LOS ANGELES'TA COHEN'LE ÖĞLE YEMEĞİ YİYECEKTİK, BULUŞMADAN BİR SAAT ÖNCE, ARAYIP BENİ GÖREMEYECEĞİNİ SÖYLEDİ. YAPTIĞI AÇIKLAMA ŞÖYLEYDİ: "DÜNYA, SENİ GÖRMEME İZİN VERMEYECEK KADAR FAZLA BENİMLE İLGİLİ." ONA, "BU DA NE DEMEK ŞİMDİ? NASIL DÜNYA SENİNLE FAZLA İLGİLİ?" DEDİM. CEVABI ŞU OLDU: "KASTETTİĞİM ŞU: EVE MOBİLYA GETİRECEKLER, ONUN İÇİN BUGÜN DIŞARI ÇIKAMIYORUM."

Yeni bir kadın şarkıcı kuşağına yol açtın. Onları takdir ediyor musun?

Fiona Apple'ın, Liz Phair'in şarkılarına karşı çok hassasım. Bu kızların bir an bile kendilerinden ne beklendiğini düşünmeden, yani güzel görünme, güleryüzlü olma gayretlerine kapılmadan duygularını, doğrudan, hiç törpülemeden ifade edişlerini dinlemek çok keyifli. Ben müziğe başladığımda, bir kadın için bağrındakilerin hepsini müziğe dökmek çok zordu. Şimdiyse, mümkün... Ama bütün bu şarkıcılar içinde beni en çok etkileyen bir İngiliz: PJ Harvey'i New York'taki ilk konseri sırasında keşfettim, sahnedeki sadeliği beni büyüledi. Müthiş kendinden emin görünüyordu.

Peki, bitirmeden önce bir-iki kelime de sinema hakkında konuşalım...

Çok sevdiğim birkaç filmin adını verebilirim: "Easy Rider", "Küçük Dev Adam". Sonra Polanski'nin "Répulsion"u (Tiksinti): Yıllardan beri kafamdan gitmeyen, ezbere bildiğim bir film. Geçenlerde, Tarantino'nun "Jackie Brown"ını gördüm ve çok beğendim, özellikle de Pam Grier karakterini: Kendimi özdeşleştirebileceğim bir kadın.

Çeviren: **Siren İdemen**

→9

Manic Street Preachers

"Benim Hakikatim Bu, Sizinkini Ne, Onu Söyleyin"... Karşınızda Manic Street Preachers: Prens Charles'ın prensi olduğu Galler –iktisat boyutuyla Büyük Britanya'nın Zonguldak'ı desek başımız ağrımaz– kökenli dört genç. İkisi harbi müzisyen: James ve Sean. Diğer ikisi sadece "harbi", müzisyenlikleri yok, sıkılmış yumrukları, "Prozac'ın yatıştıramayacağı" sözleri var: grubun "siyasi kanadı" onlar. Nicky ve Richey. Rock'un "haybecilik" olmadığı iddiasıyla çıkmışlardı yola... Sonra iki ağır darbe aldılar, önce menejerlerini, derken "söz"cüleri Richey'i kaybettiler. Sarsıldılar; toparlanıp devam ettiler. Geçenlerde çıkardıkları beşinci albümleri "This My Truth, Tell Me Yours"la bir kez daha kendilerinden söz ettirmeye başladılar. Select, Q, NME ve Face'ten mamul bir kolajla Manic Street hakikati huzurlarınızda...

Serge Gainsbourg tişörtlüsü grubun yazarı, "söz"cüsü. Brit Awards'ı kazandıklarında, üzerinde "I Love Hoovering" yazan bir tişörtle (bir Manic fanının armağanı) ödül törenine katılmıştı. Hoovering, "hoh ho ho hoover"in hoover'inden türetilmiş bir fiil. Nicky Wire'ın başlıca meşgalesi elektrikli süpürgeyle temizlik yapmak. Marazilik sınırında "titiz". Ama sadece ruhiyattan değil, fikriyattan da. Derbederliğin, pasaklılığın bir "yanlış bilinç" sorunu olduğu kanaatinde. "Rude Boy"da Joe Strummer'ın tişörtünü yıkadığını gördüğünden beri çoraplarını kendisi yıkıyor. Evli ve evcimen. Son albümde "home sweet home" makamındaki "My Little Empire" şarkısında "ev erkeği" olmanın nimetlerini anlatıyor.

"Alem"lerle alakası yok. Kitap kurdu. "Entel"liğe ve/veya entellektüalizme tahammülsüz. Cehalete ve cehaleti bayrak yapan lümpen delikanlı kültürüne zerre hoşgörüsü yok. Spora had safhada meraklı. Atletizm olimpiyat rekorlarını ezbere biliyor. Ayrıca futbol ve rugby "hastası". Bir merakı da kadın giysileri ve makyaj. Yazdığı şarkılardan biri "Keşke Kız Doğsaydım". Sosyal meselelere, özellikle sınıf meselesine duyarlı. Ama "Working Class Hero" yakıştırması ona ters. İtirazı "işçi sınıfı"na değil, "kahraman"lığa. Edebiyattan hazzetmiyor. İşçi Partili, ama "yeni sol"dan değil. Son albümün adı, Britanya SSK'sının kuruluşunun 50. yıldönümü sebebiyle düzenlenen şölene gittiğinde gelmiş aklına. "Hangi rockçu böyle bir toplantıya katılır?" diye düşünürken, "ne yapalım" demiş, "benim hakikatim bu, sizinki ne onu söyleyin". 96'daki single'ları "A Design For Life"ı "işçi sınıfının bir asırlık mücadelesine dair bir çalışma" diye özetliyor. Zaten ilk yazdığı şarkı "Aftermath 84" madenciler grevini anlatıyor. "İşçi sınıfı ozanı olmaya niyetim yok. Hayat boyu yapılacak şey değil. Ben sadece iyi sözler yazmaya çalışıyorum". Son albümde Galler ruhuyla iştigal ediyor. Açılış parçası "Ready For Drowning", Liverpool'un su sorununu halletmek için haritadan silinen bir Galler kasabasından (Treweryn) ve boğularak öldüğü varsayılan arkadaşları ve grubun "konseptör"ü Richey Edwards'dan yola çıkarak "Gal ruhiyatı"nı dile getiriyor. "Tolerate"te ise enternasyonalizmin medar-ı iftiharı Uluslararası Tugaylar'a selam çakıyor. Manic Street'in özgünlüğü olmadığı yolundaki eleştirilere şu karşılığı veriyor: "Biz revizyonist bir grubuz. Elden düşme fikirleri, herkesin bildiği şeyleri dolaşıma sokuyoruz. Stones'dan Clash'e rock kültürüyle yetiştik. Bütün yaptığımız, o kültürün geri dönüşümü.."

Londra'daki Uluslararası Tugaylar anıtının önünde çektirdikleri fotoğrafta yere çömelmiş olanın adı James Dean Bradfield. Grubun "ses"i o. Ama, şarkı sözü yazmıyor. Başlangıçta bir-iki hamle yapmış, bakmış olmuyor, bir daha hiç kalkışmamış. Şarkı söylemek konusunda da iddialı değil:

"Şarkıcı olmak istemedim hiç, 'The Holy Bible'a dek... Ben hep iyi bir gitarist olmak istedim. Richey'nin de iyi bir şarkıcı olmasını arzu ettim. Richey'de ses vardı. Ve kural, grubun en cool üyesinin şarkıcı olmasıdır."

Sinema ve Clash'in tarihi konusundaki bilgisi gurur kaynağı. Koşmaya meraklı. "Eskiden" haftada 160 kilometre koşarmış. İmajına gelince...

"Bana yakıştırılan imaj, Springsteen'vari bir 'mavi yakalı' harbi delikanlılık. Kalın ve şişkin boyun damarlarım tutkulu bir görüntü arzediyormuş. Halbuki ben tutku lafından hiç hoşlanmam. 'Cesur'dan da. Kahramanlık edebiyatı bana uymaz. Bizim bugüne dek yaptığımız şey bir 'refleks'ti, o kadar."

Filozofu Nietzsche, mottosu "dağ seni yenemez, seni sadece sen yenebilirsin". Son zamanlarda favori yazarı Yukio Mishima.

Oturma odasında çerçeveli iki resim var. Biri Jeff Buckley'nin, diğeri Robert De Niro'nun Clash konserinde sahne arkasında Joe Strummer'la çektirdiği fotoğraf.

Sean Moore, James Dean Bradley'nin kuzeni. Anne-babası boşanınca James'lerin evine taşınmış, orada büyümüş. "James'le paylaştığımız ranzalı odamızda çay içip Clash dinlerdik ve yüksek sesle şiir okurduk". Grubun davulcusu. Ama çaldığı tek enstrümanı davul değil, Güney Galler Caz Orkestrası'nda trompet çalmışlığı var. Face dergisinin, "neler yapıyorsun, nasıl vakit geçiriyorsun" sorusuna verdiği cevap şöyle: "Hiçbir şey yapmıyorum. Çünkü hiçbir zevki kovalamıyorum. Sadece varoluyorum. Biz hedonistleri hakir görüyoruz. İnsanların neler düşündüğünü, hissettiğini iplemeden haz peşinde koşanlar bize ters gelir." Öfkeli ve "batsın bu dünya" modunda. "Eğer yarın dünya yokolsa, eğer yarın insan ırkı ortadan silinse zerre kadar üzülmem. Çünkü bu gezegenin tarihine zerre kadar katkıda bulunmuş değiliz."

Yapmayı isteyebileceğim son şey bungee jumping yapmak ya da hızlı araba kullanarak kendi kendime yaşadığımı kanıtlamak

Yaptığımız şeyin "Everything I Do, I Do It For You" hattıyla ne alakası var?

Spor hakikattir, çünkü orada iyi olan kazanır

Davul ve gitarlar ilk kez Nirvana'ya bu kadar yaklaşıyor

"Ürkütücü bir normallik

Yanlış anlaşıldığınızı, yanlış tanındığınızı düşünüyor musunuz?

James: Beni 1.80 filan zannediyorlar, sonra "amma da bücürmüş" diyorlar. Halbuki 1.70'im.

Sean: Bizi hep birey(sel)leştirmeye çalışıyorlar, halbuki Manic Street Preachers kolektif bir şeydir. Gerçi Richey'yi kaybettik –kemiklerimizden birini yitirdik, makinenin bir parçası yokoldu– ama hâlâ Manic Street Preachers'ız.

Nicky: Geveze, kalın kafalı ve eşcinsel olduğum sanılıyor.

Bir de "eski sol" olduğunuz...

Nicky: Eski sol olduğumuzu sanmıyoruz. "Klasik sol" denebilir. Aneurin Bevan'ın *(1948'de sağlık sigortası yasasını meclise kabul ettiren İşçi Partisi milletvekili)* açıksözlülüğü bize seksi geliyor. Biz gücümüzü kütüphanelerde elde ettik, İnternet'te değil.

Sınıf meselesi Manic Street Preachers'ın en çok önem verdiği şey mi?

Nicky: "SYMM"i yazmak için işçi sınıfından olmak gerekiyor. Futbolun ne olduğunu anlamak için de... Futbolun işçi sınıfı kültürü içindeki önemini anlamak için işçi sınıfına mensup olmak lazım. Ama artık müziğimizde sınıf meselesi dolaylı olarak dile geliyor. "A Design For Life"tan sonra bu konuya fazla girmek istemedim çünkü o plak, sınıf hakkında –tarihiyle, fiziğiyle– bütün düşüncelerimi kristalize ediyor.

Başarılı bir rock grubunun zenginleşmiş üyeleri işçi sınıfı kökenlerine bağlılıklarını sürdürebilir mi sizce?

Nicky: Sınıf, ne kadar gayret ederseniz edin, kolay kolay kenara koyamayacağınız bir şey. Kendinize bir sınıf satın alamazsınız, aynı şekilde bir işçi sınıfı geçmişi de yaratamazsınız. Başarı, bu temel nitelikleri değiştiremiyor. Damon Albarn işçi sınıfından olmak için elinden geleni yaptı ama, beceremedi. Sınıfsız, imtiyazsız bir toplum olmadığı ortada. Ayrıca iyi ki de sınıf diye bir şey var. Orta sınıfların halini acıklı buluyorum, çünkü ruhsuz bir hayatları var. Bir züppe lokantasına gitmektense, evde normal bir yemek yemeyi tercih ederim. Lokantaya gittiğimde de dünyanın en kötü yemeği gelse önüme, şikayetçi olmak aklıma gelmez.

Bu rock'n'roll'un asli ikilemi galiba. Bir yandan sınıf kimliğinden kurtulmaya çalışmak, bir yandan da onu muhafaza etmeye çalışmak...

Nicky: Richard Burton dünyanın en büyük elmasını Liz Taylor'a armağan olarak verdiğinde, bunun Galler kültürüne ve çok işçi sınıfına özgü bir şey olduğunu düşünmüştüm. Bu hoşuma da gidiyor. Trende hep birinci mevkide seyahat ediyorum, çünkü hep bunu yapmayı istemişimdir. Ve hâlâ kondüktör bana ve Sean'a "burasının birinci mevki olduğunun farkındasınız, değil mi?" diyor. Sean da laptop'unu ve cep telefonunu çıkarıp gösteriyor. İşçi sınıfından gelen insanlar hep daha iyi bir noktaya gelmek isterler, bu torbacılık da olabilir, üniversiteye gitmek de...

"Everything Must Go"nun satışları hayatınızda ne gibi değişikliklere yol açtı?

James: İçtiğim viski Bells değil, Jameson. Kaset değil, CD alıyorum. Kitap alırken de ciltlileri tercih ediyorum.

Hâlâ eskisi kadar öfkeli misiniz?

Nicky: Daha az nihilist ve daha çok yapıcıyız. Bu da yaşla ilgili bir şey galiba. Richey örneğinde de olduğu gibi, öfke uzun vadede kötü bir beslenme biçimi. İlk albümümüzde bile "Motosiklet Boşluğu" (Motorcycle Emptiness) diye bir şarkımız vardı. Biz hep sanatçı olduk. *(gülüyor)*.

James: Ama ilk albümde "Repeat" *(Repeat/Tekrarla: Fuck Queen and country/Kraliçeyi de s.keyim, memleketi de)* olmasaydı, o albümün kıymeti harbiyesi kalmazdı. Şimdi genç bir grup çıkıp aynı yoğunluk ve öfkeyle bir albüm yapsa, şapka çıkarırım, helal olsun derim. Ne yazık ki, Amerikalılar yüzünden öfkeli müzik denince akla gelen şu boktan hızlı punk haybeciliği.

Manic Street Preachers'ın yeterince seksi olduğunu düşünüyor musunuz?

James: Tabiatıyla Richey'siz eskisi kadar seksi değiliz. Nicky'nin seksi olduğunu sanmıyorum. Başlangıçta seksiydik, dapdaracık beyaz pantolonlar giyip sahneye çıkıyorduk; kelimenin en berbat anlamıyla politiktik. Ama artık bu saatten sonra öyle olamayız, di mi?

Nicky: Eskiden seksiydik, ileride yine olabiliriz, ama şu anda pek değiliz.

Ruj sürmeler, sürme çekmeler yok artık. Cinsel anlamda aslınıza rücu mu ettiniz?

Nicky: Benim bir sürü erkek tarafım var, spor tutkum mesela. Ama, ufak çocukken anneme çok bağlıydım. Dolayısıyla, kadın kısmının özellikleri beni büyüledi ve onlarla aramda bir kanbağı geliştirdim. Kahveye, pub'a gidip geyik yapmaktansa, aynanın karşısına geçip makyaj yapmayı tercih ederim. Hâlâ Rachel'in *(eşi)* elbiselerini giyerim, içlerine girmekte çok zorlanmama rağmen. Bu da benim öteki tarafım. Okuldayken lakabım Shirley'di.

Aranızdaki "en erkek" James mi?

James: Ben hep geleneksel olmuşumdur. Geleneksel olarak erkek. Ama hırt değilim. En azından ayıkken. Fakat, netice itibarıyla mükemmel olmaktan uzağım.

Arkadaşların çıtayı çok yükseğe mi koyuyor?

James: Evet, öyle yapıyorlar. "Çok içiyorsun" diye kafamı ütülüyorlar. Nicky gözbebeklerimi inceliyor, içmiş miyim diye.

Sean, delikanlı kültürü sana çok mu ters geliyor?

Sean: Delikanlılık efendiliktir. Düzgün olmaktır. Delikanlılık kültü ise çoraplarını yıkamamak ve bundan gurur duymaktır.

Charlatans fanlarını bıyıklı oldukları gerekçesiyle konserlerinize almak istemediğinizi söylediğinizi hatırlıyor musunuz?

Nicky: Aman allahım!.. Ama, o sıralarda aynen öyle hissediyordum, n'apıyım. Çok korkunç bir şey bu.

Sean: Fakat dikkatinizi çekti mi, artık ortalıkta çok az bıyıklı var.

Nicky: Doğru!

Niye bir fan kulübü kurmadınız?

Nicky: Fan kulübü boktan bir şeydir de ondan. New Order hiçbir zaman fan kulübü kurmadı. Bunu çok cool bulmuştum. Elli tane gayrı resmi Web sitemiz var. Ama biz tapınmayı vaaz etmiyoruz.

Ama onlarla ilişki kurmaktan kaçınıyorsunuz?

James: Dostluğa su kaçıran şu muhabbetten nefret ediyorum: "Biz tıpkı sizin gibiyiz, hiçbir özelliğimiz yok. Herhangi biriniz bu yaptığımızı yapabilir". Yok öyle şey. Herkes yapamaz. Biz yapıyoruz.

Yeni albümün olumsuz tepkiler almasından ürküyor musunuz?

Nicky: "The Holy Bible", ticari açıdan iki seksen yatınca dibe vurduk, kaybedecek bir şeyimiz kalmadı. Richey'nin kayıplara karışması zaten başlı başına bir felaketti. "Everything Must Go" 100 bin satarsa ve de altın plak alırsa, üstüne üstlük birkaç festivale de davet edilirsek mutlu olacağımı söylediğimi hatırlıyorum. Şimdi herkes yaptığımız işe daha bir analitik gözle bakacak, ince eleyip sık dokuyacak. Yüzeyde, Richey'li zamanlarımızdaki gibi seksi değiliz. Ama ruhumuz aynı. Albümde o ruh var.

Tehlikeli, hatta ölümcül bir yola, "balad hattı"na girdiğiniz, Bryan Adams'laştığınız söyleniyor...

Sean: Yaptığımız şeyin "Everything I Do, I Do It For You" hattıyla ne alakası var? Biz hiçbir zaman sahneye çıkıp, "sol tarafa merhaba, sağ tarafa merhaba" demedik, demeyeceğiz.

Nicky: "You Stole The Sun From My Heart" bugüne dek yaptığımız en güçlü şey. Davul ve gitarlar ilk kez Nirvana'ya bu kadar yaklaşıyor. "Nobody Loved You" tamamen "Nevermind"ın Nirvana'sı. "Tsunami" de yüksek tempolu bir şarkı, hiç de rock baladı denen boktan şey değil. **Şarkılardan biri, "Ready For Drow-**

Manic Street'in takıldığı yazarlar:
Henry Miller • Arthur Rimbaud • Bret Easton Ellis • Arthur Scargill • Chuck D. • Nietzsche • Filippo Mariunette • Albert Camus • Primo Levi

ning", Galler halkına sesleniyor... Galli olmak nasıl bir şey?

Nicky: Payitahtın anavatanı olan bölge sakinlerinin gözünde Galli demek "kıro" demek, "hanzo" demek. İngiliz medyasına göre, Galler bir kıyaslama birimidir. "Galler büyüklüğünde bir alanı kapsayan yağmur ormanları yokoluyor" derler.

Sizin Galliliğiniz nasıl bir Gallilik?

Nicky: Bizim Galliliğimiz sanayileşmiş köy ve kentlerin Gal kültürü. Gal mizacının başlıca özelliği ülkeyi terketmek veya ölümüne içmek. Richey bu mizacın güzel bir örneği.

James: Galler, Galli sanatçıların peşini bırakmaz. Ama romantizme karşı uyanık olmak lazım. Galler sanıldığından çok daha karmaşık, kompleks ve bölünmüş bir ülke. Öyle komünal, dayanışmacı cemaatlerin yaşadığı bir yer değil. Parçalanmalar, ayrışmalar orada da var. Mesela kimi kuzeyli ve batılı Galliler bizimle konuşmayı reddediyor, Galce bilmiyoruz diye... Öğrenmemize imkan verilmedi ki. Okul müfredatında Galce diye bir şey yoktu.

"Ready For Drowning"de Patagonya'dan da bahsediyorsunuz. 19. yüzyılda Galler'den Patagonya'ya yapılan göçü kastediyorsunuz herhalde...

Nicky: Patagonya, bana göre Galler ruhunu, mizacını sembolize ediyor. O zamanlarda göç edenlerin çoğu "cennet gibi" denilen yerlere gitti. Galliler ise var kalmanın bile büyük gayret gerektirdiği bir yeri, Patagonya'yı seçtiler.

Albümün ilk beş parçası marş niteliğinde. O beş şarkıdan sonra, bir "içebakış" albümü haline geliyor. Bu tasarlanmış bir şey miydi?

Nicky: Bu albümde tasarlanan tek şey, bir güzellik ve arınmışlık duygusu yaratmaktı. Kimi şarkılarımızın marş niteliği taşıdığı söyleniyor ama, bence o "marş gibi" denilen şeyler, bizim için "koro" anlamını taşıyor. Albümün ana teması güvensizlik, kendini imha, sükünet ve benim insanlara ürkütücü gelen normalliğim. Gandi'nin dediği gibi, bir kişiden ibaret bir azınlık olsan da, hakikat hakikattır.

Sizce hakikat ne, birkaç örnek verir misiniz?

James: 1984-1985 arası. Madencilerin grevi ve onunla bağlantılı her şey. Gerçek gözlerinizin önünde. Çok basit.

Sean: Gökyüzü mavi. Dünya yuvarlak. Güneşin etrafında dönüyor.

Nicky: Spor. Çünkü orada iyi olan kazanır. Müzikte durum farklı.

George Orwell, "spor ateş etmeden savaşmaktır" diyor. Sizce de öyle mi?

Nicky: Evet. Savaş eksi ateş etmek eşittir spor. Yarışma olmazsa sporun tadı olmaz.

Dünya Kupası'nı nasıl buldunuz?

Nicky: Bugüne kadar seyrettiğim en kötü dünya kupasıydı. Star yok, esrar yok, olağanüstü bir takım yok. Hırvatistan'dan Suker'i çok beğendim. Kibirli bir futbolcu. Paul Scholes'un kafaya dalışına çok güldüm. Paraguay'ı tuttum, çünkü takım ruhu vardı, ayrıca mücadele kabiliyetlerini çok takdir ettim.

Orwell'den devam edersek... Son albümdeki "If You Tolerate This Your Children Will Be The Next" (Eğer bunu hoşgörürseniz, sıra sizin çocuklarınıza gelecek) adlı şarkının George Orwell'in "Katalonya'ya Ağıt"ından etkilendiği açık...

Nicky: İnsanlar tatil rezervasyonlarında terslik olduğunda sinir krizi geçiyorlar. Öyle değil mi? Bugün ve bu çağda... Bugünün kuşakları ne kadar şanslı olduklarından bihaberler. Milyonlarca, gerçekten milyonlarca –yedi milyon filan– insan, sadece ve sadece biz bugün burada olabilelim diye canlarını verdiler. Bugün kimse, bir dava adına, Uluslararası Tugaylar'ın faşizme karşı savaştıkları gibi mücadele etmeyi aklına bile getirmez; yanlış bulduğu bir şeye karşı savaşmayı, ekonomik fayda elde etmenin söz konusu olmadığı bir dava için mücadele etmeyi düşünmez. O idealin arılığını müthiş güçlü buluyorum. Diyorlar ki, "tamam, Orwell oraya gitti ama, cephe gerisindeydi, çatışmalarda yer almadı". Evet, cephe gerisindeydi, ama yine de kurşunlara hedef oldu, yaralandı. David Copland gider miydi, çok şüpheliyim.

Manic Street Preachers'ın modern kültüre katkısı ne sizce?

James: Çok basit: Sözlerin yeniden pop müziğinde hayati bir unsur haline gelmesi.

Biz gücümüzü kütüphanelerde elde ettik, Internet'te değil

Politikliği ve seksiliği, stili ve stilsizliği evlendirdik

Gandi'nin dediği gibi, bir kişiden ibaret bir azınlık olsan da, hakikat hakikattır

Delikanlılık efendiliktir. Düzgün olmaktır. Delikanlılık kültü ise çoraplarını yıkamamak ve bundan gurur duymaktır

FANLAR SORUYOR, MANICS CEVAPLIYOR

Sadece kendi adımıza konuşuyoruz

Giymiş olmaktan pişmanlık duyduğunuz kıyafetler var mı?

James: Şu dapdaracık beyaz ipek pantolonlar.

Sean: Saçımı uzatmış olmaktan pişmanım. O da bir kıyafet değil mi sonuçta?

Nicky: Lars Ulrich kıyafetlerimiz.

Kendinizi bir kuşağın sözcüsü olarak görüyor musunuz? Yoksa, bir şarkı bittikten sonra, o sözlerin insanlar için ne ifade ettiğine aldırmıyor musunuz?

Nicky: Biz sadece kendi adımıza konuşuyoruz, kendimizin sözcülüğünü yapıyoruz. İlgi duyduğumuz konular hakkında şarkı yazıyoruz. Yazdığımız şeyler bizi ilgilendiren şeyler olmasaydı, hiç yazmazdık. Sadece bizi uyaran, bize esin veren şeyleri yazıyoruz. Kendimizi sözcüler olarak görmüyoruz. Eğer sözcülüğü benimsersen, "Mandela Day" gibi boktan şarkılar yazmak durumunda kalırsın.

Richey birdenbire ortaya çıkıp yeniden sizle çalmak istiyorum dese ne olurdu?

Nick: Ortaya çıksa öyle bir şey söylemezdi. Önce, "beraber bir çay içelim mi?" derdi. Hiç itiraz etmem. Ama koltuğunun altında bir telecaster'la gelirse, bilmem...

James: Robert Johnson'ın bir yıl inzivaya çekilip muhteşem bir gitarist olarak ortaya çıkması gibi bir şeyse Richey'nin sırra kadem basması, o zaman tamam. Bundan sonraki albüm senin, deriz.

Marilyn Manson hakkında ne düşünüyorsunuz?

James: Muhteşem metal plakları yaptığını düşünüyorum. Yazdığı kitapsa güzel bir tatil kitabı. Yüzde 90'ının yalan olduğunu ve böyle şeylerin ancak Amerika'da yaşanabileceğini farkediyorsun. Akşam eve geldiğimde kulaklığımı takıp onun yaptığı şeyleri dinliyorum.

Sean: Nine Inch Nails'i gölgede bırakıyor.

Yola çıkarken, hedefinizin 16 milyon satan bir albüm yaptıktan sonra müziği bırakmak olduğunu söylemiş olmaktan pişmanlık duyuyor musunuz?

Nicky: 16 milyon satan bir albüm yapabilseydik, o noktadan sonra grubu dağıtmaya cesaret edebilir miydik? Bunu sınamak enteresan olurdu.

si. Ve gitar solosunun yeniden keşfi.

Sean: Belki de hiçbir şey. Bundan 50 yıl sonra insanlar Manic Street Preachers'ın nasıl bir grup olduğunu bilebilecekler mi? Sanmam.

Nicky: Yine de tarihsel bir önemimiz var. Politikliği ve seksiliği, stili ve stilsizliği evlendiren, bütünleştiren bir topluluk olduğumuz için. Son 15 yıldır buna kalkışan grup olmadı. Sonic Youth ya da kendi içine kapalı bir başka sanatsal grup gibi olmadan da mainstream'in dışında kalınabileceğini gösterdik. İnsanların hayatlarını değiştirdiğimizi sanıyorum. Ama iyi yönde, ama kötü yönde, orası ayrı. *(gülüyor)* Gerçekten bir şeyleri değiştirdik mi bilemiyorum, ama en azından bir müzik grubunun neler yapabileceği konusundaki algıyı değiştirdik. Elimizden geldiğince bunu yapmaya çalıştık. Lordlar Kamarası'nı ya da monarşiyi alaşağı edemedik ama, zaten o da bizi aşar. Ancak maalesef bu tarihsel önemimizin yüzde yirmisi, hatta yüzde 50'si Richey'nin kaybolmasından ileri geliyor.

Richey yokolmasaydı Manic Street'in sound'u nasıl bir şey olurdu?

Nicky: Müzik ve genel olarak sanat anlamında kendisini söz yazarlığının çok ötesine geçmiş hissediyordu. Ve "The Holy Bible"dan daha ileri bir noktaya ulaşmak istiyordu.

James: Eğer "The Holy Bible"ın (Eski Ahid) dağınık ve topallayan bir albüm olduğunu düşünüyorsanız, Yeni Ahid'in nasıl bir şey olabileceğini tasavvur edin. Çıkmaz bir sokağa saplanacağımız aşikardı. Özetle, boktan bir albüm olurdu.

Richey'nin genel tavrının gayrı ticari ve hasmane olduğu, onun yokluğunun grubun ticari başarısını kolaylaştırdığı söyleniyor...

Sean: Richey içgüdülerine, sezgilerine çok fazla gömülmüştü. Nicky'de de aynı itkiler var ama, onları Richey'den çok daha evrensel ve dostane bir biçimde manipüle ediyor. Richey "doğrucu Davut"tu. Adamın suratına suratına söylerdi. Nicky'nin ise daha dolaylı bir tarzı var; pişiriyor, sosluyor, öyle sunuyor. Çünkü insanlar iyi pişmemiş şeyleri sindirmekte güçlük çekiyor.

Manic Street Richey'yle başarız mı olurdu?

James: Belki de Manic Street diye bir şey olmazdı.

Nicky: Eğer gittiği günlerdeki halini veri alırsak, Manic Street kendisini sürdüremezdi.

James: Aslında bu soruya verilebilecek yüzlerce cevap var. Onun için bir cevap bulamıyorum.

Nicky: Belki de gitar çalmayı öğrenirdi. *(Gülüyorlar ve Richey'nin Nirvana'nın şarkı kitabını alıp gelişini ve Sean'dan "Come As You Are"ı öğretmesini isteyişini anlatıyorlar).*

Sean: Ona puanların, kontrpuanların ne olduğunu izah etmem gerekiyordu.

James: Müzik kabiliyeti hiç yoktu. Müzik insanı değildi.

Nicky: Hiç kabiliyeti yoktu. Benim de kabiliyetim sıfırdır. Ama o benden beterdi.

Sean: Hafızası çok kuvvetliydi, o kadar alıntıyı nasıl yapardı, insanın aklı almıyor.

Nicky: Çekoslovakya'nın bölünme tarihini ezbere bilirdi. Ama, mesela toplam 10 saniyeyi geçmeyen bir müzikal cümle öğretirdim, üç dakika sonra hiçbir şey hatırlayamazdı.

Richey bu albümü nasıl bulurdu?

James: Bunu cevaplamak çok zor. Pek seveceğini sanmam.

Nicky: Aslına bakarsanız, 1993'ün Richey'si bayılırdı, ama 1995'teki Richey... O apayrı bir hikaye.

Üçlü olmak dörtlü olmaktan daha iyi mi?

Nicky: Richey'nin yokluğunu sadece sahnedeyken farkediyoruz. Şarkı yazarken, kayıt yaparken pek büyük bir eksiklik hissetmiyoruz. Galiba birbirimize daha yakınız, birbirimize daha anlayışlı davranıyoruz, o kadar.

"Everything Must Go"yu Richey'le beraber yapabilir miydiniz?

James: Bu soruya cevap vermeli miyim, bilemiyorum. Bilmiyorum... Richey'nin gidişatı öyleydi ki, "The Holy Bible"ın yolundan giderek tepeden tırnağa sanatsal bir ifade biçimini isterdi. İkinci bir "The Holy Bible" faciasının altından kalkamazdık. "Small Black Flowers" parçasını sevdiğini biliyorum, çünkü o birlikte dinlediğimiz son şarkıydı. Richey kaybolmadan önce, o gece arabamızı otelin önüne çekip o parçayı dinlemiştik.

(James, 31 Ocak 1995'te Londra'daki Embassy Hotel'de Richey'i en son gören eleman)

Richey giderken Manic'in öfkesini ve nefretini de beraberinde götürdü mü?

Nicky: Richey'nin giderken götürdüğünü sanmıyorum. Richey'nin aramızdan ayrılması, bizden o duyguları alıp götürdü. Richey götürmedi, başımıza gelen şeyler götürdü. Philip'in *(menejerleri Philip Hall)* ölümü, Richey'nin yokolması... İnsan, her an başına bir felaket gelebileceği duygusuyla yaşamaya başlayınca, her şey başka bir boyutta cereyan etmeye başlıyor.

Nasıl bir duygu yaratıyor, insanı nasıl etkiliyor bu? Daha çok yaşamak arzusu mu doğuruyor?

Nicky: Bende daha az yaşamak duygusu yarattı. Beni en çok mutlu eden şeylerin basit şeyler olduğunu farkettim ve sadece o basit şeylerle meşgul olmaya başladım. Bu da, netice olarak, evde oturmak demek. Bende yarattığı etki bu oldu. Hayatımı bu dört duvar arasında geçirebilirim, bir daha Galler'den dışarı çıkamasam bile farketmez, yine mutlu olabilirim. Bu, bazılarına hapis hayatı gibi gelebilir ama, kendimi kapattığım bu hücre beni mutlu ediyor. Yapmayı isteyebileceğim son şey bungee jumping yapmak ya da hızlı araba kullanarak kendi kendime yaşadığımı kanıtlamak.

Hayatı basitleştirmek beklentilerin azaltılması anlamına mı geliyor?

Nicky: Herhalde öyle bir şey. Bir de senin için önemli olan şeyleri farketmek. Uzakdoğu'ya hiç gitmezsem ne olur? Uçmaktan onun için nefret ediyorum. Benim için uçmak demek, istemediğim yere gitmek demek. Evdeyken bir yerlerde olmayı özlemiyorum, ama başka yerlerdeyken evimde olmayı özlüyorum. Sabah yatağımda uyanmayı, karımı, annemi-babamı ziyaret etmeyi, köpeğimle oynamayı... Bunları özlüyorum. Benim için aslolan bu.

Bugün kimse, bir dava adına, Uluslararası Tugaylar'ın faşizme karşı savaştıkları gibi mücadele etmeyi aklına bile getirmez

Futbolun işçi sınıfı kültürü içindeki önemini anlamak için işçi sınıfına mensup olmak lazım

Orta sınıfların halini acıklı buluyorum, çünkü ruhsuz bir hayatları var

Sınıf, ne kadar gayret ederseniz edin kolay kolay kenara koyamayacağınız bir şey

Ama gerçek şu ki, Britanya'da 250 bin sattık ve bu rakam o günlerde gayet iyi bir rakamdı.

Kate Moss mu, Sophie Dahl mı?

Nicky: Sophie Dahl.

James, Sean: Hiçbiri.

Britanya yurttaşlarının bir Yurttaş Haklan Bildirgesi'ne ihtiyaçları var mı?

Nicky: Britanya yurttaşları böyle bir şeyi talep edemeyecek kadar tembel bir kere. Politikacılardan ve sistemden şikayet eden insanların, "seçimde oy kullanmadım" demelerine katlanamıyorum. Öte yandan, biraz seyahat edince görüyorsunuz ki, Britanya demokrasisi dünyanın en özgür demokrasilerinden biri. İnsanların giyimleri, varoluşları, polisin silah taşımaması... Elbette memnun olmadığımız birçok şey var, sistemin kontrol mekanizmaları vesaire... Ama, şu Avrupa Yasası'na bakın, Bosman davasıyla futbolun içine ettiler.

Dünya Kupası'nın yıldızları kimlerdi?

Sean: Paul Gascoigne. Ne güzel bira içti.

Nicky: Şilili Salas. Yüreğiyle oynadı, ölümüne.

James: Campos. Meksika kalecisi. Forması çok güzeldi.

Nicky: Campos madaranın teki.

James: İyi bir kaleci olmadığını biliyorum. Sadece stili hoşuma gitti.

Nicky: David Beckham çok abartılıyor, İngiliz milli takımının bütün oyuncuları gibi... Netice itibarıyla, bu büyük ulus Romanya'yı bile yenemiyor!

James: Glenn Hoddle yavşağın teki. Tam yavşak.

Nicky: Glenn Hoddle benim ilahımdı, futbolcuyken. Geçenlerde "The Glenn Hoddle Story" diye bir video kasedi aldım, Ardilles'le birlikte Manchester'e attıkları golleri seyredeceğimi sanıyordum. Tek bir gol yoktu, sadece hidayete erişi anlatılıyordu, Hıristiyanlığı keşfetmesi filan.

Sosyalist hareket bu ülkede mortu çektiğine göre, işçi sınıfının mücadelesi gelecek günlerde hangi biçimleri alacak? Ezcümle, şimdi ne yapmalı?

Nicky: Ben bir tür varoluşçu sosyalizme inanıyorum. İnsanın kendi seçimlerini yaptığı bir sosyalizm. Temel olarak, sen kendi kurallarını koyuyorsun, sosyalist bir çerçeve içinde...

Egzantrik gotikler ve orta sınıf punkları sinirinize dokunuyor mu?

Nicky: Benim asıl sinirime dokunan punk'ın temel vasıflarından birinin kaybolmuş olması: Zeka. Punk, insanın kendisini ifade etmesinin zirvesi olması gerekirken yerlerde sürünüyor.

James: Gençken hep orta sınıf gotik kızlardan hoşlanırdım.

Gece yatarken ne giyiyorsunuz?

James: Hiçbir şey.

Sean: Hiçbir şey.

Nicky: Calvin Klein.

Kızın biri grubunuza katılmak isterse ne yaparsınız?

James: Bir zamanlar aramızda bir kız da vardı.

Nicky: İsmimizi Betty Blue'ya çevirip bir kız solist bulmuştuk. Birkaç hafta öyle devam ettik. Ama yürümedi.

Geçmişe baktığınızda "Generation Terrorists"i biraz özenti buluyor musunuz?

James: Bizi öteki gruplardan ayıran da buydu: Özenti ve arzu.

Çeviren: ***Yücel Göktürk***

YENİ BATI

Yeni bir country dalgası var Amerika Birleşik Devletleri'nde: Yeni-country dalgası. Hem 60'lara hem punk'a göz kırpıyor. Garth Brooks cinsinden kırmızı enseli, baygın bakışlı, bira göbekli, Amerikan bayraklı, muhafazakar, liste başı bir kasaba eğlencesi değil. Başka bir country. Başka bir western. İngiliz Uncut dergisi, A'dan Z'ye bir rehber hazırlamış, geçmişten geleceğe grupları ve şarkı yazarlarını derlemiş. Yerinde ve zamanında müdahalelerle huzurlarınıza getiriyoruz.

American Music Club

AMC'ın yedi albümlük kariyeri, şarkıcı ve şarkı yazarları Mark Eitzel'in Katolik Kilisesi'nden yürüttüğü günah çıkarmalarıyla, sürekli patlama halindeki akustik gitarlarla biçimlenmişti. Özellikle kariyerlerinin ilk dönemi buram buram country kokuyordu. Eitzel 1995 yılında grubu terk ederek rock'a yöneldi. 97 albümü "West"te R.E.M.'den Peter Buck'la çalışmış da olsa anlaşıldı ki, Eitzel'in karmaşık şarkılarını AMC grubundan başkasının düzenlemesi imkansız. Hele Vudi'nin o büyüleyici gitarı olmadan, Eitzel'in karanlık vizyonu tam olarak yerine oturmuyor. 1991 yılında yaptıkları beşinci albüm "Everclear" ile büyük bir plak şirketiyle anlaşma imzalamayı başaran grup, birçok eleştirmen tarafından geleceğin yıldızları olarak görülüyordu. Onlarsa, bu baskı altında dağılıp gitmeyi yeğledi.

American Music Club

Beck

Beck, yeni bir country sanatçısı mı? Ne kadar yeni bir hip hop sanatçısı, folk sanatçısı, blues sanatçısı ve funk sanatçısıysa, o kadar. Yeni country dalgasından daha fazla otantiklik bekleyenlere, Beck'in kovboy şapkalarına hasta olduğunu söylemek gerek. Daha şimdiden efsaneleşen "One Foot In The Grave" albümünde Beck yaşlı bir country'ci hissini yakalıyor.

Cowboy Junkies

1988'deki "Trinity Session", grubun anavatanı Toronto'daki Trinity Kilisesi'nde tek bir mikrofonla kaydedilmişti. Bu albüm, cümle aleme, country'nin asıl ruhunun onu yüksek sesle çalarak değil, onu soyarak anlaşılabileceğini göstermiş ve herkesi country hakkında yeniden düşünmeye gark eylemişti. Olağanüstü şarkıcı Margo'nun kardeşi Michael Timmins önderliğindeki grup, ironi ve şaşaadan yola çıkmış ama, Patsy Cline, Hank Williams ve The Velvet Underground ile bir ruh kardeşliği kurmayı başarmıştı.

Emmylou Harris

Emmylou Harris, Gram Parsons'ın iki solo albümünde de ona eşlik eden sesti. Parsons öldüğünde, onunla çalışan müzisyenleri bir araya getirdi ve The Hot Band'i kurdu. Üç klasik albüm kaydetti: "Pieces Of The Sky" (1975), "Elite Hotel" (1976) ve "Luxury Liner" (1977). Bob Dylan'la ("Desire" albümünde), Neil Young'la, Dolly Parton'la, Roy Orbison'la ve Steve Earle'le çalıştı. 1995 yapımı "The Wrecking Ball", neredeyse Parsons'la beraber kotardıkları kadar mükemmeldi. Son olarak Chesnutt'ın yeni albümünde yer aldı.

The Flying Burrito Brothers

Kısa ömürlü FBB, ticari açıdan bir fiyasko olmuştu, ama yeni country tarzının kökenlerinde onlar yatar. "The Gilded Palace of Sin" (1968), hızlı gitarist Chris Hillman'ın yeteneği ile Gram Parsons'ın "kozmik bir Amerikan müziği" hayalinin bileşiminden oluşan sound'un ilk ürünüydü. Ardından "Burrito Deluxe" (1970) geldi. Ama Parsons, Rolling Stones'la takıla takıla solo kariyer hevesine düşmüş ve gruptan giderek soğumaya başlamıştı. Üstüne üstlük ciddi uyuşturucu problemleri vardı. Burrito'lar, Parsons'ın ölümünün ardından da yola devam ettiler. Hiçbir zaman standardı düşürmediler, ama ilk dönemlerindeki havayı da bir daha tutturamadılar... Parsons ise daha baştan itibaren bir efsane olmaya yazgılıydı. The Byrds ve FBB'la yaptığı müzik ve özellikle "GP" ve "Grievous Angel" adını taşıyan solo albümleri yeni country tarzının ana damarını oluşturdu. Gram Parsons'ın kemikleri '70'li yıllarda Eagles gibi temiz Kaliforniyalı country rock'çular tarafından çok sızlatıldı, ama şunu unutmamak lazım ki, Gram Parsons gelmiş geçmiş en hakiki kozmik kovboydu.

Freakwater

Catherine Irwin ve Janet Beveridge Bean, Louisville'de beraber büyümüş ve 16 yıldır beraber müzik yapan bir ikiliydi. Country anlayışları biraz değişikti. Black Sabbath'ın ünlü şarkısı "War Pigs"in bluegrass tarzında bir yorumunu yapmışlardı. Ama beş albümlük kariyerleri boyunca folk ile akustik country'nin ilginç bir sentezine ulaştılar. Son albümleri "Springtime"da (1997) eski Wilco üyesi Max Konrad Johnston ile çalıştılar.

Grant Lee Buffalo

Şarkıcı ve gitarist Grant Lee Phillips, basçı Paul Kimble ve davulcu Joey Peters, ilk çıkışlarını 1993 yılındaki "Fuzzy" baladıyla yaptılar. Bu single onlara ilk albümleri "Fuzzy"nin yolunu açtı. Amerikan folklorunun derinlerine dalarak tarihi kişiliklerden ve karakterlerden yola çıkarak şarkılar ürettiler: New Orleans'lı cadı Mary Laveau ("Dixie Drug Store"), David Koresh ve JFK ("Lone Star State"), Johnny Cash ("Demon Called Deception") ve Amerikan İç Savaşı. Diğer yandan, Phillips'in şarkı sözleri Steinbeck ve Shepard gibi Amerikan edebiyatının büyük isimlerinden de yararlanıyor.

The Gun Club

1980 yılında Blondie fan kulübü başkanı Jeffrey Lee Pierce tarafından kuruldu. The Gun Club temelde bir punk grubuydu, ama blues'la arası gayet iyiydi. İlk albümleri "Fire Of Love" (1981) Pierce'ın tüyler ürperten sesiyle bezeli blues riff'leri ve country standartlarıyla doluydu. 1984 yılındaki "The Las Vegas Story" albümüyle bir başka yeniliğe soyundular ve daha sonra Bad Seed üyesi olacak Kid Congo Powers ve Sisters Of Mercy üyesi basçı Patricia Morrison'ı yanlarına alarak metal sularına açıldılar (Bir de John Fogerty bestesi okudular bu albümde). 1987'deki "Mother Jundo" ise bir başka doruk noktasıydı. Pierce 1996 yılında bir kalp krizi sonucu beklenmedik şekilde ölüverdi.

The Handsome Family

Sinematografik sözler, hüzünlü melodiler. "Odessa" (1995) ve "Milk And Scissors"dan (1996) sonra üçüncü albümleri "Through The Trees"i çıkardılar. İntihar, cinayet, delilik ve alkol temalarında gezinen bu albüm eleştirmenlerden alkış aldı. Brett ve Rennie Sparks ikilisinin Faulkner ve Kafka hayranı olmasına bakılırsa, "alternatif country" sıfatını hakediyorlar.

Hazeldine

Hazeldine, üç kadından (Tonya Lamm - vokal ve gitar, Shawn Barton - vokal ve gitar ve Anne Tkach - bas) ve hem davulcu hem prodüktör Jeffrey Richards'tan müteşekkil. Lamm ve Richards, Athens'tan üniversite arkadaşıydılar. Richards, Chesnutt'ın "West of Rome" albümünde de çalmıştı. Daha sonra New Mexico'ya taşınan ve burada Barton'la tanışan ikili, kısa bir süre sonra gruba dönüştü. Grubun davulcusu aslında Barton olacaktı ama muhteşem sesi kısa zamanda Hazeldine'ın gücü durumuna geldi. İlk albümleri "How Bees Fly", Crazy Horse'la çalan Chrissie Hynde türü bir sound yarattı.

Emmylou Harris

Jayhawks

Bir grubun, temel taş vazifesini gören üyesini kaybettikten sonra yola devam etmesi ender görülen

14→

bir durumdur. Halbuki Mark Olsen'ın grubu terk etmesinden sonra bir-iki vites büyüterek yola devam ettiler. Her albümleri mükemmel olmasa da, "Hollywood Town Hall" (1991) ve "Tomorrow The Green Grass" (1994) gibi asla göz ardı edilemeyecek albümler meydana getirdiler.

Jim White

İlk albümü "Wrong-Eyed Jesus"u kaydedinceye kadar tam 23 şirket tarafından reddedilen White'ı keşfeden kişi David Byrne. "Wrong-Eyed Jesus"taki karakterler country'nin sevdiği tarzda efsaneler değil, tam tersine ormanlarda yaşayan, geçmişleri belirsiz, garip dini inanışları olan gölge kişilikler. White, müziğini 'hick-hop' olarak adlandırıyor.

Flying Burrito Brothers

Lambchop

Kurt Wagner'in zaman zaman 13 kişiye kadar çıkan Nashville'li grubu Lambchop, country geleneklerinden faydalanmakla birlikte, giderek kategorize edilemeyen bir müziğe ulaştı. İlk albümleri "Jack's Tulips" (1994), Tindersticks ile aralarında garip bir benzerlik olduğunu düşündürdü. Daha sonraki albümleri "How I Quit Smoking" (1995), "Hank" (1996) ve "Thriller" (1997), Wagner'in baladlarının yanısıra, grubun daha gerçeküstücü yeni bir yüzünü daha gösterdi. Son albümlerinin adı "What Another Man Spills".

Lou Barlow

Sebadoh'un şarkıcısı Lou Barlow, ruh kardeşi Pavement ile birlikte lo-fi sound'un mucitlerinden biri olarak kabul edilebilir. Ama aynı zamanda, kendi döneminin en iyi country şarkılarından bazılarına imza atmıştı. "Willing To Wait", "Soul And Fire" gibi şarkılarda, Lou'nun bir barda yalnız başına söylermiş hissi uyandıran sesi ve içdökmeye varan lirikleri, yepyeni bir romantikler kuşağının diline takılmıştı. Özellikle 1994 yapımı "Bakesale" albümü önerilebilir.

Gun Club

Lullaby For The Working Class

Gruptan ziyade bir mini orkestra. Banjo, ukelele, mandolin, keman, çello, glockenspiel ve bir sürü gitar. Memleketleri Nebraska. Yedi kişiler. Kimi eleştirmenlere göre, "inleyen nağmeler" makamından gidiyorlar. Kimi eleştirmenlere göre ise grubun solisti Ted Stevens'ın tarzı "sakin ve umutsuz". Grubun adı da hayli manidar: İşçi Sınıfına Ninni. Son albümleri "I Never Asked For The Light", "olağanüstü tad" ve "arşı ala" sıfatlarıyla selamlanıyor.

The Meat Puppets

1980 yılında Phoenix - Arizona'da kurulan grup, aslında hardcore trash üçlüsüydü. İlk EP'leri "In A Car"da beş dakika içinde beş şarkı sıralıyorlardı. Daha sonraki albümleri "Meat Puppets II" (1983) ve "Up On The Sun"la (1985) giderek country punk'a yanaştılar. ZZ Top etkisindeki "Huevo" (1987) ve "Monsters" (1989) hayranlarını biraz hayalkırıklığına uğratsa da, Kurt Cobain'in Meat Puppets müziğindeki potansiyeli keşfetmesi onları yeniden gündeme getirdi. "In Utero" turnesinde Nirvana'ya açılış grupluğu yaptılar ve MTV Unplugged konserinde Nirvana'yla birlikte sahneye çıkıp "Meat Puppets II"dan üç şarkı yorumladılar.

Neil Young

Country'nin yeniden canlanmasında Young'ın çok önemli bir rolü var. 90'lardaki genç kuşağın Neil Young'ı keşfetmesiyle, Young'ın eski dönem eserlerine olan ilgi de birden arttı. Young'ın sunduğu örnekler, country etkisiyle çalınan gürültülü gitarın yeni bir müziğe doğru giden alternatif bir yol olabileceğini gösterdi.

Red Star Belgrade

Fantastik bir kasvet, ergenlik sonrası fan kulübü melodileri ve depresif sözler. North Carolina dolaylarından alternatif country. Kızıl Yıldız adını aldıklarına göre, var bir bildikleri.

R.E.M.

Hiç kuşkusuz R.E.M. country rönesansının önde gelen gruplarından biri. Mandolin sololarından ve stadyumları dolduran gitar sound'larından oluşma kariyerleri boyunca, birçok genç kuşak Amerikan grubunu (son zamanlardaki en iyi örnek Jolene) fişekliediler. Peter Buck'ın eski Young Fresh üyesi Scott McCaughey ile giriştiği Minus Five projesi ve Michael Stipe'ın yıllardır yürüttüğü "deha keşfetme" pratiği tek kelimeyle takdire şayan. Kel guru Stipe'ın en büyük keşiflerinden biri hiç kuşkusuz Vic Chesnutt oldu. Grant Lee Buffalo'ya basındaki ilk desteği veren de oydu. Gerçi Chesnutt sonradan Stipe tarafından desteklenmenin dezavantajlarından bahsetti, ama olsun!

The Replacements

Hiç sekmeyen bir formül: The Replacements + country & western = yeni country. İçki ve depresyonla dolu son

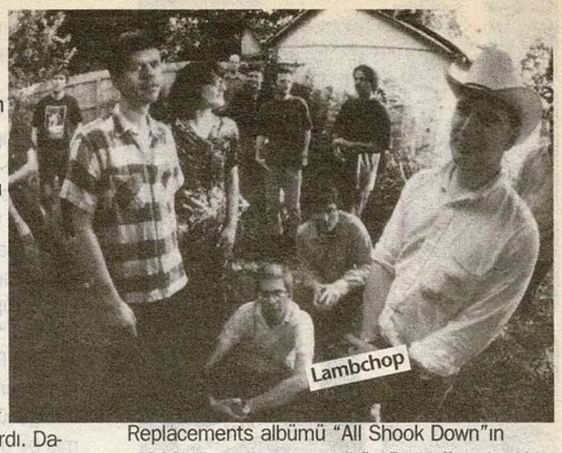
Lambchop

Replacements albümü "All Shook Down"ın (1990) ilk yeni country albümü olduğu rahatlıkla söylenebilir. Wilco'nun "Being There"i onlara bir saygı sunuşudur. ("The Lonely 1" şarkısı doğrudan Paul Westerberg hakkındadır. Replacements bir country grubu değildi ama country ve western'le doyasıya flört ettiler. Hank Williams'ın "Hey Good Looking"ini saygısızca yorumladılar ve country türüyle dalgalarını geçtikleri "Treatment Boundo" adlı bir şarkı da yaptılar. Replacements, kısaca, A'dan Z'ye kötü gençlerin müziğiydi. Etkileri Nirvana'da gayet net bir şekilde hissedilir. Paul Westerberg, 93'de "14 Songs" ve 96'da "Eventually" isimli solo albümlerini yayınladı.

Scud Mountain Boys

Grunge şirketi Sub Pop'ta bu isimde bir grubun varolduğunu duyanlar doğal olarak bir grunge grubu beklediler ama, 1996 albümleri "Massachusettes" dibine kadar mükemmel bir country albümü çıktı. "Grudge Fuck" ve "Penthouse in the Woods" gibi şarkılar Gram Parsons ya da Sebadoh gibi isimlerle aynı doruklarda dolaşıyordu. Şarkıcı Joe Pernice daha sonra ayrılarak Pernice Brothers'ı kurdu.

Meat Puppets

Sixteen Horsepower

David Eugene Edwards'ın öfke ve intikam hikayelerinin kökeni, bir Nazarene vaizi olan büyükbabasının ona anlattığı hillbilly efsanelerine uzanıyor. 1995 yılındaki "Sackcloth'N'Ashes" albümünde, folk şarkılarını punk hezeyanıyla çalarak çıktılar karşımıza. "Low Estate" albümü de Sixteen Horsepower sound'unu sağlamlaştırdı.

Sparklehorse

Virginia'lı Mark Linkous'un ikinci albümü "Good Morning Spider", Sparklehorse'un 96 yılındaki ilk albümü "Vivadixiesubmarinetransmissionplot"un vaatlerini fazlasıyla karşılıyor. Linkous'un Valium'lu bir halde otel balkonundan düşerek hastanelik olması ve müzik sektörüne yönelttiği açık eleştiriler, onun göründüğünden daha ne-

şeli bir adam olmasını engellemiyor. Ciddi bir punk rock hastası ve yakın dostu Dave Stewart'ın etkisiyle ilk dönem Beatles'a takılıyor. Sparklehorse'un parlayışı yeni yeni başlıyor.

Smog

Soğukkanlı espri anlayışı ve karanlık dünyası ile Bill Callahan (nam-ı diğer Smog), an be an değişen ruh halleriyle harbi yeni country şarkıları yazıyor. "Red Apple Falls" ve "The Doctor Came At Dawn" günlük havasında şarkılardan oluşuyor. Şarkıları hayli kasvetli, konserleri ise daha bir karanlık.

Steve Earle

Yıldızı yasalarla hiç barışmayan Steve Earle,

rock'n'roll'daki maşizmonun en katıksız örneklerinden birini temsil ediyor. Uyuşturucudan yankesiciliğe ve kavgaya kadar birçok sebepten dolayı içeride yatan Steve Earle'ün "Guitar Town" (1986) ve "Copperhead Road" (1989) albümleri, yeni country denen tarzın iskeletini oluşturdu denebilir. 1995 yılında şartlı tahliyeyle dışarıya çıktığında muhteşem albümü "Train A-Comin"i yayınladı. O günden bugüne Earle'ün hızı iyice arttı: "I Feel Alright" (1996) ve "El Corazón" (1997) albümleriyle çağdaş country müziğinin en verimli adamlarından biri olduğunu kanıtladı.

Swell

Sebadoh ilk yıllarını hızlı ritmlerle geçirirken, Swell doğrudan yavaşlatılmış country melodilerine gömüldü. 1994 yılında çıkan ve neredeyse country müziğinde bir devrim niteliğinde olan "41" adlı albümleri Büyük Kanyon'un açıkhavasıyla büyük kentin paranoyasını bir araya getiren yavaşlatılmış bir müzik yarattı.

Uncle Tupelo

Uncle Tupelo'nun mirası Gram Parsons kadar ajit-punk grubu The Minutemen'e de dayanıyor. Yeni Depresyon dönemine damgasını vuran grup hiç kuşkusuz Uncle Tupelo oldu. Jeff Tweedy ve Jay Farrar, Belleville denen bir orta-batı kasabasında lise arkadaşıydılar. 1987 yılında Uncle Tupelo'yu kurdular ve 1990 yılında ilk albümleri "No Depression"ı çıkardılar. Bir yıl sonra "Still Feel Gone" geldi. "March 16-20" ise tamamen cover parçalardan oluşan ve prodüktörlüğünü Peter Buck'ın yaptığı canlı kaydedilmiş bir albümdü. Büyük bir plak şirketiyle anlaşma imzaladılar ve 1993 yılında "Anodyne" adlı country rock albümüyle klasikleştiler. Farrar ve Tweedy arasındaki ilişkiler gerginleşti ve nihayet koptu. Farrar, Tupelo'nun davulcusuyla beraber Son Volt grubunu kurdu. Tweedy ise Wilco'yu kurarak yoluna devam etti. Wilco son albümünü Billy Bragg'le kaydetti: "Mermaid Avenue". Birlikte Woody Guthrie'nin dünyasına el attılar.

Vic Chesnutt

Vic Chesnutt, iki albümünün ("Little" ve "West Of Rome") prodüktörlüğünü de yapan Michael Stipe tarafından keşfedildi. Chesnutt'un şarkıları, cehennemde çekilmiş fotoğraf karelerini andırıyor, ama bunun kendi hayatındaki talihsizliklerle bir ilgisi yok. Hatta Chesnutt, bütün şarkılarında ve konuşmalarında kendisine aldırmayan bir dünyada ayakta kalmaya çabalayan biri izlenimini yaratıyor. "Drunk"taki (1994) umutsuzluk, yerini "Is The Actor Happy?"de (1995) ironi ve gariplik arasındaki ruh haline bıraktı. Sonra Athens'lı Widespread Panic grubuyla kaydettiği "Nine High A Pallet"ı kaydetti. Ardından da büyük bir plak şirketinden çıkardığı "About To Choke" geldi. Son olarak ise Lambchop ve Emmylou Harris ile kaydettiği "The Salesman And Bernadette". Son albüm, dünyanın Chesnutt için biraz daha çekilir bir mekan haline geldiğini gösteriyor.

Victoria Williams

Onun şarkılarını dinlemek "gelişmiş damak zevki" gerektiriyor. Küçük kasaba hayatının öykülerini anlattığı "Happy Come Home" (1987) ve "Swing The Statue"dan (1990) sonra şimdi de "Musings Of A Creekdipper"ı çıkardı. Kocası Mark Olsen'in Jayhawks'ın ayrılmasını müteakip Buddy ve Julie Miller ve de Jim Lauderdale'yle birlikte The Rolling Creek Dippers olarak turneye çıktılar ve turne kayıtlarını "The Original Harmony Ridge Creek Dippers" adıyla yayınladılar. Victoria Williams amansız bir kas hastalığı çekiyor. Ona destek olmak amacıyla, 93 yılında, aralarında Lou Reed ve Pearl Jam'in de bulunduğu bir ekip Williams-tribute albüm hazırladılar: "Sweet Relief". Sağlık sorunları olan müzisyenler için hazırlanan bu albümlerin ikincisi Vic Chesnutt için 96'da yapıldı. Bu albümde Vic ve Victoria bir düet de yaptılar.

Violent Femmes

1982 yılında Milwaukee'de kurulan Violent Femmes, rockabilly, psikotik folk, punk ve histerik country'yi bir araya getirdi. Bir rahibin oğlu olan Gordon Gano'nun karanlık ateşi onları country klasiklerinden biri haline getirdi. Onların tutkusuna ve ateşine bir tek Sixteen Horsepower erişebildi.

Wagon

Kadro sık sık değişse de, Wagon 1992 yılından beri yazmaya, çalmaya ve kaydetmeye devam ediyor. Lambchop ve Lullaby For The Working Class gibi enstrüman ağırlıklı yeni country müziğinin has isimlerinden biri...

The Walkabouts

Adları Nicolas Roeg'in "Walkabout" filminden mülhem. Üzerimizde derin izler bırakan o filmin ismini alan bir grup zaten "nanay" çıkamaz; The Walkabouts da "insanın içini ısıtan, yüreğinin yağını eriten ve de vicdanına bir-iki hançer saplayan" bir grup olarak tanımlıyorlar. Peter Buck ve Mark Lanegan'ın "misafir sanatçı"lık yaptığı 93 tarihli cover albümleri "Satisfied Mind"dın ardından çıkardıkları 94 tarihli "Setting The Woods On Fire", Neil Young'la kıyaslanmak şerefine nail oldu. Grubun müziği bir-iki albümdür Tindersticks hattında ilerliyor.

Will Oldham

Oldham, Palace Brothers adıyla yedi albüm yayınladıktan sonra, geçtiğimiz yıl nihayet kendi adıyla "Joya" albümünü yaptı. Bütün bu albümler, klostrofobik cinsellik imgeleri ve haz dolu aydınlanmalarla dolu. Oldham'ın kazandığı başarı, on yılı aşkın süredir benzeri bir yol izleyen Souled American grubunu da gündeme getirdi.

X

80'lerin başında kurulan Los Angeles'lı punk grubu. Eski Gene Vincent gitaristi Billy Zoom'un üyelerinden biri olması sayesinde, rockabilly ve country tarzına eğildiler. Ama country ile olan ilişkilerinin en belirgin örneği, Blasters'ın gitaristi Dave Alvin'le yaptıkları 1985 tarihli "Poor Little Critter In The Road" albümü. Bu albümü The Knitters adıyla kaydettiler.

ROXY®
İSTANBUL

ROXY CLUB: Sıraselviler Cd. Arslanyatağı Sk. No. 9 Taksim-İSTANBUL • (0212) 245 6681 - 245 6539
OFİS: (0212) 234 3236 • Fax: 230 2906
Rezervasyonlar için gündüz (09.00-18.00) ofisi, gece (18.00-04.00) Roxy'i arayınız.
• ROXY E-mail: club@roxy.com.tr http://www.roxy.com.tr • ROXY Gazete http://www.roxygazete.com •

alo Vic Chesnutt

Onunla ahbaplığımız daha ilk sayımızda başlamıştı. Geçen ay da Kristin Hersh'le yaptıkları tatlı muhabbeti ekranlarınıza getirdik. Lambchop ve Emmylou Harris'in katkılarıyla kaydettiği yeni albümü "The Salesman and Bernadette"in çıktığını haber alır almaz 118'den telefonunu aldık, derhal aradık. Burda akşam orda sabahtı. Vic Chesnutt Athens'dan selamlarını gönderiyor.

KAFKA'NIN SÜKÛNETİ

Birkaç dakika önce, ilk albümünüzün ilk parçası "Isadora"yı dinliyorduk. Nereden başlayalım, o şarkıdan mı, yoksa son haberden mi: Marijuananın yasallaşması için hazırlanan bir plağa şarkı vereceğinizi öğrendik.

Vic Chesnutt: "Isadora"dan başlayalım...

Yüzyılın son metrelerinde, yüzyılın ilk çeyreğine ismini kazıyan bir dansçının öyküsünü şarkı yapmak nereden aklınıza geldi? Üstelik ilk albümün ilk şarkısı olarak...

Şöyle oldu: Bir arkadaşım, yıllar önce bana demişti ki, içinde şu cümlenin geçtiği bir şarkı yazmalısın: "Dün gece rüyamda Isadora Duncan'la dans ettim". Bu arkadaşımla sık sık İsadora Duncan hakkında konuşurduk, onu büyüleyici bulurduk.

İsadora'ya duyduğunuz bu ilgi, daha doğrusu hayranlık nasıl doğdu?

Büyüleyici bir kişilik. İsadora, 20. yüzyılın önemli sembollerinden biri. Modern, modern düşüncelere sahip. Özgürlükçü, özgür mizaçlı bir insan. Aydınlatıcı bir özgürlük anlayışı var. Ayrıca, komünizme inancı da ilginç ve önemli. Çok trajik bir hayatı vardı. Çocuklarının ölümü, kendisinin talihsiz bir kazaya kurban gitmesi... Her şeyiyle beni büyüleyen bir şahsiyet.

Ekim Devrimi'nden sonra Lenin Isadora'ya "senin yaptıklarını ancak bizim gibi devrimciler anlayabilir, takdir edebilir; gel, burada devrimimize katkıda bulun" mealinde bir telgraf çekiyor, Isadora da bu davete icabet ediyor, alelacele bavulunu toplayıp Moskova'ya gidiyor... Ancak bir süre sonra hayal kırıklığına uğruyor ve SSCB'den ayrılıyor...

Evet, evet.. O günler çok heyecan verici günlerdi. Ve Isadora da yüzyılı şekillendiren olayların tam göbeğindeydi. Eğer o günlerde olaylara başka türlü müdahaleler yapılabilseydi, tarih başka bir yöne evriltilebilseydi, dünya bugün bambaşka bir yer olabilirdi. Komünistler kendi kendilerini çökerttiler. Oysa 20. yüzyılın çehresi bambaşka olabilirdi; eğer ideallerine sadık kalsalardı, onları berbat etmeselerdi...

Isadora'nın komünizan düşünceleriyle ilk karşılaştığınızda nasıl bir tepki göstermiştiniz? Nihayetinde, siz ABD'nin güney eyaletlerinden birinde doğmuş, büyümüş bir insansınız, yoğun bir anti-komünist propagandayla yetiştirildiniz. Ve birden kömünizmi savunan "büyüleyici" bir dansçıyla karşılaştınız. O ilk karşılaşmada neler düşündünüz?

Açık fikirli bir gençtim; çevremdeki, yetiştiğim ortamdaki düşüncelerden, inançlardan nefret ediyordum. Zaten isyan halindeydim. Dolayısıyla İsadora'nın düşüncelerine sempati duydum.

Bir söyleşinizde, "redneck" kültürü içinde yetiştiğinizi söylüyorsunuz. Nasıl bir şey bu "redneck" kültürü?

Klişeler kültürü. Ayrımcı klişelerin dünyası. Beyaz insanı, daha doğrusu güneyli beyazı, piramidin en tepesine yerleştiren, kendilerine benzemeyenleri, kendilerinden olmayanları, "öteki"leri aşağılayan, insandan saymayan bir kültür.

Böyle bir kültürün içine doğmuş olmanıza rağmen, nasıl oldu da başka bir dünya görüşüne sahip oldunuz, içinde büyüdüğünüz kültürün dışına nasıl çıktınız?

İsyan ederek. O kültüre başkaldırarak.

Peki nasıl oldu bu, niye isyan ettiniz? Belirli anlar var mı hatırladığınız, o kültürden sıtkınızın sıyrılmasına yol açan olaylar, durumlar..?

Birçok an var. Mesela kilisede... Annem babam kiliseye giderdi, beni de götürürlerdi. Ben protestan inancıyla yetiştirildim. Amerika'nın güneyinde egemen dini inanç protestanlıktır. Bir gün papazın vaazını dinlerken, derin bir şüpheye düştüm. O şüphe hayatımı değiştirdi. Bir başka an, bugün gibi gözümün önünde: 14 yaşındaydım, lisenin koridorunda yürürken şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: "Beyazlar siyahlardan ve diğer insanlardan üstün değil, hepimiz eşitiz". Öyle "dank" edivermişti. Böyle birçok an üstüste geldi ve içinde yaşadığım kültürden sıtkım sıyrıldı.

Bir söyleşide dedenizin Ku Klux Klan üyesi olduğunu ve onu çok sevdiğinizi söylemiştiniz...

Evet. Dedemi çok severdim, ona çok saygı duyardım. Fakat zamanla sıfır numara bir salak olduğunu farkettim.

Bu sizin için bir şok oldu mu?

Olmaz mı? Bugün bile ruhumu karartan bir şoktu o. Annemin, babamın, dedemin temsil ettiği şeylerin bir lağım çukuru olduğunu farketmek çok ağır bir darbeydi.

Şu lise koridoruna dönelim; koridorda yürürken birden "dank" etti, "bütün insanlar eşittir" dediniz. Öyle birdenbire, aniden "malum" mu oldu?

Tam öyle oldu, birdenbire. Herhalde biriktirdiğim bir takım düşünceler, duygular birden açığa çıktı. Fakat, çok yaralayıcı bir şeydi, bir kabus, bir felaketti bu hakikati farketmek. Hayatım altüst oldu ve başıma bir sürü dert açıldı. Bir araba sopa yedim, aforoz edildim, tamamen dışlandım, bir "yabancı" muamelesi görmeye başladım.

Dayak yemenizin sebebi, "bütün insanlar eşittir" diye düşünmeniz miydi?

Evet. Çünkü tavır almak zorundaydım. Okulda Ku Klux Klan üyeleri vardı. Sticker'ları, tişörtleri her yandaydı.

Yıl kaçtı?

1979. Hakikati farketmek hayatımı mahvetti. Mutsuz oldum. Farketmeseydim, mutlu bir insan

18→

olabilirdim. Ama bu da benim hakikatimdi. Ve bu hakikat, beni, yetiştiğim çevreyle, kültürle derin bir çelişkiye, çatışmaya soktu. Dolayısıyla doğduğum, büyüdüğüm yerde yaşamıyorum artık. Bir üniversite şehri olan Athens'da oturuyorum.

Bir başka söyleşide ilk esrarlı sigarayı 16 yaşında içtiğinizi, ilk kitabınızı da 19 yaşındayken okuduğunuzu söylemiştiniz... O ilk kitap neydi?

"Gönülçelen"di. Ama okumaya asıl yönelişim geçirdiğim kazadan sonra oldu. Bir infilak halinde okumaya başladım; yutarcasına.

Neler okuyordunuz?

Daha çok 20. yüzyıl edebiyatına merak sardım. Okuduğum ikinci kitap "Muhteşem Gatsby"ydi sanırım. Daha sonra Kafka, Kierkegaard –gerçi o 19. yüzyıl yazarı, ama olsun– gibi isimlere yöneldim. Bir de İngiliz şiirine...

Amerikan şiiriyle aranız nasıl, Beat kuşağı şairleriyle mesela?

Beat şiirine aman aman bir yakınlık duymuyorum. Wallace Stevens, Walt Whitman, W. H. Auden... Beat'leri de seviyorum. Kerouac'ın romanlarını, Gregory Corso'nun şiirlerini... En çok sevdiğim Beat şairi Gregory Corso'dur.

En gözde yazarlarınızın başında Kafka geliyor galiba. Kafka'ya ilgi duymaya nasıl başladınız?

Adına bir şiir antolojisinde rastlamıştım. Dipnotlarda. Sonra "Dava"yı okudum. İki yılda bitirebildim. Kafka'nın tonu çok etkiledi beni. Çok sakin bir tonu var, dehşet verici şeyleri anlatırken bile koruduğu sükûnete hayranım. O mesafeliliği, o akılcı mesafeliliği...

Kafka'nın tonunu müziğe uyarladığınız söylenebilir mi, ya da Kafkaesk bir müzik yaptığınız?

Evet. Müzikal tonumun Kafkaesk olduğunu söyleyebilirim... Birçok şarkım öyle. Komedi unsuru ayan beyan değil, alttan alta akıyor. Tıpkı Kafka'nın yaptığı gibi.

Bir yerde, "Kafka en berbat, en s.ktiri boktan durumları çok cool, çok mesafeli bir tarzda anlatıyor" diyorsunuz. Bu, aynı zamanda sizin yaptığınız müziğin tanımı sayılabilir mi?

Tamamen. Bunu farketmiş olmanıza sevindim.

Pascal Comelade'ın, son zamanların en büyük müzisyeni olduğunu söylüyorsunuz. Comelade'ın tavrıyla sizin –ve dolayısıyla Kafka'nın– tavrı arasında bir pararellik, bir örtüşme söz konusu mu?

Comelade'da öyle bir hüzün, elem, keder var ki, ortaya çok çarpıcı bir kara mizah çıkıyor. Böyle bir ortak noktamız var galiba.

Şarkılarınızın ekseninde bir can sıkıntısı teması mevcut, ne tür bir sıkıntı bu? "Varoluşsal bir sıkıntı" mı? Kafka ve Comelade'la paralellik galiba biraz da bu noktada mı tezahür ediyor?

Şarkılarımın eksenindeki tema, sıkıntıdan ziyade, elem. Ya da olup bitenlere karşı duyulan melankoli. Sıkıntıdan daha sinik bir şey. Bir tür hakir görme. İkrah. Şeylerin haline duyulan bir tepki, bir mide bulantısı.

Bu, varoluşun sosyal koşullarına duyulan bir tepki mi?

İlla ya da özellikle sosyal koşullara değil. Temelde, insan denilen varlıktan sıtkımın sıyrılmasına ilişkin bir şey. Sınıfsal vesaire sosyal koşulların ötesinde, genel olarak insan ırkına duyduğum tepki.

Şarkılarınızda ve yaptığınız söyleşilerde insan ilişkilerini, özellikle dostluğu, dostluğun önemini vurguluyorsunuz. Öte yandan, demin dile getirdiğiniz bir "anti-insan" hissiyat söz konusu. Bu reaksiyonla dostluk duygusunu nasıl bağdaştırıyorsunuz?

"Dava"yı iki yılda bitirebildim. Kafka'nın tonu çok etkiledi beni. Çok sakin bir tonu var, dehşet verici şeyleri anlatırken bile koruduğu sükûnete hayranım. O mesafeliliği, o akılcı mesafeliliği... Müzikal tonumun Kafkaesk olduğunu söyleyebilirim... Birçok şarkım öyle. Komedi unsuru ayan beyan değil, alttan alta akıyor. Tıpkı Kafka'nın yaptığı gibi.

Ben de bir insanım. Ve insanoğlu hemcinsleriyle temas etmeye, ilişkiye girmeye, dostluklar kurmaya muhtaç. Dostluk benim için çok önemli bir duygu; yaratıcılığımın ana kaynağı. Depresif mizacımı teskin eden, rahata kavuşturan bir duygu. Benim anti-insan hissiyatıma gelince... Sanırım her insan aynı duyguyu taşıyor. Bu da insani bir şey. Herkes biliyor ki, insanlar topluluk halinde yaşamaya başladığından beri birbirlerine eziyet ediyorlar; mala, cana, ırza tecavüz ediyorlar. Bu gerçekler kimse için yeni değil. İnsanlığı değil, tek tek insanları seviyorum. Dostlarımdan çok memnunum. Onlar benim için dünyanın en iyi insanları.

"İnsanoğlu insani temasa muhtaç" demeniz, bir albümünüzdeki "Flowers On The Wall" adlı şarkıyı çağrıştırdı. Şarkının kahramanı bütün gün sigara içip TV'de çizgi film seyreden, kimseyle ilişki kurmayan, yapayalnız bir insan. Bu şarkının sizde uyandırdığı duygular, düşünceler neler?

Evet, şarkının kahramanı yapayalnız bir insan, bütün gün TV seyrediyor. Bu da insan ilişkisine ne denli susamış olduğunu gösteriyor. Bildiğiniz gibi, TV seyretmek, çağımızda insan ilişkisi kurmanın modern ve marazi bir ikamesi. Şarkının kahramanı insanlarla ilişkiden özellikle kaçınıyor, kendi küçük dünyasında mutlu olduğunu söylüyor.

Şarkının kahramanıyla bir özdeşlik kuruyor musunuz?

Tamamen. Ben de televizyon seyretmeye bayılıyorum.

Ne tür şeyler seyrediyorsunuz?

Kablolu TV seyrediyorum. Tarih kanalını, Discovery Channel'ı, doğa tarihi ve sosyal tarih belgesellerini, haber programlarını izliyorum.

Clinton-Lewinski vakasını takip ettiniz mi?

Tabii...

Peki olup bitenleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Örneğin Fransız basınında, Clinton-Lewinski vakasının TV'lerde yer alış biçimi "elektronik linç" olarak yorumlandı. Bu görüşe katılıyor musunuz?

Evet. Hayır. Bir bakıma tamamen katılıyorum, bir bakıma ise... Sorgu yargıçlarının sorduğu bazı soruların tamamen yasadışı; yaşa içi olsa bile gayrımeşru olduğunu düşünüyorum. Clinton'a sordukları bazı soruların sorulmasının yasak olması gerektiği kanısındayım. Sorgu yargıçlarının görevlerini suistimal ettiklerini düşünüyorum. Öte yandan, Clinton'ın su katılmamış bir sersem olduğu kanaatindeyim.

Oyunuzu ona mı vermiştiniz?

Evet. İki seçimde de ona oy verdim. Ama daha birinci döneminin beşinci haftasında ondan nefret etmeye başladım. Şöyle söyleyebilirim: Tam bir politikacıydı. Fikir değiştirmek konusunda büyük kabiliyeti vardı. Bir "yan çizme" ustasıydı. Lewinski konusunda yalan söyledi, yemin verdiği halde yalan söyledi, başarılı bir yalan söyledi, insanları inandırmasına ramak kaldı. Ama yeterince iyi bir yalancı olmadığı ortaya çıktı. Bana kalırsa, yargılanması ve görevden alınması gerekiyor. Bu konuda ekibini çok hatalı buluyorum. Böyle bir şeye meydan vermemeleri lazımdı. Lewinski'nin gelişini kilometrelerce önceden görmeleri gerekirdi. Onu Clinton'ın yanına yaklaştırmaları büyük hata. Lewinski bir güvenlik riskiydi. Bütün dünya için bir güvenlik riskiydi. Nasıl bir güvenlik riski olduğunu bütün dünya gördü.

Güvenlik riski deyince hemen akla geliyor: ABD'nin intikam eylemlerini, Nijerya, Sudan ve Afganistan'a yaptığı bombalama harekatını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nefretle. Bu haçlı savaşlarından nefret ediyorum. Bu haçlı savaşları insanlığın ne denli akıl dışı, ne denli çılgın olduğunu gösteriyor. Amerika'nın çok zayıf bir hafızası var. Son birkaç yıldır sattığımız bombaların adedini kimse sorgulamıyor. ABD büyük bir silah tüccarı. En büyük silah tüccarı. Başka ülkelerle ilişkimiz sahtekarlık üzerine kurulu. Çünkü ABD'nin kendisi sahtekar. Hükümetlerimiz dürüst

→19

değil. Bırakın dünyayı, kendi halkına karşı dürüst değil.

Clinton, Lewinski'yle ilişkisini itiraf ettiği ünlü televizyon konuşmasının sonunda, 21. yüzyılın yeni bir Amerikan yüzyılı olacağını söyledi. Sizce 21. yüzyılda insanlığı ne bekliyor? Önümüzdeki yüzyıl Clinton'ın dediği gibi bir Amerikan yüzyılı mı olacak?

Bilmem. Bilemiyorum. Amerika büyük bir zenginliğe ve güce sahip. Ama bu gücünü uzun süre devam ettirebileceğini sanmıyorum. Yakın gelecekte gücünü yitirecek gibi geliyor bana. Önümüzdeki yüzyılda, dünya genelinde çelişkiler derinleşecek, çatışmalar artacak gibi görünüyor.

İnsanlığın geleceği hakkında pek iyimser değilsiniz galiba?

Hayır, değilim. İnsanlık kendisini çok gelişmiş, çok ilerlemiş sanıyor. Teknolojik ve bilimsel gelişmelerden ötürü öyle sanıyor. Halbuki mantalite açısından bir arpa boyu ilerlediklerini sanmıyorum.

Peki, marijuana'nın serbest bırakılmasının bir faydası olur mu?

Bütün insanlığa faydasının olacağını sanmam. Ama bazı sorunları çözmeye yardımcı olabilir. Uyuşturucuya sarfedilen para, başka maksatlar için ciddi bir kaynak sağlayabilir. Gerek uyuşturucu ticaretinden sağlanan, gerekse uyuşturucuyla savaş için sarfedilen para çok büyük bir meblağ. Serbest bırakılırsa, ne uyuşturucu mafyası kalır ortada, ne uyuşturucu kökenli suçlar, ne de kriminelliği besleyen uyuşturucu altkültürü... Ve uyuşturucu sanayii çöker. Hükümetlerin uyuşturucuya karşı savaş açmasını çok saçma buluyorum. Bu savaş yalnızca para tüketiyor ve uyuşturucu sanayiini güçlendiriyor. Çılgınlıktan başka bir şey değil. Marijuana özelinde ise daha da saçma. Çünkü, "ot" zararsız bir keyif verici. İnsanlar marijuana içince ne oluyor? Kafaları kıyak oluyor. Kötülük bunun neresinde? Peki bu, dünyanın en iyi, en manalı şeyi mi? Hayır. Ama, öyle veya böyle, insanlığın başlangıcından beri var. İnsanoğlu kafayı tütsülemeyi sever. Bu bir gerçek. Hükümetler istedikleri kadar bu gerçeğe savaş açsınlar, bu gerçek ortadan kaldırılamaz. Olan sadece harcanan paraya olur ve bu savaş yalnızca uyuşturucu mafyasını, yeraltı piyasasını ve onunla beraber uyuşturucu kökenli suçları doğurur. Bir de şöyle bir hukuki gerçek var: Irza tecavüzden hüküm giyen insanlar, kafalarını tütsüledikleri için hüküm giyen insanlardan çok daha az ceza alıyor, özgürlüklerine çok daha çabuk kavuşuyor. Adalet bunun neresinde? Tamamen akıl dışı. Ve topluma akıl dışı bir mesaj veriliyor.

Hollanda serbest bırakma yoluna gitti ve mevcut enformasyona, eldeki istatiki verilere göre, uyuşturucu sanayiini bir hayli geriletti, uyuşturucu kökenli suçlarda çok ciddi bir azalma sağladı...

Ben sık sık Hollanda'ya gidiyorum, orada tanıdığım Hollandalılar içinde uyuşturucu kullanana rastlamadım. Ama burada, çevremdeki hemen herkes uyuşturucu kullanıyor. Dolayısıyla, serbest bırakılınca tüketim artar diye bir şey yok. Öyle olsaydı, Hollanda'nın sapır sapır dökülmesi gerekirdi. Öte yandan, ABD'de insanların hayatı mahvoluyor. Marijuana yetiştirdikleri için hapis yatan insanlar tanıyorum. Bu insanlar iyi insanlar, toplumun üretken üyeleri, vergilerini ödeyen, tolumsal sorumluluklarını yerine getiren insanlar. İçmekten keyif aldıkları bir bitkiyi yetiştirdikleri için –ve sadece kendi tüketimleri için yetiştirdikleri halde– özgürlüklerini yitirdiler, hapis yatıyorlar. Bunun akılla mantıkla alakası var mı?

Bu haçlı savaşları insanlığın ne denli akıl dışı, ne denli çılgın olduğunu gösteriyor. Amerika'nın zayıf bir hafızası var. Sattığımız bombaların adedini kimse sorgulamıyor. ABD en büyük silah tüccarı. Başka ülkelerle ilişkimiz sahtekarlık üzerine kurulu. Çünkü ABD'nin kendisi sahtekar. Hükümetlerimiz dürüst değil. Bırakın dünyayı, kendi halkına karşı dürüst değil.

Sert uyuşturucularla hafif uyuşturucular arasında bir ayrım yapılması gerektiğini düşünüyor musunuz?

Evet, bir ayrım yapılmalı. Bazı uyuşturucular tıpkı soğuk algınlığı ilaçları gibi, aspirin gibi reçetesiz satılmalı. Bazıları ise, tıpkı reçetesiz satılmayan ilaçlar gibi, ancak resmi reçeteyle verilmeli. Zira kimi maddeler, eroin ve kokain mesela, insan sağlığını ciddi biçimde tehdit eden maddeler. Dolayısıyla bu maddeler için bir takım önlemlerin düşünülmesi gerekir.

Uyuşturucu kültürünün bir de "kendini tahrip etme" boyutu var. Siz de galiba yaşadığınız elim kazaya dek, bu boyutta bir hayli yol almıştınız. Şimdi geriye dönüp baktığınızda, o ruh halini nasıl tanımlıyorsunuz?

Kendime iyi davranmadığım bir gerçek. Sebebi, kendimden nefret etmemdi. Yalnız kendimden değil, insanoğlundan sıtkım sıyrılmıştı. Alkol ve uyuşturucuya sığınmıştım, tahammül edebilmek için.

Bu kişisel bir öykü mü, yoksa yaygın bir ortakpayda mı?

Evet, çok yaygın bir şey. Dünyanın dört bir yanında insanlar aynı şeyleri yaşıyor. İnsanların özgür zamanı daha çok olsa, herhalde böyle olmaz. Modern hayat çok fazla koşuşturma talep ediyor, çok az zaman bırakıyor. Ve çok fazla telaş ve gerilim yaratıyor. Stres feci bir salgın hastalık.

Bir söyleşide entellektüel bir sabra ulaştığınızı ve rahata erdiğinizi söylüyorsunuz...

Öyle dediğimi hatırlamıyorum. Ama çok iyi bir laf etmişim. Çok beğendim.

Biz de çok beğendik... Peki şu sözünüzü hatırlıyor musunuz: "Herkes boşlukları doldurmak istiyor. Bense boşluk bırakmaktan hoşlanıyorum. Boşluklar müziğin formunu oluşturuyor. Zamanın akışı gibi... Boşluklar beni cezbediyor..."

Hatırlamıyorum ama, bu da çok güzel bir laf. Herhalde şöyle bir şeyi kastettim: Boşluklar insanın hayal gücünü harekete geçiriyor. Dinleyiciye zaman tanımak, boşlukları hayal gücüyle doldurmasına teşvik etmek, şarkıyı zihninde resmetmesine imkan vermek... Boşlukların beni cezbetmesinin sebebi bunlar olsa gerek.

Emprovizasyona olan meylinizin sebebi de bu mu? Bir başka söyleşide, "en öznel olanı, en kişisel olanı ortaya çıkarmaya" gayret ettiğinizi söylemiştiniz. Boşluklar, emprovizasyonu ve dolayısıyla en öznel olanın ortaya çıkmasını mı sağlıyor?

Boşluklar keşif alanları. İnsanların kendilerini keşfettikleri uzamlar. Benim hayat felsefemde emprovizasyon çok önemli bir ögedir. Aslına bakarsanız, emprovizasyon hayatın ta kendisidir. Sadece müzikte değil, düşünce dünyamda, insan ilişkilerimde, hayat tarzımda emprovizasyon çok belirleyicidir. Bana göre emprovizasyon şu: A noktasından B noktasına giderken her seferinde başka bir patika bulmak. Ya da her seferinde yeni kapılar açmak...

Ama yine de kendinizi bir tür folk şarkıcısı gibi görüyorsunuz galiba...

Bir bakıma folk şarkıcısı gibi görüyorum, belki de hep öyle sınıflandırıldığım için. Ama kendimi şarkıcı ve şarkı yazarı olarak tanımlıyorum, folk sanatçısı olarak değil. Aslında, bana kalırsa yaptığım müzik rock müziği.

Bugünlerde, rock'un içinde folk unsuru giderek ağırlık kazanıyor galiba...

Bu hep vardı rock'un içinde, üstelik sadece rock'un içinde de değil, genel olarak popüler müziğin içinde.

Son zamanlarda, yeni bir country dalgasından söz ediliyor...

Bugünlerde, nedense herkes kovboy şapkası takmak istiyor. Böyle bir trend var.

Neden böyle bir trend var sizce?

Moda. Tek kelimeyle moda.

Niye başka bir şey moda değil de, "kovboy şapkası takmak" moda?

Başka şeyler nasıl moda olmuşsa, bu da öyle moda oldu. Bir şey nasıl moda olur? Popüler olur ve moda olur. Nasıl popüler olur?.. Bir şeylere denk düşer ve olur. O bir şeyler ne?.. Onu bilemiyorum.

Son yıllarda, "kökler"e dönüş popüler oldu; etnik açıdan, kültürel açıdan, hemen her bakımdan. Bu "kökler"e dönüşün müzikteki tezahürüyle folk müziği popüler –yani moda– oldu denebilir mi?

Denebilir. Belki de teknolojiye reaksiyon olarak moda oldu, bilemiyorum.

"About To Choke" albümündeki "Threads" adlı şarkıda bir Krishna referansı var.

O şarkının esin kaynağı Krishna tesbihi. Krishna ibadetinde tespihin oynadığı rol ilgimi çekti. Bir yandan çok spiritüel, manevi nesneler, bir yandan da son derece maddi, fiziksel şeyler. Doğrudan dokunma duygusuna hitap etmeleri, maddeyle ruhu eşzamanlı olarak temsil etmeleri çok hoşuma gidiyor.

Dini inancınız var mı?

Yok. Protestan inancıyla yetiştirildim, ama ateistim.

Son okuduğunuz kitap ne?

"Çakal".

Son albümünüzde hangi kitaplar, yazarlar esin kaynağı oldu?

Nelerin etkilediğini belirlemek zor. Yaratıcı enerjiyi birçok şey eşzamanlı olarak fişekliyor. Hangisinin esin kaynağı olduğunu belirlemek kolay değil. Bazen doğrudan bir etki oluyor, ama genellikle birçok şeyin dolaylı etkileri bir araya geliyor. "Bernadette" şarkısında bu oldu. Çok eskiden okuduğum bir kitap... Ne adını hatırlıyorum, ne de öyküsünü. Ama bıraktığı duygu çok canlı. O duyguyu ifade etmem gerekiyordu. Ve ortaya "Bernadette" çıktı. Ama işte yaratıcı süreç böyle bir şey. Okuduğunuz, gördüğünüz bir şey bir duygu bırakıyor, o duygu şarkıya dönüşüyor. Yani esin kaynağıyla ortaya çıkan şarkı arasında, genellikle birebir bir ilişki olmuyor.

Bizim soracaklarımız bitti, sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Evet. Margie'ye selam gönderiyorum.

Margie kim?

Bir arkadaşım. İstanbul'da İngilizce öğretmenliği yapıyor. Roll aracılığıyla ona selam gönderiyorum.

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

Son Seals

Larry Johnson

Sista Monica

EFES PİLSEN BLUES FESTIVAL 9

Mutluluk ve hüzün mü? Aşk ve yalnızlık mı? Coşku ve keder mi? Hiçbir şey blues'u anlatmaya yetmez. Blues söylenir, blues dinlenir, blues yaşanır... Efes Pilsen Blues Festivali'nde. Her yıl olduğu gibi...

İSTANBUL HILTON CONVENTION&EXHIBITION CENTER
30, 31 Ekim 1998 Saat: 19.30, **31 Ekim 1998** Saat: 14.00 **Bilet satış:** 16 Ekim 1998'den itibaren Vakkorama Rumeli (0-212) 234 42 81, Vakkorama Taksim (0-212) 251 28 88, Vakkorama Suadiye (0-216) 350 87 42, Vakkorama Akmerkez (0-212) 282 09 65, Vakkorama Galleria (0-212) 559 54 44

İZMİR HILTON 2, 3, 4 Kasım 1998 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 16 Ekim 1998'den itibaren Vakkorama Alsancak (0-232) 421 65 90, Beymen Alsancak (0-232) 422 72 75

ANKARA HILTON 6, 7, 8 Kasım 1998 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 23 Ekim 1998'den itibaren Vakkorama (0-312) 425 22 85, Polo Karum (0-312) 426 82 34, Dost Music Center (0-312) 425 24 64, Atlantis Music Hi-Fi Center (0-312) 426 90 29, Taylan Elektronik (0-312) 439 32 79

MERSİN HILTON 11 Kasım 1998 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 31 Ekim 1998'den itibaren Mersin Hilton (0-324) 326 50 00

ADANA SEYHAN OTELİ 12 Kasım 1998 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 31 Ekim 1998'den itibaren Vakkorama (0-322) 453 30 52

ANTALYA SHERATON 14, 15 Kasım 1998 Saat: 19.30 **Bilet satış:** 31 Ekim 1998'den itibaren Vakkorama (0-242) 241 93 67

ESKİŞEHİR HAYAL KAHVESİ 17, 18 Kasım 1998 Saat: 19.30
Bilet satış: 6 Kasım 1998'den itibaren Vakkorama (0-222) 233 14 99, Kibele Kitabevi (0-222) 230 88 28, Hayal Kahvesi (0-222) 320 82 20

BÜKREŞ CERCUL MILITAR NATIONAL 21, 22 Kasım 1998 Saat: 19.30, **22 Kasım 1998** Saat: 14.00

Kapılar konserlerden 1 saat önce açılacaktır. Gece boyunca fast-food servisi vardır.

LOWE ADAM

EFES Pilsen BİRA

Organizasyon:
POZİTİF
(0-212) 252 51 67

EFES Pilsen'in kültür ve sanata katkıları artarak sürecek.

Pascal Comelade

O bir piyanist değil, bir "piyanoçalan". Zannetmeyin ki dudaklarında izmarit, ucuz piyanolarla salaş nağmeler döktüren hakkı yenmiş bir büyük bestekar ve zannetmeyin ki önümüzdeki yüzyıla damgasını vuracak yetenekte, saygın, avangard bir müzisyen. O bunların hiçbiri, ama hepsinden izler taşıyor. Vic Chesnutt onun hakkında şunları söylüyor: "Bence dünyanın en iyi müzisyeni Pascal Comelade. Popüler müzikle kendi duyarlılığını ve müzisyen hevesini mükemmelen evlendiriyor. Hedefim onunki kadar doğal bir sanata erişmek..." Comelade'ın "kibritten yapılma bir İspanyol şatosu" olarak nitelenen albümü "L'Argot du Bruit"nin CD'sini memleketimizden de edinebilirsiniz. Ayrıca Fransız plak şirketi Les Disques Du Soleil Et De L'Acier'den de dünya pazarına pek çıkmayan bir sürü albümü var. Bunlardan sonuncusu Pierre Bastien, Jac Berrocal ve Can'in davulcusu Jaki Liebezeit'le kaydettiği "Oblique Sessions". Comelade'ı daha yakından tanımak için Les Inrockuptibles dergisine bağlanıyoruz.

Oyuncak piyano bana uyar

Geleneksel müzik, tıpkı rock gibi, bilinçli ya da bilinçsiz, benim kültürümün bir parçası. Nasıl ki Stones'un "Honky-tonk Woman"ını çalabilirsem, onları da öyle çaldım. Mesele şu: Sana hemen world music, yeni folk, kökler, yerellik soruları soruluyor. Çok korkunç. Şunu kabul etmek lazım, bugün Avrupa'nın bazı bölgelerinde sokakta, gündelik hayatta, bayramlarda bu müzik canlılığını koruyor.

Evde aile arasında hangi müzikler dinlenirdi?

Pascal Comelade: Blues, eski caz parçaları... Gittiğim ilk konser Memphis Slim'inkiydi, hatta belki de Willie Dixon'la beraberdi. Piyanistlere duyduğum ilgi o zamanlardan geliyor. Ben de aynı dönemlerde piyanoya heves etmiştim, ama çok zor gelmişti. Bir balo piyanistinden ders alıyordum, bana şöyle demişti: "Sen asla piyanist olamazsın, ama üç-dört uyduruk parça çıkarmayı becerebilirsin. Ben sana temel klişeleri gösteririm, bunlarla başının çaresine bakarsın." Özellikle çalışkan değilsen, benim durumumda olduğu gibi, enstrümanınla ne kadar ileriye gidebileceğinin farkına vardığın bir an geliyor. Ben hiç prova yapmıyorum, çalışmıyorum, evde çalmıyorum... Bir ara okuyup müzik yazmaya çalıştığım dönemler oldu, ama tam olarak beceremedim. Memleketin gençleri için iyi bir örnek değilim yani.

Bu sınırlar seni hâlâ rahatsız ediyor mu? Yoksa bunları aşmayı başardın mı?

İlk başlarda, başka aletler de denedim. Saksofon, banjo-gitar, sonra elektro gitar... Uzun bir süre bir-iki rock grubunda ritm gitar çaldım. Led Zeppelin, Black Sabbath, Free gibi grupların parçalarını çalıyorduk: Konu komşuyu, gençleri etkiliyordu. Piyanoya, virtüozluk mevzuuna dönersek, füzyonda ya da caz-rock'da olduğu gibi iş spora dönmediği zaman, benim çok hoşuma gidiyor. Tıpkı Cecil Taylor'ın ya da tam zıttı uçta Monk'un stili gibi, içinde şiir barındıran stiller... Bana gelince... Ben Kübalı piyanist Bola de Nieve gibi çalabilmek isterdim sanıyorum. Yani bar piyanistliğinin sınırında bir çalış tarzı: basit, sade, süssüz püssüz, ama lirik...

"L'Argot du bruit"de oyuncak piyano daha az ağırlıklı. Sanki "büyük" piyanoyla daha rahatmışsın gibi...

Bir öyle, bir böyle, gidip geliyor... Oyuncak piyano, Pierre Bastien'le benim oyuncak enstrümanlardan büyük bir orkestra kurma hayalimizin, o dönemin canlanması gibi bir şey bir yandan da. Sonuçta, geriye oyuncak piyanoyla plastik gitarlar kaldı. Ben oyuncak piyanoyu çok kullandım, hatta belki biraz fazla bile. İşin ilginç yanı, ses ve çalma tarzı bakımından asla onun bir benzeri yok. Bu fikir iyi işlenirse, bana en çok uyan aletin, kapasitem de göz önünde bulundurulduğunda, oyuncak piyano olduğundan eminim. Son albümde kullandığım "pianonanist" kelimesi de oradan geliyor: Cüce piyanist yanım, müziğin otuzbir çekmeye benzeyen yanıyla birleşiyor. *(nanizm: cücelik, onanizm: otuzbir çekmek)* Ve piyanonun bu indirgenmesi, küçültülmesi, benim de müzisyen olarak indirgenmem aslında.

Sende hakikaten müzik yapma arzusu uyandıran belli bir müzisyen oldu mu?

Evet, Heldon. 75'den beri tanıdığım dostum Richard Pinhas'nın grubu. Onun oldukça elektronik ve deneysel müziğiyle benimki kıyaslandığında biraz paradoksal görünebilir. Onun tavrı benim üzerimde çok etkili oldu. Fransa'da uvertürlerin çok sefil olduğu bir dönemde, bütün ticari kaygıları, plak şirketlerini falan hiç kaale almadan, her düzeyde prodüksiyonu kendi üstlenen, dizginleri gerçekten ele alan ilk kişi oydu. O devirde onunla aynı dalga boyundaydık. Ben daha ziyade tekrara dayanan ve elektrikli müzik aşamasındaydım. Fripp ve Eno'nun albümleri, King Crimson'ın, Philip Glass'ın bir dönemi gibi ortak ilgi alanlarımız vardı. Aynı zamanda Deleuze'ün de arkadaşıdır, müzik üzerine çok yazıları çıkmıştır.

Kariyerinin başından beri bir sürü farklı kategoriye yerleştirildin, ama arayış içindeki müzisyenler arasında gösterilmen çok enderdir...

Beni nereye yerleştirdiklerini tam olarak bilemiyorum. Gördüğüm kadarıyla, başlangıçtan beri ve verdiğim bir-iki konsere bakarak hep "yeni" tabir edilen müzikler arasında görüldüm: Her yola gelen bir adlandırma, benim de işime geliyor... Sonra beni minimalist olarak, eğlencelik müzik olarak, hatta avant-garde olarak sınıflandırabilirler, efendim! Bence, daha ilginç ve daha az tartışılan bir konu var: Ne caz, ne klasik, ne geleneksel, ne de ses arayışı kategorisine giren enstrümantal müzik meselesi. Sınıflandırılması kabil olmayan bir tür, çok az şeyin içine konabileceği bir sepet, ya da tüccar gözüyle satış şansı olmayan şeylerin bir araya geldiği bir tür –"Pop Corn", "Bimbo Jet", "Apaches". Plak şirketleri hep şöyle diyor: "Oh, çok güzel, çok hoş, ama iş yapar mı bilemeyiz..." "Yeni" müzikler sınıfına girmeyi talep etmemin nedeni, en çok bu sınıflandırma içinde kendimi iyi hissetmem. Her yerde olduğu gibi tarikatlar, küçük gruplar var, ama çok uzun bir süredir insanların çok kocaman kulakları var artık. Genel olarak, on yıldan beri, dinleme, eleştiri, yorum anlamında daha az bölümlenme olduğunu düşünüyorum... Müzik yapmak eskisine göre daha kolay değil, ama daha zevkli.

Bundan önce, senin müziğin neydi?

Rock. Çok kesin, çok tanımlı bir rock, rockabilly'den 70'li yıllara uzanan, "klasik" İngiliz rock'unu da büyük ölçüde kapsayan bir rock. Pretty Things, Troggs... Sonra, MC5'ın, Flamin' Groovies'in, Television'ın yaptığı Amerikan rock. Rock'la ilişkimden söz ettiğimde kastettiklerim bu insanlar –daha sonradan gelenler hakkında pek bir şey bilmiyorum. İlk başlarda tango gibi müziklerle bağım bu kadar açık değildi. Ama bugün, kendimi bildim bileli en çok hoşuma giden müziğin bu olduğunu biliyorum. Tango, paso, mambo, rumba, eski rock, eski caz: Antikaları, müziğin antik çağını, eski tüfeklerini seviyorum. Cramps'ı bu yüzden seviyorum, ilerleme arzusunun, öncülük etme sevdasının tamamen tersine

giden bu gerçekdışı yanları hoşuma gidiyor. 60'lı, 70'li yıllarda müthiş çok şeyin olduğunu, her şeyin çok hızlı geçip gittiğini düşünüyorum. Ondan bu yana da, bayağı bir durgunluk yaşandı, şimdi her şey biraz daha yavaş, daha yumuşak, öyle sürüklenip gidiyor. Ama bu köhnelik, yenilik mevzuu o kadar da mühim değil. Ne pahasına olursa olsun ilerlemek, Batı müziğine özgü bir takıntı; teorileri, avant-garde kavramları hep bu etkiliyor. Bu beni ilgilendirmiyor değil, ama, böyle bir şeye dahil olmayı düşünmüyorum.

Yaptığının rock olduğunu düşündürten isimler neler?

Faust, Can, Captain Beefheart gibi insanlar manzarayı altüst etti. Led Zeppelin, Creedence ya da senfonik rock gibi iğrenç, rezil şeyler dinliyorsun, ve hoop, günün birinde bu adamlara rastlıyorsun. O esnada, müzikte Batılı manada bir açılma, ilerleme vardı hakikaten. Faust'la ilgili olarak, eleştirmenler çağdaş müziğe, bol tekrarlı Amerikan parçalarına olduğu kadar, rock'n'roll'a da gönderme yapabilirdi... Ben şahsen bu insanların hayranı olmuş olmaktan ve yirmi yıl sonra Can'in bateristi Jaki Liebezeit'la kayıt yapmaktan, yeni albümümde solistleriyle beraber Faust'un bir parçasını yorumlamaktan büyük mutluluk duydum. Bu coşkunun, mutluluğun zirvesi. Bugün olup bitenlere kıyasla, bunun pek bir anlam ifade etmediğini düşünüyorum. Ama bu müzisyenlerin sürekli olarak referans olduğunu fark ediyorum. Liebezeit gibi bir baterist şu sıralarda ortalığı kasıp kavuruyor. Japonlar Faust'un peşinden koşuyor. Bugün rock hakkında atıp tutan herkes Beefheart'ı örnek gösteriyor. Batılı terimlerle söylersek, bunlar klasik artık.

Albümlerinde bu kadar çok başkalarının parçalarına yer vermeni nasıl açıklıyorsun?

Benim deli gibi müzik tükettiğim geçmişe bakılırsa, bu kendiliğinden açıklanıyor... Bir dönem, rock aleminde başkalarının parçalarını yorumlamaya pek fazla yüz verilmediği doğru, blues'un standartlarının yeniden ele alınmasını ayrı tutuyorum. Ama bugün böyle bir şey yaygınlaşıyor, ortalıkta bir "Tribute to..." enflasyonu var. Benim durumum ise yıllar içinde biraz duruldu. Bir aralar, ürettiğim parçaların yüzde 80'ini bunlar oluşturuyordu. Kısmen takıntılı bir yan hâlâ kaldı: Şu sıralar "The Letter", "Paranoid", "Gloria", "Highway To Hell" gibi parçaları birbirine bağladığım bir potpuri üzerine çalışıyorum. Bilmem, beni rahatlatıyor. Ayrıca bu yorumlar benim oldukça ilgimi çeken bir faaliyet, bunun belki intihale duyulan öteki tutkularla alakası vardır. Büyük ölçüde geride kaldı bu tutku...

Klasik müzik senin için ne anlam ifade ediyor?

Kesinlikle, klasik müzik kültürüyle uzaktan yakından bir alakam yok. Genetik bir şey olsa gerek, babadan oğula geçen bir sevmeme hali diyelim. Ama Satie'nin eserlerini iyi bilirim: Bence Satie mutlak olarak müzisyen, hatta bu yüzyılın yüce bireyine bir örnek. Besteledikleri, söyledikleri, yazdıkları... "Yazılar"ı (Ecrits) çok daha önemli. Mutlaka okullarda okutulmalı. Radikal olmanın ötesinde bir adam. Müziğinin reklamlarda kullanılması utanmazca bir gasp. Her şeyi sarsmak, altüst etmek için kıçını yırtan Satie gibi insanların varolduğunu, bizimse hâlâ boktan boktan şeylerle uğraştığımızı düşünmek çok korkunç. Sanki o hiçbir şey yapmamış gibi. Tabii ki elli sene sonra hâlâ onun adından söz ediliyor olacak, ama yaptıklarının ne kadarını sürdüreceğiz, geriye ne kalacak? Araba kullanırken dinlenen kolay melodiler mi? Onda bir delilik kıvılcımı var. "Marjinal" kelimesini kullanmaya gıcık kapıyorum ama, o, tabiri caizse, "resmi sanat"la uyuşamayacak yaratıklardandı. Bugün hâlâ müzik tarihi yazımlarında Satie'ye çok az yer verilir. İstesen de istemesen de onun "tuhaf" bir yeri var. Onun modernitesi, icatları, öncülüğü, herkese fark atması topyekun bir abstraksiyon sınıfına sokuluveriyor. Fransız edebiyatında bir Raymond Roussel, bir Alfred Jarry nasıl bir yere sahipse, yani komik, soytarı falan gibi görülüyorsa, onu da aynı yere koyuyorlar. Halbuki Satie'de bir şiddet, bir modernite, görülmemiş bir toplumsal eleştiri var. Lafı çok uzatmayayım, onun gibi insanlar büyük bir mizaha sahip. Bu da, bizim yaptıklarımıza kıyasla bir alçakgönüllülüğü beraberinde getiriyor. Tam tersine, Pierre Boulez gibi mistiklerden hiç hazzetmediğim de kolaylıkla anlaşılır herhalde.

Erik Satie radikal olmanın ötesinde bir adam. Müziğinin reklamlarda kullanılması utanmazca bir gasp. Her şeyi altüst etmek için kıçını yırtan Satie gibi insanların varolduğunu, bizimse hâlâ boktan şeylerle uğraştığımızı düşünmek çok korkunç. "Marjinal" kelimesini kullanmaya gıcık kapıyorum ama, o, tabiri caizse, "resmi sanat"la uyuşamayacak yaratıklardandı. Satie'de bir şiddet, bir modernite, görülmemiş bir toplumsal eleştiri var.

Sinatra gibi şarkıcılar hiç ilgini çekti mi?

Onu pek tanımıyorum. Daha ziyade kızına, Nancy'ye takıldım ben... Aslında bu tarz Amerikan müziklerine, ya da mesela komedi müzikallere pek düşkün değilim ben. Daha karmaşık, daha ucube şeylere heves ediyorum, mesela İspanyolca söyleyen Nat King Cole ya da İtalyanca söyleyen Dean Martin gibisinden... Yapış yapış, vıcık vıcık büyük orkestrasyonlar bana göre değil. Buna karşılık, burada kötü koku yok, çok hijyenik. Biraz tesadüfilik eksik.

Film müzikleri tecrübesinden neler kazandın?

Müziğimin görsel olduğu, görüntüyü çağırdığı yolunda yazılar okuya okuya, bari ben de film müziği yapmayı deneyeyim dedim... Ama bugün kendimi sinema için müzik yapabilecek birisi olarak görmüyorum. Birkaç talihsiz denemem oldu, bu iş bana göre değil. Soyut mevzular için yaptığım emprovizasyonlar neyse de, o camiada dendiği üzre kapının açılmasına eşlik etmek benim yapabildiğim bir şey değil. Eğer bir yönetmen bana "şu parça şu sahneye iyi gider" derse, eyvallah, alsın kullansın. Sonuçta beni alakadar etmez. Açıkçası, niçin bana film müziği teklifleri yapıldığını anlamıyorum, bir yanlış anlama olmalı. Ennio Morricone mesela, işte size hakiki bir film müziği bestecisi. Nino Rota'nın ya da bugünlerde Goran Bregovic'in yaptıklarını çok beğeniyorum. Rota'yla aralarında bir paralellik var: Çok yerel bir noktadan, yerel, popüler müzisyenlerden hareket ediyorlar. Bunun üstüne çok uygun çalgıları kullanıyorlar ve kendi özgün

virgül

EKİM SAYISI TÜM KİTAPÇI VE BAYİLERDE •

ORHAN KOÇAK *Işık Ol Günüme Ağ*
KEREM ÜNÜVAR *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e*
AHMET BEKMEN *Milli Mücadele'nin Sosyal Tarihi*
AHMET AKGÜNDÜZ *Ölüm ve Sürgün*
AHMET ÇİĞDEM *Aydınlanmanın Diyalektiği*
AHMET ADA *Saydam ve Gizli*
ÖMER F. KURHAN *Savaş Ekonomisi*
EROL GÖKA *Modern Dünyada Gündelik Hayat*
BEHÇET ÇELİK *İyi Kötü-Zaman Zaman*
ALPAY ASAR *Toplumsalın Sökümü*
DİLEK OKTAY *Nun Masalları*
MAHMUT TEMİZYÜREK *Bigamekibasuyake*
FEZA KÜRKÇÜOĞLU *Gazinin 4 Süvarisi*
ve diğerleri...

12

75 YILDIR CUMHURİYET!

Taha Parla babadan kalma cumhuriyetin neye benzediğini tartışıyor.
Tuna Erdem '90'ların yitik kuşağının, namı diğer *Bezgin Bekir*'lerinin hikâyesini anlatıyor.
Ragıp Duran domuz gibi yaşayıp düşünmemizi öneren YDD'nin (Yıkılsın Dünya Düzeni) karşısına yeni önerilerle çıkıyor.
Burak Onaran, **Fernando Pessoa**'nın parmak izini onun şiirlerinde de arıyor.
Ali Galip Yener "sessizliğe ulaşan ilk şair"
Arthur Rimbaud'nun sayıklamalarına kulak veriyor.
Foti Benlisoy küçük Mustafa ile kargaları kovalıyor.
Virgül'ün en sıcak yazısı ise **Arthur Miller**'dan: Klimadan önce!

Pusula Yayıncılık Tel: 0 212 . 252 42 80 Fax: 0 212 . 293 15 44

söylemlerini ekliyorlar. Sonuçta tamamen kişisel, özgün, zamandışı bir müzik çıkıyor ortaya. Kendini yaratıcı olarak gören, hayal eden herkesin rüyası onlar gibi bir dil yaratmaktır.

Peki sen Katalan parçalarını yorumladığında, böyle bir sonuca varmayı düşünmüyor musun?

Çok basit: Bu geleneksel müzik repertuarına başvurdum, çünkü o da tıpkı rock gibi, bilinçli ya da bilinçsiz, benim kültürümün bir parçası. Nasıl ki Rolling Stones'un "Honky-tonk Woman"ını çalabilirsem, onları da öyle çaldım. Ama bu daha önceleri yapmam gereken bir şeydi. Çünkü bugün mesele şu: Sana hemen world music, neo-gelenekselcilik, yenifolk, kökler, yerellik, Avrupa vs. soruları soruluyor. Bu çok korkunç. Bir kere şunu kabul etmek lazım, bugün İtalya'da, İspanya'da Avrupa'nın bazı bölgelerinde geleneksel müzik hâlâ yaşıyor, canlı. Fransa'daki gibi değil mesela. Sokakta, gündelik hayatta, bayramlarda bu müzik canlılığını koruyor.

Nick Drake gibi şarkı yazarlarıyla ilişkin nasıl?

Harika ilişkiler. Onu en fazla orkestra kullandığı "Brighter Layter" albümüyle keşfettim. İlkin bunalımlı adam ve müziği değildi gördüğüm, yaylılar, atmosfer, vokaller olağanüstüydü. Tim Buckley'le aynı döneme denk düştü. O dönemde, bu tür sesler benim çok ilgimi çekiyordu, çok az rastlanan seslerdi, ama her zaman, bende çok büyük etkisi olan kenarda köşede kalmış, kendine özgü havası olan bazı albümler olmuştur.

Kenarda köşede kalmış olmasa da, PJ Harvey bugün çok ender rastlanan bir ses.

Söyleşiler, hakkında çıkan övgü yazıları sayesinde çok gecikerek keşfettiğim birisi o. Benim rock'da sevdiğim sürekliliğin mükemmel bir uzantısı. Dörtbeş yıl kadar önce, konserlerine başlamazdan önce salonda benim parçalarımı çaldırdığını, bazı söyleşilerde benden söz ettiğini duymuştum. Ona albümlerimi bir paket edip de göndermeden önce çok uzun süre düşünüp taşındım. Hemen bir cevap geldi. Paris'te buluştuk, Beefheart, blues gibi pek çok ortak noktamız bulunduğunu fark ettik. Ve birlikte bir şeyler yapmaya heveslendik. Çok uzun vakit aldı: Üç şarkı yapmak için bir yıldan fazla zaman harcadım. Benim için "bir rock-'n'roll parçası yapacağım" demek çok zordu. Bir uyuşma alanı bulmak gerekiyordu. Bu durum çok tuhaf bir baskı yarattı. Uluslararası düzeyde tanınmış birisiyle çalıştığını fark ediyorsun. Ama Polly o kadar insani birisi, o kadar doğrudan bir tavrı var ki, bu işleri kolaylaştırıyor.

Bir aralar, konserve kutularıyla "Pop Corn"u yorumlamayı düşünmüştüm. Ama, en azından iki oktav ses çıkarabilmek için yeterli çeşitlilikte kutuyu bir araya getirmek çok zor. Halbuki ben sadece sardalya kutularını seviyorum, bu da beni tek bir formatla, tek bir sesle sınırlandırıyor, sebze türlülerine çok düşkün değilim. Bu arada yemekhaneler için yapılan devasa kutuları saymıyoruz, ancak bir senede bitirebildiğin mantı ya da hardal kutuları...

Sonuçta, albümde üç tane orijinal parça var: Bu sana yeni perspektifler açıyor mu?

Şarkı konusunda hakikaten amatör olsaydım, açardı. Söylemesi üzücü aslında ama mesele şu, ben sözleri pek kafaya takmıyorum, hiç iplemiyorum. Eğer yabancı dildeyse neden bahsettiği hiç umurumda değil. Fransız şansonuna gelince... Bazı başarılı durumları biliyorum... Mesela Johnny'nin bir şarkısını alıp yapmak benim için eğlenceli olurdu, ama bundan daha ileri de gitmez. Orada hoşuma gitmeyen bir şey var. Ağır, bayağı bir tavır. Bütün şarkıcıları bir araya getir karıştır, ister Bécaud olsun, ister Obispo, hepsini vülger buluyorum. Tıpkı yemek yerken ses çıkaran insanlar gibi. Savaş-öncesi gerçekçi şansonda söylenecek ne varsa, söylendi: yapış yapış, iğrenç... Mesela Brel'den nefret ediyorum, beni nasıl uyuz ettiğini tahmin edemezsin. Tabii ki, lüks bazı istisnalar var: Nino Ferrer, Jacques Dutronc ve Léo Ferré'nin bir dönemi, Jean Constantin, Frères Jacques... Ve kesinlikle ayrı tutmak zorunda olduğumuz Gérard Manset: Onun başka hiçbir yerde, hiç kimsede bulamayacağınız her düzeyde büyük bir zerafeti ve sadeliği var.

Bu şartlar altında, Johnny Hallyday'in "Ma gueule"ünün yorumu için Miossec'le nasıl çalıştın?

Miossec'le bir sürü konuda konuştuk, ama müzik hakkında pek konuşmadık... Benim hoşuma giden her şeye karşı bir ilgisizliği var, onun kariyerist olmadığı gibi bir intiba edindim. Şov aleminin profesyonelleriyle onun arasında dünyalar kadar fark var, tıpkı Manset'yle Alain Souchon'un arasında olduğu gibi. Miossec'i hiçbir zaman sahnede görmedim ama stüdyodaki tavrını seviyorum: dolaysız, ham, brüt... Benim açımdan bunlar çok çok önemli ayrıntılar.

Air'in müziği gibi bir müzik senin ilgini çekiyor mu?

Sevmiyor bile değilim... Beş para etmez, bok yığını. İlgimi çekmiyor, beni heyecanlandırmıyor, güldürmüyor. Ben hâlâ açık farkla "Pop Corn"u, hatta "Bimbo Jet"i tercih ederim. Bir aralar, konserve kutularıyla "Pop Corn"u yorumlamayı düşünmüştüm. Ama, en azından iki oktav ses çıkarabilmek için yeterli çeşitlilikte kutuyu bir araya getirmek çok zor. Halbuki ben sadece sardalya kutularını seviyorum, bu da beni tek bir formatla, tek bir sesle sınırlandırıyor, sebze türlülerine çok düşkün değilim. Tabii bu arada yemekhaneler için yapılan devasa kutuları saymıyoruz, ancak bir senede bitirebildiğin İtalyan mantısı ya da hardal kutuları... Dolayısıyla, "Pop Corn"u yorumlarım belki, ama on seneden önce olmaz.

Kimin gerçek hayranısın?

Robert Wyatt'ın. İlk andan itibaren, patalojik düzeyde bir hayranlık. Müthiş bir müzik kültürüne sahip, her şeye meraklı, ilgili bir adam. Amansız bir tonu olan, çok ender rastlanan insanlardan biri bence. Bateri çalışı, sesi, şarkı söyleyiş tarzı, düzenlemeleri, klavyelerinin sound'u ve çalışı: Tamamen kendine özgü, benzersiz. Bence son otuz yılın en güzel parçalarından biri Soft Machine'in "Third" albümündeki "Moon In June". Büyüleyici bir yoğunluk. Bir ara kartpostallar aracılığıyla bir yazışma dönemimiz olmuştu. Gerçekleşmemiş şeyler hakkında konuşmak iyi değil ama, onunla uzun bir süreden beri devam eden ortak bir projemiz var; birlikte en az bir şarkı yapmak istiyoruz.

Son zamanlarda bir sürü ilişki biriktirdin. Tek başına, yeniden "Haikus de piano" gibi bir albüm yapmak sana düşünülemez mi geliyor şimdi?

Evet, fiziken kendimi piyano solo yapabilecek durumda hissetmediğim sürece... Bu durumda hiçbir anlamı olmaz. Buna karşılık, evimde bir 4-kanal teşkilata ihtiyacım var. İlk başlarda olduğu gibi çok hızlı çalışacak, kayıt yapacak, manipülasyonları kontrol edecek bu çalışma tarzının eksikliğini duyuyorum. Sekiz senedir her şeyi stüdyoda kaydediyorum. Öyle olunca da, müziğimdeki brüt hali ortadan kaldırıyor. Müziğim tamamen temizlenmedi ama bir şekilde güzelleşti. Neyse, mühim olan, bir zamanlar imkansız gözüken bazı buluşmaların somutlaşmış olması. Ama hemen, ama üç yıl sonra bunlardan bir şey çıkması bir şans. Bu dağınık zevkler benim açımdan mükemmel.

Çeviren: **S.İ.**

DIABOLUS ON TOUR

SLAYER

1 KASIM 1998
Konser: 18.30

Harbiye Cemil Topuzlu Açıkhava Tiyatrosu

Bilet satış yerleri: Vakkorama Taksim (212) 251 15 71 • Vakkorama Suadiye (216) 350 87 68 • Vakkorama İzmir (232) 421 65 90 • Pentagram Akmar Pasajı (216) 349 16 77 • Pena Müzik Beşiktaş (212) 227 65 82 • Yunus Emre Kültür Merkezi (212) 661 38 95 • Shades Ankara (312) 426 59 00

Teknik Prodüksiyon: STARAS

Müzik Organizasyon
MAJOR

Cengiz Teoman

Yıllardır müzikle uğraşan, birçok müzisyene eşlik eden, ama adı hep arka planda kalan bir davulcu Cengiz Teoman. 60'ların alaylı ustalarından el almışlığı, Bunalım, Kardaşlar gibi gruplarda ekip ruhu koklamışlığı var. Türkiye'nin nadir iyi davulcularından biri. Davulcuların albüm yapması az rastlanır bir şey ama, Queen'den Roger Taylor'ın ve Beatles'tan Ringo Starr'ın solo albümlerinin yayınlandığı bugünlerde, onun da "Şehr-i İstanbul" isimli ilk albümü plak raflarında yerini aldı. Bize de albümün berisindeki yılları, anıları hatırlatmak düştü...

Tekke dizaynı

Cengiz Teoman: Annemin söylediğine göre, evdeki bütün sehpalar, tencereler büyük hasar görmüş benim yüzümden. Müziğe eğilimim belli olduğunda, amcam Amerika'dan bir ağız armonikası getirdi. İlkokula başladığım yaz işte böyle bir mızıka sahibi oldum. Radyodan duyduklarımı çalıyordum. "Yine Bir Gülnihal" falan gibi... Orta 2'de davul çalmaya başladım. Mahallede Barbarlar diye bir orkestra vardı, onlara katıldım. Bir süre sonra Moğollar çıktı zaten. Bu Barbarlar da Moğollar'a benzerdi. Yani kostüm itibarıyla; koyun postları ile falan sahneye çıkılırdı. O zamanlar her mahallenin böyle orkestrası vardı. Yazlık sinemalarda film öncesi çıkıp çalınıyordu. Ben de o mahallenin bir çocuğu olarak, Teşvikiye, Hüsrev Gerede yokuşunda, orkestraya girdim. Her gece sinemaya giderdim ama, filmden çok orkestrayı izlemek için. Vasfi Uçaroğlu'nun grubu vardı, en çok onlar hoşuma giderdi, oturur davulu izlerdim. Bu merak yüzünden okuldan belge aldım. Okulu kırıp Barbarlar'ın provalarına gitmeye başladım. Annem de öğretmendi, o yüzden okulu kırdığımı öğretmenlerden öğrenirdi. "Belgeyi kurtar, liseye dön, sana davul alalım" dediler. Çalıştım, bütün dersleri verdim. 2500 lira verdiler, 2400 lirasıyla Cümbüş marka bir davul aldım. Lise 1'de Yaratıklar diye bir grup kurduk, Goldfinger kulübünde çalmaya başladık. Grubun gitaristi, sonradan Kardaşlar'ın gitaristi olacak Fehiman Uğurdemir'di. 10 lira alıyorduk gecede. Bizden başka, kulüpte Durul Gence, Üstün Poyraz Set, Damlalar gibi gruplar vardı, biz açılış ve kapanış yapıyorduk. Orada dans müziği çalmamız isteniyordu, ben de rock çalmak istediğim için Bunalım grubuna girdim. Aydın Çakus vardı grupta, şimdi Amerika'da kendisi. Rıfat Öncel diye bir solist aldık. "Karşıki Güzel" diye bir 45'lik yaptık...

O sıralarda Cem Karaca Kardaşlar kuruldu. Gümüşsuyu'nda grubun bir garsoniyeri vardı, Cem Karaca geldi buldu beni orada. Taksim'de Cafe Bulvar vardı, hepimiz oraya takılırdık, oradan tanıyordu biraz beni. Kapıyı çaldı, "gruba gel" dedi bana. Hüseyin Sultanoğlu diye bir davulcu almışlar, ama sahneye tam çıkacakken çocuğun bir takım problemleri olmuş, beni bulmuşlar. O akşam aldılar beni, Gar gazinosuna götürdüler ve onlarla çalmaya başladım. Üç sene onlarla çalıştım. O sırada Şerif Yüzbaşıoğlu ve Burhan Tonguç hayatıma girdi. Her şey değişti.

Defter, kalem, silgi, kalemtraş

Şerif Abi davulcu arıyormuş, beni onunla tanıştırdılar. Kervansaray'da Şenay'a çalacağız. Ben Şerif Abi'ye gitmeden bir gece önce, Pepo diye bizim dünyadaki müziği takip ettiğimiz bir plakçımız vardı, gittim oradan bütün 45'likleri aldım. Evde oturdum dinledim, ezberledim. Saat üçte Şerif Abi'yle buluştuk. Grupta Onno Tunç bas, Neşet Ruacan gitar, Turhan Yükseler klavye, Arto da trombon çalıyor, ama o gün provada hiçbiri yok. Şerif Abi "hadi çalalım" dedi. Grup nerede? "Biz senle çalışırız" dedi. Aldı notaları, önüme koydu. Partilere bakıyorum, üzerinde "Sev Kardeşim" yazıyor. Hadi giriyoruz şarkıya, ben ezberden çalıyorum. Üç-dört şarkı böyle çaldık. Gelen şarkı "Rock Steady" diye bir parça. Bilmiyorum. Sonradan öğrendim, Arif Mardin'in Aretha Franklin'e verdiği bir parçaymış. Çuvalladım ben. Ama Şerif Abi zaten foyamı meydana çıkarmış. "Sen benimle dalga mı geçiyorsun?" dedi. Ben de nota bilmediğimi söyledim. "Ezberden bu akşam kurtarır mısın?" dedi. "Yaparım" dedim. Akşam benden memnun kaldılar. Ertesi gün, "bir defter, bir kalem, bir silgi, bir kalemtraşla bana gel" dedi. O günden itibaren ondan öğrendiklerim beni bugüne getirdi.

Usta çırak ilişkisi

Şerif Abi, Gümüşsuyu'nda Deniz Apartmanı'nda otururdu. En üst kattaydı. Evin üstünde tavan arası gibi bir yer vardı. Ben davulu oraya koymuştum, metod çalışıyordum. En alt katta ise Esin Engin oturuyordu. Üç seneden fazla orada metod çalıştım. Şimdi anlatınca bana bile enterasan geliyor. "Abi ses gelmiyor mu" diyordum. "Bu ev eski, ses gelmez" diyordu. Bir gün bir arkadaş yukarıda davul çalarken, aşağıya telefona indim, yıkılıyor ortalık. Avizeler sallanıyor aşağıda... Şimdi belki ben bile evimin tepesinde davul çaldırmam. *(gülüyor)* O zaman insan ilişkileri böyleydi işte. Artık özel ders veren yerler kuruldu, ama para ilişkisi içinde yürüyor. Bizimkisi usta çırak ilişkisiydi, para söz konusu değildi.

Şimdi herkes kendi bacağından

O sıralar Burhan Baba'yla muhabbetimiz ilerledi. Burhan Baba, arabesk ve Türk müziğine ritmi oturtan insandır. Suat Sayın gibi klasik müzisyenlerde ritm duygusu yoktu. Şarkıcı söylerken durur, sonra haydi tempoya girerlerdi. Burhan Baba'dan bugün kimse bahsetmez ama, çok önemli adamdır. Onun evinde buluşurduk. Herkes gelirdi o eve. Hem alaturka camia gelirdi, hem bizim gibi rocker'lar, hem de İsmet Sıral gibi adamlar... Klasik müzikçiler, operacılar bile gelirdi. Etiler'de, şimdi Emmim Lokantası olan yerin yanından giren sokağın içinde İstanbul Plak vardı. İlk kez onlar İMÇ'den çıkıp oralara gitmişlerdi. Onun hemen yanında müzisyenler sokağı vardı. Burhan Baba, Erkin (Koray), Moğollar, Orhan (Gencebay) oralardaydı.

Bunalımlar olarak 400 liraya orada ev tutmuştuk. Ev sahibi bir yaşlı teyzeydi, 600 lira istemişti, "müzisyeniz, o kadar paramız yok, daha meşhur olmadık" deyince 400'e indirmişti. Şimdi müzisyenim desen, ev bile vermezler belki.

Burhan Baba'nın evi herkese açıktı. Halil İbrahim Sofrası kuruluydu adeta. Tekke dizaynı yani. Sürekli müzikten konuşur, çalardık. Şimdiki müzisyenlere baktığımda, toplanınca "nasıl daha para kazanırız, nasıl kızları etkileriz, nasıl sahnede Harley Davidson yazan tişört giyeriz" diye konuştuklarını görüyorum. O evlerde küçükler büyüklerden bir şeyler öğrenirdi. Şimdi o ilişkiler yok. Veren de yok, alan da. O zamanlar paralar ortadaydı hep. Şimdi herkes kendi bacağından durumu var. Burhan Baba'nın evinden gece dörtte çıkardım, sabah tekrar giderdim...

Burhan Baba beni plaklara götürür, para kazanmama yardım ederdi. O zamanlar sol tarafı felç geçirdiğinden tutmuyordu. Ama yine de iradeyle çalardı. İsmet Abi'nin sayesinde oldu o da. İsmet Abi gelir, "Yürüyeceksin, yürüsene eşşek herif" diye bağırır, onu zorla yürütmeye çalışırdı. Sonunda becermişti. Ben de usta çırak ilişkisi içinde onun çantalarını, davullarını taşırdım. Oturur çalardık stüdyoda. Elime tef, kampana gibi aletler verdi. Sonra davula oturtmaya başladı beni. Orhan Gencebay'ın bir sürü plağında davul çaldım o sıralar. İlk çaldığım da "Bir Araya Gelemeyiz" plağıdır. Arabesk denir ama, çok ciddi müziklerdi onlar.

"Zeki Müren Kardaşlar'a defile yaptı"

O aralar Burhan Baba'yla Vedat Yıldırımbora Metronom diye bir grup kurmuşlardı zaten. Onları ilk orada gördüğümde şok olmuştum. O sıralar daha Kardaşlar'daydım. Kardaşlar olarak Zeki Müren'in programına kabul edilmiştik. O zamanlar büyük işti. Biz rocker'ız, ama Zeki Müren'in kadrosuna girip Lalezar gazinosunda çalıştık. Bir devrimdi o zaman bu. O zamanların paparazzi dizaynı bir fotoğraf çıkmıştı gazetelerde. Tamamen bilerek yapıldı tabii. Zeki Müren sahne kıyafetlerini hazırlamış. Biz de gitmişiz. Başlık da şu: "Zeki Müren ilk defa Kardaşlar'a defile yaptı. Kardaşlar çok beğendi." Biz uzun saçlarla yerlerde yatmışız, Zeki Müren kıyafetlerini gösteriyor. *(gülüyor)*

Provaya gittiğimizde bizden sonra Metronom çalışmaya başladı. O kadar etkilendim ki... Doğru çalıyorlardı, armoniler doğruydu, koma seslerle armonileri güzel yediriyorlardı, defonksiyonları dereceyi kaldırarak tınlatıyorlardı. Bugün bile çoğu insan bunları yapamıyor. Türkiye'de kurulmuş en iyi gruplardan biriydi Metronom. Arabesk çalıyorlardı. Bugün bile düşündüğümde etkileyici geliyorlar bana. Sonra Burhan Baba'nın kızı Biricik'e bir grup yaptık, Doğu Artı Batı diye. O da enteresandı. Melik Yirmibir bas çalıyordu mesela.

La'nın göbeği

İsmet Abi'nin parçalarının çoğu hafızamda hâlâ. Çalabilirim bugün bile. Onun bestelerini "İsmet Sıral'ın Anısına" diye bir albümde toplamak gibi bir projem de var ayrıca. Onun da adı nedense çok geçmez, Burhan Baba gibi. Çünkü sivri bir adam; bazıları tarafından sevilmez. Cazcıydı ama alaturka severdi. Kendine ait bir şeyler çalmak isterdi. Mesela Erol Pekcan, belli bir sosyete içinde Amerikan kültürüne uygun caz çalardı. Aslında Türkiye'de caz kulüp deyince illa kolay dinlenen, bilinen parçalar çalınır. O caz dinleyicisi beylik şeylerin dışındakini dinlemez. Şimdi de Q Bar'ı caz kulüp diye yutturuyorlar. Hiçbir şekilde müzikten anlamayanların oturup caz dinliyorum dediği bir yer orası. Halbuki caz spontan bir şeydir, bir yaşam biçimidir. Daha önceden yazılmış, çizilmiş, dört köşesi olan bir şey değildir caz.
İsmet Abi'ye deli gözüyle bakarlardı. Enteresan konuşurdu. "Hadi la'nın göbeğini bulalım" derdi, "la'nın içindeki la'yı arayın" derdi mesela. Aslında biraz ton tutturmakta zorlanırdı bazen ama, benim için önemli olan onun coşkusuydu. Müzik nedir ki zaten başka? Notaları nasıl ve niçin kullandığın önemli. Nasıl yaşadığın ve onu nasıl müziğe yansıttığın... İsmet Abi'den çoğunluk olmasa da birçok müzisyen bir şeyler aldı. Mesela Taner de (Öngür) çok etkilenmiştir. İsmet Abi'de mevlevi mantığı vardı, biraz dergah dizaynı yani. Saksofonu attı bir ara, neye merak sardı, Aka Abi'yle (Gündüz Kutbay) çalarlardı. Bu adamlar çok önemli adamlardı ama deli gözüyle bakıldılar. Türk kaşığıyla gavur bilmemnesi yemek gibi bir dertleri yoktu. Benim de öyle.

İnelim şurdan Dolapdere'ye...

Adamlar gidip Mısır'dan iki tane darbukacıyla kayda giriyorlar, burada herkes "aman abi, bu ne böyle" oluyor. İnelim senle şurdan Dolapdere'ye, bir sürü adam orada. Kuralım davulu da, çalalım doğaçlama. Metronom, işte kaç yıl önce, bir nevi o anlayıştaydı. Peter Gabriel bir ney loop'unu aldı, yer yerinden oynadı. O bir geçiştirme oysa ki. Burada yaptın mı böyle şeyler, "göbek havası çalıyorsun yaa" derler. Okay'ın (Temiz) yaptıkları, çok daha sıcak ve samimidir. Batı kültürü aldığından, burada duyduklarını içinden geldiği gibi çalar. Balık Ayhan oturup kendi müziğini çalsa kimse bakmaz, kanunla "Caravan" çalınca "vay be" diyorlar. İstanbul Caz Festivali'nde konserler ful çakıyor. Sen Cengiz, Ahmet, Mehmet olarak grup kur, tek bir kimse gelip bakmıyor, bu adamlar ne çalıyor diye. Şimdi dünyanın parasını verip Rolling Stones'a gidecek herkes. Ben de gideceğim, çünkü biz daha çocuktuk, vardı o adamlar. Ama konserden sonra "nasıldı" diye sorunca, "ayy ne güzeldi di mi?" diyecekler.

Sürünüyorum, sürünüyorsun

80'lere geldiğimizde bütün o hava pat diye kesildi. Herkes dağıldı. 83'ten sonra Özal politikalarıyla bir değişim başladı. Müzik başka bir yere gitti. Tavernalar oluştu. Grup bitti. Üç kişi bir araya gelip çalma bitti. Bir adam çıktı, eliyle bastı klavyenin tuşuna, tek elle başladı çalmaya. Ton değişmiş. Transpozeler falan hak getire. İşverenlerin de işine geldi. Stüdyolarda da aynısı oldu. Kolayca teknoloji ile kayıt yaptılar. Sonra Sezen Aksu furyası başladı. Duygu sömürüsü yaptılar. Yaranı keşfediyorum, yaranı kaşıyorum, çok satıyorum. Tamam yapsınlar, popüler kültür bu, önüne geçemez kimse, demirperdede bile olsan önüne geçemezsin. İsteyen de dinler.
Orhan Gencebay'ın yaptığı işler güzeldi. Bir karşı çıkışı vardı. Şimdikilerin stad koltuklarını kırması, jilet atması başka bir şey... Hakan Taşıyan mesela. Tipik örnek. Karşındakine "sürünüyorsun" diyorsun, o da evet "sürünüyorum" diye kendini atıyor yere. Sürünüyorum ama neden sürünüyorum ve nasıl kurtulurum diye sormak yok. Orhan'da bu vardı. Protest ruhu vardı.
Bilgisayar çağı, müzisyenleri biraz megaloman yaptı bence. Yalnızlığa girdi herkes, tek başına. Ama olmuyor bence, paylaşım işi, grup işi müzik. Biz her şeyi paylaştık bu insanlarla. Sahneden inerdik, hadi Burhan Baba'da buluşuyoruz denirdi, kalkıp giderdik. Plaklar konur, analiz edilir, bilmeyen bu nedir diye sorardı. 70'lerde çok göç oldu. O insanların çoğu yurtdışına gitti. Grup müziği de kalmadı, grup deyince Kargo ile falan başladığını sanıyorlar. Bugün Şahin Özer gibi bir insanın müzik otoritesi olduğu bir ülkede yaşıyoruz. İMÇ'de gördüm, haftanın bir günü insanlar geliyor, kapıda yığınla adam, Anadolu'dan gelmiş garibanlar, Şahin Özer onları denetliyor. "Senden şarkıcı olur, senden olmaz" diyor. Dedim, ben de gideyim bakayım, benden müzisyen olur muymuş? Bu kadar yıl belki boşu boşuna uğraştım salak gibi, adam belki beni yönlendirir abi. *(gülüyor)*

Üç müzisyen, bir de davulcu

Davul genelde eşlik sazı görülür. Gruptan bahsederken "üç müzisyen, bir de davulcu" dediler yıllarca. Benim albümüm "Şehri-i İstanbul" bir davul albümü değil. Davul performansı göstermek gibi bir derdim olmadı. Çünkü müziği böyle düşünüyorum. Kafamda bir kubbe var ve o kubbenin tamamı davulla yapılmaz. Basit çalmaya çalıştım. Şerif Abi "Basit en zor çalınır" derdi hep. Bundan 20 yıl önce yapsaydım bu albümü, takada tukada çalardım herhalde. Ama artık belli bir olgunluk geldi üzerime. Müzisyen arkadaşlar da "senden davul albümü bekliyorduk, ne kadar müzikal düşünmüşsün" dediler. Davulu da aslında aynı şekilde müzikal çalarım, fonksiyon düşünürüm. Bazı parçalar var davulun öne çıkabileceği, ama onları ikinci albüme bıraktım. İkinci albüm daha ritm ağırlıklı olabilir. Grup müziği olsun istedim. Diğer müzisyenler de önemli bu albümde. Şarkılar enstrümantal ama, isimleri yapıldıktan sonra konulmadı. Şehr-i İstanbul'u yaparken gerçekten İstanbul'u düşündüm örneğin. "Lâtilokum", Makedon müziğidir biraz. Osmanlı'dan kalmadır. Bizdendir aslında. Lati lokum, mükemmel demek. Eski bir terim. Sen bir şey yiyorsun, "nasıldı" diyorum, "lâtilokum abi" diyorsun. Şimdi, "abi süperdi, uçtum" gibi laflar çıktı. Bunlar da bir kültürdü işte. Şimdilere kadar uzanabilseydi üzerine bir şeyler konurdu diye düşünüyorum. Onu vurgulamak istedim. Bunları nasıl müzikal olarak kurguluyorsun dersen, açıklamam çok zor sözle. Sözsüz müzik geleneği bizde pek yoktur. Eskiye bakarsan fasıl arasında çalınan saz semaileri vardır. Çok azdır. Sözle anlatmak daha kolaydır bazen.

İnelim şurdan Dolapdere'ye, kuralım davulu, çalalım doğaçlama. Metronom da o anlayıştaydı. Peter Gabriel bir ney loop'unu aldı, yer yerinden oynadı. Burada yaptın mı böyle şeyler, "göbek havası çalıyorsun yaa" derler. Okay Temiz'in yaptıkları da samimidir. Burhan Tonguç, İsmet Sıral gibi adamlar çok önemliydiler ama deli gözüyle bakıldılar. Türk kaşığıyla gavur bilmemnesi yemek gibi bir dertleri yoktu. Benim de öyle.

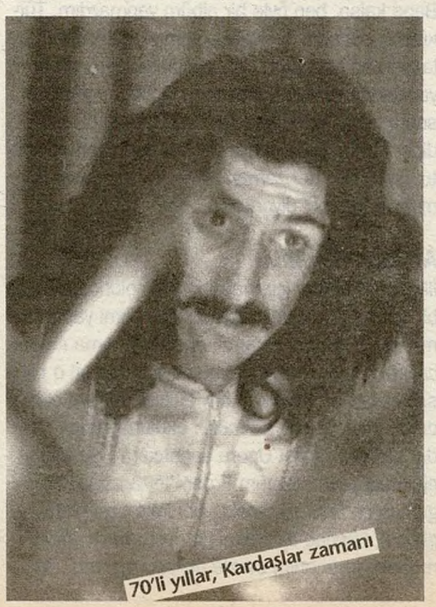
70'li yıllar, Kardaşlar zamanı

İpi çekince dur, bırakınca çal

Burhan Baba'yla bir gün kayda çağırdılar bizi. Gittik, bağlamayla türkü söyleyen aşık türü bir adam. Söylediklerinin yazılı notası yok tabii. Çal bakalım dedik parçaları, bir duyalım. Çaldı, basit bir şey, bağlama ile çalıyor çalıyor, sonra sözünü söylüyor. Tamam dedik, başla kayda giriyoruz. Beş saat geçti, olmuyor. Çünkü adam bir çaldığını, bir daha aynı şekilde çalmıyor. Onun yaptığı müzik açısından doğru bir tavır, ama nasıl eşlik edeceğiz? Bizim gireceğimiz yerden ya biraz daha önce duruyor ya da daha sonra. Sonunda Burhan Baba dedi "bu böyle olmayacak, bana bir ip getirin". Gittiler, bir ip buldular. Adamın bileğine bağladı. "Ben ipi çekince dur, sözünü söyle, bırakınca gene bağlamanı çal". Geçti, adamın karşısına oturdu. Bir yandan adamın elini çekiyor iple, diğer tarafta bize işaret veriyor. Biz öyle bir saat içinde 15 parça kaydettik, öyle yayınlandı o kayıtlar.
Bugün konservatuardan çıkanlar, işte o bildiğiniz en popüler "sanatçılar". Mesela Burhan Baba benim hocam. Onun hocası ise Adanalı bir adam. Bakırcı Ayhan'dı adı galiba. Yüzyıllardan gelen bir gelenekti birbirlerine aktardıkları. Bu gelenek çok daha doğru geliyor benim kafama. Şerif Abi okulluydu ama araştırmacıydı, başka şeyler aradı. Konservatuarda onların zamanında piyanoları kitlerlerdi caz çalmasınlar diye. Sana oralarda ille bu yoldan yürü derler. Burada bir yol daha var, oradan yürüyeceğim dersin, yok derler, oradan gidersen düşersin... Sana ne, düşersem ben düşerim.

Söyleşi: **Serkan Seymen**

Nilüfer Akbal

Unkapanı piyasasına girdiği ilk günden bu yana farklı arayışlarla, farklı türlerde albümler yayınladı Nilüfer Akbal. Türkçe olan ilk iki albümünden sonra, 1991 yılında, Hasret Gültekin ile hazırladıkları "Newroz" albümüyle Kürt müziğindeki en önemli seslerden birisi oldu. Şan tekniğiyle pek çok kişiyi etkiledi. 1995 yılında yayınlanan "Miro" albümüyle yerini daha da sağlamlaştıran Akbal, geçtiğimiz günlerde yepyeni bir albümle çıkageldi. Bu kez Fransa'dan Jean Michel Kanner adında bir müzisyene çalışmıştı. "Miro" kadar halk müziği kokmayan, new age ve etnik caz tınılarının yoğunlaştığı bir albümdü "Revingi". Akbal'la konuşmaya çocukluğundan başlayıp "Revingi"ye uzandık...

"Kızım biz Tırkız, Tırk!"

Nilüfer Akbal: Muş Varto doğumluyum. Yedi çocuklu Zaza - Alevi bir ailenin altıncı çocuğuyum. Babam 1966'da Varto'da kurulan hidroelektrik santralinde müdürdü. Memur kızı olmanın sıkıntılarını sürekli yaşadım. Eve gelip giden kaymakamın, belediye başkanının eşlerini, çocuklarını görürdüm, biz niye böyleyiz diye sorardım. Ama evimiz öyle bir yerdeydi ki... Tam arkamızdan çay akardı. Her türlü meyve ağacı, dağlar, tepeler... Doğayla içiçesin. Hâlâ "beni böyle bir yerde büyüttüğün için Tanrım sana şükürler olsun" diyorum. O doğayı izlerken ruhum çok incelmiş, bunun hiç farkında olmadım o zamanlar. Büyüdükçe bunu daha iyi anladım.

Çocukluk yıllarımda bir takıntım başlamıştı: Ölüm bana çok acı geliyordu. Arkadaşlarımdan, akrabalarımızdan ölenler oluyordu ve unutuluyorlardı. Ne çabuk unuttular, ölüm böyle unutulur mu diyordum. Bense ölümü düşünürken ölümsüzlüğü aklıma getiriyordum. Bunun için de ilkokulda, evde şarkılar, türküler söylüyordum. Bilinçaltımı şimdi çözdükçe takıntımın nedeni çıkıyor: Ben ölüp yok olacağım, ne kadar acı! Varto'dayım, televizyon yok, radyo yok, kimsenin bizim burada yaşadığımızdan haberi yok. Biz neredeyiz? Dünyadan uzak bir yerdeyiz, kimse senin farkında değil ve öyle ölüp gideceksin! Seni hatırlayan bile olmayacak! Bana bu kadar acı veren başka hiçbir şey yoktu. Bütün bunların sonunda müzik aşkım başladı. Müziğimle hatırlanmak istiyordum.

Radyoda Yurttan Sesler

Abim bağlama çalardı. Alevi ailelerinde, biliyorsunuz, bağlamanın yeri büyüktür. Bağlama çalınmasa da evin baş köşesine asılır. Cemlere giderdik. Dedem köy muhtarıydı. Muhtar olunca ne olur? Evinde bir Atatürk büstü, bir de haberleri dinmek için radyo olur. Dedem öldükten sonra radyosu bize kaldı. Radyodan Yurttan Sesler'i dinlemeye başladım. Bütün işim gücüm o radyoyu dinlemek olmuştu. Hangi saatte hangi program var, hepsini ezberlemiştim. Belkıs Akkale, İzzet Altınmeşe, Can Etili.. Hepsini dinlerdim. Babam Can Etili'yi çok severdi, çok narin bulurdu.

Ben doğmadan önce, ablalarımdan biri Varto'daki depremden sonra Van'a yatılı okula gönderilmiş. Ali Rıza Binboğa'yla aynı okuldaymış. O yıllarda Van'da bir ses yarışmasına giriyor ve kazanıyor. Ama dedem şarkıcı olmasına çok karşı çıkıyor. İzin vermiyorlar. Ailede o yıllardan gelen böyle bir şey vardı. Fakat işin ilginç tarafı, benim müzik konusundaki tüm dayatmalarımı kabul ediyorlardı. Ablamın yerinde ben olsaydım, kesinlikle gidip şarkıcılık yapardım. Okuldaki hocalarım sesimin güzel olduğunu söylüyordu. Ortaokulda kurulan koroyla Varto'nun kurtuluşunda, bayramlarda türküler söylemeye başladım. Ya koroyu hazırlardım, ya da solist olurdum. Tiyatro, bando, halk oyunları gibi bütün sosyal faaliyetlerle ilgileniyordum. Derslerim pek iyi değildi, ama müdür odasına çağırır, "okulumuzu her yerde temsil ettiğin için seni bu yıl da geçiriyorum" derdi.

Sen farklı olmalısın Nilüfer...

Lise ikinci sınıfta okurken babam öldü. Hayatımın en büyük acısını o zaman yaşadım. Babam ölmeden önce, aklıma babam olmasa daha özgür olurdum düşüncesi gelirdi. Çünkü ne kadar sevse de, kısıtlıyordu bazı şeyleri. Tam tersi oldu oysa: Babam öldükten sonra ben kendi kendimi frenlemeye, kısıtlamaya başladım. Anneme bakmam lazım, sorumluluklarım var... Yaşama daha ciddi bakmaya başladım. İki-üç yıl babamın acısını üzerimden atamadım. Bunalıma girdim. Hâlâ düşündükçe içim burkuluyor... O dönemde İstanbul'da, Alibeyköy'de oturan dayımlar ziyarete gelmişti. Annem, "bu kız çok bunalımlı, al götür" demiş dayıma. Lise bittiğinde, 1986 yılında İstanbul'a geldim.

Muş'ta müzik anlamında yaptığım en ciddi şey, yaklaşık 700 öğrencinin katıldığı okullar arası ses yarışmasında aldığım birincilikti. Bu yarışma doğru yolda olduğuma dair daha fazla cesaret vermişti. İstanbul'a geldiğimde ilk işim Arif Sağ'ın ASM müzik dersanesine gitmek oldu. Dersanenin ilk açıldığı dönemdi. İnanılmaz bir talep vardı. Eğitim de çok ciddiydi. Okul yeniydi; hocalar, öğrenciler hepsi coşkuluydu. Arif Sağ da okulu iyi yönetiyordu. Bütün öğrenciler onun gözüne girmek için neredeyse canlarını feda edeceklerdi. Bağlama, solfej, nota dersleri aldım iki yıl. Bu arada Hasret Gültekin, Hüseyin Aydın, Mustafa Karaçeper gibi müzisyenleri tanıdım. Kulaktan kulağa sesimin güzelliği yayılıyordu. Bir anda Unkapanı'nda adım duyuldu. Mustafa Karaçeper ve Hasret, bana İsmail Özden'in bestelerinden oluşan bir repertuar hazırladılar. İlk albümüm "Arzuhal Eyledim", 1988 yılında böyle çıktı. Hiçbir şekilde inisiyatifimin olmadığı bir albümdü. Bana kalsa, ben öyle bir albüm yapmazdım. Türkülerin sözlerini ben bile anlamıyordum. Ama asla pişman olmadım. Onu yapmasaydım, şimdi yaptıklarımı yakalayamazdım. O albüm çıktıktan sonra hayal kırıklığına uğradım. Çünkü piyasada diğer türkü, deyiş okuyanlardan hiçbir farkım yoktu. Oysa ben her zaman içimden "sen farklı olmalısın Nilüfer" diyordum.

Aryalar, lied'ler...

İlk albüm benim için hayal kırıklığı olunca müziğe bir süre ara verdim. Yapmak istediğimi yapamamıştım. "Farklı olmalıyım" diyordum, ama ne olacağımı bilmiyordum. Daha sonra birkaç yıl o piyasadan çıktım. Klasik müzik eğitimi almaya başladım. Timur Selçuk'un müzik okuluna gittim. Orada İstanbul Devlet Opera sanatçısı ve şu anda eğitim görevlisi Begüm Erdem'le tanıştım. Begüm hoca beni evine aldı, benimle özel olarak ilgilendi. "Sende ilk halimi görüyorum, ilk günlerimdeki heyecanım sende de var" diyordu. Bu arada kitap okuyorum, farklı müzikler dinliyorum. Bir yandan kendimi geliştirmeye başladım. O yıllarda yurtdışından konser teklifleri geldi. İlk gittiğim konser Demokratlar Birliği diye bir organizasyondu. Dortmund ve Stuttgart'ta konserler verdik. Arif Sağ, Abuzer Karakoç, Hasret Gültekin katıldı. Tek bayan sanatçı bendim. Yurtdışında da yavaş yavaş adım duyulmaya başladı. Herkes sesimi çok beğeniyor, ama ben kendimden memnun değilim. O dönemde yurtdışında eğitim alma koşullarını araştırdım. Türkiye'ye dönünce Begüm hocadan beni yurtdışındaki konservatuar sınavları için hazırlamasını istedim. Bana aryalar, lied'ler öğretmeye başladı. Bir yandan da Bach kimdir, Verdi hangi konçertoyu yazmış gibi ansiklopedik bilgileri öğreniyorum. O zamanlar kendime çok güveniyordum, cahil cesareti de varmış, Mozart Yüksekokulu'nun sınavına bile girmek istiyordum. Hep şöyle bir tarzım olmuştur: Kendime en büyük hedefi seçerim. Onu kaybedeceğimi bilsem de, katedeceğim yolun bana çok şey kazandıracağını bilirim.

Cahillik, yarı cahillik...

Yurtdışında konservatuarlara girmeye çalışırken, Unkapanı'nın ısrarlarına dayanamayarak bir albüm daha hazırladım: "Ben Bir Kadınım". O dönemde kadın derneklerine gitmeye başlamıştım. Kadın bilinci, kadın hakları, özgürlükleri nedir gibi soruları araştırıyorum, dernek faaliyetlerine katılıyorum. Hatta Kadınların Kurtuluşu diye bir dergi çıkarıyorduk. "Ben Bir Kadınım" böyle bir döneme denk geldi. "Özgün müzik" denilen tür çok revaçtaydı. Ben de biraz eğitim aldım ya, ne okuyayım derken "özgün" besteler bulundu. Albüm Yusuf Hayaloğlu'nun bestelerinden oluşuyordu. Demişlerdi ki, Yusuf Hayaloğlu dehşet sözler, besteler yazıyor. Neyse o besteleri aldık. Üç tane de Ruhi Su bestesi vardı. Plakçımız Şahin Özer. Aranjörümüz Osman İşmen. Takım ta-

28→

mamdı yani! Albüm yayınlandı ama o da bir hayal kırıklığıydı. Hayatımda üç başlık var. İlk iki başlık atılmıştı: İlki "Arzuhal Eyledim"le başlayan "cahillik dönemi"ydi. İkincisi, "Ben Bir Kadınım"la başlayan "yarı cahillik dönemi". Şan dersleri aldım ya, biraz daha uzatarak okuyorum, kendime biraz daha güveniyorum... Bu arada insanlar ne gerek var bunlara, sesin otantik halini, karakteristik yapısını kaybedecek diyorlardı. Bense, hayır diyordum. Şan derslerine devam ettim. İlk albümü dinleyenler niye deyiş okumuyorsun demeye başladı. Bilmiyorlar ki ben kendimi arıyorum. Birdenbire bir piyasada bulmuşum kendimi. Gencim. Toyum. Tecrübesizim. Kurtkapanına düşmüşüm... Durun da şu süreci tamamlayayım!

Ağzı bantlı Kürt kadını

İkinci albüm de 10-15 bin sattı, ama halkın deyimiyle, "meşhur" etmedi beni. Ondan sonra yeni bir arayışa girdim. Sürekli Hasret'lerle görüşüyorum. Hasret Kürtçeyi çok iyi biliyordu, sürekli derlemeler yapıyordu. O zamanlar ben çok cahildim Hasret'e nazaran. Kendini geliştirmiş, entellektüel birisiydi. Tanıştığımızda çok hayran kalmıştım Hasret'e. 1991'de "Newroz" adında enstrümantal Kürt ezgileri albümü yaptı. Kapakta bir yaşlı bir Kürt kadınının resmi vardı, ağzı bantlanmıştı. Özal dönemindeydik. Kürtçe tartışmaları yapılıyordu. Kürtçe müzik yapma yasağının kalktığı söyleniyordu. Ama doğruluk değerini tam olarak bilmiyorduk. Hasret, "Newroz'un kapağındaki siyah bantı kaldıralım, sözlü bir albüm yapalım" dedi. Ben de üç türkü okuyacaktım Kürtçe. Ondan sonra "bakalım yasak gerçekten kalkmış mı, kalkmamış mı" dedik. "Newroz - 1" adıyla yayınlandı albüm. Okuduklarımdan "Çay Berbena" ve "Fadike" Zazaca, "Ey Dilbere" Kırmançiydi. Albüm inanılmaz sattı. Hasret, ikincisini yapmayı teklif etti. Onda da beş türkü okudum. Aslında o albümler Hasret'in çalışmalarıdır. Ama ben de elimden geleni yaptım. Bu arada ben hiç Kürtçe okumuyordum daha önceleri. Biz Türküz, hayat böyle gidiyor, doğrular böyle diyordum. Hasret ise bana "Zaza n'aber?" diye sesleniyordu. O kadar emek verilen albümlerim satmadı, iki-üç tane Kürtçe okuduğum ve gerisi enstrümantal olan albümler inanılmaz sattı. Bu dönemde benim kimlik arayışım başladı. Kimim ben, Kürt müyüm, Türk müyüm, neyim demeye başladım. Öyle zor ki! Her şeye sıfırdan başlıyorsun...

Kürtçeye o dönemde ağırlık vermeye, Kırmançimi geliştirmeye başladım. Ana dilim Zazacaydı. Bu konuda kitaplar okumaya, düşünmeye başladım. Oysa anam diyordu ki, "kızım biz Tırkız, Tırk!". Türkçe konuşamıyordu, "biz saf Tırkız" diyordu. Babam da memur ya, annem gibiydi. Büyük Atatürkçüydü. İçtiği zaman bizi çağırır, "çocuklar, yarın okula gidince, tahtayı silip en büyük Atatürk yazacaksınız" derdi. Ablalarımın hepsi memurdu, onlar da Kemalistti. Bir kere kendi ailen Kürtlüğünü kabul etmiyor, biz Türküz diyor. Onları ikna etmek çok zor. Ben de araya bir mesafe koydum, siz kendi yolunuza, ben kendi yoluma dedim.

Kürtçe albümler peynir ekmek gibi

Kürtçe müzik yapmak serbest olduktan sonra, Unkapanı'nda her gün onlarca Kürtçe albüm yayınlanmaya başladı. Peynir ekmek gibi Kürtçe albümler satıyordu. O dönemde Kürtçe söyleyen ve büyük paralar kazanan pek çok kişi çıktı, bana da teklifler yağdırdılar, kabul etmedim. Unkapanı piyasası zaten Türkiye geneline belli bir müzik anlayışını empoze ediyordu. Şimdi aynı şeyi Doğu'da bizim insanımıza yapıyordu...

Kimim ben, Kürt müyüm, Türk müyüm, neyim demeye başladım. Öyle zor ki! Her şeye sıfırdan başlıyorsun. Anam diyordu ki, "kızım biz Tırkız, Tırk!". Türkçe konuşamıyordu. Babam da içtiği zaman bizi çağırır, "çocuklar, yarın okula gidince, tahtayı silip en büyük Atatürk yazacaksınız" derdi. Kendi ailen Kürtlüğünü kabul etmiyor, biz Türküz diyor. Ben de araya mesafe koydum, siz kendi yolunuza, ben kendi yoluma dedim.

"Newroz - 2"den sonra Kürtçe albüm yapmayı kafama koymuştum. Hasret, Kadir Karakoç ve ben hazırlayacaktık albümü. Üçümüz de çok iyi dostuz, bu işi başaracağımızı düşünüyoruz. Ama ortaya çıkacak şey çok iyi bir şey olmalıydı. Almanya'ya Hüseyin Erdem'in yanına gittim. KürtPen üyesi iyi bir yazardır. Çok önemli derlemeleri vardır. Sağolsun, bana birkaç Koçgiri türküsü verdi, bir de Paula Grenau adlı ses pedagoguyla tanıştırdı. O kadından dersler almaya başladım ve Köln'e yerleştim. O günlerde Mozart Yüksekokulu'nun sınavlarına girdim. Kazanamadım. Ama okulda bir hoca, "ilk kez Doğu'dan birisi gelip sınavlarımıza giriyor, bu çok hoşumuza gitti, cesaretinize hayran kaldık" dedi. Köln'de başka bir devlet okuluna girdim. Bir yandan piyano dersleri alıyorum. Bu arada Avrupa'nın her yerinde gecelere katılıyorum, Kürtçe, Türkçe türküler söylüyorum. Kürtçe söylemeye başlayınca yurtdışında daha da tanınmaya başladım.

Dediler ki, Hasret Gültekin...

Almanya'da konserimden sonra eve dönüyordum. Arabanın bagajına sazımı koyarken dediler ki, Sivas'taki dünkü olaylarda Hasret Gültekin de ölmüş. Küt diye yere düştüm. O gün eve döndüm, ama çığlık çığlığa. Hasret benim 86'dan beri çok yakın arkadaşımdı. Bir sürü şey yaşamıştık. Üç ay boyunca hep ağladım. Yanımda kimse yok, paylaşabileceğim arkadaşım yok. Yapayalnızım. Kadir'i arıyorum, Sivas'ta diyorlar. Her şey darmadağınık. Okul var, elim kolum bağlı, bırakıp gidemiyorum. Neyse, bir yolunu bulup çıktım geldim Türkiye'ye. Mezarına gittik. Kadir'i görünce biraz teselli oldum. Ama dehşet geçmemişti. Güpegündüz, insanlar yakılarak... Bundan daha kötü ne olabilirdi ki? Üstelik olaylardan iki gün önce Hasret'le Köln'de görüşmüştük. Almanya'da yalnız olduğumdan mutsuzdum. Herkes "gurbet el" der geçer ya, bu çok doğru bir söz aslında. Hasret'in telesekreterine not bırakmıştım, eğer gelirsen beni ara diye. Aradan bir saat geçti, Hasret telefon açtı. "Belçika'daydım, Lütfü Gültekin'in albümünü hazırlıyordum" dedi. Ertesi gün buluşmaya karar verdik. Trene atladım, yanına gittim. Bütün gün gezdik. Sivas'a gideceğini söyledi. Ben de kızdım, beni niye çağırmadılar diye. Sivas'tan sonra 10 Temmuz'da İstanbul'da buluşmaya karar verdik. "Newroz - 3"ün repertuarını oluşturacaktık... Çok yazık ki buluşamadık.

Olaylardan sonra her şeye biz de alıştık. Ancak böyle hatırladığımız zaman ağlıyoruz. Ama onu her hatırladığımda yüreğimin derinlerinde büyük acılar yaşıyorum. Daha yapacak çok şeyimiz vardı. Onun solo albümü "En'el Hak"a vokal yapacaktım. Benim Kürtçe albümüme o yardım edecekti. "Newroz - 3" hazırlanacaktı. Daha yolun başındaydık...

trikont Müzik

4 yaşında!

MURAT KÖSEOĞLU	**YAĞMURLAR YAĞIYOR DUYGULARIMA**	**ROCK**
ALAADDİN US	YURDUMUN TRENLERİ	PROTEST
UĞUR KARATAŞ	**DAVRANSANA!**	**PROTEST**
JANET & JAK ESİM	JUDEO ESPANYOL EZGİLER	ETNİK-JAZZ
JANET & JAK ESİM	**ANTİK BİR HÜZÜN**	**ETNİK–JAZZ**
JANET & JAK ESİM	BİRKAÇ SONSUZLUK ANI	ETNİK–JAZZ
OKAY TEMİZ	**LIFE ROAD**	**ETNİK–JAZZ**
NUBUN	NUBUN	ETNİK–JAZZ
SENEM DİYİCİ	**JEST**	**ETNİK–JAZZ**
NUSRAT F. ALI KHAN	LEGEND	ETNİK–JAZZ
CEBRAİL KALIN	**YAR YÜREĞİM**	**HALK MÜZİĞİ**
DAİMİ	DERSİM EZGİLERİ	HALK MÜZİĞİ
A. SAĞ & M. EROĞLU	**RESİTAL II (ENSTRÜMANTAL)**	**HALK MÜZİĞİ**
SÜMEYRA	SERÇELERİN SÜVARİSİ	HALK MÜZİĞİ
VEDAT BARAN	**AYRILIK HASRETİ**	**HALK MÜZİĞİ**
ABUZER KARAKOÇ	KALIR MI SANDIN!	HALK MÜZİĞİ
LUCIANO PAVAROTTI	**GRAMMY ALBUM**	**KLASİK MÜZİK**
N.O. OF NEW YORK	MUSIC FROM HOLLYWOOD	FİLM MÜZİĞİ
ZÜLFÜ LİVANELİ	**YOL**	**FİLM MÜZİĞİ**
MAZLUM ÇİMEN	IŞIKLAR SÖNMESİN	FİLM MÜZİĞİ
CHARLIE CHAPLIN	**COMPOSITIONS & SONGS**	**FİLM MÜZİĞİ**
MARILYN MONROE	KISS	FİLM MÜZİĞİ
CEZMİ ERSÖZ	**SENİN GEMİN CAMDAN SEVGİLİ**	**ŞİİR**

trikont İ.M.Ç. 6. BLOK NO: 6533 UNKAPANI / İSTANBUL • TELEFON & FAX: 0212-522 63 34 - 35

Olgunluk dönemi

Almanya'da okurken sıkıntılarım artmıştı. Bir yanda evin kirası, masraflar var, bir yandan gecelere katılıyorum, diğer yandan okulu devam ettirmeye çalışıyorum. Giderek okulu asmaya başladım, iki yıl sonra da bırakmak zorunda kaldım. Geçinebilmek için konserlere çıkmak zorundaydım. Bu arada albüm çalışmasına ağırlık verdim. Kadir'le her şeyi oluşturduk. Türkiye'de kayıtları yaptık. İkisi Türkçe, biri Ermenice, gerisi de Kürtçe türkülerden oluşuyordu. 21 Mart 1995'te "Miro" (Beyim) piyasaya çıktı. Yer yerinden oynadı. Çok beğenildi. Albüm iyi sattı. "Miro"yu hazırlarken çok keyif aldım. Zevkle çalıştım. Temiz, sıcak, samimi bir albüm ortaya çıkmıştı. Yurtdışında da çok beğenildi. Artık müzikal tercihim de kesinleşmişti. Hayatımın üçüncü başlığı atılmıştı. "Olgunluk dönemi"me çoktan girmiştim.

Ayrı zamanlardayız

Kürt müziğinde Şivan Perwer, Nizamettin Ariç, Ciwan Haco gibi müzisyenleri beğeniyorum. Onlar benden önce vardı. Baştan beri tarzları buydu, yani Kürtçe müzik yapıyorlardı. Oysa ben Kürtlüğümün farkına "Newroz"dan sonra vardım. Bu anlamda kadın sanatçı olarak yalnızım. Bizden önceki kuşaktan Meryemxan, Ayşe Şan gibi kadın şarkıcılar Kürtlerin feodal yapısına rağmen müzik yaptılar. Cesaret anlamında onların da bana etkisi oldu. Mesela Şivan'ın da şöyle bir etkisi olmuştur: Şivan'ı dinledikten sonra böyle bir dilin varlığını farkettim, Kürtçe müzik yapıldığını gördüm. Ama şu da bir gerçek: Şivan bu işin hem hamalı oldu, hem da kaymağını yedi... Otantik seslerden Arif Cizrevi, Hasan Cizrevi ve Mehmet Şexo'yu dinleyince büyük keyif alıyorum, ama öyle müzik yapamam. Ayrı zamanlardayız. Kürtçe müzik yapanlar içinde henüz otantik çalışmalar yapanlar yok. Sanki şöyle bir şey düşünüyorlar: Biz, geri bir halk değiliz, müziğimizde de bunu yansıtmalıyız! Oysa gerçek anlamda Kürt ruhunu yansıtmak apayrı bir şey, hele bunu otantik olarak yapmak çok zor.

"Bölücüler"

Strasbourg'da yaşayan abim sazı kırıldığında bir gitar atölyesine gitmiş. Orada atölyenin yanında stüdyosu olan Jean Michel Kanner adında bir müzisyenle tanışmış. Fransa'nın kültür sanat kanalı Arte'ye belgesel müzikleri yapıyormuş. Jean Michel bağlamayı çok merak etmiş, ilgilenmiş. Abim benden de bahsetmiş. Jean Michel de, Strasbourg'a gelirse bizi tanıştır demiş. Bir gün Jean Michel'le tanıştık. Birkaç çalışma yaptık. Arte'nin Yahudilerle ilgili bir belgeselinde vokal yaptım... Arte dört saatlik, çok ciddi bir Kürt dosyası hazırlamıştı. Bir İngiliz kadın gelip çekmiş. İnanılmaz bir belgeseldi. Belgeselden sonra da Nizamettin Ariç'in "Beko İçin Bir Türkü" filmi gösterilecek. Jean Michel o belgeselin de müziklerini hazırlamıştı. Ben yine vokal yaptım. Belgeselden sonra Hürriyet gazetesinde bir köşe yazısında "bölücü" diye isimlerimiz çıktı. Fransa'daysa her yerden telefonlar gelmiş Arte'ye. Kim bu kadın, Yahudi belgeselinde de onun sesi vardı, çok beğendik filan diye. Ama arayanların hepsi yabancı... Jean Michel bir albüm yapmayı teklif etti. Kabul ettim. Önce onun stüdyosunda başlayacaktık kendi olanaklarımızla. Sonra bir firma arayacaktık. Böyle başladık çalışmaya. Bu arada bir-iki reklam müziği yaptık, küçük paralar kazandık. Belgeselde kullanılan üç parçada zaten yapacağımız müziğin kemiği çıkmıştı. Onu daha da geliştirecektik. Jean Michel'e Türkiye'den Kürtçe albümler götürüyordum. Dinletiyordum, anlatıyordum. Jean Michel çok duygulu bir insandı. Yahudiydi. Yahudiler de Kürtler gibi tarihte çok ezilmiş bir halk. Ezilmişliğimizi birleştirdik. İki yıl boyunca dura kalka çalışmalar yaptık. Bu arada bir sürü aksaklıklar oldu. Annem kısmi felç geçirdi, başka şeyler yaşandı, çalışma yine durdu. Jean Michel de verdiği birçok sözü tutamadı, tutmadı. Firmayla aranjör arasında kalan, uykusuzluk çeken, programlarına çıkamayan, evine, kendine zaman ayıramayan bir kız oldum. Fransa'daki abim huzursuzlanmaya başladı. Sonunda, iteleye iteleye yurtdışında altyapılar hazırlandı. Otantik enstrümanlar Türkiye'de çalındı. Ve albüm son halini aldı. Birkaç hafta önce yayınlandı "Revingi" (Yolculuk). Bu kez bütün parçalar Kürtçe. Albümden yüzde yüz mutlu muyum? Açıkçası, hayır. Ama her şeye rağmen çok temiz, inanılmaz emek ve titizlik içeren bir albüm oldu.

Ne dinliyorlar? Songül Karlı, Seher Dilovan dinliyorlar. Benim kasedim yok. Ama bana diyorlar ki, "Nilüfer sanatsal şeyler yap, Kürtçe oku, otantikliğini kaybetme". Ben annemden doğunca otantik bir müzikle mi doğdum? Bizi Türk müziğiyle büyüttüler. Sanat müziğiyle, arabeskle, İbrahim Tatlıses'le, Bülent Ersoy'la büyüdüm.

Otantiği bilmiyorum ki!

Albümle ilgili olarak Kürtler hayal kırıklığına uğradılar. Çok Batılı olmuş dediler. Kürtler yeni bir süreç yaşıyorlar. Kaybolmuş bir kültür var. Henüz tam anlamıyla ortaya çıkarılmamış bir kültür... "Bu noktada senin böyle bir çalışma yapman doğru değil Nilüfer" diyorlar. "Daha otantik şeyler yapmalısın" diyorlar. Benim cevabım şu: Ben otantiği bilmiyorum ki! Ben annemden doğunca otantik bir müzikle mi doğdum? Bizi Türk müziğiyle büyüttüler. Sanat müziğiyle, arabeskle, İbrahim Tatlıses'le, Bülent Ersoy'la büyüdüm. Bende olmayan bir şeyi nasıl sunayım ki? O gırtlak yok, o ruh yok. Bir sürü Batı eğitimi almışsın. ASM'de Türk halk müziği repertuarı öğrenmişsin. Yıllarca yurtdışında yaşamışsın, değişik insanlar, ülkeler, müzikler tanımışsın. Ufkun genişlemiş. Ne öğrenmişsen onu ifade ediyorsun. Nasıl otantik bir şey yapasın ki? Bu albüm, yüzde yüz olmasa da, yüzde seksen Nilüfer Akbal'ın duygularını yansıtan, Nilüfer Akbal'ın kendi için yaptığı bir albümdür. Bana, kafası dik gidiyorsun diyorlar. Ama önce ben mutlu olmalıyım yaptığım müzikle. Kafanda olmayan bir şeyi nasıl savunursun, yaparsın?

Niye Türkçe söylemiyorsun?

"Miro"daki şey, bu albümde olmayınca herkes tepki gösterdi. "Miro"yu çok seviyorum, çok iyi bir albüm. Ama bu başka bir albüm. Hep aynı albümü yapamam. Ne derlerse desinler, sesime, düşüncelerime, yaptığım müziğe güveniyorum. Kafam çok özgür. Hiçbir duvar yok. İyi şeyler adına ama! Tüm özgürlüğüm şan tekniğime yansıyor bence. Eğer şanımı özgür buluyorlarsa, bilsinler ki Nilüfer Akbal'ın beyni de o kadar özgür. Akademik ve sanatsal kaygıları olan çalışmalara devam ediyorum. Benim duruşum bu. İşin ticari yanı umurumda değildi, bugüne kadar çıktığım konserlerin çoğuna dayanışma amacıyla çıktım. Yol parası, harçlık bile konulmadı cebime. Zengin bir ailem, zengin bir kocam, zengin bir prodüktörüm yok. Artık geleceğimi düşünmek zorundayım. Bir tane çok iyi bir repertuarla hazırlanmış Türkçe albüm yapacağım. Türkü okuyacağım. İyi bir firmayla tabii. Benim için büyük bir risk olacak, ama bu riske gireceğim. Şöyle bir durum da var: Beni dinleyen topluluk, –bunun içine Türkler de dahil, Kürtler de– benden Türkçe bir albüm istiyor. "Güzel türkü okuyorsun, niye kendine böyle bir sınır koyuyorsun" diyorlar. En fanatik Kürtünden en sıradan dinleyiciye kadar herkes böyle söylüyor. Albüme çalmaya gelen müzisyenler, "niye Türkçe söylemiyorsun" diyorlar. Şunu sormalıyım: Bunca yıl bana Kürtler ne kadar sahip çıktı? Ben üç-dört yıl bu çalışma için emek verirken, acı çekerken, maddi sıkıntılara girerken kim neredeydi? Tamam, o süreçte kimse yardım etmedi, albüm çıktıktan sonra ne kadar sahip çıktılar? Yurtdışı konserlerine gittiğimde, arabaya binince ilk yaptığım şey, arabalardaki kasetlere bakmak olur. Ne dinliyorlar? Songül Karlı, Seher Dilovan dinliyorlar. Benim kasedim yok. Ama bana diyorlar ki, "Nilüfer sanatsal şeyler yap, Kürtçe oku, otantikliğini kaybetme". Sana kendi kitlen bunu dayatıyor. Her taraftan birileri bir şeyler dayatıyor. Ama sen bir kere beni tanımıyorsun. Verdiğimiz bunca emeği anlayan, kavrayan, mücadelemizi destekleyen ne yazık ki sadece elit bir kesim var. On bin, en fazla 15 bin kişi. Ama iş onlarla yürümüyor. Senin uğruna bedeller ödediğin, destek verdiğin kitlen sana sahip çıkmıyor. Sana 1000 markı vermeyi çok görüyor, ama her şeyiyle "sıfır" insanları 10.000 marka konserlerine çağırıyor, onların albümlerini dinliyor. Her şey bu kadar net. Türkçe albüm yaparsam, kesinlikle tüccar kafasıyla yapılmış bir şey olmayacak. Çok onurlu bir çalışma olacak yine. Ama Kürt müziğindeki idealleriim de devam ediyor. Eğer para kazanırsam, onu yine Kürt müziğindeki çalışmalarıma yatıracağım. Artık firmalar da Kürtçe albüm yayınlamak istemiyor, satamıyorlar, tanıtamıyorlar, televizyonlara çıkaramıyorlar. Kolları bağlı. Para kazanırsam, kendi Kürtçe albümümü kendim yapacağım. O idealim asla gitmeyecek, hep kalacak.

Söyleşi: **Ulaş Özdemir**

Kaybedenler Kulübü

Pazartesi, Salı, Perşembe

KENT FM 101.1

kentfm.com.tr

Hole

Grubu Courtney Love ve gitarist Eric Erlandson kurdu, bugünlere kadar getirdi... Ama geçtikleri yol kadar, yolda yitirdikleri de önemli. 1991'de, Sonic Youth'dan Kim Gordon'un prodüktörlüğünde "Pretty On The Inside"ı çıkardılar ilkin. 94'deki "Live Through This"den birkaç gün önce Kurt Cobain, iki ay sonra da basçıları Kristen Pfaff ölü bulundu. Courtney Love ve Erlandson, Pfaff'dan sonraki basçıları Melissa Auf der Maur'la birlikte yeni albümlerini çıkardılar geçen ay: "Celebrity Skin". Önce Nick Wise'ın "Courtney Love" kitabını esas alarak Courtney'nin hayatından kesitler, ardından Les Inrockuptibles kanalıyla Hole ve yeni albümü...

Medea'nın uçurumu

Yayınlanmış ilk fotoğrafı, Grateful Dead'in 1969 tarihli "Aoxomoxa" albümünün arka kapağında yer almıştı. Courtney dört yaşında.

Baba, Grateful Dead'in "roadie"si, rivayete göre "torbacısı". Ve Dead hakkında bir kitabın yazarı. Anne varlıklı bir ailenin kızı.

"Annemin bana verdiği yegane nasihat, 'dar süeter giyme, insanı ucuz gösterir'. Annemle ilişkimi kamuoyunda tartışacak değilim. Neyse o. Kürtaj yaptırmadı, mühim olan da bu. Buradayım, yaşıyorum, ayaktayım". Doğum yeri San Fransisco, doğum tarihi 1965.

"San Francisco'da kocaman bir evimiz olduğunu hatırlıyorum. Ve babamın egzotik kız arkadaşlarını. Porsche arabayla Lombard sokağına giderdik. Babam herhalde Dead'cilerden 'şöyle bir dolaşayım' diye ödünç alırdı o Porsche'u."

Baba Hank Harrison ve anne Linda Caroll, Courtney'nin doğumundan kısa bir süre sonra ayrılırlar. Dişe diş bir boşanma davası yaşanır, Courtney'nin velayetini anne alır, kızı ve müstakbel eşi Frank Rodriguez'le birlikte Oregon'a taşınır. Yüklü bir mirasa konan Linda Carroll üniversiteye kaydolur, yeni bir çevre edinir: "Evde saçlı sakallı bir sürü yavşak hippi olurdu hep. Ve hepsi Gestalt terapisiyle haşır neşirdi. Çırılçıplak, çığlık çığlığa havuza atlarlardı. Annem cinsiyet meselelerini iplemezdi. Deri ayakkabı, ikiz yatak gibi şeyler kullamazdı. Aslında ev tamtakır kuru bakırdı". Bir süre sonra anne Frank Rodriguez'den ayrılır, David Manley ile evlenir, kızı ve kocasıyla Colorado'ya taşınır.

Courtney daha ilkokula başlamadan LSD'ye başlar. Ebeveynlerinin ilk ciddi 'yapma-etme'leri LSD konusundadır. Bu arada, Courtney'e otizm teşhisi konar: "Çok erken bir yaşta konuşmayı reddetmeye başladım. Fakat bir süre sonra bülbül kesildim. Psikiyatriste ilk ziyaretimi üç yaşında yaptım. 'Gözlemsel Terapi' adında bir şeydi."

1972'de, Courtney sekiz yaşındayken annesi ve üvey babası Yeni Zelanda'ya göç eder. Ama bu sefer Courtney'yi yanlarına almazlar, bir arkadaşlarına emanet ederler. "Herhalde onlara yük olmamamı istediler". Courtney'nin okul hayatı berbattır, devamsızlıktan okuldan atıldığı gibi, hırsızlıktan tutuklanır. O denli "problemli"dir ki, kanun zoruyla Yeni Zelanda'ya gönderilir. Ne var ki, orada annesi ve babasıyla değil, Shirley adında bir "ahbab"ın evinde yaşayacağını öğrenir. Shirley ile Courtney kısa zamanda birbirlerine ısınırlar, dost olurlar: "Shirley'nin müthiş bir bahçesi ve kütüphanesi vardı. Adımı Michelle yaptım, yani göbek adımı kullanmaya başladım. Michelle çok daha 'düzgün' bir isimdi. Bir yıl boyunca okula düzenli devam ettim, iyi bir öğrenci oldum. Shirley ile gayet güzel anlaşıyorduk. Derken bir gün, annem Shirley'nin beni artık sevmediğini ve beraber oturmak istemediğini söyledi. İşte şimdi ayazda kalmıştım."

Bir yoruma göre Shirley gerçekten Courtney'i istemediği için, bir yoruma göre ise annenin Courtney'nin Shirley ile ilişkisini kıskanmasından ötürü, "Michelle"e yol görünür. Anne, bir önceki kocası Frank Rodriguez'in yanına gönderir "Coutney"i. Ve böylece Courtney ABD-Yeni Zelanda arasında mekik dokumaya başlar. Araya bir Avrupa parantezi açılır, Courtney bir süre annesinin bir başka arkadaşının evinde yaşar.

"Sürtük kızlarla takılmaya başlamıştım. Okulda başıma buyruktum, saçlarım David Bowie stilindeydi. Okuldaki çocuklar çok üzerime gelirlerdi. Daha göğüslerim çıkmamıştı, adet görmemiştim, kıl-mıl yoktu. Milletin eğlencesiydim. Derken iyi kavga edebildiğimi gördüm. O sıralarda çocuk fahişelerle dolaşmaya başladım."

Kavgacı, arakçı ve okul kaçağı Courtney, bir mağazadan Kiss tişörtü çalarken yakalanır, mahkemeye çıkarılır, ıslahevine gönderilir.

"Islahevi bana yaradı. Ciddi söylüyorum; çok şey öğrendim. Üzerimde hiçbir olumsuz etkisi olmadı." Courtney punk'la orada tanışır, bir okul arkadaşının dinlettiği üç plakla: Pretenders, Squeeze ve "Never Mind The Ballocks"... "O günlerde rock star'ı olmaya karar verdim."

Yıl 1980. Courtney 15 yaşında. Portland'a taşınır, orada eşcinseller ve travestilerle takılır, Metropolis adlı ünlü bir gay barın müdavimi olur, "Huysuz Virjin"lerle dostluk eder, hatta onlardan ikisiyle birlikte Sugar Babylon adlı bir grup kurup müzik yapmaya kalkışır. Fakat Sugar Babylon kısa sürede dağılır.

Yıl 1982. Courtney 17 yaşında. Elinde bavulu o ülkeden bu ülkeye gider, gittiği yerlerde striptiz yaparak geçinir. İngiltere'de bulunduğu sıralarda Echo And The Bunnymen üyeleriyle kaynaşır, bu arada sinema oyunculuğu için teşebbüslerde bulunur, Alex Cox'un "Straight To Hell" adlı filminde The Pogues, Elvis Costello ve Joe Strummer'ın arkasında küçük bir rol alır. Portland'a döndüğünde tek bir emeli vardır: Striptizi bırakıp müzik yapmak. Kısa bir süre San Francisco'da Faith No More'la çalışır. Kovulur, Sugar Babylon'u yeniden kurar, yürütemez, Sugar Baby Doll'u kurar, yine olmaz. Yıl 1984. "Kendi kurduğum gruptan kovulunca ruhen çöktüm ve bundan sonraki hayatımı striptizci olarak kazanma kararıyla Portland'a döndüm..." Ama Portland'da bir şey olur ve Courtney fikir değiştirir: "Mudhoney'in 'Touch Me I'm Sick'i dinledim bir gece ve dedim ki, 'a, ben de böyle yapabilirim'..."

Courtney New York'a taşınır, sinema oyunculuğuyla geçinmeye çalışır, bir yandan da müzik dünyasını yakından izlemeye başlar. Sonic Youth'tan çok etkilenir. 1989'da Los Angeles'a gider, bir grup kurmaya iyiden iyiye kararlıdır artık. Recycler dergisine bir ilan verir: "Bir grup kurmak istiyorum. Etkilendiğim isimler: Big Black, Sonic Youth ve Fleetwood Mac..."

Ve Hole kurulur: Gitarda Eric Erlandson, davulda Carolyn Rue, basta Jill Emery, solist Courtney... Grubun ismi, sanıldığı gibi dişi cinsel organına bir referans değil, Euripides'in "Medea" adlı oyunundaki uçurumun ismidir.

Courtney'nin "underground" çevredeki namı sayesinde Hole kısa zamanda sesini duyurur, medyanın ilgisini çeker ve şöhretin kapıları ağır ağır açılır. Bu arada Courtney, Leaving Trains adlı bir punk grubunun solisti James Moreland'le evlenir, haftası olmadan boşanır.

Yıl 1990. Hole, önce "Retard Girl"ü, ardından "Dicknail"i piyasaya çıkarır. İki şarkı da anında "kült" olur. Ve Hole, Riot Girl hareketinin lokomotifi haline gelir. Sonic Youth'tan Thurston Moore, bu hareketi "işte gelecek" diye yorumlar. Moore, rock'un erkek müziği, kadınların bu müziğin yalnızca dinleyicisi olduğu anlayışının kırılması olarak görür.

Yıl 1991. Courtney, Cobain'le tanışır. "Tipik bir punk rock kızıydı. Beni cezbetti. O gece onunla yatmak istedim, ama çekip gitti..." "Utandım. Çok güzel bir erkekti. Çok cool'du, elleri çok güzeldi..."

Gel zaman git zaman, orada burada karşılaşırlar ve Cobain'in dediği gibi olur: "Su ve elektrik gibiydik. Birbirimize değmemiz yeterliydi."

24 Şubat 1992'de evlenirler, altı ay sonra çocukları olur; ona Seattle'lı yazar ve sinema oyuncusu Frances Farmer'dan mülhem Frances Bean adını verirler.

Courtney-Kurt ilişkisi ikinci bir Lennon-Yoko vakası olarak algılanır ve "kamuoyu" ağırlıklı olarak şu hükmü verir:

"Kurt o kadına kapılmasaydı..."

Cobain ise, Courtney'e duyduğu bağı şöyle izah eder:

"Uyum meselesi. Kadın, erkek, eşcinsel, hermafrodit ya da eşek, farketmez. Aramızda uyum var. Hepsi bu..."

SU ÇALINMAZDAN ÖNCE...

Bugün şarkı yazmak senin için hâlâ önemli bir şey mi?
Courtney Love: "Songwriter" olarak tanınmak benim açımdan tam bir zafer olur. Benim kamusal imajım songwriter'lığa büyük gölge düşürdü. Bunu asla Amerikalı bir gazeteciye itiraf etmem, ama bu bana çok acı geliyor. Hole'un fazlasıyla hafifsendiğini, hakkının yendiğini biliyorum ve bunda benim özel hayatımın payı büyük. Erkeklerimin hatası... *(gülümsüyor)* Eğer lezbiyen olsaydım, oğlanlara kafayı bu kadar takmasaydım, bu kadar kolay aşık olmasaydım, müziğimiz doğru, hakiki değeriyle değerlendirilirdi. Bu durumun bizim aleyhimize olacağına asla inanmazdım. Ama çok açık-göz olduğum da söylenemez, liseye bile gitmedim, 'mainstream' zihniyeti anlayamıyorum. Aslında bunun da faydalı bir yanı var: En azından bizi çok sıkı çalışmaya zorladı. Okulda matematikte vasat, müzikte ise berbat olduğum için, bugün fikirlerimi müziğe tercüme etmeyi beceremiyorum. Şarkılar burada, kafamda, ama onları başkalarına anlatabilmek için gereken kelimeleri bulamıyorum bir türlü. Yine de, ister punk olsun, ister eğlencelik bir pop parça, büyük bir şarkıyı büyük bir şarkı yapanın ne olduğunu kesinlikle çok iyi biliyorum. Ama beynimle ağzım arasında kestirme yolu bulamıyorum.

Fikirlerine biçim vermek için bir tercümana ihtiyaç duyuyor musun? Bu nedenle mi Smashing Pumpkins'den Billy Corgan'ın yardımına başvurdun?
Stüdyoya girdiğimizde daha yeni bir film çekimini tamamlamıştım ve rock tarzı hayata dönmeye hiç de hevesli değildim: Her ne kadar hiçbir şeyin ve hiç kimsenin beni kendimi mahvetmeye zorlamadığını bilsem de, bu beni korkutuyordu. Rock-star olmak için illâ da ölmek şart değil, ama çok yakın zamana kadar bunun farkında değildim. Dolayısıyla, yeniden rock alemine dalmak beni dehşete sürüklüyordu. Hem sonra, bu albümü yazma işinin altından kalkacağımdan emin de değildim. Grubun geri kalanı, benim ailem: Bu nedenle de beni silkecek, sarsacak dışardan bir güce ihtiyaç duyuyordum. Hayranlık duyduğum, benden daha güçlü, daha yetenekli, daha becerikli birine. Billy Corgan benim için harika biriydi. Sadece 12 gün bizimle kaldı, ama bu arada bizi doğru hatta sokmayı becerdi. 12 gün süresince çok uslu, uysaldım, ki bu benim karakterime pek uygun değildir. Bizi birbirimize yaklaştıran, bugün ikimizin de hayatta kalmış olmamız: Bu sahnede hâlâ ayakta duran, insanlara sunacak bir şeyi olan bir tek ikimiz varız. Etrafıma baktığımda, öteki herkes ya ölmüş ya da uyuşturucu, alaycılık ve sinizmle kafayı yemiş durumda. Kimileri hâlâ çok yüce şarkılar yazmayı beceriyor ama, illa bunları hantallaştırmak ihtiyacı duyuyorlar, yedi dakikalık parçalar yapıyorlar ve radyolar da onları bir kenara atıyor. Hâlâ ruhlarını şeytana satmaya hiç niyetleri olmadığını iddia ediyorlar.

Bu kuşaktan yazma işine en fazla obsesyonla takılan Billy Corgan oldu.
Hatta bazen Billy Joel'i hatırlatacak derecede... *(gülüyor)* Neyse ki ben onun çalışmalarını süzüyorum. Bazen de, genel olarak zevki çok iyi olsa da, önerdiği şey çok rezil ya da bayağı da olabiliyor. Bize şarkılar yazmak için gelmemişti, benimkileri elden geçirecekti. Bana, problemin cevabını bilip de öğrencisine söylemek istemeyen matematik hocası gibi takılıyordu. Tuvaletlere kapanıyor ve kanayıncaya kadar kafamı duvarlara vuruyordum. Ama kahrolasıca cevapları açık etmiyordu, benim kendi başıma bulmamı istiyordu. Tam bir sadist. Ama verdiği derslerin bana müthiş yardımı dokundu.

İşbirliği aşamasından rekabet aşamasına geçtiniz mi?
Bizim aramızda rekabet diye bir şey yok, onun benden çok daha iyi zanaatkar olduğunu biliyorum. Ama aynı zamanda, benim sözlerimin ve zevkimin de onunkinden daha üstün olduğunu da biliyorum. Ona hayranım, ama 12 gün yeter; daha uzun sürse, kül tablaları havalarda uçuşur, ben bütün saçlarımı kaybederdim herhalde. Hiç şüphesiz bu nedenle, birlikteyken sağlam bir çift olmadık. Ama o zaman, sahneye koyma işinde bana yardımcı olacak birisine ihtiyacım vardı. Benim açımdan, büyük bir yönetmen bu yoğunluğa sahip olabilmeli, bütün ayrıntılara hakim olmalı; tıpkı Sam Peckinpah gibi. Şimdilik, ben kendi kendimi yönetebilecek kapasitede değilim. Bir kere bu yoğunluğa ulaştıktan sonra artık kimse bana en ufak bir eleştiride bulunamaz. Bu albümü hiç taviz vermeden, en ufak bir hesap gütmeden yaptım. Önceleri, başkalarının fikirlerine daha çok uyardım, daha esnektim. Ta en başından beri Hole tepki gösteren, karşı koyan bir grup oldu: "Pekala, ben dünyanın en öfkeli kızıyım, sen değilsin, anladın mı?!" Kişiliğimin bu yanını keşfettikçe bir sürü kötülükten kurtuldum, sıyrıldım. İşin ilginç yanı, grubu kurmazdan önce, içimde çok daha fazla kötülük barındırıyordum. Eğer Hole olmasaydı nasıl bir vatandaş olurdum tahmin edersiniz herhalde... *(gülümsüyor)* Ben bunu düşünmek bile istemiyorum. Hizaya getirilebilirdim, ya da ne bileyim, şöhretli bir film yıldızı olabilirdim...

Bu yeni albümün sözleri müziğinden birkaç gün önce elimize geçti: İnsan

Los Angeles'a su vermek için yemyeşil Owen's vadisinin suyu çalınmış ve vadi çöl haline gelmiş. Bahçelerimiz sahtekarlığın, hırsızlığın üzerine kurulu: İşte bu nedenle Los Angeles'ın ruhu yok. Komşularım Hollywood starları. Sabahları hiçbir neden yokken tepeyi sularken görüyorum onları... Albümü niçin Los Angeles'ın çalınan sularına adadığımı hakikaten bilmiyorum. Bu iklimden nefret ediyorum, Seattle'ın yağmurunu özlüyorum. Ama burada güvenlikteyim. Boğulma teması ise Jeff Buckley'in ölümünden geliyor. Olayı öğrendiğimizde, boğulma düşüncesini kafamızdan atamaz hale gelmiştik. Dibe doğru batan oğlan...

sözlerin ruh karartıcılığına bakınca, daha az neşeli bir müzik bekliyor. Oradaki zıtlık çok yakalayıcı.
Müzikte benim hoşuma giden bir yanyanalık bu. Sözlerde sinik olmamak için çok kararlı davrandım. Fazlasıyla melankolik, ama sinizme yer yok: Bu çok büyük bir değişiklik. Umarım bu albüm, benim kuşağımın müziğinin karanlık, karamsar ve sinik havasında küçük bir güneş ışığı olur.

Uzun bir süredir, Hole'da, müzik sözlerin bu karamsarlığına ve karanlıklığına yankı yaptı. Bu değişikliğe sizi yönelten ne oldu?
Pop hep grupta bir şekilde kendini hissettiriyordu, alttan alta varlığını gösteriyordu. Ben müziğe en ufak bir teorik yaklaşımı olmayan, punk-rock'tan gelen biriyim. Ne öğrendiysem, etrafımdakilerden ya da Beatles'ın albümlerinden öğrendim; grubun diğer üyeleri daha sofistike insanlar. Müziğimizi çoğunlukla ben yazıyorsam da, bunu çok ilkel bir şekilde yapıyorum. Yıllardan beri kafamın içindeki müzik artık punk değil, ama devasa bir pop albümü. Bu güzel vizyonun akıp gitmesine izin veremezdim, onun mimarı olmam gerekiyordu. Ama eğitimim olmadığı için, yaptığım binanın çökeceğinden korkuyordum. Bu nedenle de yavaş yavaş inşa etmeyi öğrenmem gerekti.

Sen underground'dan, punk'tan geliyorsun: Bu underground kültüne uygun davranmak için içindeki pop özlemleri bastırmak zorunluluğu hissettiğin oldu mu hiç?
Bu konuda hep çok dürüst davrandım, Babes In Toyland'den atılma nedenim de budur hatta: Çok fazla REM dinliyordum. Ve Faith No More'la çalarken, onlara Smiths'in parçalarını öğretmeye çalışıyordum. Ama bir grubun lideri olur olmaz, derhal pop müzik yapmaya başladık –hatta onları uslu okul çocukları gibi giydirttiriyor ve Rickenbacker çaldırıyordum... *(gülüyor)* Her ne kadar çok yabani, hırçın, şiddetli bir çalışım olsa da, en başından beri hep bir şarkı zanaatkarı olmaya özlem duydum. Eğer bu yolda devam etseydim, kesin bugün biraz daha ustalaşmış olurdum. Ama bütün bu yollardan, bilinçaltını dışavuran parçalardan geçmemiz gerekiyordu demek ki. Çünkü bu arada, New-York sahnesini, no-wave'i, Pussy Galore'u keşfetmiştim. Ve kendi kendime bu müziği ve özgürlüğünü kendime uydurabilirim ve günün birinde punk-rock'un bilinçaltını dışavuran canhıraş yanıyla popun olgunluğunu birleştirebilirim diyordum. Aynı anda bu iki yolda birden yürümek isterdim. Benim gönlümde, ikisinin değeri aynı.

Pop müziğin bugünkü tıntınlığı, çöküşü seni üzüyor mu?
Beni üzen, pop müzik yaparak başkaldıran, isyan eden insanların artık kalmayışı. İnsan kendini yalnız hissediyor... *(gülüyor)* Ama "Celebrity Skin"in "Titanic"in soundtrack'i kadar satış yapacağını düşünmek çok keyifli... Bu denli büyük albümler –Guns'N Roses'un, Nirvana'nınkiler– Amerikan kültürünü kendi tarzlarında etkilemeyi başardılar... Bu ülkenin kadınları için hiç de azımsanmayacak derecede şeyi değiştirebilir bu, rock dünyasında kadınlarla ilgili ortada dolaşan bir sürü klişeyi yıkabilir. Geçen akşam, Garbage'ı görmeye gittim. 15 yıl önce olsa herifler ıslıklarlardı, şimdi önünde nerdeyse secdeye varıyorlar. Bir sürü eski alışkanlık sarsılacak. Garajlarda, genç kızlar pekala şöyle diyecekler kendi kendilerine: "Allah kahretsin, ben de pekala bir albüm yapabilirim. Arkadaşlarımı etkilemek için Kill Rock Stars gibi küçük bir şirketle sözleşme imzalamam gerekmiyor. Utanıp sıkılmadan kapitalist olabilirim."

"Celebrity Skin"deki parçalar çok spontane görünüyor. O kadar farklı yollardan, farklı ellerden geçtiklerine inanamıyor insan.
Halbuki bir sürü çıkmaz sokağa girildi. Mesela Marilyn Manson'la takılmak için New Orleans'da iki ay kaybettik. Voodoo'ya öylesine kaptırmıştık ki, sonunda evimiz tutuştu... *(gülüyor)* Sonra Memphis'de de zaman israfı oldu, "Larry Flint"in çekimleri sırasında; o kadar şişmanlamıştım ki, zor kıpırdıyordum. Sonra çok sıkı bir rejime başladım, hiçbir şeye takatim kalmamıştı. New York da hata oldu: Çok berbat ve acımasızdık. Ateşi kaybedersem, anında bırakacağımı düşünüyordum. Bir an, tamamen bittiğimi, orada artık durmak gerektiğini sandım. Orospuluk yapmaya hazır değildim, hayatımda müzikten başka şeyler de vardı ve vasat bir albüm çıkarmak istemiyordum. Los Angeles'da grup tekrar kendini buldu. Doors'dan X'e, Go-Go'dan Jane's Addiction'a, Beach Boys'dan Fleetwood Mac'e büyük bir gelenek var. Bütün bu gruplar şarkılarında Los Angeles'ı söylediler. Bu şehre bayılıyorum, kesinlikle zevksizliğin belirtisidir. Son albümün kayıtlarını Seattle'da yapmıştık, şehrin kokusu sinmişti. Bu albümde sadece "Northern Stars" şarkısı Seattle etkisiyle yazıldı.

Kesinlikle en hüzünlü şarkı, insanın Patti Smith diyeceği geliyor...
Teşekkür ederim. Albümün en güzel şarkısı, bütünü dengeliyor. Herman Melville tarzı bir ambiyans yakalamak istedim, asla bulamayacağı şeyin peşinde buzlu sularda seyreden kaptan Ahab gibi...

Su, hatta boğulma, batma teması, şarkılarda ya da albüm kapağında tekrar karşımıza çıkıyor.
Los Angeles'ın hikayesi, suyun hikayesi. Suyun çalınması hikayesi. Birkaç yüzyıl önce, su çalınmazdan önce, bütün burası çölmüş. Buradan pek de uzakta olmayan bir mesafede, California'nın İsviçresi adı takılan yemyeşil Owen's Valley vadisi varmış. Sonra Los Angeles'a su vermek için buranın suyu çalınmış ve vadi çöl haline gelmiş. Bahçelerimiz sahtekarlığın, hırsızlığın üzerine kurulu: İşte bu nedenle Los Angeles'ın ruhu yok. Komşularım Hollywood starları; sabahları hiçbir nedeni yokken tepeyi sularken görüyorum onları... Albümü niçin Los Angeles'ın çalınan sularına adadığımı hakikaten bilmiyorum. Hiç şüphesiz, beni tek himaye eden bu ruhsuz şehir oldu. Ama yine de bu iklimden nefret ediyorum, Seattle'ın yağmurunu özlüyorum. Ama burada güvenlikteyim. Boğulma teması ise Jeff Buckley'in ölümünden geliyor. Olayı öğrendiğimizde, Melissa'yla ben boğulma düşüncesini kafadan atamaz hale gelmiştik, dibe doğru batan oğlan...

"Playing Your Song" ya da "Boys On The Radio"nun sözleri, özel hayattaki hesapları temizleme anlamı taşıyor gibi. Senin açından bunu şarkılarda yapmak daha mı kolay?
"Playing Your Song" ve "Awful", hakikaten defterlerin dürülmesi manasında, sinik şarkılar. İlk başta, "Awful" uzun ve sert bir punk-rock yergisiydi, ama hemen fark ettim ki, ben toplumsal eleştiri yapmak için uygun insan değilim. "Playing Your Song"da fikir, tarihin son grunge şarkısını yazmaktı. Bunun biraz fazla grotesk olduğunu biliyorum ama, insanlar pekala komik duruma düşmeyi kaldırabildiğimi de bilirler. Son grunge şarkısının yazılışını, bir daha nasıl yazılamayacağını anlatan son grunge şarkısı... Havada intikam kokusu vardı. Çok fazla görülecek hesap... Elde bir sürü şey olsa da, bunlardan insanların ilgisini çekecek tam bir albüm yapamazdım. Bu nedenle de intikam arzusu hâlâ orada saklı dursa da, kalbimin sesini dinlemedim. Öfkeyi üzerimden atamıyorum. Siz buraya girmezden birkaç dakika önce, müthiş bir kavga gürültü kopmuştu, tam bir sinir krizi. Biri suratının ortasına kül tablasını yedi. Bunu da bugünkü ilk kavga falan sanmayın sakın. Üstelik sürekli yoga yapıyorum, hakikaten gevşemeye çalışıyorum. Kızım Frances'leyken beş yılda sadece bir kere sinir krizine tutuldum.

Bu işin ceremesini çeken grubun öteki üyeleri mi oluyor?
Grubun üyeleri olmasa, müzik yapabilmem imkansız olurdu. Meşhur sersem kızı oynamak beni rahatsız etmiyor, çünkü komik bir durum, "drag-queen" olmak gibi bir şey. Ama grubu ciddiye alıyorum. Diktatör gibi davranamayacak kadar da zayıfım. Mesela, Eric Erlandson (gitarlar) ve ben birbirimize çok fazla yakınız. Frances'in doğumunda o da doğumhanedeydi, hatta bayılmayan tek kişi oydu. Grubu bir arada tutan Eric, ona ihtiyacım var. Onun önemini kavramak için gitar çalışını dinlemek yeterli.

Bu aile ortamını, aile ruhunu Hollywood'da özlüyor musun?
Müthiş. "Batman"in avant-premièr'ine giderken Eric'i de benimle gelmeye zorladım ve sıkıntıdan patladı. Ben Hollywood starı görevimi ifa ediyordum, yönetmenlerle sohbet ediyorum, tartışıyorum falan, çok eğlenceli oluyor doğrusu. Böyle görünmek, harika elbiseler giymek çok hoşuma gidiyor. Oyuncu arkadaşlarım, Hole gibi bir ailem olmasını, bir çetem olmasını çok kıskanıyorlar. İstediğin kadar Robert De Niro ol, asla sahnedeki gibi 25 bin hayranının karşısında olmuyorsun. Bunların her ikisine de sahip olduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum, rock zihniyetinin darlığından da kaçabilmiş oluyorum. Her ne kadar Hollywood çok muhafazakar olsa da, bu camianın içine karışabiliyorum. Sanki bir lisenin bahçesi gibi, boş boş hikayeler, ihtiraslar, divalar... Her şeye karşın, o dünyayı rock aleminden daha insani buluyorum. Çoğunlukla müzisyenler mütevazı ortamlardan geldikleri, iyi bir eğitim almış olmadıkları için ilk sözleşmelerinde fena halde üç kağıda getiriliyorlar, tonlarca uyuşturucu tüketiyorlar. Rock camiasında, sinemadakinden çok daha fazla sayıda insan, sabahın dördünde çalan bir telefonla bir arkadaşının uyuşturucudan öldüğünü öğreniyor. Sinemada bir insanın

Her ne kadar Hollywood çok muhafazakar olsa da, bu camianın içine karışabiliyorum. Sanki bir lisenin bahçesi gibi, boş boş hikayeler, ihtiraslar, divalar... Her şeye karşın, o dünyayı rock aleminden daha insani buluyorum. Rock camiasında, sinemadakinden çok daha fazla sayıda insan, sabahın dördünde çalan bir telefonla bir arkadaşının uyuşturucudan öldüğünü öğreniyor.

ışıl ışıl olabilmesi için bütün streslerden, gerilimlerden kurtarılması gerekir. Sinemada etrafımdaki herkes beni rahatlatmaya çalışıyor, rock camiasında ise grupların çevresinde her şey çok negatif, çok gerilimli, çok karanlık. Gönlümde rock'un her zaman ayrıcalıklı bir yeri olacaktır. Ama küçük bir komedide oynamanın uçuculuğuna, fuzuliliğine de bayılıyorum. Buna ihtiyacım var. Bir alandan diğerine rahatlıkla geçebiliyorum, hiçbir zaman en ufak bir karışıklık yaşamıyorum. Sadece bir keresinde, stüdyodaki provaya Armani elbiseyle gelmiştim, çünkü provadan sonra bir yönetmenle randevum vardı... *(gülüyor)* Bej rengi Armani elbiseyle gitar çalmak tuhaf oluyor. Böyle bir şey yapmam gerekiyor, çünkü itibarım üstüme öyle yapışmış ki, istesem de bundan sıyrılıp kurtulamıyorum. Aslında, resmen, itibarım falan yok, hiçbir zaman underground şeref madalyası beklemedim. hep söylediğim gibi "cred shreds" –itibar mahveder. Benim kuşağımdan çok kişi bunun kurbanı oldu. 92'den beri Billy Corgan sürekli, "Courtney, çık şu itibar mitibar hikayelerinden" deyip duruyor. Aslında gizliden gizliye kendisi de aynı şeyin peşinde.

Bugün kendi kendinle daha rahat dalga geçer hale geldin mi?

Geçenlerde, pornograf Larry Flynt'in düğününde, bir porno film oyuncusuyla bir genelev sahibesi arasında poz verdim. Bütün feminist kredim o anda çöpe gitti. Sonra, Disney'in büyük patronuyla akşam yemeği yedim. Bu, Spinal Tap'ten de öte bir şey... *(gülüyor)* Ama nereden geldiğimi unutmuyorum: Biraz önce, sokakta bir zamanlar striptiz kulübünde dansözlük yaparkenki patronumla karşılaştım. O kadar gerçeküstü ki, insan bir acaip oluyor.

Sinema sanayii tarafından şımartıldığından söz ediyordun. Sahneye ve onun aşırılıklarına dönmekten korkmuyor musun?

Garbage'ı görmeye kulise gittiğimde, ortalık bira ve sidik kokuyordu. Arkamda, Seattle'dan, az buçuk tanıdığım bir rock-star vardı, bana "Hey Courtney, ikimiz şurada kenefte bir takılalım mı ha?" dedi. Birkaç dakika sonra Shirley sahneye çıktı, işte o zaman da kıskançlık duydum. Ama Hole sahneye çıkacak olsa bizim hakkaten süslenip püslenmemiz gerek. Etrafın, kulisin, tuvaletin mis gibi kokması, çiçekler olması lazım... *(gülüyor)*

Garbage'ı görmeye kulise gittiğimde, ortalık bira ve sidik kokuyordu. Arkamda, Seattle'dan, az buçuk tanıdığım bir rock-star vardı, bana "Hey Courtney, ikimiz şurada kenefte bir takılalım mı ha?" dedi. Birkaç dakika sonra Shirley sahneye çıktı, işte o zaman da kıskançlık duydum. Ama Hole sahneye çıkacak olsa bizim hakkaten süslenip püslenmemiz gerek. Etrafın, kulisin, tuvaletin mis gibi kokması, çiçekler olması lazım...

Turnede kendini kaptıracağından, yeniden kendi kendini harap edeceğinden çekinmiyor musun?

Korkuyorum. Ne kadar çok değişmiş olursak olalım, hiçbir şeyden emin değilim. Bugün hayatıma daha fazla saygı duyuyorum ve değer veriyorum, ama o ateşin orada beni beklediğini de biliyorum. Sürüklenip yanmamak bana kalmış bir şey, bu enerjiden yararlanmanın başka bir yolunu bulmalıyım. Çünkü dinleyicinin benim yandığımı, öldüğümü görmek istediğini biliyorum. Bob Dylan direnmenin, sözlerinde her şeyi vermemenin kendisi için ne derece önemli olduğunu çok iyi açıklıyor. Dolayısıyla da bir kod sistemi geliştiriyor... Benim de sözlerimde bundan böyle anagramlar, gizli mesajlar, Pavement'dan, Joy Division'dan ya da Shakespeare'den alınma cümleler var... Benim fikrim, başka bir şeye geçmek, düzeyi yükseltmek için pop müziğin yakalayıcılığından faydalanmak. Ekonomik olmak gerekiyor. Bazen Melissa provalara Quiès topları getiriyor. Bu beni çıldırtıyor. "–Ne saçmalıyorsun allahaşkına? Bizimle çalıyor musun, çalmıyor musun?" "–Şey, sadece kulaklarımı korumaya çalışıyorum." Ve haklı olan da o aslında. Peki ama bedenini ve ruhunu yakmadan ateş almanın bir yolu var mı?

Albümde şöyle korkunç bir cümle var: "It's better to rise than fade away". Kurt Cobain'in intihar notunda Neil Young'dan yaptığı şu alıntıya bir cevap niteliğinde galiba: "It's better to burn out than to fade away"...

Bu benim inanç deklarasyonum. Peki ama karşımda 20 bin kişi bulduğumda beni korumaya yeterli olacak mı? Karşı durmak, yüzyüze gelmek için yeterli enerjiye sahip olacak mıyım? İnsanlar benim fikirlerimle ilgilenmiyorlar. Bana ne giyeceğimi, sahneye ne zaman döneceğimi falan filan soruyorlar. Ben Madonna değilim, bu türden şeylere karar vermek için pazarlama toplantılarına katılmıyorum. Bugün, dosdoğru kızımın okulundan geldim buraya, diploma töreni vardı. Gelmeden önce birisi "ne o, anne kılık kıyafetiyle mi gideceksin söyleşiye" diye sordu. "Evet, ne olmuş? Deri pantalon mu giyeyim istiyorsun illa?" Şimdi böyle söylüyorum ama, insanın zaman zaman biraz kılık değiştirmesinin de hiç sakıncası yok, bu da bir kendini koruma biçimi olabilir, tıpkı Maria Callas kılığındaki Pj Harvey gibi... İnsan underground'dan gelince, yavaş yavaş duruma uyduruluyor. Ama en azından bu gibi konularda biz dürüstüz, rol kesmiyoruz. Albüm belki biraz fazla cilalı, büyük bir prodüksiyon ürünü, ama müzik hâlâ spontane. Yanlış notalar ve arızalar, kazalar yerli yerinde duruyor: Kadınların sayesinde; Eric mükemmeliyet kovalarken Melissa'yla ben bildiğimiz yoldan gidiyorduk.

Bu albümde sesinde büyük bir gelişme görülüyor. Söyleyen başka birisi mi yoksa?

Ben değişemem. Bütün yapabileceğim, kendine saygı gibi, yeni edindiğim değerleri hesaba katmak. Yanmadan yanmak, hayatımı bir adanma, kurban olma olarak görmemek... Daha basitçe cevap verirsem, şan dersleri aldım, bu albümde bir koçum vardı. Yaşlandık diye artık uslu uslu ufak tefek konserler vereceğiz anlamına gelmiyor. Evet, artık kendimi bulmadığım "Teenage Whore" gibi bazı eski şarkıları çalmayacağım. Onun dışında, tek değişiklik, insanlar artık daha kulise varamadan ölüp ölmeyeceğimi merak etmeyecekler.

Şimdi artık etrafın menejerlerin, asistanlarınla çevrili, gerçek dünyayla bağların neredeyse kopmuş gibi. Bu müziğin için bir tehlike oluşturmuyor mu?

(öfkeyle) Ama kendimi medyadan korumaya mecburum. Bu orospu çocuğu Amerikalı gazeteciler güç sahibi bir kadınla karşı karşıya gelmeye henüz hazır değiller. Grubun onları alakadar ettiği yok. Geçen gün Avustralyalı sersem bir kadın gazeteciyi kovdum; bana Ben Affleck'in kıçını görüp görmediğimi ya da Matt Dillon'ın tipi hakkında ne düşündüğümü soruyordu... Eskiden şu punk-rock eşeklikleri adına fazlasıyla kolay ulaşılır bir durumdaydım. Şimdi biraz daha ekonomik davranıyorum. Tutkulu sohbetleri, muhabbetleri dostlarım için saklıyorum.

80'li yılların ortalarında Liverpool'a ayak basan genç kızı hatırlıyor musun?

Liverpool'dan önceki hayatımın hiçbir hükmü yok. Bu seyahat, varoluşumun en önemli olayı. Halbuki sadece kaza eseriydi: İrlanda'ya gitmek için annemin başının etini yemiştim, sonra, Liverpool'da beni evine davet eden Julian Cope'a rastladım. Romantik bir olay yok: Bana sadece evinin anahtarlarını bıraktı –onun pop yıldızı olduğundan haberim bile yoktu. Oradaki herkesin gözünde ben, Julian Cope'un keşfettiği esmer Amerikalı kızdım. Beynimin henüz daha tam manasıyla oluşmadığı zamanda onların müziği beni çok sarsmıştı. Echo & Bunymen'in "Porcupine"i gibi bir albüm bugün çıksaydı, müthiş zafer olurdu... Dolayısıyla da, albümde ilk sırada onlara teşekkür ediyorum, çünkü onlara çok şey borçluyum. Benim şarkı söyleyiş tarzıma, yazışıma bakın: Onlardan çok şey çaldım –sersem klişelerle çalma tarzı da dahil. Rock-star olmamda Liverpool çok büyük bir okul oldu. Orada kibirin illâ da bir kusur olmadığını öğrendim. Ian McCulloch ve Julian Cope beni müthiş eğittiler. Benim için temel eğitim oldu bütün bunlar. Julian'ın hakkımda bir kitap yazdığını öğrendiğimde, hayal kırıklığına uğradım. Kötücül bir şey olacağından eminim, bu da beni çok üzüyor. Halbuki, o zamanlar tek istediğim onu etkilemek, buluşuyla gurur duymasını sağlamaktı. Daha 15 yaşındaydım... Günün birinde bunları bir kitap haline getireceğini nasıl tahmin edebilirdim?

Çeviren: **Si.L.**

Joni Mitchell

Joni Mitchell sağlığına kavuştu ve 1998'i çok hızlı geçirdi. Bob Dylan ve Van Morrison'la çıktıkları muhteşem Amerika turnesiyle adından çok söz ettirdi ve itinayla yeni albümü "Taming The Tiger"ı hazırladı, bitirdi. 60 sonlarından beri, özellikle kadın şarkı yazarları için büyük bir yol açıcı olan Mitchell, günümüz müziği ve müzik endüstrisiyle ilgili endişelerini, sanat, hayat, memat meselelerini ve daha neleri neleri Mojo dergisine anlatmış. Biz sizin yerinizde olsak, hiç öyle yarına öbür güne bırakmaz, hemen okurduk.

Beni rhtım işçileriyle kafayı çeken bir papaz farzet

Son zamanlarda daha fazla göz önündesin. Bu bilinçli bir değişiklik mi?

Joni Mitchell: Hayır. Sanırım Billboard ödülünü almamdan sonra, son beş yıl içinde işler biraz hızlandı. Birden insanlar beni hatırlamaya ve ardı ardına bana ödüller vermeye başladılar. Sonra bir de Grammy kazandım. Aslında iki Grammy –biri plak kapağı tasarımı içindi, ki beni ziyadesiyle memnun eden bir ödüldü *(1994 albümü "Turbulent Indigo"nun Van Gogh'dan mülhem kapağını kastediyor)*. Kalbimin derinlerinde ben kendimi bir ressam olarak görüyorum. Sanat okulunda okurken müzik benim için sadece bir hobiydi. Ama benim sanat okuluna gittiğim zamanlar can sıkıcı zamanlardı. Sanırım Van Gogh'un sanat okuluna gittiği zamanları da kafamda romantize etmiştim. O yıllarda Fransız Akademisi'ne gitmenin, bir insanın alabileceği en iyi eğitim olduğunu düşünürdüm. Sonra Van Gogh'un Bernard'a Fransız Akademisi'ni terk etmesi için neredeyse yalvardığı mektubu okudum: "Sana bütün konuları tepeden inme verirler, eğer yolunu bulurlarsa senin sanatını kendilerine metres edinirler, sen de asla gerçek aşkınla tanışamazsın" diyordu. Bu benim gözümü açtı. Kendimi sanat eğitimine adamaya karar verdim. İstediğim gibi resim yapacak, sanat dünyasını iplemeyecektim. Manzara resimleri ve arkadaşlarımın, kedilerin portrelerini yapmaya başladım, yaratıcı ve modern olma tutkumu bir yana fırlattım.

Don Van Vliet'i, Captain Beefheart'ı tanıyor musun?

Evet, iyi ressamdır.

80'lerin başında müzik yapmayı bıraktı ve kendini tamamen resme verdi. Onun eserleriyle ilgilenen adamla tanışmıştım, bana söylediği şuydu: "Hasbelkader müzisyen olan bir adamın resimlerinin ciddiye alınması için en az on yıl gerekiyor."

Kesinlikle doğru. Ortalığı bulandıran biri olarak kabul ediliyorsun. Bence bunun nedeni Amerika'nın bir Rönesans ruhundan yoksun olmasında yatıyor. Roma'da Ferlinghetti'nin resimlerinin sergilendiğini gördüm. İşte Rönesans kültürü bu. Şairin bir ressam olabileceğini anlıyorlar ve takdir ediyorlar. Niye olmasın ki?

Geçen geceki konuşmanda George O'Keeffe'nin sözleriyle bunu çok iyi ifade ettin.

Ne demiş O'Keeffe: "Bir müzisyen olmayı çok isterdim, ama heyhat, aynı anda iki şey birden olunamaz ki!" Çok çaba gerektiriyor, insanlardan uzaklaşmayı gerektiriyor, ama mümkün. Benim en iyi öğrenme şeklim hayranlıkla gerçekleşiyor. Birçok ressam kahramanım var, ama müzisyen olarak her kamptan bir ya da iki kişiyi beğenirim, diğerlerini sevmem. Örneğin John Coltrane umurumda bile değil. Bana sürekli Valium etkisi altındaymış gibi geliyor. Charlie Parker'ın ya da Wayne Shorter'ın dehasını ise görebiliyorum. Tartışmalı konularla ilgili kendime has, garip düşüncelerim var. Ressam olarak pek çok şeye hayranlık duyuyorum. Tıpkı müzik gibi, beğendiğim pek çok üslûbu bir araya getirmek çok zor. Sanat okulundayken, aynı anda iki ya da üç üslûp kullanmakla eleştirilirdim. Müzik, resme nazaran daha kolay melezleşebilen bir tür. Sonunda ülkesi ya da ulusu olmayan bir müzik yapmaya başladım.

Müzikten aldığın tatmini resimden de alabiliyor musun?

Ressam olarak boynumun kıldan ince olduğu bir sürü isim var. Oysa şiiri sevmem, benim yazdığım şiir bana daha yakın gelen şiirdir. Birçok şairi de sevmem. Şairler konusunda Nietszche'ye katılıyorum. Yeats'i severim, hem de çok. Yine de onun şiirini ("Slouching Towards Bethlehem") müziğimde kullandığım zaman düzeltme yapmam gerekmişti. Bazı yerleri değiştirdim ve bazı şeyler ekledim. Buna izin vermelerine çok şaşırdım, çünkü Van Morrison'ı benzeri bir nedenden dolayı mahkemeye verdiklerini biliyordum. Yeats'in üslûbunu iyi tanıdığım için pek zor olmadı. Üçüncü kıta bana aittir ve bana sorarsanız kendi yazdığı ikinci kıtadan çok daha fazla birinci kıtanın havasına sahiptir.

Bob Dylan'ın "Big Yellow Taxi" şarkını yorumlamasından bahsetmiştin bir de...

Evet. Uzun zamandır dinlemedim ama hatırladığım kadarıyla taksiden hiç bahsetmiyor, doğrudan traktöre atlıyordu.

Asıl merak ettiğim, kendi eserinin değiştirilmesine karşı has-

sas olup olmadığın...

Hayır, hayır. Bobby'i severim. Bobby kendini arkadaş canlısı bir adam olarak görmez. Bu onun kendi düşüncesidir, ama ben onu çok severim. Çok bir arada bulunduk ve genelde de resim konusunda sohbet ettik. Ben söz konusu olduğumda istediğini yapmakta özgürdür. Miles gibi adamlardan biridir. Bir sonraki yapacağının ne olacağını merak ettiğim insanlardan biridir. Birçok açıdan dokunulmazdır o. Hepsini olmasa da, yazdıklarını da severim. Başta onun bir Woody Guthrie taklidi olduğunu düşünüyordum. Taklitleri hiç sevmem. Ben kaşifleri severim. Kuzey kutbuna ilk bayrağı diken adamı severim. Kutba giden ikinci adamla ilgilenmem. Bobby de Woody'ye gitti. İnsanlar durup dururken birden gerçek bir deha olmazlar. Sanatını bir şeylerin üzerine inşa etmen gerekir.

Dylan senin böyle düşündüğünü biliyor mu?

Sanmam. Beni ilk çarpan şey "Positively 4th Street" olmuştu. Birden yaptığım müzik kafamda duruverdi ve "Tanrım, bu muhteşem bir şey. Artık istediğimiz her şeyi yazabiliriz" dedim. O ana kadar şarkı yazıyordum ve gizli gizli tuvalette şiir düzüyordum. Kafiyeli şiirler! Kimseye göstermediğim dizeler. Ben her zaman anlayabileceğim bir İngilizceyle yazılmış öyküleri sevdim. Şiir ise tırnaklarınızla ayçiçeği çekirdeği yolduğunuz bir şeydir. Genelde elinize de çok az şey geçer. Ben daha doğrudan, daha yalın şeyleri severim.

Okulda bize T.S Eliot'ın "J. Alfred Prufrock'un Aşkı" şiirini okutacakları zamanı hatırladım birden. Şiiri anlayabilmemiz için sayfalarca referanstan oluşan bir başka metin okutmuşlardı ilk önce.

Sadece bu da değil. Kendimi bir şair olarak görürsem –diyelim bir şarkı yazdım, mesela bu albümdeki "Stay In Touch" şarkısı. Şarkının neyle ilgili olduğunu iyi biliyordum. Bir gün kızım ve erkek arkadaşı geldiler ve bu şarkıyı dinlediler. Erkek arkadaşı kızıma dönüp "bu şarkı seninle ilgili" dedi. Doğruydu. Tutkulu bir ilişkideki çalkantıların başlamasını anlatan bir şarkıydı. Ne zaman tutkulu yeni bir ilişkiye girsem, bu şarkı yepyeni anlamlar kazanarak yeniden hayat kazanır. Eğer çok fazla açıklama yaparsanız, insanları bu şarkıyla ilgili kendi yorumlarından ve deneyimlerinden mahrum bırakırsınız. Bir şarkının hayatınızın farklı noktalarına nasıl tekabül ettiğini iyi bilirim. Onu canlı tutabilmek için sürekli olarak kendi tecrübelerinizi şarkıya yüklersiniz. Oysa şarkı yazılırken çoğu zaman bu tecrübeden yoksunsunuzdur. Şarkılar ekrafta dolanır durur, ya sizin için bir anlamı vardır ya da yoktur. Bu yüzden "bu şarkı kiminle ilgili?" sorusuna karşı çıkmışımdır hep. Şarkı bir aynadır, eğer ona bakacak kadar vakit ayırırsanız, sizi yansıtır.

40'ların şarkıcıları kalender kadınlardı. Kafaları kıyak dolaşıyorlardı. Her halleriyle daha olgundular. Acıları daha ketumdu. Benim kuşağım ise çığlık atan insanların kuşağıydı. Bugünkü kuşak ise fazlaca mızmızcı bir kuşak gibi geliyor bana. Keşke kendi karakterleri olsa. Bugün yapılan işlerde eksik olan bir şey var. Müzik tarihinin en dejenere dönemlerinden birini yaşıyoruz gibime geliyor.

Senin şarkılarını otobiyografik düzeyde algılayıp bazı dizelerin belli kişiler için yazıldığına inanan çok insan var yine de.

Hem de nasıl. "Bu dizede bunu demek istedi" tarzından kötü şiir öğretmenliği yapıyorlar. Ben hâlâ yaşıyorum ve bu fütursuz hareketler başımı çok sık derde sokuyor. Bazıları "Not To Blame" şarkısının OJ Simpson için yazıldığını iddia etti. Oysa şarkı kadınlarını döven erkeklerden bahsediyordu. Bazı detaylar gerçekti, bazı detaylarsa daha farklı koşullarda yaşanabilecek kurgusal detaylardı. Temelde şarkı, kadın döven erkeklerle ilgiliydi. Oldu mu sana OJ Simpson'la ilgili bir şarkı!..

Yine de son albümünde doğrudan eleştiri yönelttiğin yerler yok değil. Mesela müzik sektörü... Bugünkü müzik sektöründe kendini nasıl bir müzisyen olarak görüyorsun?

Müzik sektörü Wall Street grafiklerinin insafına kalmış durumda. Ok yukarı çıkmalı. Bu yüzden kimse uzun vadeli yatırım yapmak istemiyor. Yaptıklarının çoğu da ortalama isimler zaten. Baştan beri müzikle ilgili birçok formattan (VH1, MTV) men edilmiştim. Esrarengiz bir şekilde. Müziğe başladığım ilk beş yıl boyunca davul kullanmadığım için AM radyolarına giremedim. Müzik sektürünün sizden sıkılması için beş ya da altı yıl yeter. Orada öylece oturur beklersiniz. Ürününüzü pazara sunmak için hiçbir çaba sarf etmezler.

Bu tavır seni ya da müziğini etkiledi mi?

Hayır, hiç etkilemedi. "Dog Eat Dog" albümünde insanlar ödün verdiğimi söylediler ama yanılıyorlardı. Thomas Dolby albüme renk katmak için çağrılmıştı. Bana belli renkler sunmak ve sonra çekilmek üzere... O da halinden memnundu, ama menejerim, Thomas'ın albümün prodüktörlüğünü üstlendiğine göre daha fazla katkıda bulunması gerektiğini düşünmüş ve benim arkamdan bu konuyu konuşmuşlar. Sonra ortalık kızıştı elbette. Kimsenin bilmediği gerçek, benim bir dansçı olduğumdu. Diskoyu severim. Ben hiçbir kamptan değilim. Biraz ondan, biraz bundan severim ve kafama estiği vakit istediğim yöne giderim. Psikolojik olarak ne durumda olursam olayım, resmimi ve müziğimi saf tuttum.

Ama senin de dediğin gibi, Billboard ödülünden sonra durum biraz değişmeye başladı gibi. İsveç Polar Müzik ödülü nasıl oldu da sana verildi?

Müzik için bir tür Pulitzer ödülü yaratmaya çalışıyorlar. Daha önce McCartney ve Quincy Jones almış. Pop ve klasik müzik kategorisinde veriliyor.

Güzel bir fikir gibi...

Evet, çok eğlenceliydi. Özellikle kraldan çok hoşlandım. Bir hippi playboy'u gibiydi.

Daha önce hiç kralla tanışmış mıydın?

BÜLENTORTAÇGİLERKANOĞURGÜROLAĞIRBAŞ
CEMAKSELHAKANBEŞERBİROLAĞIRBAŞBAKİDUYARLAR
VURALSERİFOĞLUCHRİSCHAVEZSARPKESKİNERYAHYADAİ
DENİZDUNDARŞİBELKOSEÇAĞLAYANYILDIZOĞUZKUÇUKBERBER
AYŞEGÜLYEŞİLNİLNEZİHYEŞİLNİLAYŞETUTUNCUAKINELDES
SARPMADENVOLKANOKTEMSELİMBEMBACANAYER
OZANDOĞULUALİPERRETREYENTBOLUKBAŞI
JAM SESSIONS

Jazz Cafe

Hasnun Galip Sokak No: 20 Beyoğlu 245 05 16

15:00 İLE 19:00 ARASI BÜTÜN İÇKİLERDE %50 İNDİRİM

Hayır. Sigara içmeme izin verdi ki, bu da yeterince hoş bir durumdu. Yine de her seferinde ondan izin almam gerekiyordu. O da benimle birlikte içiyordu. Benden geri kalmamak için bazen izin vermiyordu. "Hayır" diyordu. "–Peki ne zaman içebilirim?" "–Ben size söylerim!". Sonra gümüş sigaralığından iki sigara çıkarıyor, "şimdi beraber içebiliriz" diyordu.

Peki Walden Woods hayır konseri nasıldı? *(Los Angeles'da nisan ayında Björk, Sheryl Crow, Stevie Nicks, Shawn Colvin ve Mitchell'ın katıldığı konser.)*

Çok hoşuma gitti. Çok güzel bir geceydi. Günler sonra bile insanlar bu konserden söz ediyordu. Daha önce büyük bir orkestrayla beraber söylemiştim, ama bu daha farklıydı, belki kendimi daha rahat hissettiğim için. Düzenlemeyi çok sevdim. 60 kişilik bir orkestra eşliğinde "Stormy Weather"ı söyledim. Çok güzel bir düzenlemesi vardı. Frank Sinatra bu şarkıyı birkaç defa kaydetmişti, ama bu düzenleme tek kelimeyle muhteşemdi. Hele bütün o yaylıların etrafınızda yükseldiğini düşünsenize... Salona ilk gittiğim gün biri soyunma odama kadar bana eşlik etti. Merdivenlerden çıkmaya başladık ve ikinci kata geldiğimizde ben oflayıp puflamaya başladım. "Niye yaşlıları üçüncü kata, gençleri ise birinci kata yerleştirdiniz, bunun tam tersi olmalıydı" dedim. Eşyaları bırakıp prova yapmak üzere orkestranın yanına indim. Provanın ardından soyunma odama çıktım ve aynaya bir baktım ki, yanaklarım al al olmuş. O koca orkestrayla çaldıktan sonra merdivenleri ikişer ikişer atlayarak çıkmışım ki, farkında bile değilim. İşte böyle bir histi. Bu akşam Herbie Hancock'la birlikte kayıt yapacağız. Gershwin bestelerinden oluşan bir albüm hazırlıyor. Stevie Wonder da orada olacak. Sanırım Frank Sinatra'nın ölümünden beri, o döneme yeniden bir ilgi uyandı. Ben de swing dönemi çocuğuyum. Swing'i severim. Şimdiye kadar sevdiğim müzik türlerinin hepsi müziğime girmemişti, ama bundan sonra girecek.

Geçen akşam Marvin Gaye'in "Trouble Man"ini yorumlarken, neden tamamen cover şarkılardan oluşan bir albüm yapmadığını sormaya karar verdim...

Kontratımdaki maddelerden biri bunu yasaklıyor. Ama yapacağım. Eğer o şarkıyı tekrar ve tekrar çalmışsam, onu sahipleniyorum. Kendi şarkılarımdan biri oluveriyorlar.

Van Morrison ve Bob Dylan'la birlikte katıldığınız festival o kadar iyiydi ki... Van Morrison'u sahnede çok izledim ama o geceki performansı bir başkaydı.

Sanırım birbirimizi fişekledik. Seyirci bir garipti. Daha çok bira içip festivalde bulunmak için oraya gelmiş insanlardı. Müzik dinlemeye gelmemişlerdi. Bu kadar kalabalık bir seyirciye çalmak benim için çok zordu, ama sahneden indiğimde Bobby yanıma geldi, "Şu akorları bana da öğretmelisin. Mükemmel çalıyorsun. Ben de o akorları kullanmayı öğrenmeliyim" dedi. Ben de ona dedim ki, "Bobby, bu akorları kullanmak için önce akord yapmayı öğrenmelisin ki, başbelası bir iştir. Dahası, bunları öğrendiğinde müzikten şu anda aldığın zevki almazsın"...

Kendi yazmadığı şarkıları bile garip bir biçimde kendine ait kılıyor.

Benim yaptığım da bu. Birkaç yıl önce Bobby'le beraber Tokyo'da çaldık. Oraya gitmeden önce beni aradı ve "Şarkı söylemeyi unutmuştum ama şimdi hatırlıyorum, benim derdim benden sürekli Bob Dylan şarkıları söylememi istemeleri. Oysa onların hepsi o kadar ağdalı ki" dedi. Benim eski şarkılarımla da başım aynı şekilde dertte. Meryl Streep'in bir noktadan sonra komedi filmi çekmesi gibi bir şey. Bobby de, ben de drama yaptık. Hem de en iyisinden. Ama ikimizin içinde saklı duran bir espri duygusu vardı, bu hiç ortaya çıkmadı...

Bob Dylan, Miles gibi adamlardan biridir. Dokunulmazdır o. Başta onun bir Woody Guthrie taklidi olduğunu düşünüyordum. Taklitleri hiç sevmem. Kaşifleri severim. Kuzey kutbuna ilk bayrağı diken adamı severim. Kutba giden ikinci adamla ilgilenmem. Bobby de Woody'ye gitti. İnsanlar durup dururken birden gerçek bir deha olmazlar. Sanatını bir şeylerin üzerine inşa etmen gerekir.

Sonra kendimi gayet özgür hissederek bu cover şarkıları yapmaya başladım. Gershwin bestelerinden oluşan bir konser vermek istiyorum. Benim yazdığım şarkılar da, tıpkı Bobby'ninkiler gibi, söylenmek üzere yazılmış şarkılar değildi. Daha dramatikti. Tıpkı Shakespeare'in tiradları gibi, sözcükleri hayata geçirmeye yönelikti. Bu eski şarkılarda ise daha az laf ve müzikle oynamanızı sağlayacak daha fazla alan var. Şarkıcılar için yazılmış şarkılar bunlar.

"Hejira" albümü bir dönüm noktası oldu senin için.

Evet, şair şarkıcının önüne geçti. Bob'un yaptığı da aynı şey. Şair ön plandadır. Her ne kadar Bob'un işleri kadar aşina olmasam da, Lou Reed de aynı kategoriden gibi geliyor bana. Performansın can alıcı noktası kelimeleri hayata geçirmek. Örneğin Ella Fitzgerald harika bir şarkıcıdır. Asla ıskalamaz. Tonu her an doğrudur, ama kelimeler onun için notalardan ibarettir. Oysa Billie Holiday söylediğinde, kelimenin tüm yoğunluğunu size hissettirir. Müzikal olarak hatalı davranması gerekse bile. Beni derinden etkileyen de Billie Holiday'in tarzıdır... Bugünlerde herkes şarkıcı ve şarkı yazarı. Bu işin bu kadar kolay olmaması lazım. Müziğin inişe geçmesinin nedeni de bu bence. İyi bir güfte yazarı, iyi bir müzisyen ve iyi bir şarkıcı olmanız gerekir. Tıpkı Frank gibi. Onun şarkıları bu üçünün bileşiminden oluştuğu için bu kadar dayanıklı çıktı. Bugünlerde ise iyi şarkıcı olmayan, iyi müzisyen olmayan ve iyi şarkı yazarı olmayan insanlar var etrafta. Standartlar iyice düştü. Standartlar düşerken çarklar büyüdü. Bu insanlar eskisine nazaran yirmi katı daha büyük bir dağıtım ağına girebiliyor. Yani kötü malzeme her yerde bulunabiliyor. Bir albümde bir ya da iki iyi şarkı oluyor, diğerleri doldurmaca oluyor... On iyi şarkı yazmak zordur. Uzun bir süre her yıl bir albüm çıkardım. Bu albümlerdeki standart aşağı yukarı eşittir. İnsanlar ilk yıl o albümden üç şarkıyı beğenir, onlara takılır. Beş yıl aradan sonra albümü yine dinlerler ve daha önce hiç fark etmedikleri bazı şarkılar birden anlam kazanır. Bu farklı temalardaki hisleri yaşamış ve dolayısıyla bu şarkılara yaklaşmışlardır.

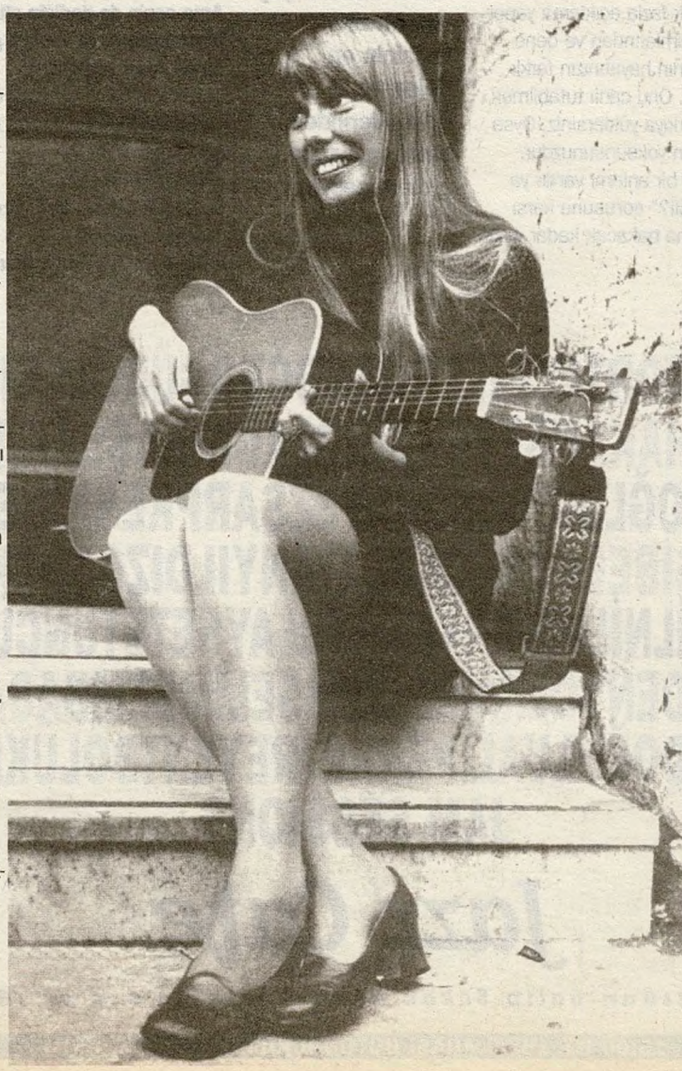

Bugünkü müzik kenara atılabilir nitelikte. Örneğin ben bu yeni albümümle gurur duyuyorum. Bestelerle ve kullandığım araçlarla gurur duyuyorum. Hemen hemen her enstrümanı kendim çaldım. "Court And Spark"ta her şeyi ben yönlendirmiştim, ama çalmamıştım. Ben şarkıyı söylemiştim. Müzisyenler de benim kılavuzluğumda istediğim tarzda çalmışlardı. "Hissing of Summer Lawns" ise daha esnek bir albümdü. İnsanları bıraktım ve ortaya daha caz havasında bir tad çıktı. Benim armonilerim yerine kendi armonilerini kullandılar. İnsanlar pop müzikte henüz caza hazırlıklı değil.

Eski şarkılarına baktığında farklı bir Joni mi görüyorsun?

Evet, eski şarkılarıma karşı biraz önyargılıyım. Kadın taklidi yapan John Kelly'nin şovuna gitmiştim. 30'lu yaşlarında biri galiba. Benim ilk dönem şarkılarımdan bazılarını söyledi. Beni taklit ederek falan değil, içinden geldiği gibi söyledi. Örneğin "Night In The City"i söyledi. Birden kendi cenazesine katılıp insanları gözleyen biri gibi hissettim kendimi. Seyircilerin bu şarkılara verdikleri tepkileri gördüm. Eski şarkılarıma karşı bakış açımı değiştirdi bu olay. Onların ölüme terk edilemeyecek kadar iyi olduklarını fark ettim.

Sen, Dylan ve Van Morrison neredeyse çağdaşlarınız arasında ayrıcalıklı bir yere sahipsiniz. Her yeni işiniz en az eski işleriniz kadar saygıyla eleştiriliyor. Diğerleri gibi zamana bağlı değilsiniz.

Sen zamana bağlı ol ya da olma, seni belli bir zamana bağlamaya çalışırlar. "60'lardan gelen folk şarkıcısı" tanımını daha geçenlerde yine okudum. 1964'ten beri folk şarkıcısı değilim. İlk albümümü ise 1967 yılında çıkardım. Kendime ait hissettiğim ilk şarkılarımın temelinde Chuck Berry vardı. Gençliğimde arkadaşlarımın çoğu klasik müzisyenlerdi. Evde ise sadece beş tane plağımız vardı.

Neydi onlar?

Babamın bir Harry James ve Leroy Anderson plağı vardı. Annemin ise Clair De Lune ve Brahms plağı. Bense dansçı olup ödüller kazanmaya başlayıncaya kadar plak almadım. O zamanlar plak almak bu kadar sıradan bir şey değildi. Plak dükkanına gidip her gün Rachmaninov'un Rapsodisini dinlediğimi hatırlarım. Sadece 75 sent'ti ama para verip alamazdık.

Şöhret yine de kapını çaldı...

Geffen bir kere bana şöyle demişti: "Tanıdığım yıldızlar arasında normal olmak isteyen bir tek sen varsın". Ben her zaman yıldızdım. Kötü bir çocukluğum olmadı. Bütün yakışıklı çocukların partilerine davet edilirdim. İnsanların bu dünyaya adım atarken arzuladıkları şeylere ben sahiptim zaten. Kasaba hayatından hoşlanıyorum. Bakkalları tanımaktan, onlarla şakalaşmaktan... Şöhret bunları yok ediyor. Ya uyuşturucuya gömülüyorsun, ya da intihar ediyorsun. Değişmeyeceğim diyorsun ama etrafındaki her şey değişiyor ve bir noktadan sonra değişmek zorunda kalıyorsun. Herkes bu berbat dönemden şu ya da bu şekilde geçiyor. Sanatıma karşı anaç bir tavrım var. Onun için iyi ve kötü olanı bilirim. Sanatımın özgün olmayan şeylerle karşılaştırılmasından hoşlanmam. Bu da beni müzik dünyasında suratsız biri yapıyor. Beni yaşlı bir moruk olarak görmektense, olgun bir sanatçı olarak görseler, daha çok faydam olur. Tıpkı lonca sistemindeki görmüş geçirmiş bir usta olarak saygı duysalar, benim yirmi katım fazla plak satan insanlara söyleyecek bir-iki çift lafım olabilir. Müzik yapmayı seviyorum. Daha keşfedecek çok şey var. 40'ların crooning dönemine ilgi duyuyorum bu aralar. Tamamen 40'ların şarkılarından oluşan bir albüm yapmak istiyorum. Büyük orkestranın önünde şarkı söylemenin heyecanını yaşamak istiyorum. 40'ların şarkıcıları gülümseyen, kalender kadınlardı. İçki içiyorlar ve kafaları kıyak dolaşıyorlardı. Her halleriyle daha olgundular. Acıları daha ketumdu. Benim kuşağım ise çığlık atan insanların kuşağıydı. Üst üste yığılmış amplilerden çığlıklar atıyorduk. Ben atmıyordum gerçi.. Genellikle Who amplilerinin arasında elinde tek bir akustik gitarla sahneye çıkan bir tek ben vardım. Bugünkü kuşak ise fazlaca mızmızcı bir kuşak gibi geliyor bana. Keşke kendi karakterleri olsa. Bugün yapılan işlerde eksik olan bir şey var. Müzik tarihinin en dejenere dönemlerinden birini yaşıyoruz gibime geliyor.

Bugünkü şarkıları dinlediğimde ve eleştirmenlerin "deha ürünü" diye niteledikleri sözlere baktığımda, hiçbir şey görmüyorum. "Everybody's gay": Bunun müthiş tarafı nerede? Yoksa benim mi kafam basmıyor? Her şey damıtıldıktan sonra, geriye bu yalın öz mü kalıyor? Yoksa insanlar kendilerini nasıl ifade edeceklerini mi bilemiyor? Dickens'tan ve Kipling'ten bu yana standartlar inanılmaz derecede düştü.

Ama Lilith Fair gibi organizasyonlar çıkıyor ortaya.

Evet, ben de davet edildim.

Katılacak mısın?

Düşünüyorum. Geçen yıl çalmak istemediğim için gitmedim. Bu yıl ise hoşuma gidebileceğini düşünüyorum.

Az önce yanlış karşılaştırmalardan bahsediyordun. Lilith Fair'deki tüm sanatçılar kadın. Bu da yanlış bir karşılaştırma olmaz mı, sence?

Evet, sürekli kadınlarla birlikte anılmaktan bıktım. Laura Nyro ile birlikte anılmak hoşuma gider, çünkü onun müziğini dinleyerek çok şey öğrendim. Onun sayesinde tekrar piyano çalmaya başladım. Yaptığı şeylerden bazıları çok tazeydi. Siyah pop sanatçıları ile Broadway müzikallerini birleştiren ilginç bir tarzı vardı.

"New York Tendaberry" albümü gibi...

Çok güzel bir albüm. Edith Piaf'ı ve Billie Holiday'i severim, ama bugünkü kadın sanatçılar içinde onların çapına erişebilen biri olduğunu sanmıyorum. Ama kültürün kendisinin bu hale geldiğini kabul etmek lazım. Mesela oyuncaklara bakın. Oyuncaklar çocuklara kültürü öğretir. Oyuncak çeşitlerine baktığınız zaman silahlardan başka bir şey görmüyorsunuz. Bu çok tehlikeli. Sanat da aynı şekilde kültürü yansıtır ya da eleştirir. Benim anladığım tarzda iyi sanat, bir tür aydınlanma içerir. Bugünkü ortamda, böyle aydınlanmaların yaşanabileceği eserler göremiyorum.

Nasıl aydınlanmalar?

Bir adamdan mektup almıştım. Karısıyla ayrılmak üzerelermiş. Karısının bir ilişkisi olmuş, adamsa sonuna kadar karısına sadık kalmış. İlişkilerini yeniden kurup kuramayacaklarını anlamak üzere, eski günlerde birlikte oldukları göl kıyısına gitmeye karar vermişler. Adam o dönemde birlikte dinledikleri albümleri bir araya getirmeye çalışırken, benim bir dizeme takılmış: "Saflığını bulamazsın, çünkü kalbini kaybettin". Bu dize kafasında dönüp durmuş ve nihayetinde, yeniden diriltmek için onca çaba harcadığı ilişkiyi bitirivermiş. Çünkü karısı onu aldattı ve o aldatmadı. İnsanlar sürekli bana hayatlarını kurtardığımı söyleyip duruyor. Suratımda şaşkın bir ifadeyle "Nasıl?" diye soruyorum. Her biri ayrı bir dize söylüyor. Bazı dizeler var ki, yazarken çok sıradan gelmişti bana. Herhangi bir güçle donanmış olduklarını asla düşünmezdim. Ama bu beklenmedik dizeler geliyor ve hayatlarının bir anında insanları boğulmaktan kurtarabiliyor...

Bugünkü şarkıları dinlediğimde ve çağdaş eleştirmenlerin "deha ürünü şarkı sözleri" diye niteledikleri sözlere baktığımda, hiçbir şey görmüyorum. "Everybody's gay": Bunun müthiş tarafı nerede? Yoksa benim mi kafam basmıyor? Minimalizm mi söz konusu burada? Her şey damıtıldıktan sonra, geriye bu yalın öz mü

kalıyor? Yoksa insanlar kendilerini nasıl ifade edeceklerini mi bilemiyor? Dickens'tan ve Kipling'ten bu yana standartlar inanılmaz derecede düştü.

Bugün biri çıkıp 60'lardaki kadar derinliğe sahip eserler verse, bu pazar koşulları içinde kendine bir dinleyici kitlesi bulabilir mi peki?

Sanırım bu kuşağa bıraktığımız tek şey, şok değeri oldu. Bu kuşak beden dışkılarıyla çok fazla ilgili... Geçen gece Noel Coward'ı dinledim. Çok iyiydi. Zanaat, espri duygusu, sosyal eleştiri... Ve bütün bunları yaparken fazla dramatik olmamayı beceriyordu. Kendi kuşağımız içinde Bob ve ben ise çok dramatik kaçıyorduk.

Seni en çok rahatsız eden klişe ya da tanım neydi?

Sanırım "folk şarkıcısı". Çünkü çok cahilce yapılmış bir tanımdı. Folk müziği geleneğinden aldığım tek şey uzun dizelerdi. Kullandığım akorlar ise tamamen farklıydı. Bir keresinde Wayne Shorter, "bunlar ne piyano akoru, ne de gitar akoru" demişti, "sen ne akoru kullanıyorsun allahaşkına?"

Dinleyicilerinin de seninle birlikte büyümesini mi umdun?

Umdum ama beklemedim. Müziğin bir şekilde dinleyiciye ulaşacağını düşünüyorsun.

Sence ulaştı mı?

Söylemesi zor, çünkü son yirmi yıldır arkamda plak şirketi ya da radyo desteği yok. Müzik pazarı beni inkar etti. Bazı albümlerimin, örneğin "Chalk Mark In A Rainstorm"un daha büyük kitleleri hak ettiğini düşünüyorum. O albümle ilgili basındaki en iyi eleştiriyi bir söyleşisinde Janet Jackson'dan almıştım. Bu beni çok memnun etmişti.

Pazara girebilmenin yaş ve cinsiyetle ilgisi olduğunu mu düşünüyorsun?

Evet, ama dahası var. Ben uzun mesafe koşucusuyum. Miles da uzun mesafe koşucusuydu. Miles sonuna kadar aramaya, araştırmaya devam etti. Tıpkı Picasso gibi. Ben de bu huzursuz, yerinde duramayan kadroya aitim. Herkes böyle değil. Ama pazar mekanizması seni atılabilir bir ürün olarak görmek istiyor. Amerika'da ticaret böyle işliyor. Bu ülkedeki ilgi çekme süresi diğer ülkelerden daha kısa. Diğer ülkelerde bir ürün iyiyse, insanlar ona sadık kalır. Ama burada, iyi olsun olmasın, insanlar bir süre sonra sıkılıyor...

Bir fark da bence şu: 70'lerde sizin gibi sanatçılar çok satıyordu ama özel hayatları bu kadar afişe olmuyordu. Şimdiki sanatçıların özel hayatını ise o kadar yakından takip ediyoruz ki, sanki mahremiyet, yaptıkları anlaşmanın bir parçası olarak fedakarlık ettikleri bir şeye dönüştü.

Herkes film yıldızlarına benzedi. 16 yaşımdayken bir şiir yazmıştım. Özel bir gün için kuaföre gittiğimde etraftaki dergilere göz atıyordum. O zamanın iki büyük yıldızı Sandra Dee ve Bobby Darin daha yeni evlenmişlerdi. Bütün dergiler evliliklerinin ne kadar kötü gittiğine dair hikayeler anlatıyordu. Birden onlar için çok üzüldüm. Eğer biri benim için okul gazetesinde buna benzer bir şeyler yazsa ölürdüm. Bu olayın üzerine o şiiri yazmıştım işte. 16 yaşındayken böyle bir öngörü edinirseniz, müzik sektörüne kayıtsız şartsız nasıl teslim olabilirsiniz ki?.. Allahtah ben bu işe girdiğimde bir dayanışma vardı. Bütün kuşağımız beraber soyunmuştuk bu işe. Birbirimizi kolluyorduk. Yaptığınız röportajları kontrol etme hakkınız vardı. Eskiden insanların sevdiği bir sanatçıyla ilgili yazı yazma hakkı vardı. Cameron Crowe'la bir röportaj yapmıştım. Sonradan röportaja baktığımda, söylediklerimin içinden belli cümleleri cımbızla çektiğini fark ettim. "Niye böyle yaptın, ben böyle söylemedim ki" dedim. "Biliyorum, başka şeyler de söyledin ama onları çıkarttım" dedi. "Benim sözlerimi kurgulayamazsın" dedim, "her şey yanlış anlaşılır". O zamanlar annesiyle birlikte yaşıyordu. Hayranı olduğu Neil Young'la ilgili bir yazı yazmış. Annesine okumuş. Annesi ne dese beğenirsin: "Oğlum, niye böyle şeyler yazdın? Sen bu adamı seversin bildiğim kadarıyla..." Artık yazarlar, meslektaşlarından sinik olma konusunda öyle büyük bir baskı görüyorlar ki, sevdikleri adamla ilgili doğru dürüst bir yazı yazamıyorlar. İşte bu noktadan sonra iş değişti.

Geffen bana şöyle demişti: "Tanıdığım yıldızlar arasında normal olmak isteyen bir tek sen varsın". Ben her zaman yıldızdım. Kötü bir çocukluğum olmadı. İnsanların arzuladıkları şeylere sahiptim zaten. Kasaba hayatından hoşlanıyorum. Bakkalları tanımaktan, onlarla şakalaşmaktan... Şöhret bunları yok ediyor. Uyuşturucuya gömülüyorsun ya da intihar ediyorsun. Etrafındaki her şey değişiyor ve bir noktadan sonra değişmek zorunda kalıyorsun.

Sence albümleri on milyon satan bu yeni sanatçıların Biz ve Siz tarzı bir cemaat hisleri var mı?

Hayır. Bence bu kuşak, şimdiye kadar gelmiş alkışlanmayı en çok seven ve bundan nefret eden bir kuşak. Ve kimse işin hamaliyesini çekmeye, sıradan işi yapmaya niyetli değil. Babam her zaman avukat olmayı istemişti, ama manavdı. Avukatlık hayal mesleği olarak kaldı. Benim kuşağım ise iktidara karşı daha eleştirel olabildi. Fort Bragg'de, Vietnam'dan dönen askerler için konser verdim. Tıpkı Bob Hope gibi. Savaşın adil bir savaş olup olmadığı çok ilgilendirmiyordu beni. Askerlerin şarkıcılara ihtiyacı vardır. Bu konuda kendi kuşağıma ters düştüm. Kendi kuşağımın bir üyesi değildim. Ben anarşist ya da nihilist değildim. Hiçbir zaman kendi politikamı net olarak oluşturamadım. Hippi kültüründen çıkan olumlu bulduğum tek düşünce Gökkuşağı Koalisyonu'ydu.

Peki ya kuşak çatışması... Kendi kızınla aran nasıl?

Benim de gençlik dönemim zor geçmişti, onun da zor geçti. İkimiz de dünyaya açılmak ve olabildiğince fazla şey görmek istiyoruz. 14 yaşında abisiyle birlikte eve çıktı ve 27 yaşına kadar modellik yaparak bol bol dolaştı. Şimdi ikinci bir asilik döneminden geçiyor, beni şok etmeye çalışıyor. Ama beni şok etmek, anne babamı şok etmekten daha zor. Tüm zorluklarına rağmen bu tecrübe çok hoşuma gitti... Kendi kızımla aramda, annemle yaşadığım derecede bir kuşak çatışması olmadığını sanıyorum. Annem benim ahlaksız olduğumu düşünüyor. Yaşadığım döneme ait bir ahlak bulmaya çalıştım. Anneme şöyle diyorum: "Beni rıhtım işçileriyle kafayı çeken Katolik bir papaz olarak düşün." O kadar temiz olmak istemiyorum.

Yeni albümündeki "Facelift" şarkısını dinledi mi annen?

Evet.

Ne düşündü?

Sanırım alışıyor. Ona sürekli olarak "Bak, bu doğrudan bizimle ilgili bir şarkı değil" deyip durdum. Bu birçok insanın hikayesi. Anneler ve kızlarıyla ilgili... Kocamdan ayrılmadan önce, annem bizi daha sonra sevgilim olacak adamla tanıştırmıştı. Ama boşanma hemen gerçekleşmedi. Anneme göre günah içinde yaşıyordum. Onu küçük düşürüyordum. "Seni kime karşı küçük düşürüyorum" dedim. "Senin kuşağından kimse kalmadı ki... Hepsi öldü. Etrafta şahit yok" dedim. Benim kuşağım onlar kadar toleranssız değil. Bu yüzden bu şarkı bir kuşak çatışması şarkısı. İşin komik tarafı, ben bu şarkıyı yazdığımda annem 86, bense 55 yaşımdaydım.

Larry'nin (eski kocası Larry Klein) sahnede seninle birlikte çalıyor olması çok hoş.

Bana yalvardı. "Joan seni kıskanıyorum, beni bu turneye götürmelisin. Bası kim çalacak?" dedi. Basçı kadrosu boştu. Sohbetlerimiz ve beraber müzik yapma zevkimiz sona ermedi. Sevgilime de aynen şöyle söyledim: "Sanma ki Larry ile hayatımızı tamamen ayırdık, sadece artık saçlarımız birbirine değmiyor..."

Çeviren: ***Ogan Güner***

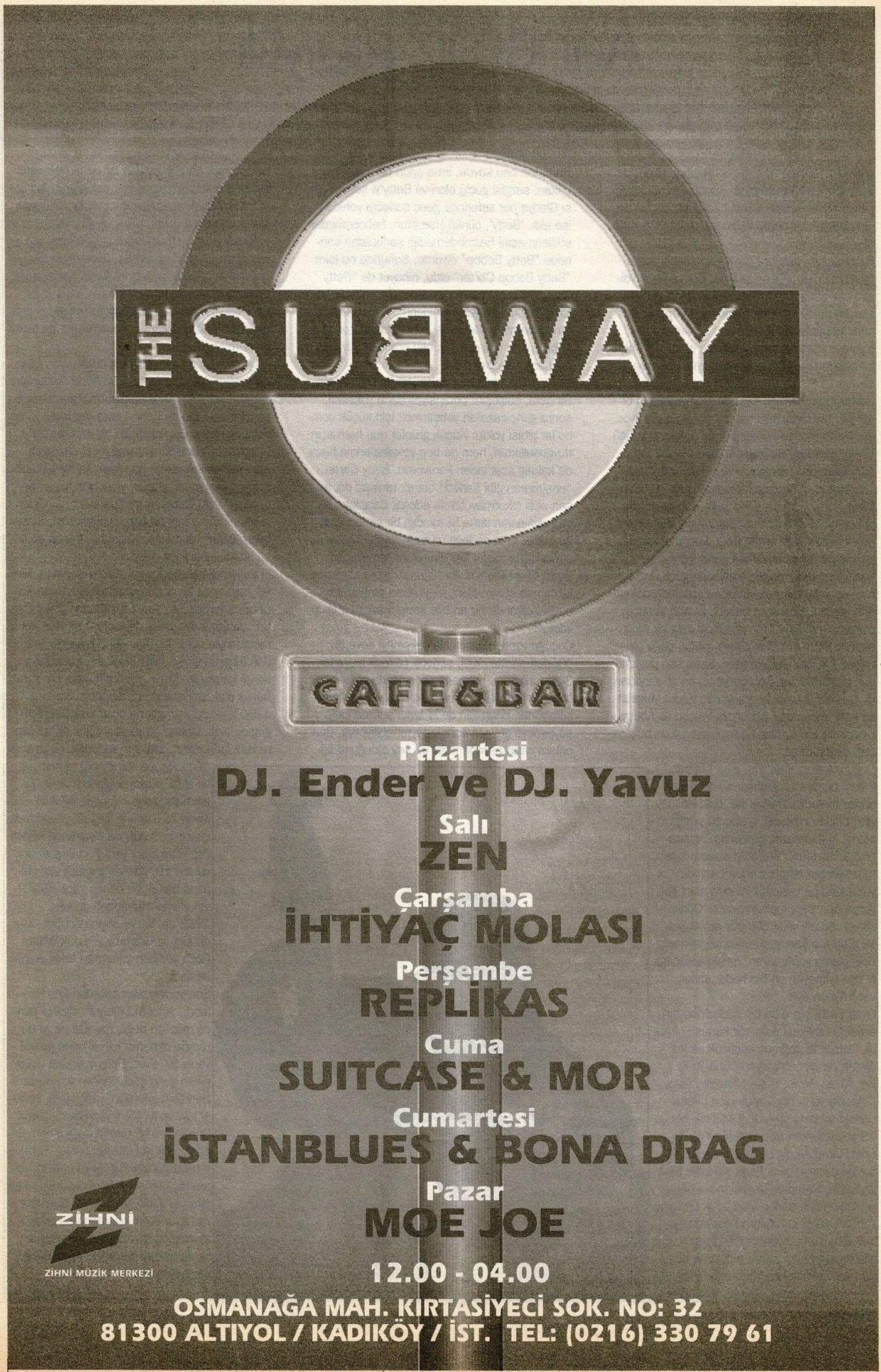
THE SUBWAY
CAFE&BAR
Pazartesi
DJ. Ender ve DJ. Yavuz
Salı
ZEN
Çarşamba
İHTİYAÇ MOLASI
Perşembe
REPLİKAS
Cuma
SUITCASE & MOR
Cumartesi
İSTANBLUES & BONA DRAG
Pazar
MOE JOE
ZİHNİ
ZİHNİ MÜZİK MERKEZİ
12.00 - 04.00
OSMANAĞA MAH. KIRTASİYECİ SOK. NO: 32
81300 ALTIYOL / KADIKÖY / İST. TEL: (0216) 330 79 61

Annemiz gibiydi

Caz anıtlarından biri daha aramızdan ayrıldı. Eylülün son günlerinde Betty Carter pankreas kanserine yenik düştü. 1991, 94 ve 97 senelerinde üç kez İstanbul'a da gelip unutulmaz konserler vermişti. Bir veda yazısı yazmak boynumuzun borcu.

Betty "Bebop" Carter, 68 yaşında New York'taki evinde öldü. Şarkıları kendi bildiği gibi söyleyen, cazını kendi bildiği gibi yapan başına buyruk bir cazcı, kadın şarkıcıların en iyisiydi.

Betty Carter, kitlelere hayli geç ulaşsa, hatta tam anlamıyla ulaşamasa da, benim en sevdiğim caz şarkıcısıydı. Bu sevgide onun sesinin, icrasının olduğu kadar tavrının da payı var. "Bir şarkı hoşuma gitmiyorsa onu söylemem bile" diyordu: "Sırf bir şarkı söylemiş olmak için hiçbir şarkıyı söylemem. Söylediğim her şarkıyı da severim."

Carter'ın bu özelliği, şarkıları dinleyicilerinin biraz geç tanıması şeklinde bir sonuç doğuruyordu. Hatta tanıma sürecinin beş dakika sürdüğü bile oluyormuş. Bu muammanın cevabı, onun albümlerinden birinin adında: "It's Not About The Melody / Mesele Melodide Değil" (1992). Dinleyicilerin, bir şarkıdan zevk alabilmek için melodinin doğru dürüst önlerine konması yolundaki talebini hiçe saydı. Çoğu kez, melodinin kendisiyle uğraşmaya bile gerek görmeden, kendi icatlarına, doğaçlamalarına geçti. Melodinin kendisini mesele etmeden etrafında dolaştı, onu süsledi, gönlünce bezedi. Bunun sonucu olarak da, dinleyicilerin gözünde asla bir yıldız olmadı. Oysa caz dünyasının içinde, çoğu eleştirmene ve caz aşığına göre, cazın son devlerinden biriydi Carter. Son dönemin en iyi şarkıcısıydı. Bu yılın Downbeat anketinde Kadın Vokalistler sıralamasında Cassandra Wilson ile Abbey Lincoln'ın arkasından üçüncü olması da bu gerçeği değiştirmez.

Çoğu vokalist, ister trio, ister big band olsun, bir destek grubunun katkısıyla söyler melodiyi. Carter ise, tıpkı Holiday gibi, birlikte söylediği grubu bir platform olarak kullanmazdı, gerçekten onlarla birlikte söylerdi. "Melodiyi söylememem, müzisyenleri rahatsız ederdi sanırım" diyor. "Ama bir melodiyi içinden nasıl geliyorsa öyle söylemelisin bence. Çünkü zaten son elli yıldır dümdüz söyleniyor. Ve orada, o şarkıyı dümdüz söyleyecek, doğaçlama yapamayan, nasıl yapılacağını bile bilmeyen on bin kadar şarkıcı var." Aynen öyle.

Oysa Betty için o on bin şarkıcıdan biri sayılma tehlikesi asla söz konusu olmadı. Detroit'te doğmuş küçücük bir kız olarak yeniyetme çağında Charlie Parker, Miles Davis, Duke Ellington, Dizzy Gillespie ve şehre konuk olan başka cazcılarla şarkı söyledi. 1948'de, henüz 19 yaşındayken Detroit'ten ayrıldı, Lionel Hampton big band'inin şarkıcısı olarak turneye çıktı. Esas adı Lillie Mae Jones'tu, Hampton'la çalışmaya başlayınca kendine sahne adı olarak Lorraine Carter'ı seçti. O sıralarda caz dünyasının en büyük şovmeni olan Lionel'ın müziğinin içi boş bir müzik olduğunu düşünüyordu. Birkaç kez bunu onun yüzüne söylemeyi de ihmal etmedi. Yedi kere Hampton onu kovdu, ama onun para işlerine bakan, sezgisi güçlü olan ve Betty'yi seven karısı Gladys her seferinde genç şarkıcıyı yeniden işe aldı. 'Betty', çünkü Hampton, bebopçılardan etkilenmesini hazmedemediği şarkıcısına sahnede "Betty Bebop" diyordu. Sonunda bu isim "Betty Bebop Carter" oldu, nihayet de "Betty Carter" olarak tescillendi. Son dönemlerde bu ismin hatırlatılmasına sinirlenmeye başlamıştı. Ama Hampton orkestrası aynı zamanda onun için bir eğitim yuvasıydı, çünkü orada çok iyi bir big band şarkıcısı oldu.

Gene de hep küçük grupları, trio'ları tercih etti. Bir defa, etkileşim potansiyeli daha yüksekti, sonra genç cazcıları yetiştirmek için küçük combo'lar gibisi yoktu. Küçük gruplar onu hem aşırı duygusallıktan, hem de bop vokalistlerinin havada kalmış scat'inden koruyordu. Betty Carter, "enstrüman gibi şarkıcı" olarak tanınsa da, insan sesi çıkarmayı tercih ederdi. Cazcıların ve caz aşıklarının daha iyi tanıdığı bir şarkıcı olduğu halde, asla sadece müzisyenlerin müzisyeni olmadı. İzleyicisini live olarak etkilemeyi bildi. Bizim de birkaç kez gördüğümüz gibi sahnesine tamamen hakim olan, izleyicisine ulaşan, grubuyla bağını da bir an bile koparmayan bir grup lideriydi.

Çocuğu yerinde cazcılarla çalışmayı severdi. "Gözleri saatte değil, sadece çalmak istiyorlar. Standartlardan bıkmamış çocuklarla birliktesin, bırak dinleyip bıkmayı, ilk kez duyuyorlar. Aslını bilmiyorlar, onun için de iş farklı şekilde çalıp söylemeye gelince esnek davranabiliyorlar. Ben onlara cazın aslında nasıl bir şey olduğunu öğretiyorum." Art Blakey'den farksızdı, yetenekli gençleri bulur, ortaya çıkarır, çekip grubuna alırdı. "Mezun"ları arasında John Hicks, Mulgrew Miller ve Benny Green (piyano), Buster Williams ve Dave Holland (bas), Jack DeJohnette ve Lewis Nash (davul) var. Bir de, önce onun elemanları olarak tanıdığımız, sonra kendi kanatlarıyla uçmaya başlayan Jacky Terrason (piyano) ile Eric Reeves (bas). Bazı yaşını başını almış cazcılar gibi, "Genç Aslanlar" meselesine de tepki göstermiyordu.

"Diyorlar ki, hep gençler plak dolduruyor, biraz da eskiler doldurmalı. Ama onlar da dolduruyor zaten, Benny Carter'a baksanıza. Hem belki bu gençler sahiden de iyidir. Lewis Nash'ten iyi davulcu nereden bulacaksınız? Ya da Gregory Hutchinson'dan? Bırakın yapsınlar plaklarını. Bazı yaşlı müzisyenler gençlerin ilerlemesine bozuluyor, kırılıyorlar. Bizden yaşlı bazı kişiler de onlara borçlu olduğumuzu düşünürlerdi. Oysa kimsenin herhangi bir borcu yoktur size. Sizin işiniz, işinizi yapmaktır. Hepsi bu. Bence en iyisi, istediklerini yapsınlar."

O da kendi istediğini yaptı. Ömrü boyunca. Meslek hayatında bir dönüm noktası oluşturan Ray Charles turnesi ve "Ray Charles and Betty Carter" albümünden önce de, sonra da. Hep kendi kanatlarıyla uçtu. Ta başından, ilkgençlik yıllarından itibaren bireyselliğini kıskançlıkla koruyan, kendi kafasının dikine giden biri oldu. Bir süre büyük plak şirketleriyle çalıştı. Ama özellikle 1960'lı yıllarda şirketlerin ticari plak talepleri gitgide arttı. Ondan şöyle adam gibi hit'ler yapmasını istiyorlardı. 1963'te Japonya, bir yıl sonra da Avrupa turnelerini tamamladı ve aktif müzisyenliğe ara verdi. Evlenmişti, anne olmuştu, oğulları Myes ile Kagle'yi kendisi yetiştirmek istiyordu. 1969'da piyasadan kopup Bet - Car adını verdiği plak şirketini kurdu, 1970'te de ayrıldığı caz alemine parlak bir dönüş yaptı. Büyük şirketlerle muhabbeti ancak 1988'de, Verve onun dört Bet - Car dizisini ve Grammy'li "Look What I Got"ı yeniden çıkarmayı teklif edince başladı.

Son vurmaçalgıcılarından Eric Harland, "Annemiz gibiydi" diyor: "Yalnızca müzikte değil, hayatta da iyi durumda olmamız için elinden geleni yapardı." Evet, Betty yuvadan uçup giden genç çocuklarına hiç kızmazdı. Herkesin istediğini yapmasını, kendisi için en iyi olanı yapmasını isterdi. Bunun verdiği tatmin duygusunu, değerini çok iyi biliyordu çünkü. O hayatı boyunca inandığı şeyden taviz vermemiş, kendi bildiğini okumuş ve bu alemde ikinci sınıf olana, ticari olana razı gelmeyen insanların da ayakta kalabileceğini kanıtlamıştı. Keşke herkes böyle yaşama cesaretini gösterebilse...

Sevin Okyay

DEPECHE MODE

THE SINGLES 86>98

Stripped, A Question Of Lust, A Question Of Time,
Strangelove, Never Let Me Down Again,
Behind The Wheel, Personal Jesus, Enjoy The Silence,
Policy Of Truth, World In My Eyes, I Feel You,
Walking In My Shoes, Condemnation, In Your Room,
Barrel Of A Gun, It's No Good, Home, Useless, Little 15,
Everything Counts (live) ve yeni single **Only When I Lose Myself**

YENİ

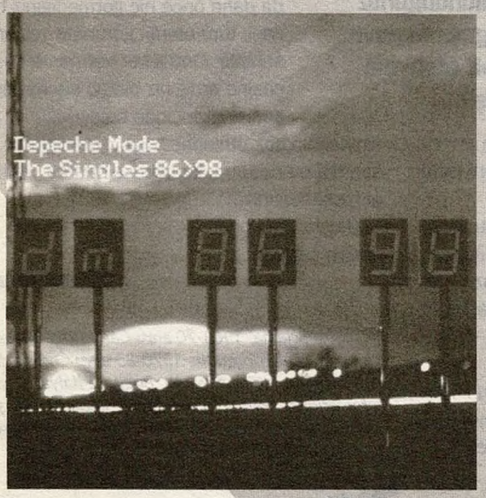

2 CD, MC, 3LP, VIDEO

Ayrıca:

Speak & Spell
A Broken Frame
Construction Time Again
Some Great Reward
The Singles '81-'85
Black Celebration
Music For The Masses
101 (live)
Violator
Songs Of Faith and Devotion
Songs Of Faith and Devotion / Live...
Ultra

HOMEWORK

MUTE | KODMÜZİK
İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul
E-mail: kodmuzik@superonline.com
Tel: 0212 293 2065 - 292 0465
Faks: 0212 292 0473

İlhan İrem'den Roll bürosuna bir faks geldi, kuşlar üzerine bir yazı, daha doğrusu silifut-tilisum kuşu üzerine... Daha doğrusu, "yüzü baykuşa benzeyen görkemli bir uzay canlısı" üzerine... Daha daha doğrusu ve dahası.. Bırakalım, İlhan İrem anlatsın...

SİLİFUT - TİLİSYUM

Silifut-Tilisyum, yüzü baykuşa benzeyen görkemli bir uzay canlısıdır.

Daha yavruyken, kanatlarını açtığında yaklaşık ikibindörtyüzelliüç metre yüksekliğinde ve üç tepeden oluşan bir dağın boyutlarına ulaşır. Gelişkin olanları için kesin bir büyüklük ölçüsü vermek zordur... Ancak, daha çok kara delikler, Quasarlar ve Pulsarlar konularındaki araştırmalarıyla tanınan astrofizik profesörü Dennis Sciama'nın* 1969 senesinde Cambridge'de Stephen Hawking'in danışmanlığını yaptığı yıllarda yayınladığı bilimsel makalelerinden en çok ve en paradoksal tartışmalar yaratanı olan "Kararlı Durum, Görecelik ve Radyo Yıldızları" başlıklı iki ciltlik raporunda "Silifut-Tilisyum" kuşlarından söz edilmektedir.

"Hiçbir yıldız sonsuza dek yaşamaz, bir noktada yıldızlar mutlaka güçlerini tüketirler. Birçoğu beyaz cüceye dönüşür. Bunlar, birkaç bin millik yarıçapı ve her kübik inç'te 100 tonluk yoğunluğu olan durağan, küçük yıldızlardır. Bazı yıldızlar, sadece on millik bir yarıçapı ve her kübik inç için yüz milyonlarca tonluk yoğunluğu olan, beyaz cücelerden daha ufak nötron yıldızlara dönüşene kadar çökmeye devam ederler. Varsayımlara göre belli bir ölçünün üstündeki yıldızlar kara deliklere dönüşürler. Kara delik, olay ufku denen bir küre ile çevrilidir. Olay ufku tek yönlü bir zardır. Dışarıdan olay ufkunu geçip kara deliğe girmek mümkün olsa da, ışık dahil hiçbir şey ters yönde ilerleyemez. Olay ufkunun içinde, kara deliğin merkezinde, çekim alanının sonsuz derecede güçlü olduğu bir tekillik vardır. Olay ufkundan geçen her şey tekillik noktasına çarpar ve korkunç sonuçlar ortaya çıkar. Ağustos 1969'da, New York City Amsterdam Avenue'deki Uzay Fiziği Enstitüsü toplantısında, varlığına yürekten inanıp projeksiyon kanıtlarımla birlikte ilk kez söz ettiğim, Jüpiter'in yerküremizden yaklaşık 17 kat daha büyük olan üçüncü uydusu 'Europa' boyutlarındaki devasa metalik uzay yaratıklarının büyük patlama ile büyük çatırtı arasında yaşanan bu sonsuz çöküntünün henüz keşfedilmemiş görece kaçış koridorları kara deliklerin devinimleriyle manyetik ve –şimdilik– mistik bir bağlantıları var!

Meslektaşım John Wheeler bu yaratıklara 'Silifut-Tilisyum Kuşları' diyor."

Her biri, bir dolunay gecesinde mehtabın görünen yüzü büyüklüğündeki milyonlarca baklavadan oluşan kabuğu, mikroskobik bir bakışla, ortaçağ şövalyelerinin akşamüstü ışığıyla kızıla çalan zırhları gibi yekpare vücutlarını sarmalayıp pençelerinin üstünden boşluklara doğru uçuşurlar...

Silifut-Tilisyum kuşlarının başında, Ekvator halkasının açılmış uzunluğundan beş kat daha yüksek, henüz çözümlenmemiş tuhaf dalgalar halinde elektrik haleleri saçan mor ibikleri vardır.

Gözlerindeki parlak ışıklı kamalarla, gaga deliklerinden fışkıran alevli dumanlar kör edicidir...

Ama en korkuncu, bütün desibel ölçütlerinin ötesindeki sesidir!

Bir ışık yılında sadece bir kez ve bir tane yumurta bırakır sonsuzluğa...

İşte, yalnızca bu ıkınış sırasında çıkardığı o görkemli çığlığın dünyadaki bütün lisanları oluşturan kelimelerle anlatımı olanaksızdır...

Uzay boşluğunun fiziksel örgüsü nedeniyle duyumsayamadığımız o ses, yalnızca tanrısal kulaklarda çınlıyor...

Silifut, dünyada bilinmeyen bir maden. Sıvı alüminyum diyebiliriz. Tilisyum ise bir çeşit amyant...

Silifut-Tilisyum, sıvı alüminyum ve amyant karışımı dev bir kuş. Metal alaşımları Hubble'ın geçen yıl gönderdiği ayrıntılı verilerle kesin olarak çözümlenen Silifut-Tilisyum'lar hakkındaki destansı anlatımlara, kutsal metinlerde ve mitolojide de rastlıyoruz:

"Güneşte, ayda ve yıldızlarda belirtiler olacak, yeryüzünde, denizin ve dalgaların uğultusundan dehşete düşen ulusları sıkıntı kaplayacaktır. İnsanlar, dünyanın başına gelen felaketlerden ürkerek, dehşetten düşüp bayılacaklardır. Çünkü gökteki kudretler sarsılacaktır. O zaman İnsan-Oğul'un büyük bir kudret ve büyük bir ihtişamla, bir bulut içinde geldiğini göreceklerdir. Bunlar olmaya başladığı zaman doğrulun ve başınızı kaldırın, çünkü kurtuluşunuz yakındır. Alemlerin işaretini taşıyan o kutsanmış demirden kuşları seyredin." (İncil / Luka, "İnsan-Oğul'un Gelişi", s. 229)

Zebur'da uçan taşlarla beslenip gök kapısını bekleyen yedi demir kuştan söz edilir...

Maya efsanelerinde, nurdan kanatlarla açılıp kapanan sonsuz mavi bir perdenin arkasındaki, bütün evreni yaratan enerjinin odağı olduğuna inanılan silifut madeni yatakları çok net bir anlatımla yer alır...

Peru'da, gizemi yüzyıllardır çözülemeyen Machu Picchu kalıntılarının yakınındaki mağaralarda bulunan resimler çok ilginçtir. Günümüzün astronot ya da maden işçilerine çok benzeyen giysileriyle, başı ışıklı insanlar/yaratıklar (!) giderek parlak dev kuşlara ve gezegenlere dönüşmektedir.

Yunan mitolojisinde Pleiadlar vardır...

"Gökte yedi yıldıza çevrilen yedi kızkardeş. Yunanlıların 'Pleiades' dedikleri bu yedi yıldızlı burç, yedi kandilli süreyya, yani Ülker burcudur. Efsaneye göre, Pleiadlar, Atlas'la Pleione'nin kızlarıymış. Adları da şu: Alkyone, Merope, Kelaino, Elektra, Sterope, Taygete, Maia. Bu kızların dördü Zeus, ikisi Poseidon, biri Ares'le evlenir. Yalnız Merope ölümlü bir erkeğe, Sisyphos'a eş olur. Onun için de Merope, Ülker burcunun en sönük yıldızıymış derler. Hesiodos 'İşler ve Günler'de şöyle söz eder Pleiadlardan: 'Ekini biç, görünce gökte / Pleiad yıldızlarını, Atlas'ın kızlarını. / Görünmez oldukları zaman da ek toprağını. / O yıldızlar kaybolur kırk gün, kırk gece.' Bir efsaneye göre, yedi kızkardeş, anaları Pleione ile birlikte Boiotia'da gezinirken, avcı Orion'a rastlamışlar, Orion tutulmuş onlara, beş yıl kovalamış Pleiadları, sonunda kızlar birer güvercin olup uçmuşlar, Zeus da hallerine acıyarak göğe almış onları. Değişimlerinin nedeni başka türlü de açıklanır: Zeus babaları Atlas'a gökkubbeyi yükleyince, ya da kızkardeşleri Hyadlarla birlikte kardeşleri Hyas'ın bir yılan tarafından sokulup öldürülmesine fazlaca üzülmüşler de ondan dönüşmüşler.

Bir anlatıma göre, Troya düştüğü zaman, Dardanos soyunun atası Elektra aşırı bir üzüntüye kapılıp kızkardeşlerinden ayrılmış ve gökte gezegen olu-vermiş." (Mitoloji Sözlüğü, Azra Erhat, s. 270)

Senfonik-rock trilogy "Pencere... Köprü... Ve Ötesi"nde yer verdiğim, Mustafa Ertuğrul Kaan'ın "Ruh ve Ölüm Ötesi" başlıklı dosyasının "Miraç / Yükseliş" bölümünde, Ahir Zaman Peygamberini nurdan kanatlarını çırpa çırpa Tanrıya götüren "Burak" anlatımını okurken, uzaktan uzağa Silifut-Tilisyum kuşlarını duyumsadım.

"(...) Cebrail'in getirdiği kemeri belime bağladım / Ve tacı da başıma koydum. / Burak'ın üzerine bindim. / Burak nurdan kanatlarını çırpa çırpa / Ve kainatı nura garkederek uçuyordu... // Kainatta olacak şeylerin hepsini seyrettim (...) / Arşa birçok nurdan perdelerden geçtikten sonra vardım (...) / Orada yer, gök, zaman ve mekan yoktur."

Binyıllardır anlaşılmaz bir gizemle efsaneye dönüşen, Tanrının düşsel kuşlarından dem vururken, asıl söylemek istediğim galiba şunlar: Başının üzerinden mor-mavi ışıklar saçan bir baykuş görürseniz korkmayın... O bir Silifut-Tilisyum yavrusudur. Ve gözünüze güvercin, karga, kelebek ya da daha önce hiç görmediğiniz bir canlı türü olarak görünme yetisine sahiptir. Ona zarar vermeme düşüncesine erdiğiniz birkaç saniyeden sonra, sizi içinde bulunduğunuz algı sınırlarının çok ötelerine taşır... Benliğinizin kutsanmış bir ruhun huzuruyla kainatlara yayıldığını hissedersiniz...

Baykuşlar uğurludur!

Işık ve sevgiyle...

İlhan İrem

Başının üzerinden mor-mavi ışıklar saçan bir baykuş görürseniz korkmayın... O bir Silifut-Tilisyum yavrusudur. Ve gözünüze güvercin, karga, kelebek ya da daha önce hiç görmediğiniz bir canlı türü olarak görünme yetisine sahiptir. Ona zarar vermeme düşüncesine erdiğiniz birkaç saniyeden sonra, sizi içinde bulunduğunuz algı sınırlarının çok ötelerine taşır...

** Dennis Sciama, 1963-70 arası Cambridge Matematik bölümünde doçentlik, 1970-85 arası Oxford'da Astrofizik profesörlüğü yaptı. Bugünse İtalya Trieste'de International School Of Advanced Studies'de çalışıyor. Cambridge'de ise Stephen Hawking'in danışmanıydı.*

44→

YENİ ALBÜM

FUGAZI

End Hits

(DISCHORD)

Hard-core'un en önemli topluluklarından Fugazi yeni albümünde bir yandan eski, enerjik tınısını devam ettirirken bir yandan da eskiye oranla daha melodik ve durgun şarkılara yer vererek dinleyiciyi yepyeni bir çehresiyle tanıştırıyor.

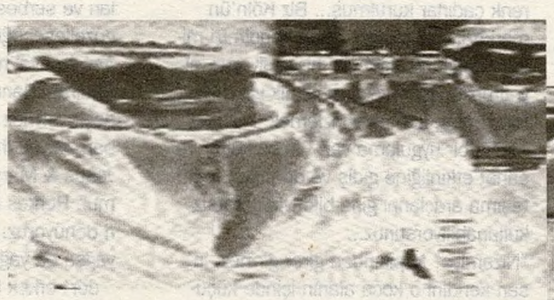

Hard-core'un efsanevi topluluğu

Fugazi'nin diğer albümleri

13 Songs
CD/MC

Repeater
CD/MC

Steady Diet of Nothing
CD/MC

In On The Killtaker
CD/MC

Red Medicine
CD/MC

İstiklal Cad. Atlas Pasajı, No:16 Beyoğlu/İstanbul Tel: 0212 244 2422 - 292 0465 Faks: 0212 292 0473 kod muzik superonline.com
KODMUZIK

In the summer time

Yaz festivallerinden bahsedeceksek, elbette ilk önce 1969'a kadar geri gitmek, "aşk yazı"na, Woodstock'a bir bakış fırlatmak gerek. Yarım milyona yakın insanın nehir gibi aktığı üç günlük festivalde, dönemin en iyi grup ve müzisyenleri sahnedeydi. Savaş karşıtlığının, cinsel özgürlüğün, uyuşturucuların, kısaca topyekün karşı-kültürün kutsandığı üç kısa günü rock eleştirmeni Greil Marcus şöyle değerlendiriyordu: "Woodstock, bir asansörde sıkışmış 450 bin kişi demekti. Bir kerecik olsun özgürce bir araya gelip ilişki kurmaya karar veren, neşeli, keyifli 450 bin kişi... Dramatik bir dönemde, Vietnam'daki korkunç savaşın orta yerinde, sarsıcı, acı dolu Martin Luther King ve Robert Kennedy cinayetlerinin üstünden henüz bir yıl geçmişken, çaresizce mutluluk arayışındaki koca bir çağ, kendini birdenbire kısa bir zamana ve küçük bir alana tıkıştırılmış buluverdi. Woodstock, muhteşem bir kazaydı..." Abbie Hoffman'a göre ise festival, "gerçek anlamda bir insan dalgasının, çimenlere serilmiş huzurlu ve mutlu gençlerin halet-i ruhiyesi"ydi...

Aradan on yıllar geçti ve şimdi her eyaletin, her Avrupa ülkesinin bir ya da birden fazla Woodstock'u var. Yazın rock'un kalbi dışarda, açıkhavada, çayır çimen üstünde, bazen güneş, bazen yağmur altında, yaz festivallerinde atıyor. İngiltere'de Glastonbury, Reading, V8, İskoçya'da T In The Park, Almanya'da Bizarre, Fransa'da La Route Du Rock, Eurockéennes ilk akla gelenler... Festivallerde tıpkı Woodstock gibi cuma-cumartesi-pazar nizamı geçerli. En iyisi sırt çantanızla, uyku tulumunuzla, çadırınızla, hiç değilse diş fırçanızla gidiyorsunuz, bir senede izleyemeyeceğiniz grupları üç günde seyredip dönüyorsunuz. Woodstock'a katılan grup sayısı 30'du. Örneğin şimdi bu seneki Glastonbury'ye katılan grup sayısı ise 177. Evet, hiçbir konseri baştan aşağı seyretmemeyi ve sahneler arasında sürekli koşuşturmayı göze alıyorsanız, tam 177 grubu bir hafta sonunda sahnede görebilirsiniz. Festival programlarında aynen "gazino" düzeni geçerli. Her günün uvertürleri, solistaltları, assolistleri var. Mesela bu senenin Reading'indeki assolistler Prodigy, New Order ve Garbage'dı. La Route du Rock'un assolistleri ise Rachid Taha, Portishead ve PJ Harvey. (Yalnızca assolistlere takılmak gibi bir derdimiz yok, hatta yeni grupları keşfetmek için yaz festivalleri birebir. Mesela bu senenin Glastonbury kadrosunda Australian Pink Floyd diye bir grup vardı.) Üç gün için içeri giriş bedeli Glastonbury'de sadece 40 milyon lira gibi bir para. Örneğin Eurockéenneş festivali için sizden günde 11 milyon, üç gün içinse 26 milyon lira talep ediliyor. Kamp yapmak istiyorsanız, kamp yeri genellikle bedava...

"Cemil Topuzlu" Açıkhava Tiyatrosu'nu, kapıdaki gözlemecileri, köftecileri, mısırcıları sevmiyor değiliz ama, bizde de şöyle yaz festivali numaraları olsa fena mı olur?

Yaz yağmuru

İnanmayacaksınız ama Roll Köln'deydi. Aynur İlhan, Roll için Bizarre festivaline gitti, konserleri seyretti, fotoğraflar çekti, ıslandı, kurudu, eza çekti, sefa sürdü, dönüşte gördüklerini ballandıra ballandıra anlattı.

Bizarre Festivali, öyle Glastonbury ya da Woodstock misali, yapıldığı yerin adıyla anılan bir festival değil. Köln, bu yıl 12.'si yapılan festivale beşinci kez evsahipliği yapıyor. Şehir merkezine yaklaşık 10 kilometre uzaklıkta, Butzweiler Hof denen "sanayi mahallesi"nin içindeki alan, üç seneden beri festivalin mekanı...

21 Ağustos'ta, festivalin ilk gününde öğlene doğru Butzweiler Hof'a yaklaşırken, park edilmiş arabaların plakalarından Almanya'nın her köşesinden gelenler olduğu görülüyor. Zaten girişten 50 metre uzakta, kamp yeri var: İrili ufaklı rengarenk çadırlar kurulmuş... Biz Köln'ün merkezinde kalıyoruz, yani kendimizi misafir değil evsahibi gibi hissediyoruz, niyetimiz üç gün üç gece piknik yapmaktan ziyade, konserleri izlemek. Köln'de harika bir uygulama var: Birçok kültür ve sanat etkinliğine gidiş ve dönüşte, toplu taşıma araçlarını giriş biletiyle ücretsiz kullanabiliyorsunuz...

"Nizamiye" kapısından girer girmez, insan kendini o koca alanın içinde küçücük hissediyor, Taksim Gezi parkının yaklaşık beş katı büyük bir yer, çocukluğumuzda gördüğümüz panayırlar gibi biraz: Çarpışan arabalar, büyüklere atlı karınca, dönme dolap, sandviç, ızgara, içecek büfeleri, otantik ve hediyelik eşya standları, tabii ki CD'ler, t-shirt'ler, küçük bir market, internet kafe, kontürlü telefonlar, bir kütüphane, masaj salonu, daha ne olsun... Hatta bir berber bile var (Öyle "yanlardan al, üstler kalsın" demek yok, bir kere oturan, değme punk'çı olarak kalkıyor koltuktan).

Konserler bir büyük sahne ve dev bir çadırda gerçekleşiyor. Diğer bir çadır "dance" aktivitelerine ayrılmış. Çadırlar birbirine yakın, fakat büyük sahne ve çadırlar arasında, bir konserden diğerine yetişmek için, özellikle akşamları kalabalık olduğunda, koşturmak gerekiyor.

Büyük sahnedeki ilk grup, Bluetones. Son albümlerinin başarılı ilk iki şarkısıyla konsere giriyorlar, solist laf arasında "ilk defa iki kişiden fazla bir kalabalığa çalıyoruz" gibilerinden bir espri yapıyor. Ortalık henüz tıklım tıklım değil, ama Bluetones'un 60'lardan izler taşıyan garaj rock'u herkesi kıpırdatmaya yetiyor. Sahnedeki bu kolejli çocuklar yer yer Stones'u, yer yer REM'i hatırlatıyorlar... İlk günün heyecanıyla, büyük sahne ve çadır arasında sürekli gidip geliyoruz. Ama Fun Lovin' Criminals'ı kaçırmaya niyetimiz yok. İşte beş dakika gecikmeyle sahnedeler. (İnanılmaz bir şey: Festival boyunca kaydettiğimiz en büyük gecikme dokuz dakikaydı.) Hınzır sırıtışıyla akla Robert de Niro'yu getiren solist Huey, dudaklarında sigara, "allah selamet versin" diyerek programa başlıyor. Üç kişi o büyük sahnede kaybolmamayı başarıyorlar, adlarına layık bir gösteri çıkarıyorlar. Bluetones sahnedeyken çiselemeye başlayan yağmur artık hızını artırıyor. Criminals, adeta rengarenk şemsiyelere ve yağmurluklara konser veriyor. Ama keyifler yerinde. Sahneden yayılan bazen hard, bazen eski usul jazzy gitar tınıları ve serbest hip-hop, gecenin daha da güzelleşeceğinin habercisi...

Asıl festival maratonu şimdi başlıyor. Çadıra yollanıyoruz. Ama çadırın girişi geçit vermez olmuş. İnsan yığını. Sebep, büyük ihtimalle, az sonra çıkacak Jesus & Mary Chain falan değil, yağmur. Herkes içeri sığınma telaşında. Geri dönüyoruz. Bizim sığınağımız, yağmur yağsa da yağmasa da PJ Harvey. Önce dört erkek büyük sahnede yerini alıyor, aralarında John Parish de var. Sonra da, bu dördünün arasında ufak tefek duran PJ Harvey görünüyor. "I Think, I'm a Mother" ilk şarkı... Üstü başı gayet rüküş, yeni saçı peruka gibi duruyor, ama ağzından çıkan her kelime heyecan verici. Yeni albümünden birkaç şarkıyı ilk defa dinleme fırsatını yakalıyoruz... Bir "blues explosion" olarak olarak başlayan konser, Polly Jean'in davulcuyla yaptığı çığlık düetleriyle iyice sarsıcı bir hal alıyor. Bir "gündüz konseri" olarak fazla iyi bizce. Acaba eve dönüp birkaç PJ Harvey plağıyla sabahı mı etsek? O da ne demek? Daha Chumbawamba, Tindersticks, Portishead, Iggy Pop var sırada...

Chumbawamba'cılar çadırda... Festivalin şov tarafı en ağırlıklı konseri de bu. Fıldır fıldır dönen projektörlerin hareketlendirdiği azgın bir pop grubu var sahnede. İlk uçuş "Tubthumping"le. Herkes dans ediyor, bütün şarkılar birlikte söyleniyor. Boynunda kordon kravatı, elinde koca aynasıyla dazlak Danbert milleti acayip ateşliyor...

Saat 20.35: Tindersticks. Nedense dünyanın en hüzünlü grubu olduğu söylenir, evet, müzikleri melankolik, sözleri karamsar, dokunaklı yaylı aranjmanları var, ama Stuart'ın kendine has boğuk sesi farklı heyecanları bir arada veriyor. Onları sahnede yaylı sazlar orkestrasıyla gör-

meyince bir şeylerin eksik olacağını düşünüyorsunuz, fakat bir elektrikli kemanla bu eksikliği ustaca kapatıyorlar. "Stil sahibi" Stuart, bir yaz festivaline ağır takım elbiseyle çıkılmayacağını farketmiş ve vişne çürüğü kot takımda karar kılmış. Gözleri sımsıkı kapalı, konsere "Another Night In"le giriyor, galiba "Her"de bir sigara tellendiriyor, "Talk To Me" başlarken –hem yeryüzüne, hem ruhlarımıza– artık iyice akşam iniyor. Şimdiye kadar en uysal seyirciler Tindersticks konserinde, başka hiçbir konser güvenlik görevlileri için bu kadar sakin geçmemiştir. Nispeten hareketli "Bathtime", dokuzuncu ve son şarkıları...

The Cure

Çadırda Green Day çalıyor olmalı ama, girdiğimiz bu yoğun havayı dağıtmak olmaz. Yaklaşık yarım saat sonra büyük sahnenin son konseri, Portishead başlayacak... Gündüzki yağmuru unuttuk bile. Yukarıda yıldızlar festivale göz kırpıyor... Kimse elektronik müzikten feyz aldıklarına, trip-hop filan yaptıklarına aldanmasın, Portishead, tam manasıyla, düpedüz, klasik anlamda bir "grup". Massive Attack elemanlarının neden Portishead'i sevmedikleri de sahnede daha iyi anlaşılıyor. İstanbul'daki Massive konserindeki derbederliğe, sahne içi yoğun insan sirkülasyonuna Portishead'de rastlanmıyor. Deneylere açık, ama bir taraftan her çalgıcının haddini bildiği bir grup sound'u var sahnede. Beşi biri, biri beşi için... Ama Beth Gibbons bambaşka. Sahnedeki bu kız, zenci gibi acı çekerek şarkı söyleyen bir Jodie Foster. Sağa sola dönmüyor, uçuşup ağzına giren saçlarını çekiştirmiyor, sık sık sigara yakıyor, şarkıya kendini kaptırınca iki fırt olsun içemiyor, o kadar hareketsiz ki, mikrofona abanan elinde tuttuğu sigaranın külü bile düşmüyor... Kah kızıl, kah yeşil projektörler altında yalnız bir heykelden farksız. Portishead sahnesi yüz metre sağda son sürat dönen ışıl ışıl dönme dolapla tam bir tezat içinde... "Glory Box", "Roads", "Western Eyes", "Strangers" gibi dağlar kadar dumanlı şarkıların ardından konser bitiyor. Ama hayır! Son konser olduğu için bis'e müsaade var: Beth'in bile yerinde duramadığı bol haykırışlı "Sour Times" muhteşem bir final...

PJ Harvey

Therapy?

Iggy Pop

Biraz nefeslendikten sonra, çadıra geçip Iggy Pop'ın deli punk'ını beklemeye başlıyoruz. Kendisi bu festivalin müdavimlerinden. Bu dördüncü... Tepinme vakti yaklaşıyor. Ve ihtiyar Iggy sahneye fırlıyor. Belden yukarısı her zamanki gibi çıplak, cilalı meşin pantolonuyla, başka bir coğrafyanın kıspet giymiş pehlivanlarını andırıyor. Yerinde durmayan yaramaz bir velet. Fotoğrafını çekmek o kadar zor ki, insan kendini spor servisinden bir foto muhabiri gibi hissediyor. Koca çadır gidiyor geliyor; sanki insanlarla birlikte çadır da dans ediyor.

Festivalin ikinci günü gök deliniyor, konserler baştan sona yağmur altında yapılıyor. Dünkü gibi çimenlere yayılmaya da imkan yok, herkes ayakta. Günün önemli gruplarından biri Guano Apes. Alman rock grubu. Elemanlarının yaş ortalaması henüz 20 filan. Sandra adında çok güçlü sesi olan, üstüne bir de org çalan bir kadın şarkıcıları var. Sert takılıyorlar, bir de Foo Fighters şarkısını cover'lamışlar... Festivalde Almanya'yı temsil eden vahşi bir "milli orkestra" hüviyetinde bir saatten fazla sahnede kalıyorlar...

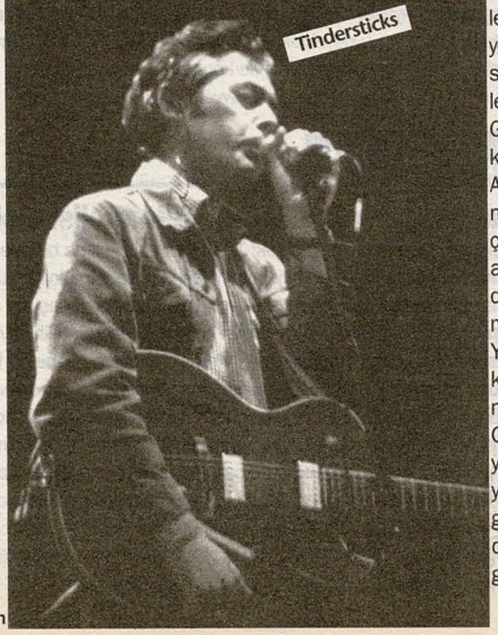
Tindersticks

Goldie ise elektronika aleminin temsilcisi... Kendisi bir "beyin" olarak arka planda kalmayı yeğliyor, blues ve caz kıvamında vokal yapan bir kadın şarkıcı vitrinde yer alıyor. Seyircilerin yapısında ciddi değişimler var, rocker'lar sahneden uzaklarda turlamayı tercih ediyorlar...

Sıra gecenin açık havadaki son konserinde... Programı hiç bilmeyen biri bile seyircilerin tiplerine bakıp az sonra kimin konserinin başlayacağını anlayabilir. Çünkü en az beş tane "Robert Smith" var ön sıralarda... Ve The Cure sahnede görülüyor. En yoğun kalabalığa The Cure konserinde rastlıyoruz. (Festivalin toplam biletli seyircisi 30 bin civarındaymış). Kazağını çekiştire çekiştire sorunlu çocuklar gibi söylüyor şarkıları Robert Smith. Sisler, dumanlar, –MTV Unplugged konserini aklımızdan çıkaramadığımızdan herhalde– kocaman mumlardan sahneye yayılıyor sanki. Bir Cure konserinin en hard anlarında bile kendi kendiyle başbaşa kalabiliyor insan. Konser seyrediyormuşsunuz gibi değil de, walkman dinliyormuşsunuz gibi...

Bizarre Festivali, son gününde hard'n'heavy cinsi grupları ağırlıyor. Therapy? konseri başlayana kadar ortalarda dolaşıyoruz. Hava yine bulutlu, her an yağmur başlayabilir. Üç gündür orada konaklayan izleyiciler artık bitap durumda, ama Köln'den festival alanına akan pazar günü kalabalığı daha coşkulu gözüküyor, yine de ilk gün herkesin gözlerinden okunan heyecan pek kalmamış. Therapy? seyircisiyle en yakın diyaloğu kuran topluluk... Seyirci hakimiyetleri görülmeye değer, sürekli birileri eller üzerinde sahne önüne taşınıyor. Devasa bir ringe çıkmış binlerce boksör sanki ünvan mücadelesi yapıyorlar. Gümbür gümbür bir rock. Sesler yağmur bombası etkisi yaratıyor, kaderimiz yine ıslanmak...

Akşama 21.00'de Jimmy Page & Robert Plant sahne alacaklar ve festival kapanacak. Konseri izlemeyi çok istiyoruz, Bostancı Gösteri Merkezi'nin acısını ancak burda çıkarabiliriz ama memlekete, İstanbul'a dönüş biletimiz cepte kendini iyiden iyiye hissettirmeye başlıyor. Artık dönüş zamanı...

Yorgunluktan gebersek de o üç günün içinde hapis kalmak istiyoruz. Ama festival bitti, bitiyor. Yaz yağmuru gibi gelip geçiyor.

Giderayak günlerdir düşünüp de yapmadığımız şeyi yapıyoruz. Dönme dolabın ışıltıları bizi kendine çekiyor. Tepede son sürat dönüp dururken, sanki bütün gruplar aynı anda sahneye çıkmış, birbirlerini görmeden, duymadan ayrı birer şarkı söylüyorlar gibimize geliyor...

Fotoğraflar: Aynur İlhan

BORUSAN'DA BU AY

15 Ekim, 19:00 - 21:00, *söyleşi*, **Süleyman Şenel** (Cumhuriyet döneminde Türk Halk Musikisi araştırmaları)
16 Ekim, 12:30, *video*, **Imagina 98** (Özel efektli kısa film festivali)
16 Ekim, 17:30 - 19:30 / 17 Ekim, 15:00 - 19:00, *atölye*, **Alper Maral** (Elektronik müziğin karanlık tarihi)
17 Ekim, 10:00 - 12:00 / 31 Ekim, 10:00 - 12:00, *atölye*, **Okay Temiz**
17 Ekim, 14:00 - 15:00 / 24 Ekim, 14:00 - 15:00 / 31 Ekim, 14:00 / 15:00, *atölye*, **Verda Ferah** (Bilinçaltı armonisi)
20 Ekim, 19:00, *piyano resitali*, **Alberto Romeranz**
21 Ekim, 12:30 / 23 Ekim, 17:30, *video*, **Itzhak Perlman, Yo-Yo Ma, Daniel Barenboim** (Beethoven üçlü konçerto ve koral fantezi)
22 Ekim, 19:00 - 21:00, *söyleşi*, **Ahmet Say** (Cumhuriyet döneminde çoksesli müziğin öncüleri)
24 Ekim, 14:00 - 18:00, *atölye*, **Muammer Ketencoğlu** (Balkan müziğine giriş)
27 Ekim, 19:00, *konser*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Orkestrası ile Türkçe tangolar dinletisi
28 Ekim, 12:30 / 30 Ekim, 17:30, *video*, **Nick Cave & The Bad Seeds**

Bu ay iki ayrı **Nick Cave & The Bad Seeds** gösterimi var. Yer: Borusan Kültür Merkezi. İlk gösterim Cave ve Bad Seeds'in Paradiso konserinin videosu. İkinci gösterim, grubun bugüne kadarki bütün kliplerini kapsıyor. Videodan da olsa, Cave konseri seyretmek heyecanlandırıcı, kliplerin de çoğunu seyretmedik zaten: Bize Borusan'da mevzilenmek düşer...

Peyote
salı **Super Flu**, çarşamba **Düş Sokağı Sakinleri**, perşembe **Zen**, cuma **İhtiyaç Molası**, cumartesi **Replikas**
İmam Adnan Sok., no. 24 Beyoğlu tel: 293 32 62

Eylül
Pazartesi-cumartesi **Serdar Şensezgin**, salı **İhtiyaç Molası**, çarşamba-cuma **Aycan**, perşembe **Kargo**
1. Cadde No: 23 Arnavutköy
Tel: 257 11 09

Captain Hook
cuma **Supersonic - Rumble Fish**, cumartesi **Athena**
Cumhuriyet Cad. no. 349 / 1 Harbiye
Tel: 240 68 49

48→

FESTIVALFESTIVALFESTIVALFESTIVALFESTIVAL

YAPI KREDİ SANAT FESTİVALİ (II. BÖLÜM)

Ünlü Müzikallerden Seçmeler, 3 Ekim, AKM
Ralph Towner Gitar Resitali, 5 Ekim, AKM
Bükreş Madrigal Korosu, 9 Ekim, Aya İrini
Julia Krasko Keman Resitali, 10 Ekim, Aya İrini
Şefika Kutluer Flüt Resitali, 12 Ekim, Aya İrini
Barthelemy Quartet, 13 Ekim, Boğaziçi Ü. Murat Dikmen Salonu
Leipzig Yaylı Çalgılar Dörtlüsü, 15 Ekim, Aya İrini
Özdemir Erdoğan, 17 Ekim, AKM
Müzeyyen Senar, 18 Ekim, AKM
Sorrel Hays, 24 Ekim, AKM

Charlélie Couture

Yapı Kredi Festivali'nin en ağır toplarından biri, Fransız rock'çusu Couture... Mirası elbette chanson devlerinden devralıyor, o geleneğin bir parçası ama, 78 tarihli ilk albümü "12 Chansons dans la Sciure"den beri rock içinde tarif ediliyor. Rock'un da rock'u var: Couture, şair rock'çulardan... Müziğinde izbe, dumanlı bir blues kabaresi havası var: "Monsieur chante le blues" gibi bir durum yani... Kuzey Amerika'ya düşkün: Son albümü "Casque Nu"nün kayıtları için yolunu Chicago'ya düşürmüş. Şarkı söyleyişi, Gainsbourg gibi, tok sesle talk-over usûlü: Söylüyor mu, konuşuyor mu belli değil. Konser esnasında gitardan klavyeye koşuşturuyor. Zappa sakalı gibi barbişetiyle, Kaptan Cousteau gibi bereleriyle tanınıyor. Epey film müziği yapmış: Başta geleni, Claude Berri'nin yönettiği meşhur Coluche filmi "Tchao Pantin!". On parmağında on marifet: Ressam, yazar, fotoğrafçı, çizgi romancı, heykeltraş, grafikçi... Hepsinde de iddia sahibi... Biletlerinizi şimdiden alın, sonra pişman olmayın, sıkı müziği kaçırmayın... *31 Ekim, AKM*

Slayer

Türkiye, çeşitli sebeplerden, elektrikle sürüklenen müzikleri üreten gruplara, akımlara, türlere uzak kaldı uzun yıllar: Pink Floyd bilinirdi de, Sex Pistols dünyayı sallarken bihaberdi burada çok insan. Haber alma kaynaklarının azlığı ve sığlığı 80'ler boyunca da etkili oldu. 80'ler aynı zamanda metalin altın zamanıydı: Bazı dergi eklerinden, köşelerden metal kulvarı takip edilebildi, ama çoğunlukla kulaktan dolma bilgilerle, kötü kayıtlı kasetlerle bu müziğe ulaşıldı. İstisnalar vardı: Büyük, yaygın, "çığır" açmış gruplar, nispeten daha iyi referanslarla dinlenebiliyordu. Metallica, Iron Maiden, Anthrax mesela... Anthrax ne zamandır eski kuvvetinde değil, Metallica zaten gelmişti, Iron Maiden'ı geçenlerde misafir ettik... Sıra geldi bir başka istisnaî gruba, Slayer'a... "Show No Mercy"yle, "Reign In Blood"la, "Seasons In The Abyss"le speed'in en yetkin örneklerini veren, azımsanamaz bir hayran kitlesi edinen grup, eski zamanları şayan-ı tercih da olsa, İstanbul'da... Konserin Bakırköy'de, Fildamı'nda yapılacağı duyurulmuştu, değiştirildi: 1 Kasım'da, 18:30'da, Harbiye Açıkhava'ya alındı. Hayatının bir bölümünü Slayer'la geçiren bir kuşak orada olacak herhalde, gençlerle...

Ruins

Ruins daha evvel de Türkiye'ye gelmişti: 1995'te, Roxy'ye... Yani, müzikleri bir hayli tanıdık: Free jazz, noise, psychedelic yollarından geçip has bir Ruins sound'u üretiyorlar. Hem dinleyiciler onlardan memnun kaldı, hem onlar dinleyicileri sevdi ki, tekrar misafirimiz oluyorlar. Malum, grup iki kişiden müteşekkil: Davul ve vokalde Tatsuya Yoshida, bas ve vokalde Sasaki Hasishi. Bu sefer Captain Hook'ta çalacaklar. Tarih 15 Ekim, saat 21:00... Ön grup Nekropsi... Bu ayın en iyi konserlerinden, kulüp performanslarından birini böylece izleyebilirsiniz. Captain Hook'u bulmak kolay: Harbiye'de, Cumhuriyet caddesinde, Askeri Müze karşısında...

İstanbul Free-style hip-hop jam

22 Ekim'de Captain Hook'da düzenlenecek gecenin adı bu. Gecenin yıldızı, DJ Mahmut & Murat G ikilisi. Geçen sene Almanya'da piyasaya verilen albümleri "Garip Dünya" buralarda o kadar tanınıyor sayılmaz. Gayet iyi olduğunu dinleyenlerden duyduk. Türkiye'deki ilk konserlerini bu gecede veriyorlar. Albümleri de yakında KodMüzik tarafından yayınlanacak, albüme hazırlık mahiyetinde konserleriyle işe girişiyoruz. Gecede elbette sadece onlar yok: İstanbullu hip-hop'çular Statik, Nefret ve Silahsız Kuvvet de kulaklarınızın pasını silmek için orada olacaklar...

[mektep] ↓

Akademi İstanbul Müzik Teknolojisi Bölümü

Ne yapsanız, ne etseniz, kaçışı yok: Teknolojik gelişimlerle biçimleniyoruz, aradığımız da, nihayetinde, onlar oluyor. Akustik gitarla çalıp söyleyen birinin şarkılarında bile teknolojiye, kayıda dair bir şeyler arıyoruz. Türkiye, stüdyo olanakları açısından tatmin edici değil, malûm. Geçen sayıda söyleşisini okuduğumuz tonmeister Duyal Karagözoğlu'nun dediklerine kulak verirsek, kalifiye eleman açısından da çok talihli bir memleket sayılmayız. Çeşitli bölümleriyle devlet üniversitelerinin açıklarını kapayan Akademi İstanbul, bu sene bu konuya da el attı, dolayısıyla teknolojinin dolaşımına, müzik eserlerinin üzerinde uğraşılmadan yayınlanmasının önlenmesine dair umutlanmamız için bir sebep doğmuş oldu. Bölüm üç programdan oluşuyor: Bir yıllık ses teknisyenliği, iki yıllık ses mühendisliği, dört yıllık tonmeisterlik... Haftada 18 saat kurs var: 12 saati teorik, 6 saati pratik... Öğrenim süresince stüdyolardan faydalanmak mümkün, ayrıca profesyonel produksiyonlarda çalışma, staj yapma gibi imkanlar da mevcut. Bu süre zarfında stüdyo produksiyonundan analog teknolojisine, stüdyo dizaynı, işleyişi ve bakımından senkronizasyona, dijital teknolojiden üretim, çoğaltım ve basıma, pek çok şeyi öğrenebilir, alanınızda uzmanlaşabilirsiniz. Bölüm, 26 Ekim'de açılıyor ve 20 kişilik bir kontenjan ayrılmış. Akademi İstanbul artık bir kalite belgesi niteliğinde olduğu için gözünüzün arkada kalmasına hiç gerek yok. Dersinize iyi çalışın ki, iyi müzik dinleyebilelim.

FESTIVALFESTIVAL

EFES PİLSEN BLUES FESTİVALİ 9

Efes Pilsen'in vazgeçilmez blues günleri, dokuzuncu sene-i devriyesini deviriyor bu sene. Ve ilk defa Türkiye'den dışarıya çıkıyor: Festivalin bir ayağı Bükreş'te düzenleniyor. Bu senenin müzisyenlerinden ilki **Son Seals**: 1942 doğumlu Seals, eski zaman blues'cusu Jim Seals'ın oğlu. Babasından aldığı müzikal hevesi önce davulla, ama asıl gitarıyla ve vokaliyle hâlâ sürdürüyor. 1973 yılındaki ilk albüm "The Son Seals Blues Band" albümünden sonra çıkardığı 77 tarihli "Midnight Son" başyapıtı. Son albümü "Nothing But The Truth"la blues'cular arasındaki usta konumunu koruyor Seals. **Sista Monica**, bu sene "en iyi çağdaş kadın blues sanatçısı" ve "en sıradışı blues sanatçısı" kategorilerinde çeşitli önemli ödüller almış durumda. Genç yaşından beri vokal yapan, gospel'le büyüyen, 1991'de kendi orkestrasını kuran Monica, büyük blues şarkıcılarının yanına adını çoktan yazdırdı. **Larry Johnson**, festivalin bu seneki ağır topu. 1960'lardan itibaren yakaladığı stili, "Johnson sound" adıyla anılıyor yıllardır. Harlem çıkışlı Johnson'ın önemli albümleri arasında "Fast and Funky", "Larry and Hank: The Blues / A New Generation", "Country Blues" sayılabilir. Ara verdiği müzikal macerasına 96'da tekrar dönen Johnson'ın performansı blues'severleri bir dahaki festivale kadar ayakta tutabilir... Hilton otellerinde düzenlenecek konserlerin tarihleri şöyle: İstanbul (30-31 Ekim), İzmir (2-3-4 Kasım), Ankara (6-7-8 Kasım), Mersin (11 Kasım), Adana Seyhan Oteli (12 Kasım), Antalya Sheraton Oteli (14-15 Kasım), Eskişehir Hayal Kahvesi (17-18 Kasım)... Ve Bükreş, tabii... Üç iyi müzisyenle gerçek bir blues açık oturumu sunuyor bize Efes Pilsen. Reddetmeyelim...

[fanzin]

Fotokopi afişler, fanzin "piyasa"sına yeni katılan Moskova'nın Sesi tarafından çıkarılmış, şu ana kadar çıkmış olan yerli fanzinlerin en kalını olma şerefine erişmiş bir dergi. Tabii ki derginin en önemli özelliği kalınlığı değil, içeriği. Dergi, yerli fanzin tarihinde yapılmış yüz konser, fanzin afişlerinden, posterlerden ve bildirilerden oluşuyor. Fotokopi Afişler, "toplu gösterim" özelliği nedeniyle mutlaka alınmalı ve yastık altında saklanmalı; dergiyle birlikte verilen A3 boyutundaki "Her fanzin düzene atılacak birer tokattır!" posteri duvara asılmalı.

Dergi, A5 boyutunda 104 sayfa + A3 poster. 1 milyon TL. (400 bin TL de pul parası.) Dergiyi dolaylı olarak edinme adresi: PK 67 Bakırköy 34711 İstanbul veya Zedung @ hotmail.com.

Tung

[mekan]

Kaçırdığınız Filmler Kahvesi

Temiz, karakterli bir kahvede oturmuş çay, kahve içiyorsunuz, bir yandan yanında kek, börek vs. yiyorsunuz. Tek başınızaysanız, önünüzde enteresan bir makale... Ya da, arkadaşınızla iki çift laf etrafında neşeli dönüyorsunuz. Yan masalarda ne yapsak diye düşünen insanlar var. Bir yandan sizin de derdiniz bu. Ortaya bir fikir atılıyor: Hadi film seyredelim... Öyle gösterimde olan bir film değil söz konusu olan, mesela, çocukken seyrettiğiniz, bazı sahneleri kafanızda kanlı canlı duran ama bütününü asla hatırlayamadığınız bir filmin adı geçiyor: Perde kuruluyor ve yıllardır beklediğiniz o sahneler karşınızda... Film bittiğinde akşam oluyor: Yemeğinizi de orada yememeniz için bir sebep yok... Ev gibi, bir yandan... Ev değil, öte yandan... Sabah 11'den gece 1'e, bu böyle dönüyor. Ne zaman film izleneceğine de siz karar veriyorsunuz, hadi artık diyorsunuz, matine, suare, yer gösterici yok. Şimdilik 250 film mevcut, 150 filmin içinde seyretmeye doyamadığınız filmler vardır mutlaka. Sadece film diye bakmayın, yiyeceği de, içeceği de, muhabbeti de güzel. Adres, Bolahenk Sokak, no 8, Cihangir. Telefon 244 51 67.

[mecmua]

No

Görselliğin edebiyata uzak olduğuna, içeriği bozduğuna dair bir görüş var yıllardır: Özellikle şiirde görselliği kullananlar, dize yapısıyla da olsa bunu yaratanlar, hatta kitap kapakları için uğraşanlar, snoblukla dahi suçlandılar. Halbuki, Susan Sontag'ın dediği gibi, "biçim içeriğin faaliyet alanıdır". Biçim, içerikten alınabilecek güzelliği de etkileyebilir. Üzerinde çok düşünülmeyen, herhangi bir farklı kimlikle yola koyulmayan dergilerin bunca çok olduğu edebiyat dünyamızda, " sanat ve edebiyat"ın yanında "tasarım" başlığını da kimliğinde taşıyan bir dergi çıktı: Adı, No. Mr. No gibi küçük dalaverelerden bürokratik kurumlara kadar her şeye "hayır" dediği için mi bu adı almıştır, onu zaman gösterecek. İlk sayının gösterdiği, eli yüzü oldukça düzgün, her sayfa için çaba harcanmış, ama sayfayı güzelleştirelim derken yazıların da kaybedilmediği bir dergi olduğu. Alanlarına hakim olduklarını bildiğimiz Turgay Kantürk ve Savaş Çekiç, No'nun sorumluluğunu üstlenmişler. Girişte yer alan Francis Picabia'nın "Hayali Önsöz"ü, No'nun halini, tavrını, eğilimlerini de yansıtıyor. Bu ilk sayının şairleri, Haydar Ergülen, Orhan Alkaya ve Seyhan Erözçelik. Bu sayının ressamı ise, Turgay Kantürk'ün değerlendirmesiyle Harun Antakyalı. Edward Munch de desenleri ve metinleriyle No sayfalarında. "Poetika" köşesinde Wallace Stevens'ın hayli zor bir metni var. Sadık Türksavaş'ın "mitolojik" metni oldukça düşündürücü. No'nun gelenek haline getireceğini umduğumuz bir de dosyası var: "Bazı Sözcükler" üstbaşlıklı dosyanın bu sayıdaki başlığı "Oda". Engin Turgut, Alihan Irmakkesen, İdil A., Cenk Koyuncu, Ertan Mısırlı, İlker Mumcuoğlu, Enver Topaloğlu ve küçük iskender, oda'yı kendi merceklerinden, bakışlarından tartışan, anlatan yazarlar. Metinleri Bonnard, Kandinsky, Van Gogh, Utrillo, Emel Kalmık ve Adil Salih'in yetkin çizgileri destekliyor... No, böyle bir dergi. Okuyabiliyor, bakabiliyor, uzun uzun düşünebiliyor, tartabiliyorsunuz. Güzel şeylere bakarken güzel şeyler okuyorsunuz. İlk sayısını kaçırmadan arşivlemenizde fayda var...

[etkinlik]

3. İstanbul Saydam Günleri

Fotoğraf, bir görsel malzeme olarak, düşünmeyi, öğrenmeyi de beraberinde getiriyor. Fotoğraf üzerine tartışmak, ister istemez hayat hakkında tartışmak oluyor. Herkesin fotoğrafa bakışı bir ve aynı değil: Kültür ve tavır, çok şeyi belirliyor. Farklı algıların bir 'anlam'da buluşması şart da değil zaten, ama bir fotoğrafın üzerinde dikkatlice, yeterince durma ve tartışma çok şeyi değiştirebiliyor: Saydam Günleri bunun için faydalı ve güzel... 3. İstanbul Saydam Günleri, 17-25 Ekim tarihleri arasında düzenleniyor. Fotoğrafçının ve izleyicinin ortak bir aktivitede buluşabildiği platforma bu sene 75 fotoğrafçı katılıyor. Altı kategori var: Öyküler (serbest öyküler, "aşırı" temalı öyküler), basın fotoğrafları, fotoğraf ve diğer sanatlar, ilk gösteriler ve kategori dışı... Fotoğraflar, Akademi İstanbul, Fotoğrafevi, İfsak, İtalyan Kültür Merkezi, Turkcell ve Türsak'da gösterilecek. Açılış, Fethi İzan'ın "Kabız" isimli gösterisiyle yapılacak. Fotoğraftaki 40. yılı vesilesiyle önemli ustalardan Gültekin Çizgen'e özel bir bölüm ayrılmış. Özgen Özgenal ve Mehmet Avcıdırlar için de "saygı" gösterileri düzenlenecek. Bu yılın konuk ülkesi Hollanda: Wilco van Herpen, Martin Waalboer ve Duco de Vries Saydam Günleri'nin misafirleri... 2. Saydam Günleri'nden bu yıla devredilen gösteriler, Resul Baştuğ'un "Sessiz Gemi"si, Emre Ermin'in "Bir Ayçiçeği Hikayesi, Bulutlar ve Yol"u, Emin Altan'ın "Deneysel Bir Çalışma: Cuba"sı... Bir başka özel bölüm, üzerine inşa edilecek barajın inşaatının durdurulması amacıyla, Hasankeyf'e ayrılmış: Hasankeyf Gönüllüleri'nin "Etme Eyleme Dicle", Servet Dilber ve Engin Kaban'ın "Hasankeyf'te Son Işıklar" başlıklı çalışmaları bu başlık altında izlenecek. Kadir Aktay ve Alper Fidaner'in gösteri anında çekilecek fotoğraflardan oluşacak "Double Fantasy - Bu Sabah Yağmur Var İstanbul'da", Cemil Ağacıkoğlu'nun "Bir Günde", Sefa Çeliksap'ın "Bir Şehir Ozanının Düşleri", Cem Çetin'in "Mutfak Kazaları", Emin Altan ve Emel Ege'nin "Deneysel Bir Çalışma: Düşler Kenti Venedik" isimli çalışmaları –ve sayamadığımız nice gösteri– de Saydam Günleri'nin kaçırılmayacak gösterileri... Saydam Günleri, iyi vakit geçirmenizi sağlayabilir. "Bugün kendim için ne yaptım"ın cevabını, fotoğrafları izleyerek ve tartışmalara katılarak gönül rahatlığıyla verebilirsiniz.

Sayfaları çevirmek veya bazı dökümanları karıştırmak için parmaklarınızı yalamayınız.

Rüyada operet seyretmek, büyük zahmetleri takip eden bir rahata işarettir.

Orgazm sırasında meydana gelen "patlama" etkisine fizyolojik açıdan en çok benzeyen olay hapşırmaktır.

Uğraşımı azgın ve sapık bir sevgiyle seviyorum, tıpkı bir çilekeşin karnını dalayan kıldan gömleği sevdiği gibi. **GUSTAVE FLAUBERT**

Yaşadığın her an, her yaşadığın an, yaşar. **ORUÇ ARUOBA**

O zamanlar saz çalmak çok ayıp tabii. Sadece kapıcılar çalıyor diye biliniyor. Biz de gizli gizli çalıyorduk. **ZÜLFÜ LİVANELİ**

70'lerin başlarında Gökmen'le Gökben sevgiliydiler, hatırlıyor musunuz?

Without You I'm Nothing

PLACEBO

(EMI / Kent)

Baktığınız zaman fotoğrafa, hayli güzel, bakışları mütecaviz kadından gözlerinizi kaldırmanız zor olur: Varsa resimaltı, kadının adının Brian Molko olduğunu öğrenip afallarsınız... Molko'nun cinsel cazibeyle, hünsa estetikle, sekse davetle örülü "imaj"ının berisinde yüklü bir glam tarihi, dolayısıyla, özellikle genç dinleyicinin halet-i ruhiyesinde temas ettiği bir ince nokta var. Miras bu, teyid de ettiler: Glam tarihini boydan boya –tartışmalarla– arşınlayan Tod Haynes filmi "Velvet Goldmine"ın soundtrack'inde T-Rex'in "20th Century Boy"unu söylediler, ayrıca filmde göründüler. Müzikleri punk'tan da hız alan, sert gitar ağırlıklı, ama bir şekilde naif bir müzik: Efemine değil ama. Fotoğrafik hınzırlığı hep göz önünde olsa da Placebo'nun, Molko'nun, müzikleri bir şekilde işi ciddiye döküyor. Şöyle diyelim, daha doğru olsun: Görsel umursamazlıkları, asıl işlerinde geçerli değil... Placebo, grunge –ve Brit-pop– sonrası renklilikte önemli bir yerde duruyor. Renklerin en renklisi gibi bir şey bu, en azından rock kulvarında... 70'lerin, hippi'lerin adını andırmayan uzay efektli pırıl pırıl glam'i çok daha renkliydi ama, 90'larda –ve "sonra" olan her şeyde– böyle: Hiçbir şey eskisi gibi olmuyor, hissiyat aynı kalıyor. Ama, ister istemez, Molko'nun 19. yüzyıl aristokratı / kulüp orospusu arası giyim kuşamı, teenage hissiyatına denk düşüyor. Bunda, ilk albümdeki "Teenage Angst", "Nancy Boy" gibi şarkıların payı büyük elbette. Durmuş oturmamışlığın oynadığı rol hemen göze çarpıyor: Anti-politik, "gündelik hayat nihilizmi" babında politik, cinselliğinden emin olamayan, gönlü iki tarafa da kayabilen bir kolejli ergen hissiyatı... Ne ki, belki de, Placebo'da oturmuş olan şey, oturmamışlık (açınıza bağlı: "yetişkin olmamak" da diyebilirsiniz)... Hatta, çoğu star'ın takipçisiyle arasında kurabildiği gönül bağının anahtarı belki de bu. Anlaşılmaz bir şey değil, ama yıllarca peşinden sürüklediği dertlerle "üretici"nin meselesi, o sorunlarla yeni karşılaşan bir yeniyetme "tüketici"yle aynı olacak değil. Ama zaten aslolan, ne umduğun değil, ne bulduğun...

Brats isimli fanzinde Volkan Karakaşoğlu şöyle soruyor: "Placebo için on bin dizelik bir kaside dahi yazarım, ama size sadece 'güzel' desem ne kadar güzel olduğunu anlar mısınız? Brian Molko, 90'ların en azından ikinci yarısını tek başına zehirledi desem, ve hatta daha da ileri gidip kendisinin, CIA hesabına, grunge'dan henüz kanı temizlenmeye başlayan bir nesli tümden yok etmek için tutulduğunu söylesen inanır mısınız?" Abarttığını düşünmemek çok zor, ama Placebo'nun hepten kaale alınamaz olduğunu düşünmek de zor. Müzik bir hissiyatsa, bu dünyadan zaten gelip geçmiş –dolayısıyla bir kenara yazılmış– bir duyguyu ifade ediyorlar, bugünün algı durumu, beğeni düzeyi, estetiği, iletişim imkanlarıyla. Dolayısıyla, onlara özgü, onların yarattığı bir şey yok ortada, ama bu devirde onların temsil ettiği ya da temsile aday olduğu bir şey var. Her halükârda, asıl belirleyici olan "tarih" faktörünün verisi belli: İyi şarkı... Çok tatmin etmeyen, ama "ümit vaat eden" bir albümdü ilk albüm "Placebo"... Yekten söyleyelim, "Sensiz Bir Hiçim" isimli depresif punk albüm, çok daha iyi, yetkin, ustalıklı bir albüm... İlk şarkı "Pure Morning"deki güç gerilim, şarkıyı bıkmadan yıllarca dinletecek kadar iyi ve çok yerinde bir açılış seçimi. Sonrası da "Pure Morning" gibi: Ayrı ayrı şarkılar, aynı hava, aynı efor, aynı hissiyat... Gözümüz yese konsept albüm der geçeriz, değil. Sürükleyici şarkılar daha ağır, üzgün, ezgin, melodik olanlar... Bütüne hakim olan, ağrıtıcı bir tasa: "The Crawl" gibi bir şarkıyı arayıp da hemen elinizin altında bulmanız zor. Gitarın, basın enerjisine katılan davulun sekmez ritmi, Molko'nun tortulu, fotoğrafına bakınca başkasından çıktığı zannedilen, genç bir "farkında" edasıyla yansıyan sesine bir uyuyor ki, insanda giderek bağımlılık da yaratabiliyor albüm: Bir The Cure sesi geliyor hatta çok zaman. "Sensiz Bir Hiçim", rock tarihinde az gruba ve albüme nasip olmuş çığır açan, vazgeçilmez, onsuz olmaz albümlerden biri değil, daha mütevazı bir yerde duruyor. Ama güzel ve az rastlanır bir müzikaliteye sahip. Çok daha iyi bir albüm yapabilirler, beklemezimin sakıncası yok, bu albümü de alarak... Placebo için de geçerli olsun: İyi yazılmış ve iyi çalınmış şarkıları tamamlayan, bir bütün ettiren "özdeşleşme" halini içinde barındırarak, en doğru saptamayı galiba Attilâ İlhan yapıyordu, ilk özel sayıda, kadınlara göndermeyle: "Kendi içinde tutarlı oldu mu..." ***M.E.***

100% Colombian

FUN LOVIN' CRIMINALS

(EMI / Kent)

"Moody", "Groove", ilaveten "Funky" de... Üç yıl kadar önce "Pulp Fiction"ın dillere sakız diyaloglarından biriyle kotardıkları "Scooby Snacks" ile eğlenmek suç mu diyen bir kesim tarafından pek sevilen Fun Lovin' Criminals, yeni albümlerinde de meraklılarını yüzde yüz tatmin edecek. İlk albümün yüzde yüz tekranı bir ikinci albüm değil, bu bir! İlk albümden yüzde yüz uzaklaşılmış da değil, etti iki! Gene yüzde yüz Beastie Boys sularında yüzmekteler, bu da üç! Elbette Canavarların "Hello Nasty" ile vardıkları nokta değil, Fun Lovin'in ikinci uğrak merkezi. İki yıl önce biraz eğlenmek için kaydettikleri "The In Sound From Way Out" adlı enstrümantal albümlerini dinlediyseniz, fark edeceksiniz ki onlar da dinlemiş... Bunlar albümün lezzetini bozmuyor, tarifinin kaynağını açığa çıkarıyor. Bu kez elektro gitarın kenara bırakıldığı parça sayısı bir hayli kabarık. Elde edilen karışım Sade parçalarını yorumlayan Faith No More kıvamında, bir hayli akışkan ve kolay yol alıyor. Barry White'a adanmış ilk single "Love Unlimited" dışında, olası yeni single'larından "Korean Bodega", "The View Belongs To Everyone" ve "Sugar" diğerlerinden ayrık olmasa da, daha dikkat çekici parçalar... Bir de albümün baştan çıkarıcı bir yönü var ki, yalnızsanız geceleri dinlemeniz hem sizi üzer, hem gecelerinizi böler. Bunca laf kalabalığından çıkarılacak nihai karar; yıldızların yüzde yetmişi Fun Lovin' Criminals'a... Geriye kalan yüzde otuz Colombia'yı aydınlatmaya yetecektir nasıl olsa... ***A.A.***

50→

Sevdiğim / Söylüyor / Bensiz olamayacağını / Bu yüzden / Kendime dikkat ediyorum / Yolda yürürken önüme bakıyorum / Ve korkuyorum her yağmur damlasından / Sanki beni ezecekmiş gibi **BERTOLD BRECHT**

Rüyada klarinet görmek, eğlenceye düşkün bir arkadaşınızın ziyaretinize geleceğine delalet eder.

Ampul İbo evlendi. Roll ömür boyu mutluluklar diler.

ZENNUBE: Aşkın tadını tattım, bana yaramadı. Sadece beni zehirledi. Bir daha aynı enayiliği yapacak değilim. Erkeklerden nefret ediyorum. Onları eğlendirirken asıl ben onlarla eğleniyorum. Daha da meşhur olacağım. Peşimden koşacaklar. Ama ben hiçbirine acımayacağım. Bundan sonra kimseye gönül verecek değilim. Göğsümde kalp değil, taş taşıyorum sanki. İçim kin ve intikam dolu. *(Sevim Çağlayan, "Zennube")*

Başımdan tek serüven geçmedi. Hikayeler, olaylar, kazalar ne isterseniz var bende. Ama serüven yok. **SARTRE**, Bulantı

As Above So Below

BARRY ADAMSON

(Mute/KodMüzik)

Bütün Mute Records tayfasının ufak bir mahallede yaşıyormuş izlenimi vermesinin ötesinde, Nick Cave ve ekürisi sanki aynı apartmanda yaşıyor gibi... Bu ekürinin içinde, epey bir süredir tek başına takılan Barry Adamson, 70 sonları ve 80'lerin ilk yarısında İngiltere punk sahnesinde önemli bir yer teşkil eden Magazin'deki basçılığının ardından, The Bad Seeds'e dahil olarak grubunun parlak sayılan döneminin albümlerine imzasını çaktı. Şimdi bulunduğu yer itibarıyla, en kötü tohum ünvanını taşıyor. Adamson, kötü tohumlar ve Nick Cave'le halen aynı apartmanda yaşıyor ve solo kariyerine başladığından beri, tüm katlar arasında bir aşağı bir yukarı, kimi zaman trabzandan kayarak, kimi zaman pencereden atlayıp bacadan girerek oraya buraya bulaşıyor. Hatta çoğu zaman, bakkala diye çıkıp başka mahallelerden elleri kolları dolu döndüğüne şahit olabiliyoruz.

80'lerin sonlarına doğru artık kayıt yapmak istemeyen Adamson'ı Mute'un patronu Daniel Miller ikna edip meraklı olduğu bir alana kaydırmış: Kara Film Müziği. Böylece kara filmin o çıkışsızlığına ve şehvetine bulaşıp 1991'de "Delusion"ın soundtrack'i ile Miranda Sex Garden'ı da keşfetmiş olan adamımızın 1989'daki ilk albümü "Moss Side Story" de bir kara film soundtrack'iydi. Trip-hopper'lar üzerinde de ciddi bir etkisi olduğu söylenebilecek olan Adamson, karanlık yönü ile şakacı, oyunbaz yönünü çakıştırıyor. 1992 tarihli "Soul Murder", crime-jazz, bossa nova ve dans beat'leri temelinde, TV'deki suç belgesellerinden sample'lar ve tekerlemeler içeren bir karalama defteri mahiyetindeydi. 1993'te ise "The Negro Inside Me" ile hammond, heavy jazz, funk kulvarlarında yüzerken, eteğindeki sol mesajları da ortaya döküyordu. Hatta Adamson, başka bir kötü tohum Mick Harvey'den daha önce, Serge Gainsbourg'un o erotik formatına da bulaşmıştı ("Je t'aime... moi non plus"). 1996 tarihli "Oedipus Schmoedipus"un ödipal mit ve Hıristiyan geleneğin ironisi ile caz, bebop-swing, big band gibi türler arasında gezindiği albümünde Pulp'ın esas oğlanı Jarvis Cocker'le ortak yaptıkları bir parçaya da denk geldik. (Bu, Jarvis Cocker'ı kesmemiş olmalı ki, Fransız usûlü pornografik hava, son albümleri "This Is Hardcore"a da bir Pulp dönemeci olarak yerleşmiş.) 1981'de sonlanan Magazin macerasının ardından Adamson, dönemdaşı Buzzcock'dan Pete Shelley ile beraber iki albüm yaptı. Lydia Lunch ve Birthday Party'li Rowland Howard'ın "Honeymoon In Red", Birthday Party'nin "Junkyard" ve gene Howard'ın grubu These Immortal Souls'un "Get Lost", eski Gun Club'lı "bad seed" Kid Kongo Powers'ın solo çalışması "In the Heat Of The Night", "kötü tohume" Anita Lane'in "Dirty Pearl" albümlerinde, Oliver Stone'nun "Naturel Born Killers", David Lynch'in "Lost Highway" filmlerinde, aynı apartmandan Einstürzende Neubauten'ın "Ende Neu"nun remikslerinde (vs. vs.) karşımıza çıktı. Barry Adamson, kimi minimalistlerin sözcük yineleme ve üst üste bindirmeye yönelik müzikal-metinsel üslûplarını da kullanarak, türler arasında dalgalanmalara giriyor. Bazen kendinizi bir kara film atmosferinde, bazen de renkleri artık bozulmuş bir porno izliyormuş gibi hissedebiliyorsunuz. Son albümü "As Above So Below"da, aslında kendisinin neyin nerde olduğunu çok iyi bildiği, yeni dinleyenlerin de zamanla aşina olacağı o dağınık odaya dalıyorsunuz. Gayet ince elenmiş sık dokunmuş izlenimi veren albüm, hip-hop, trip-hop, soul, be-bop, scati-rock arasında geziniyor ve türler arasındaki bu meşakkatli derlemecilikten alnının akıyla çıkıyor. Albüm, aynı zamanda ilk single olan "Can't Get Loose" ile açılıyor. Trip-hop "Deja Voodoo"nun nefesinizi tıkayan şizofren akışını takiben hammond ve yaylıların olağanüstü bir Barry Adamson vokali ile kesiştiği "Come Hell or High Water" geliyor. Bir Suicide cover'ı olan "Girl"ün klostrofobik havası, şehvetli iç geçirmeler, tıslamalarla beslenerek, Adamson'ın gene o kendine özgü kara-porno gücünü kuruyor. Tansiyonu bir aşağı bir yukarı oynayan "Viva La Revulation" ile nihayetlenen endüstriyel hip-hop "The Monkey Speaks His Mind", Chuck D ve Anthrax'ın bir ortak çalışmasından sample'lanan "Still I Rise" ve son parça "Jesus Wept"deki video-art'ın o 'enstelasyon-sound'u ile yinelenen sözcük "welcome"... Adamson'ın tehdit edici organı bütün kanalları ıslatarak yol alıyor. Hasılı, şu ana kadarki Barry Adamson külliyatının ve belki de bu sene çıkan albümler standının en sağlam albümüyle karşı karşıya olduğumuzu fütursuzca söyleyebiliriz. ***C.S.***

Rüyada bir orkestra konseri dinlediğinizi görmek, kısa ve geçici bir üzüntüyle yorumlanır.

Ben işkence görmedim ama işkenceyi beklemek işkenceydi zaten. **ZÜLFÜ LİVANELİ**

Kol işçilerinin seks sırasındaki dayanıklılıkları, büro memurlarına oranla daha fazladır.

Boşuna umutlandık, Nihat Örerel dayanamadı, Yeni Zelanda'ya döndü, çoktandır orda.

Asansöre telaş içinde dalmayın. Arkanızdan asansöre girmek için gelenleri görmemiş gibi yaparak gene telaş içinde düğmeye basmayın.

Neredesin gözlerim arar seni / Hayali düşte saram seni / Cihan güzellerle dolsa / Gönlüm durmaz arar seni **DRAMALI HASAN**

zamanla karşı karşıya kalsam bir Western kasabasında / silahıma davranır mıydım acaba **TARIK GÜNERSEL**

Vertical Man
RINGO STARR
(PolyGram)

Electric Fire
ROGER TAYLOR
(EMI / Kent)

Gitarcılar iyi şarkı söyleyebilir, söylüyorlar. Basçılar için de geçerli bu, klavyeciler için de (hele ki 80'lerin omuz askılı "orgçu"ları). Davulcular?: Bir Phil Collins sayabilirler, sayılır sorsanız. En arkada, tüm şovdan uzak, öyle kendi ritmlerine, hallerine, hayallerine kaptırırlar ki sanki, ne siz onlara değersiniz, ne onlar size. Kendi isimlerine albüm yapan, Art Blakey gibi, caz davulcuları da az bu kategoride, rock davulcuları da... (Türkiye'de Cengiz Teoman çıkabildi kendi adına albüm basabilen, Okay Temiz'den yıllar sonra.)

İki Roger Taylor var: Biri, Duran Duran'ın üç Taylor'lı as 5'inin davulcusu; diğeri, bu yazıdaki adamımız, Queen'in davulcusu. Davulcu ki en ardı arkası grupların, Taylor, Queen sonrası Queen müzikalitesini (Queen sound'undan uzak olsa da) en alnının akıyla sürdüren adam. Solcu. Solculuğunu iyiden iyiye öne çıkarıyor sololarında: 94'te "Naziz 1994" diye anti-faşist bir şarkısı vardı "Happiness?" albümünde; bu sefer "Hey Michael Jackson... Hey Mr. President" diye bir şarkı düzmüş, "People On Streets" adında. Bu kadar doğrudan olmasa da, her şarkısı böyle aslında: Hocalığa kaçmadan, didaktik olmadan "tavsiyeler"de bulunan, derdinin altını dobra dobra çizen, kendini andan, insanlardan ayırmayan toplumcu-gerçekçi söz düzeneği... (Bu albümde John Lennon'ın "İşçi Sınıfı Kahramanı" da var.) Müziği Roger Taylor'ın, vokalde riske kaçmayan, belli bir seviyenin altına da hiç düşmeyen; enstrümantasyonda eklektik, soul'dan ağır rock'a, içinde yeni-eski her şeyi barındıran, çıkmalarla, yandan desteklerle, havada uçuşan, nereden çıktıkları belli olmayan bir sürü vokal, gitar, klavye bindirmesiyle kotanlan bir müzik. Bugünün genç kulağına yabancı kaçmayacak, ama eski de gelebilecek, iddiasız, kendi halinde ama üzerinde epey uğraşıldığı da belli bir sound...

Bakın ki, bunca yılın Ringo Starr'ı da iyi şarkı söylüyor. Starr; yani Beatle'larda en hafifsenen, lafa gelmeyen, "haybeden" denen star... "Vertical Man", bunca yıldır hakkında dönen muhabbetleri çok da haksız çıkarmayan bir albüm: Bir Lennon değil Starr; Harrison gibi çözümü zor bir karizması, McCartney gibi müzikal gücü yok... Bir düz-adam... Buklete düşülen not, hayat hakkında da, Starr hakkında da, statüler, dengeler, ilişkiler, yetenekler, üretimler, eşitsizlikler, kader, hırs, ihtiras, tutku, tevazu, muhafazakarlık, ilericilik... hakkında da çok şey düşürüyor düşünenin aklına: "Hayat hayattır... Bu sadece bir albümdü..."

Yoko Ono'yu tanıyınca, "bu kadın nasıl John'un hayatını mahvetmiş olabilir ki" diye düşünüyor insan. Ringo menzile girince de böyle bir duraksama: İstediği kadar –bu son albümde de yorumladığı– "Love Me Do" Beatles'ında takılıp kalsın, beher Beatle hayatı yaşamanın, yorumlamanın çeşitli yollarından biriyse, o niye dışarıda kalsın? İyi "Love Me Do"lar döşüyor, bunca yıl sonra da: Daha ne ki?.. Sır, galiba, kapak notunda...

İki dev-grup eskisinin, uzun zamandır solo takılan iki rock aristokratının hayat dersi aslında bu iki albüm. Alınır alınmaz, dinlenir dinlenmez, ayrı mesele... Vaktiniz, azminiz, sevginiz var, para kazanma derdiniz –en azından bu bahiste– yok... Ne kaygınız var, isteğiniz buysa, niye şarkı yapmayasınız ki? Beatles'ın ya da Queen'in "serisi" varsa elinizde, bu albümleri de edinin. Aslında, kimseyi tatmin etmeyecektir her iki albüm de... Üretenleri dışında... Az şey mi? ***M.E.***

End Hits
FUGAZI
(Dischord / KodMüzik)

Sevgili Ian, Brendan, Joe ve Guy,

Yaşadığım şehirdeki bir müzik dergisinin editörü, son albümünüzün kritiğini yapmamı istedi benden. Yıllarca tek taraflı da olsa arkadaşlık bağı kurduğum topluluğunuzun müziği hakkında ahkam kesmek hiç istemiyorum oysa... Hep kendileriyle saf bir arkadaşlık ilişkisi kurabildiğim toplulukları sevdim ben ve Fugazi hâlâ dostum kalabilmiş ender topluluklardan biri. Henry Rollins, Meat Puppets, Bad Brains ve hatta Butthole Surfers gibilerini burun kıvırdığım r&b ve sentetik pop topluluklarını basan şirketlerin kataloglarında gördükçe üzülüyorum, oysa siz hâlâ o doğruluğuna inandığımız punk'ın "kendi işini kendin yap" etiğine bağlısınız ve hâlâ albümlerinizi kendi bağımsız plak şirketinizden yayınlıyorsunuz. Hâlâ dostumsunuz çünkü "dinleyicilerimiz bizim arkadaşlarımız, biz onları soyamayız" diye verdiğiniz sözü unutmadınız, bu yüzden hâlâ bir Fugazi albümü ortalama bir albümün fiyatının üçte biri kadar daha ucuz ve hâlâ izlenebilecek en ucuz konserlerden biri Fugazi konseri.

Ben sizden hiç sıkılmadım. Çünkü birlikte büyüdük ve birlikte keşfettik her şeyi. Sizi ilk kez Minor Threat iken keşfetmiştim. Müziğiniz enerjisini basitliğinden ve doğrudanlığından alıyordu, ilkel gürültüyü doğallık diye yutturmaya çalışan punk topluluklarından çok farklı olduğunuzu düşünüyordum ve siz beni haklı çıkardınız. Müziğiniz her yeni albümünüzle gelişti. Polvo'yu, Slint'i, Pixies'i birlikte keşfettik hep. Hiçbir zaman aynı espriyi yapmadınız bana, aynı hikayeyi anlatmadınız...

Bu arada, yeni albümünüz çok iyi. Özellikle açılış parçası "Break"e bayıldım. Bir önceki albümünüzün tınısından bir kopuş değil ama, ses örgünüzü yepyeni fikirler üreterek, yepyeni ses deneylerine girişerek zenginleştirmişsiniz. Enstrümanların ön plana çıktığı, sözlerin eskiye göre ağırlıkta olmadığı bir albüm, belki artık çok fazla konuşmak istemiyorsunuz, müziğe bırakıyorsunuz işi. Son dönemlerde ağırlığını iyiden iyiye hissettiren post-rock topluluklarının müziğinizdeki etkisi belirgin bir biçimde hissediliyor. Bence müziğiniz sizinle birlikte olgunlaşıyor ve sonuçta o saf basitliğe, çocuksuluğa ulaşacağına inanıyorum müziğinizin.

Başta söylediğim gibi, saf bir arkadaşlık ilişkisinden başka pek fazla bir beklentim olmadı bir müzik topluluğundan. Herhangi bir topluluğun müziğiyle dünyayı değiştirebileceğine inanmıyorum hâlâ, ama başta benimki olmak üzere müziğinizin birçok insanın hayatını değiştirdiğini düşünüyorum ve sırf bu yüzden bile büyük bir teşekkürü hak ediyorsunuz bence.

Bir dahaki albümde görüşmek üzere. ***L.P.***

Subtitles
CECIL
(EMI / Kent)

Beş Liverpool'lu genç: vokal, bas, davul, çift gitar... "Bombar Diddlah" isimli bir EP'leri var ama, bu, ilk albüm. Ama zaten kaç senedir yaz festivallerine zıkarak, her yerde görünerek ufak da olsa bir hayran kitlesi edinmişler kendilerine. "Altbaşlıklar" gibi güzel bir yerde konaklıyorlar. Feyz aldıkları adamların listesini hayli uzun tasarlayabilirsiniz: Led Zeppelin, Pink Floyd, U2, The Cure... Hayatını rock yaparak geçiren, birbirlerinden ayrılmamakta ısrarlı yaşlı adamlarla aynı kulvardayız diyorlar. "Kitleler"i yakalayıcı bir müzik değil bu ama: Çok güzel bir gitar iktisadı, balad akustiğinden sert riff'e hınzır perde seyahatleri var... Ne çok sert, ne bezdirici romantik... Hababam gitar solo yok; eski zaman kokuları var. Kaygan bas ve her yola gelen davul, usta işi. Ste Williams'ın sesi klasik rock dumanına, akortsuzluğuna sahip, ama yakalayıcı ve sarıcı. Müzikal atmosferleri yoğun: İniyor ve çıkıyor, bir sert gitar düeti, bir bas-davul hasbıhalini tamamlıyor. Kuvvetli bir "altbaşlık" Cecil... Genç yaşta elektriğe, tutarlı sound'a, bütün'e sahipler. Dinlemedim demeyin, ihmal etmeyin. İyi rock her gün çıkmıyor. ***M.E.***

Geç de olsa farkettik, geçen ay bahsettiğimiz "Les Canciones de Almodovar" albümünün ilk şarkısı Nino Ferrer bestesiymiş. Şimdi geçen ayki derginin 55. ve 4. sayfaları arasına bir bağlantı kablosu çekelim ve Ferrer'i dinleyelim: "20 yaşındaydım, bir kızın aşkından geberiyordum ve "Un an d'amour" şarkısını yazdım. Şarkı Fransa'da tanınmadı ama, İtalya'da "Un anno d'amore" adıyla Mina tarafından plak yapıldı ve çok tuttu. Bir sürü versiyonu yapıldı ve tüm dünyayı dolaştı. En son Almodovar'ın 'Yüksek Topuklar' filminde karşıma çıktı. Hatta bir keresinde şarkıma bir Türk 45'liğinde rastladım.

(Bir nevi tekzip: Baba Lennon, oğlu Sean'ın geçen ay dediklerini hafiften yalanlıyor.) Sabah 6'da uyandıktan sonra biraz toksin, kahve ve duman alıyorum. Sean ile birlikte TV'deki animasyon filmlerini ve reklamları izliyoruz. Artistik bakış açısı var. Bence en iyi sinemacılar, filmler yapmak yerine, reklamlarda sanat harikaları yaratıyorlar. **JOHN LENNON** (1980)

Bir erkek oturulan yerin ayakları üzerinde sallanmamalıdır. Erkekler sandalye düşmanıdır.

Rüyada vitamin kompri-mesi yuttuğunuzu gör-mek, gittikçe evhamlı ve vesveseli bir kimse olacağınıza ve fakat sağlığınızın devamlı surette düzgün gideceğine işarettir.

Shaving Peaches

TERRORVISION

(EMI / Kent)

Üst üste aynı fotoğraf karesine basılmış pozlar gibi bir grup Terrorvision. Hem Britanya Adasının ortalarında bir yerlerde yetişmişler, hem de Amerikan rock "kökleri" ve pop "duyarlılığına" sahipler. Kulakları kemiren bir isimleri var ama mutedil bir bar-rock hattında ilerliyorlar. 90'larda yaşıyorlar ama daha çok 70'lerin rock festivallerine denk düşecek bir havadalar. İngiliz tabloidlerinden birinin yalancısıyız, müzikal miras olarak ELO'nun, Todd Rundgren'in, Slade ve Cheap Trick'in ortak piçi olmak gibi bir paye taşıyorlar. Müteaddit kereler Kerrang! dergisinin ödüllerine layık görülürken, aynı zamanda Smash Hits dergisinin de ödül töreninde hazır bulunuyorlar. Albümlerinde prodüktörlük, kayıt gibi muhtelif stüdyo işlerini paylaştıkları isimlerse, yine en az kendileri kadar "çokseslilik" gösteriyor. Son albümlerinde mesela, kimi şarkıların prodüktörlüğünü Edwyn Collins üstleniyor, öbür tarafta Supergrass'in stüdyo adamı John Cornfield çıkıyor karşımıza. Kayıtlardaysa Utah Saints imzasına rastlanıyor. Tarihlerinde, alamet-i farika prodüktörlerden Gil Norton'un tezgahından geçmişlikleri bile bulunuyor.

Aslında ilk albümleri "Formaldehyde"den bu yana bütün albümlerini dinlemiş olanlar varsa bilirler, gayet tutarlı bir grup olduğunu teslim etmek gerekiyor Terrorvision'un. Arka plandaki bütün bu "arayış dolu" ortamlara rağmen, inat ve ısrarla AOR ruhunun 90'ların sonunda bile canlı kalmasını sağlıyorlar. En sırnaşık rock nağmelerinden en coşkulu panayır ritmlerine, tavizsiz çizgilerini ilk albümlerinden beri muhafaza ediyorlar. Fakat Terrorvision hususunda bizi asıl etkileyense, "İnsanları Nasıl Etkiler ve Yeni Dostlar Edinirsiniz" ya da Bruce Willis tarzı aksiyon filmi kapaklı "Regular Urban Survivors" gibi albümlerinin isimlerindeki o eşsiz ironi oluyor. Hatta yeni albümlerinde de değişmiyor bu: "Shaving Peaches"... Şeftaliyi traş...

Yeni albümleri itibariyle yine son derece hassas ve çarpıcı isminin yanısıra –gençliklerinde fazla AC/DC ya da Kiss dinlemelerinden olacak– yer yer glam'e yaklaştığı göze çarpıyor Terrorvision'un. Ayrıca albümde çok tekila içince başlarına gelenleri dile getirdikleri "Tequila" ve ismi "Joe" iken "Josephine" olan bir transseksüeli anlattıkları "Josephine" gibi ilginç şarkılar da bulunuyor. Kısaca, herhangi iddialı bir hedefi yok Terrorvision'un. İçlerinden gelen müziği aynen çalıyor ve söylüyorlar. Kah Def Leppard'ın, kah REM'in "support" grubu oluyorlar; birkaç gün süren ve çamura batmış dinleyicileriyle ünlü bilumum festivallere katılıyorlar, mevcudiyetlerini gösteriyorlar. Albümleri de yukarıda adı geçenler dışında Q gibi ilerici (yaşça) dergiler tarafından yılın en önemlileri arasında gösteriliyor. Fakat uzun vadede daha kimlerle çalışacakları ve ne gibi yenilikler yapacakları bilinmemekle birlikte, kısa vadede Terrorvision'dan köy ve kasaba teşekkülünün mümkün olmayacağına da kesin gözüyle bakılıyor... ***G.P.***

Formica Blues

MONO

(BMG Türkiye)

Jönümüz filmin sonunda, kalbikırık bir vaziyette, yüzünü de eğerek, yavaşça meçhule doğru yol alırken, biz onu arka plandan, bir sokak lambasının ışığı eşliğinde ve hizasında, hafif hafif yağan yağmur sokakları ıslatırken uğurlamaktayızdır. Jönümüz Alain Delon ya da Jean-Paul Belmondo, müziğimiz ise Lalo Schifrin ya da Maurice Jarre'dan... Otuz yıl öncesinin bu solmaya yüz tutmuş atmosferlerinin üzerindeki toz tabakası yeni, geniş soluklu bir nefes tarafından kaldırılmaya çalışılıyor son üç-beş yıldır... Bu işin öncülüğünü bilinçli ya da bilinçsiz, elbette Portishead üstlendi. Aynı dalgaya meyleden Stereolab'in ve Broadcast'in ardından aynı istikamette bir kanal da Mono tarafından açıldı. Geçen yıl içinde İngiltere'de bu isme sahip iki ayrı grup piyasaya çıkmış, biz diğer Mono'nun elektronik kulvarda ilerleyen albümüne ulaşabilmiş, onu dinledikten sonra bu Mono'nun da diğeri kadar monoton olabileceği düşüncesiyle peşini bırakmayı yeğlemiştik. Bu konudaki hatamızı, aradan yaklaşık bir yıla yakın bir süre geçtikten sonra "Formica Blues"un ülkemizde yayınlanması üzerine idrak etmiş bulunuyoruz. Mono, bu tarz müzik üretimine yönelmiş diğer gruplar gibi stüdyoda yatıp kalkan müzisyenlerden ve dokunaklı bir ses tonuna sahip (ama hiçbiri bu anlamda Beth'i geçemez) bir vokalistten oluşuyor. Şefimizin adı Martin Virgo, hüzünkuşumuzun adıysa Siobhan De Marê. Müziklerinin oluşumunu yer aldıkları karşıt kutupların tezatlığına bağlamalarına falan kulak asmayıp albümle tanışırsanız, çok bildik fakat özlenmiş bir takım esintilerin sizi alıp sürüklemesine de müsaade etmiş olacaksınız. Albümün ilk üç parçasında yoğunlaşan Nostaljik Yeni Dalga, daha sonraki parçalarda yerini drum'n'bass'ın ritmine bırakıyor. Bu da Mono'nun dört bir yandan sizi sarmasını sağlıyor. John Barry'den, Isaac Hayes'den (bu tarza bulaşanların gözdesi sayılır) yapılan alıntılar dışında, bir de David Sylvian'ın "Gone To Earth" albümündeki bir parçadan alıntı kullanılmış ki, bu da bizim için "hamil-i albüm yakınımdır"ı ifade etmekte... Belki de sırf bu yüzden, ahşap bir yapıdan ibaret bu yıkılmaya meyilli hassas albüme biz yeni bir anlam verdik ve sırf bu yüzden de fazlasıyla bağlandık ona... ***A.A.***

Klasik, Elektro, Akustik ve Bas Gitar, Keman,
Pop, Rock, Blues, Jazz,
Grup ve Özel Dersleri...
İNDİRİMLİ FİYATLAR!

MÜZİK EĞİTİMİNDE DEVRİM!

||:SEVİ:||
MÜZİK MERKEZİ

• İSTİKLAL CADDESİ • DANIŞMAN GEÇİDİ • NO:222/16 • BEYOĞLU/İST • TEL: 0212 292 34 31 • 0212 292 13 81 •

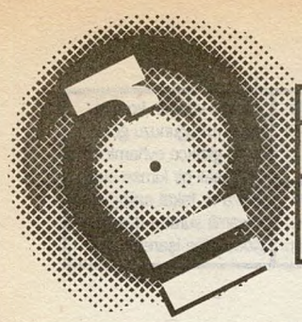

Bazı kadınlar, kaşları okşandığında orgazm olurlar.

Kafesin biri, bir kuş aramaya çıktı. **KAFKA**

Şarkı söylüyor, sunuculuk yapıyor, dans edebiliyor filan gibi bir konsept içinde benim bildiğim çok fazla kişi yok. Ben bu konsepti uygulayabilen adamlardan birisiyim. **SERHAT HACIPAŞALIOĞLU**

Satılık fanzinler! (yerli/yabancı hardcore, punk, politik, gay, comix...) Ayrıca eski fanzinleriniz alınır. PK. 67 Bakırköy 34711 İstanbul

Rüyada bir müzik plağı görmek, üzüntülerinizin ve dertlerinizin gün geçtikçe artacağına delildir.

Chet Baker çalıyor içerde. Müzik yapar gibi değil. Bildiğimiz hiçbir şey yapar gibi değil **YILDIRIM TÜRKER**

Yerli baskı "Led Zeppelin II" albümü ve yerli baskı Led Zeppelin 45'likleri aranıyor. Cüneyt Cebenoyan (212) 233 62 68 (Roll aracılığıyla da temasa geçebilirsiniz)

Cappuccino Songs

TANITA TIKARAM

(PolyGram)

80 sonlarının kadın şarkı yazarları, çoktandır yerlerini Björk tipi tekno-melaikelere bırakmış görünüyorlar ama ne mutlu ki hâlâ nefes alıp veriyorlar. İçlerinde en hakikatlisi galiba Suzanne Vega oldu, iddiasız, soğukkanlı ve pekala "alımlı" albümlerle bugünlere vardı. Oysa Tanita Tikaram, Toni Childs, Edie Brickell gibileri kendi sularında boğulma tehlikesi atlattılar, gerçek birer başyapıt olan ilk albümleri hep ayaklarına dolandı durdu... Mesela alın Tanita'yı: Geçen ay altıncı albümü "Kapuçino Şarkıları"nı yayınlandı ve hele şükür, 88'deki "Ancient Heart"ın içine koysanız sırıtmayacak güzellikte iki şarkı yazabilmiş: 95 albümündeki "My Love Tonight"a da haksızlık etmek istemeyiz ama, bu yeni albümündeki "The Cappuccino Song" ve "I Don't Wanna Lose At Love", özlediğimiz Tanita'yı geri getiriyor. Abba şarkısı "The Day Before You Came" de albümün iyileri arasında. En yavan parçalarda bile birkaç enteresan pasaj, iştah açıcı yaylı aranjmanları mevcut. (Björk'ten Tanita Tikaram'a kadar birçok kadın şarkıcının yaylılarla olan rabıtasını sevinerek takip ettiğimizi antrparantez belirtelim ve müthiş kemancı Lisa Germano'nun da nasıl iyi bir şarkı yazarı olduğunu hatırlatalım.)

Tanita Tikaram şarkılarında tekerleği döndüren güç, o kimselere benzemeyen, üstüne kırağı düşmüş, dik vokal her zaman. Sesiyle değil, sözüyle yalnız kalmak isteyen bir şarkıcı. Amerikan folk şemalarını, Beatles armonilerini, Latin yellerini aynı kapta eriten besteler, yalın, duru, hatta sanki kasten "eksikli" aranjmanlarla sunuluyor. İçişlerine müdahale edilmesinden gocunmayan şarkılar bunlar. Tikaram'ın şarkı anlayışı, dayalı döşeli dairelerden ziyade, ferah, yaşanılır mekanları çağrıştırıyor. Albüm kapağında güftelerin üstüne şarkının akorlarını kondurması da galiba bunun uzantısı. Biz mesajı şöyle aldık: "Ben oturdum bu şarkıları yazdım, siz de birkaç kere dinleyin yeter, eğer içlerinde hoşunuza giden bir şey olursa, kapın gitarınızı, çekilin bir köşeye, kendi kendinize çalın!.." Artık yanına kapuçino mu alırsınız, Rize çayı mı, paşa gönlünüz bilir.

90 yazını hatırlayan var mı? Tanita Tikaram, İstanbul'da, Açıkhava'da gayet düzgün bir konser vermişti de kimselere yaranamamıştı. "Sezen'in son kaseti enfes" tipinde müzik eleştirileri kaleme alan Hıncal Uluç, hatırladığımız kadarıyla kızcağızın "erkek tıraşı"na takmış, üstüne bir de "soğuk nevale" filan gibi bir şeyler yazmıştı... Neymiş, basın toplantısında etrafa gülücükler dağıtmamışmış.

Tanita Tikaram, "hayata yeni şarkılar lazım" ruhuyla hareket eden, nesli tükenmeyecek şarkı yazarlarından biri. Onu, zamanı geçmiş bir pop star olarak görme yanılgısına düşmesek iyi ederiz. "The Cappuccino Songs", inşallah Tanita Tikaram'a itibarının iade edilmesi için bir vesile olur. ***D.B.***

Black Rock

DJIVAN GASPARYAN & MICHAEL BROOK

(EMI / Kent)

70 yaşında, ama hâlâ var gücünü nefesine katıp üflüyor düdüğünü. (Düdük, bizim meye benzeyen Ermeni halk çalgısı, uluslararası camiada duduk biçiminde ü'süz kullanılıyor) Melodiyi tekrarladıktan sonra, bu kez ezgiyi söylemeye başlıyor. Ne çalmasında, ne de söylemesinde bir yorgunluk, durgunluk, yaşlılık var. Artistik numaralar çekmiyor, "kıvrak" değil ama, "dinç" bir müziği olduğu kesin. Onca hüzünlü melodinin arasında ve bu yaşında "dimdik ayaktayım" diyor... Düdük ustası Djivan Gasparyan, 1928 yılında Ermenistan'ın başkenti Erivan'a bağlı Solag köyünde doğdu. Her müzisyen gibi altı yaşında düdük çalmaya başladı. 1948 yılından itibaren orkestralarda çalışmaya başladı. Hem çaldı, hem de söyledi Ermeni halk şarkılarını. Avrupa'da pek çok yerde düdüğüyle ödüller kazandı (1959, 1962, 1973 ve 1980 yıllarında UNESCO tarafından altın madalyayla ödüllendirildi). Bu ödüller sayesinde Batı'da tanındı. Pek çok albüm yayınladı. 1989 yılında yayınlanan "I Will Not Be Sad In This World" albümü Gasparyan'ın ününe ün kattı. Kronos Quartet, Lional Richie ve Peter Gabriel gibi müzisyenlerle çalıştı. Düdüğün mistik gücü ve Gasparyan'ın yorumu, Batı'ya yeni bir ses kazandırmıştı. Batı'nın üflemeli sazlarında olmayan bir "derinlik" vardı düdükte. İnsan sesi kadar sıcaktı. Gasparyan da hünerli elleri ve nefesiyle bu sıcaklığı arttırıyordu. "Rus Evi", "The Crow" gibi filmlerin müziklerinde yer aldı. Michael Brook, Gasparyan'ın 1993'te yayınlanan muhteşem albümü "Moon Shines At Night"ın prodüktörlüğünü yaptı. Gasparyan yine düdüğüyle başbaşa Ermeni türkülerini söylüyordu. Albümde kullanılan enstrümanlar düdük ve Gasparyan'ın vokaliydi. Michael Brook'un olduğu bir albümde altyapı adına hiçbir şeyin olmaması ilginçti. Gasparyan inanılmaz bir tutkuyla çalıyordu düdüğünü. Vokali de en az sazı kadar "içli"ydi. Gasparyan ve Brook'un yeni yayınlanan ortak albümü "Black Rock" ise, "Moon Shines At Night"ın tam aksine altyapıların üstüne kurulmuş, düdüğün oldukça sade çalındığı, dem seslerinin, üstüste düdük çalmaların olmadığı bir albüm. Brook'un Nusrat Fateh'le yaptığı "Night Song"un hattından bir albüm "Black Rock". Abartmadan girip çıkan gitarlar, ilginç davul atakları, derinden gelen synthsizer'lar ve bütün bunların üstünde, olabildiğince yalın melodiler, vokaller... Şarkıların hepsinde Gasparyan ve Brook'un ortak imzası var. Ama anlaşılan o ki Brook şarkılar konusunda Gasparyan'a tüm yetkiyi vermiş. Ermeni müziğinin her noktasına adımımızı atıyoruz albüm sayesinde. Hatta "Freedom" adlı şarkıyla bir ara Erzurum'a uğrayıp eşe dosta merhaba diyoruz. "Take My Heart", "To The River" bize hiç de yabancı gelmeyecek ezgiler. Sözler de müzikler gibi Ermeni topraklarından gelen meseller üzerine kurulmuş: Padişahın kızına âşık olan müzisyenin hikayesi, Ağrı Dağı'nı anlatan özgürlük şarkısı, iki yolcunun yolda yaşadıklarını anlatan mesel... Her şey bir yana, albümün adının neden "Black Rock" olduğunu anlayamadık. Zira ortada oldukça saf, duru ve yumuşak bir müzik var. "Karalık" ve "sertlik"in ipuçlarını bir türlü bulamadık albümde. Yine de üstadların vardır bildikleri deyip fazla üstünde durmadık. Sadece ömrümüze birkaç gün daha ekledik, hepsi bu. ***U.Ö.***

Eğer çok ciddi bir imza gerekiyorsa benim şahsımın ve şahsımda olan, background'umda olan, düşünce biçimi Atatürk'ün akıl ve bilim özgürlüğünde bize göstermiş olduğu kendi kişilik ve kimliğimizi çözme sürecinde özellikle kendi şahıs olarak yaşadıktan sonra yaşadığımız, güzelliktir, çünkü o parçada, yani "Bir Güzellik Yap"ta onu anlatıyoruz. Biz bir güzellik olarak düşünüyoruz bunu, yaşıyoruz da. **ÇELİK**

Ben bir fotoğraf çekerken "Aç kızım" diyorum, "aç bacaklarının arasını, yay kendini, daha şöyle omzunu ileri atarak poz ver. Bu dergiyi asker alacak kızım" diyorum. Daha açık, daha et, daha farklı, bir parmak daha ileri... Ana tema et, mümkünse daha çok fışkıran. Siz de eti süslüyorsunuz. Hani zarif kasaplarda koyunun kıçına grapon kağıdı tıkarlar ya, onun gibi. Süslüyorum onları. **EROL ATAR**

Tuzlu bisküvi, ergin olmayan kızların cinsel iştihalarını köreltmek için icat edilmişti.

Rüyada uzay gemisine bindiğini gören kimse, memursa bir derece terfi eder, tüccarsa kazancı artar.

Beni dinle yavrum, eğer bir daha ağzını açarsan dişlerini karnına dökerim. **ERSKINE CALDWELL**, Felaket Yatağı

The Singles 86-98

DEPECHE MODE

(Mute / KodMüzik)

İnsanların kimlik soğanını oluşturan zarlardan birisini de, kendilerini ait hissettikleri onyıl oluşturuyor denebilir. Bu "deste halindeki yıllar"ın tek istisnası "burnubüyük '68"... O, bir nesle tek başına sahip olmaya çalışıyor, onu sahiplenenler de yüzyılın tamamına... Şimdilerde ise "Seksenler" yeniden gündemde. Karanlıkta geçen bir onyılın üzerinde artık bir ışık hüzmesi dolanıyor... Bizim de seksenlerle ilişkimiz, memleketimizle, ailemizle –ya da kimliğimizin ait olduğu her katmanla– olan ilişkimizin bir benzeri. İçinde bulunduğumuz anlarda kabullenmemiz mümkün olmadı, şimdilerde "ben meğerse ne çok severmişim seni" diye haklarını teslim ediyoruz. Seksenlerin üzerimizdeki izlerini sürerken rastlayacağımız en derin çiziklerden biri, belki de başlıcası Depeche Mode... Onun yanısıra The Cure, Human League ve Culture Club hayata karşı takındığımız ürkekliğin başlıca mimarlarından sayılır ya, gene de Depeche Mode önce gelmekte. Biz Depeche Mode'u dinlemeden önce, o yılların Türk gençliği üzerinde önemli bir etkisi bulunan Alman Bravo dergisinin sayfalarından kendilerini tanımıştık (Bu arada belirtmek gerek, Bravo dergisini izlemeyen müziktakipçileri de, bu derginin sayfalarını birebir basan Hey dergisi sayesinde onu gayet yakından tanıma fırsatını bulmuşlardır). Şahsen ben, Depeche Mode'u ilk kez TRT3 kanalından kaydettiğim ilk "enternasyonal" hit'leri "People Are People" ile dinledim, çok etkilendiğimi hatırlıyorum. Kısa bir süre sonra "Master and Servant" da aynı sahip olma şekline tabi kılındı, ardından bu iki parçanın yer aldığı "Some Great Reward" albümünün peşine düşüldü. O yıllarda –seksenlerin ortası– ülkemizde bir müzik albümüne sahip olmanın iki yolu vardı; ya yurtdışından tanıdıklarla o albümün plağını getirtecektiniz, ya da bir plakçıya gidip o albümü kasete kaydettirecektiniz. Tabii her albüm her plakçıda mevcut değildi. Belli plakçılar dışında popüler olmayan albümlere ulaşmak imkansıza yakın bir durumdu. 1986, benim için Depeche Mode'un Depeche Mode olmasını sağlayan "Black Celebration"ın çıktığı yıldı. İşte bu albümün ilk kırbeşliği "Stripped" ile "İkinci Depeche Mode Çağı" başlamış oldu. İlk dönemi özetleyen "The Singles 81-85" çıraklıktan ustalığa geçişin belgesiydi. Şimdi ise 86-98 arasındaki beş stüdyo, iki konser albümünden seçmelerle "geçmiş kısmın özeti"ni dinliyoruz. Depeche Mode şahsi fikrimce pop tarihinin en başarılı "single" topluluğu. Hiçbir sanatçı veya topluluk onbeş yılı aşkın bir süre boyunca albümlerinden bu denli doğru ve çok şarkıyı "single" olarak seçemedi. Bu nedenle ilk toplama gibi, ikincisi de çok cazip bir havaya sahip. İlkinin dört yıllık bir dönemi kapsamasına rağmen bu albüm oniki yıllık bir sürecin vardığı noktayı işaret ediyor. Albüm eksiksiz olarak bütün single'ların A yüzünü ve bugünlerde Number One TV'de bol bol, "soğuk duş etkili" klibi yayınlanan "Only When I Lose Myself" isimli yeni şarkılarını kapsıyor. Her kırkbeşliğinin birkaç versiyonu olan bir topluluk için, çift diskli olmasına rağmen yetersiz bir sürede akıp giden berrak bir derleme... Aynı zamanda üzerine eğildiğimizde bizi aksimize aşık edecek bir ayna da... Depeche'in sevmediğim tek şarkısı "Condemnation"ın varlığı bile rahatsız etmiyor. ... Sonuçta, Prince'in "Hits" toplamasından bu yana dinlediğim en davetkar "best of", "The Singles 86-98"... "In Your Room"u, "Policy of Truth"u, "Behind the Wheel"i, "Stripped"i dinlememiş, dinlemişse sevmemiş birileri var mıdır, dikkate şayan bir soru benim için.

Kimlik zarlarımızla hesaplaşmamız bitmemesine rağmen artık kabullendik ki; İnsanlar İnsandır, Depeche Mode da Depeche Mode. Kendimizi anlatacak başka bir izah tarzı varsa da biz bilmiyoruz. ***A.A.***

birikiüçdörtbeşaltıyedisekizdokuzon

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Manic Street Preachers** This Is My Truth
2. **Sherly Crow** The Globe Sessions
3. **Savage Garden** Savage Garden
4. **The Corrs** Talk On Corners
5. **Boyzone** Where We Belong
6. **Steps** Step One
7. **Ladysmith Black Mambazo** The Star
8. **Bee Gees** One Night Only
9. **Robbie Williams** Life Thru A Lens
10. **Faithless** Sunday 8PM

İNGİLTERE INDIE ALBÜMLER

1. **Steps** Step One
2. **Marillion** Radiation
3. **Garbage** Version 2.0
4. **Belle & Sebastian** The Boy With
5. **Divine Comedy** Fin de Siècle
6. **Morcheeba** Big Calm
7. **UNKLE** Psyence Fiction
8. **Primal Scream** Screamadelica
9. **Stereophonics** Word Gets Around
10. **The Stone Roses** The Stone Roses

AMERİKA ALBÜMLER

1. **Marilyn Manson** Mechanical Animals
2. **Lauryn Hill** The Miseducation Of Lauryn Hill
3. **Beastie Boys** Hello Nasty
4. **Hootie And The Blowfish** Musical Chairs
5. **N Sync** N Sync
6. **Barenaked Ladies** Stunt
7. **"Rush Hour"** Soundtrack
8. **Backstreet Boys** Backstreet Boys
9. **The Brian Setzer Orch.** The Dirty Boogie
10. **Hole** Celebrity Skin

ROLL DİSKO

American Music Club Everclear
Black Box Recorder England Made Me
Bob Dylan Bringing It All Back Home
Bülent Ortaçgil Light
Cengiz Teoman Şehr-i İstanbul
The Cure Pornography
David Bowie Low
Hole Celebrity Skin
İlhan İrem Pencere
Joni Mitchell Taming The Tiger
Khaled Hafla
Marianne Faithfull Broken English
Mick Harvey Pink Elephants
Nilüfer Akbal Revingi
Pascal Comelade L'Argot de Bruit
Steely Dan Katy Lied
The Stooges Fun House
Suzanne Vega Nine Objects Of Desire
Vic Chesnutt The Salesman and Bernadett
Violent Femmes Violent Femmes

KOD MÜZİK / Atlas

1. **Depeche Mode** When I Lose Myself
2. **Tom Waits** Beautiful Maladies
3. **Rachel's** The Sea & The Bells
4. **Photek** Form And Function
5. **Mick Harvey** Pink Elephants

D-TONE/ Atlas

1. **The Cocktail Shaker** New Groovy Kitsch and Space-Age Pop
2. **Havana 3.00 AM** Perez Prado
3. **20 Loungecore Favourites** Salon Müzikleri
4. **Smells Like Surf Spirit**
5. **The Cat** Jimmy Smith (arr. Lalo Schifrin)

ÇALINTI / Atlas

1. **Anouar Brahem** Thimar
2. **Carla Bley** Fancy Chamber Music
3. **Chet Baker** Why Shouldn't You Cry
4. **Eddie Daniels** Beautiful Love
5. **John Scofield** A Go Go

MEMLEKETTE EN ÇOK SATANLAR

YABANCI

1. **Radio 5 Summer Hits '98** Various Artists
2. **What's Up 5** Various Artists
3. **Ace Of Base** Flowers
4. **Mariah Carey** Butterfly
5. **Flashback Hits '98** Various Artists
6. **Beastie Boys** Hello Nasty
7. **Smashing Pumpkins** Adore
8. **Modern Talking** Back For Good
9. **Ricky Martin** Vuelve
10. **"Grease"** Soundtrack
11. **Garbage** Version 2.0
12. **Emma Shaplin** Carmine Meo
13. **Celine Dion** Let's Talk About Love
14. **Boyzone** Where We Belong
15. **"Armageddon"** Soundtrack
16. **"Titanic"** Soundtrack
17. **Des'ree** Supernatural
18. **Loreena McKennitt** Book Of Secrets
19. **Madonna** Ray Of Light
20. **Sun & Fun** Various Artists

YERLİ

1. **Mahzun Kırmızıgül** Yıkılmadım
2. **Serdar Ortaç** Serdar Ortaç 98
3. **Doğuş** Ve Şarkıları
4. **Ayna** Dön Bak Aynaya
5. **Nilüfer** Yeniden Yetmişe
6. **Mustafa Sandal** Detay
7. **İbrahim Erkal** Sırılsıklam
8. **Hakan Peker** Best Of...
9. **Yıldız Tilbe** Salla Gitsin Dertlerini
10. **Müzeyyen Senar** Bir Ömre Bedel
11. **Metin Arolat** Yine Bir Başıma
12. **Emrah** Dura Dura
13. **Ajda Pekkan** Best Of...
14. **Hakan Taşıyan** Gözün Sevem
15. **Kayahan** Emrin Olur
16. **Mirkelam** Mirkelam
17. **Rober Hatemo** Sen Farklısın
18. **Nida** Vurmasaydın
19. **Grup Laçin** Bekar Gezelim
20. **Athena** Athena

Kokain li şarkılar

A Blow For Me, A Toot For You - **Fred Wesley And The Horny Horns** • Casey Jones - **Grateful Dead** • Cocaine - **Jackson Browne** • Cocaine Charley - **Atlanta Rhythm Section** • Girl, That's Your Life - **Too Short** • Life In The Fast Lane - **Eagles** • Memo From Turner - **Mick Jagger** • Moonlight Mile - **Rolling Stones** • My Snowblind Friend - **Hoyt Axton** • Night Of The Living Bassheads - **Public Enemy** • Pocket Full Of Stones - **U.G.K.** • Pop Life - **Prince** • That Smell - **Lynyrd Skynyrd** • White Lines - **Melle Mel** • Witchy Woman - **Eagles**

baştarafı 8'de

vardım. Asgari şeylerde ortak paydalarımız olabilmeli. Biz sustukça, gizlendikçe, o sokaklarda başkaları oynuyor. Ben çok meraklıyım TRT 3'te meclis saatini seyretmeye. Orda beni idare eden insanlara bakıyorum. Ben gizlendikçe o adamlar artıyor. Bu benim sinirime dokunuyor artık. Türkiye'de herkes de soyguncu değil herhalde. Benim gibi insanlar büyük bir umursamazlık içinde saklanıyor. Ben de öyleyim. Bazı şeylerde ortak bir tavır almalıyız. Cumhuriyet bile tehlike içinde... "Ülke sarsılıyor ama umurunda değil" dediğim "Biraz Umut" şarkısı a capella söylendi. Şarkıda ne kadar direkt şeyler söylenirse söylensin, müzikal olarak üstünde çok uğraştım. Bir dümbelek, bir de ses. Yani bir djembe, bir shaker, bir de benim sesim var. "Biraz Umut"u önce standart Ortaçgil gitarı ve grup sound'uyla çalmayı hedefledik... Aslında albümde iki şarkı var; öyle yapıldı olmadı, böyle yapıldı olmadı, şöyle yapıldı olmadı. Biri "Biraz Umut". İkincisi de "Şarkılarım Senindir": Onun teksti o kadar kapıp götürücü, o kadar kendi başına varolan bir şey ki, işin içine değişik müzik aletleri sokarak teksti kaybetmek haksızlık olacaktı. Tek alete, piyanoya bıraktık işi. Aslında üç senedir bir sürü formatta barlarda çaldığım bir şarkıydı. Barlar antrenman yeri gibi geliyor bana. Şarkı yaşıyor, gelişiyor, öyle bir noktaya geliyor ki, ya radikal bir biçimde değiştireceksin, ya da son çalındığı formatta bırakacaksın. Şarkının son çalındığı format hiçbirimizi tatmin etmiyordu. Baktık, o kadar müzik yüklemeye başlıyoruz ki, sözlerini yutuyoruz şarkıların. Sözler vuruculuğunu kaybediyor.

Erkan Oğur şunları söylerken haklı mı yani: "Bence Bülent'in sözü, müziğinden çok daha yukarıda. Müzikle o derinliğe ulaşılamıyor. Müzik onu daha aşağıya çekiyor. Müziğine katılan her şey, her aranjman unsuru sözlerini biraz daha eritiyor, anlaşılmamasını sağlıyor..."

"Şarkılarım Senindir"de ben de öyle hissettim. Bütün şarkılar için öyle olduğunu sanmıyorum. Mesela "Normal"de öyle bir tehlike yok, akan, giden bir şarkı. Erkan benim hep tek başıma bu şarkıları çalmamı istiyor. Ama yıllarca tek başıma çaldım. Sıkıldım artık. Ufak müzik unsurları olsun istiyorum işin içinde. Aletini iyi çalan insanların da parçaya katkıları olsun. Kimi insanlar hiç söz dinlemez, müzikleri dinler, müzisyenler mesela böyle insanlardır. "Ne diyor bu herif" diye merak etmezler. Ama çoğu insan Ortaçgil şarkılarının belli bir tekst esprisi olduğunu biliyor zaten.

Erkan Oğur'un söylediklerinde, "şarkı" kavramına karşı bir saygısızlık yok mu? Onun kafasında belki "salt müzik" diye bir kavram var, bir de "salt şiir" diye... Ama hayatta, şarkı diye de başka bir kavram var yani...

Tabii. Şarkıda müzikal espri ile söz, birbirinin içinde erir. Erkan'ın da demek istediğini anlıyorum. Müziği çok çeşitlendirmenin, aralarda sololar filan olmasının sözün bütünlüğünü ne kadar bozduğunu, zorladığını kendi aramızda bazen konuşuruz. Ama, bir gün sözleri dinlersin, öbür gün başçıyı takip edersin, bunda bir sakınca yok ki...

Diyelim, barlarda antrenman yapıyorsunuz, şarkı kendini buluyor, sonra kayıtlara sıra geliyor... Ama sizin müzikal tarihinizde tersi bir durum da söz konusu: "İkinci Perde" albümündeki şarkılar düşünülürse, sanki stüdyo bir idman yeri haline gelmiş, o halleri beğenilmemiş, barlarda şarkılar son şeklini almış gibi...

Yaptığım şarkıların her zaman üzerindeyim ben. "İkinci Perde"yle ilgili bana yöneltilen en büyük eleştiri bilgisayardı zaten. Ben de Onno'yla çalışmak adına –ki "Benimle Oynar mısın"ın aranjmanlarını da yapmıştı ve müziğine inandığım bir adamdı– bu tür şeyleri gözardı ettim. Bütün o şarkıların güzel şarkı olduklarını, çok iyi aranje edildiklerini biliyorum. Bilgisayarla yapmamızın tek nedeni parasızlıktı. Arkasında Onno-Sezen ikilisi olmasına rağmen, albümü hiçbir şirkete satamadık. Zaman geçtikçe albümdeki plastik sesten rahatsız oldum. O parçaların, plastiklikten uzak halde, barlarda canlı çalınması beni rahatlattı.

Mesela "Çığlık Çığlığa" çok iyi yorumlanıyor sahnede. Sırf plastiklikten arındırma değil, şarkının yapısında ciddi değişimler var.

Evet, evet... Bak, burda Erkan'ın söylediğinin tam tersine bir durum var. "Çığlık Çığlığa"yı ilginç kılan artık enstrümancılar. Ne sözler, ne benim stilim, ne de şarkının yürüyüş formatı değişik. Biraz akor değişikliği, biraz da çalış yüksekliği var... Erkan giderek daha az çalmaktan hoşlanıyor. Onda "bir sürü müzik denendi, yapıldı, artık orijinal bir şey yapılamıyor" kaygısı var. Daha önce yapılmış şeyi yapmak istemiyor müzikte. Her zaman illa en orijinal şarkı armonizasyonunu bulamayabilirsin bence.

Erkan Oğur'la ilişkiniz bayağı çocukluğa dayanıyor değil mi? Erkan Oğur dışında, eskilerden beri müzik yapıp da hâlâ birlikte olduğunuz arkadaşlarınız var mı?

Yok. Bir tek kardeşim Ercüment var. Ercüment'le Erkan daha fazla anlaşırlardı. İkisi de çalma işine eğilimlidir. Ben şarkı oluşturmaya çalışırdım, onlar gitar çalmak isterlerdi. Ama kardeşim de artık müzikle uğraşmıyor pek. Erkan'la müzikal arkadaşlığımız, sonra akrabalığa. kardeşliğe filan dönüştü.

Nasıl tanışmıştınız?

Erkan'ı doğduğundan beri biliyorum, çünkü babalarımız Haydarpaşa lisesinden arkadaş. Sonra tıp okuyorlar, doktor oluyorlar, evleniyorlar, çocukları olmaya başlıyor. Babam İstanbul'da kalıyor, Erkan'ın babası Elazığlı olduğu için Elazığ'a gidiyor. Erkan'ın abisi benim akranım aslında. Erkan ise benim kardeşimle akran. Asıl birlikte olmamız 80'li yıllardadır.

Gitara eğiliminde sizin payınız varmış...

Benim ve kardeşimin payı vardı. Erkan Elazığ'da oturuyordu, öyle şeyleri dinleme şansı yoktu. Yazları bize geldikleri zaman Beatles şarkıları filan dinliyorduk.

Onlar İstanbul'a geleceğine, siz yazları Elazığ'a gitseniz... Belki de...

(gülüyor) İnsan bildiği, beslendiği şeyi yapmalı. Belki özenti olarak öyle bir şeyi yapardım. Ki hayatımın bir döneminde ben de bağlama çalmalıyım diye kendime empoze ettim. Ama baktım ki, ordan gelen şeylerden çok uzakta yaşıyorum ve hiçbir zaman onlarla beraber olmamışım... Erkan'ın bir şansı vardı ve bu şansı kendi seçimleriyle birleştirdi. Beslendiği yerlere hiç sırtını dönmedi, inkar etmedi ama orasıyla da yetinmedi. Uzun zaman orayı unutmuş gibi göründü, sonra o beslendiği yerlerin türkülerini bir daha çalmaya kalktığı zaman bambaşka bir tavırla çalmaya başladı.

İlk gitarınızı hatırlıyor musunuz?

Eniştem hediye olarak almıştı. O kadar kötü bir gitardı ki, kardeşimle beraber kırmıştık. Eniştem ne anlar gitardan, gitmiş az bir paraya boktan bir gitar almış. Ellerimiz hurdahaş oldu. Bir bokluk olduğunu anlıyorduk ama ne olduğunu da anlamıyorduk. *(gülüyor)* Sonra resimlerden filan gördük, başka türlü gitarlar almak gerektiğini düşündük. Zengin filan da değildik, babam özveride bulunuyordu. Çok uzun bir süre benim doğru dürüst, dünya standardında bir gitarım olmadı. Hem parasızlıktan, hem müziği ne derece ciddi yapacağımı kestiremediğimden böyleydi. Müziğin o zamanlar vazgeçilmez olduğu düşüncesi yoktu bende.

Daha vazgeçilmez bir şeyler var mıydı hayatınızda? Galiba tiyatroyla da ilgilenmişsiniz...

Lisede yaptım. Tiyatrocu olabilirdim de. Bir takım yarışmalara katıldık, ben ödül mödül aldım. Kulis kokusunu da hâlâ unutmuyorum. Ekip içinde olan bir-iki insan tiyatrocu oldu. Bir tanesi Mehmet Birkiye, öbürü ise aynı zamanda şair Tarık Günersel.

Neler oynadınız?

Turgut Özakman'dan "Güneşte On Kişi"yi oynamıştık Lise 3'te. En iyi yardımcı oyuncu ödülü almıştım liselerarası yarışmada. O yarışmada Rutkay Aziz de en iyi oyuncu ödülü almıştı. Ama tiyatroyla uğraşırken bile hafiften Beatles şarkıları çalıyordum. Arkadaşlarımın eline bakarak, onun bunun gitarını alarak çalıyordum. Asıl o zaman davul çalmaya meraklıydım. Spora da düşkündüm. Atletizm yapardım. Bana o ilk gitarı alan eniştem Türkiye rekortmeniydi, onun teşvikiyle atletizm yaptım. Hızlı koşardım.

Bu kadar şeyin üstüne, derslerle aranız nasıldı?

Çok iyi bir öğrenciydim. *(gülüyor)* Hayatımda bir

Artık hafakanlar geldi. Türkiye dendiği zaman "normal" görüyorsan, o zaman "anormal" olan benim. Türkiye'de normal olarak addedilen şeylerle ilgili artık somut bir şey söylemek lazımdı. Türkiye normal değil. Artık bunun allegorisi, söz sanatı, teşbihi falan yok. DGM var ve DGM'nin olması anormal bir durum. Ve artık alıştık. İşin acı tarafı da bu.

kere mi ne ikmale kaldım. Yatılı okuyordum. Hani Atinalılarla Ispartalılar vardır ya, onlara benzer yatılı okul öğrenciliği. Her şey erkek erkeğe, bir sürü şeyi yapmaya vaktin ve imkanın var.

Okulu kırmalar, haylazlıklar, bu tip şeylere bulaşmaz mıydınız?

O durumlarım pek yoktu. Okulun haylazlarından değildim açıkçası. Bir yıl Mazhar Alanson geldi okula. O yatılı değildi galiba. Kızıltoprak'ta bir evleri vardı. Onlar bir grup oluşturmuştu, bizim de bir grubumuz vardı. Hafiften yarışırdık aramızda. Kendi şarkılarımızı yazardık hem de. İngilizce yazardık, Beatles, Rolling Stones kılıklarına bürünüp... Mazhar daha haylaz bir adamdı, ben uslu çocuktum. Kaygısızlar grubu bizim Maarif Koleji'ndeki çocuklarla oluşmuş bir topluluktur. Rıza Erekli de Maarif'tendir mesela. O da müziğin başka bir dalına geçti, stüdyocu oldu, ama hâlâ çaktırmadan içerde gitar çalıp kendi şarkılarını kaydetmeye meraklıdır... Ortaokul zamanlarında okulun korosundaydım, açık bir sesim vardı, müzik hocamız beğenirdi, kulakları çınlasın, çok da hoş bir kadındı. Sonraları müzik kolu başkanı gibi bir şey olmuştum.

Liselerarası müzik yarışmasına katılmaz mıydınız?

Bir kere katıldık. Hangi şarkıyı söylediğimi bile hatırlıyorum: "I Dig Rock and Roll Music". Bir de bestemiz vardı, onu çalmıştık. Jüride de Şerif Yüzbaşıoğlu gibi profesyonel müzisyenler var. Ama biz de öyle bir haldeyiz ki, burnumuzdan kıl aldırmıyoruz, dünyanın en iyi müzisyenleri olmaya adayız! Kendi yaptığımız bestede neredeyse bildiğimiz bütün akorları kullanmıştık. Her bok vardı içinde. Şerif Yüzbaşıoğlu da demiş ki, "hayatımda bu kadar boktan şarkı duymadım". Çok kızmıştık. *(gülüyor)* Bu adam bir şeyden anlamıyor, demiştik. Adamcağız haklıymış halbuki. Daha sonraki yıllarda yaptığımız şeyin ne kadar çocukça olduğunu düşündüm. Sanılır ki şarkının içinde çok iyi bir gitar solosunun olması o şarkıyı çok yüceltir, ya da şarkının zor çalınabilir olması, armonik yürüyüşler açısından kulağın zor algılayabileceği müzikal hareketlerin olması şarkıyı güzel şarkı yapan unsurlardır. Halbuki şarkıyı güzel şarkı yapan şeyin çok rahat, akıcı bir söz ve güzel bir melodi olduğunu ondan sonra anladım. Şarkı dediğin akmalı. Kolaylık ya da zorluk şarkıyı iyi şarkı yapan kriterlerden biri değil.

İlk 45'likte üniversitedeydiniz değil mi?

Evet. Lise bittikten sonra Ahmet Güvenç'le arkadaş olmuştuk. Onun müzikal gelişimi de Bunalım'a, Barış Manço'ya kadar gitti... Ahmet'in annesi ise benim şarkı yazdığım Suna Abla'ydı zaten. O eve hep girer çıkardık. Suna Abla, gitar çalmamızı, içki içmemizi, bir takım gençlik numaralarını yapmamızı son derece doğal karşılardı. Ahmet'lerin evinin özgürlüğü hep çarpmıştır beni. Hep oraya gitmek istemişimdir. Onlar Esentepe'de Gazeteciler Sitesi'nde oturuyorlardı, biz Bebek'te oturuyorduk... O aralar yeni arkadaşlar da edinilmeye başlandı. Sonunda Ahmet'ler Bunalım'ı kurdular. O grubun isim babası da bendim. Aydın Çakus, Ahmet, bir de davulcu Hüseyin vardı. Hüseyin'in psikolojik sorunları oldu galiba, ayrıldı. Nihat (Örerel) sizin dergide çok güzel anlatıyordu o yılları... Tam Jethro Tull "Stand Up" zamanları bunlar. O albümü ilk dinlediğimde aklımı oynatıyordum. Bunalım'ın tam oluşma aşamasında biz kardeşimle ayrıldık. Çünkü bir seçim yapmaya gelmişti iş: Ya müzisyen olunacak ve her türlü sevabı ve günahıyla müzisyenlik yaşanacak ya da daha dur bakalım! Ben üniversitede kimya okuyorum, başka türlü yetiştirilmişim, gidip de saçımı belime kadar uzatıp rock'n'roll çalmak itici geldi bana. Onlar devam ettiler. İngiltere'ye gidildi, Marshall'lar alındı filan... O kadar sık görüşmez olduk. Ben şarkı yazmaya devam ediyorum ama benim şarkılarım çok hafif kaçıyor; Marshall'lar alınmış tavana kadar, bar bar bağırta bağırta çalıyorlar şarkıları. Neyse, bir plak yapmak için Disko'yla anlaştılar, galiba "Taş Var Köpek Yok"tu o şarkı. "Böyle bir herif var, tek başına gitar çalıyor, buna da bir şey yapın" diye beni de önerdiler şirkete. Girip stüdyoya o 45'liği kaydettim 71 yılında: Bir yüzü "Anlamsız", öbür yüzü "Yüzünü Dökme Küçük Kız."

Sizin evinizde serbest bir ortam yok muydu?

Serbest olmaya serbestti. Ama büyük bir evde oturmuyorduk. Anne-baba ve üç kardeş... Ahmet'in babası yoktu, Suna Abla tek başına çeviri yaparaktan yaşıyordu, daha büyük bir mekandaydılar, Ahmet'in kızkardeşi Ayşe de –şimdi Devlet Senfoni'de timpanici– müzik çalışıyordu. Bizim eve ampliyi getirip soksak herhalde babam karşı çıkardı. Annem ev kadınıydı. Annemler derslerimden faça vermediğim sürece beni hep desteklediler. "Sen şimdi serseri oluyorsun, gitarı alma eline" diye bir laf hiç duymadım. Öyle bir olanak vermedim onlara. Ama babamla bir konuşma yaptığımı hatırlıyorum: "Ben kimya okumayacağım, ben müzisyen olacağım" demiştim. Babam çok açık fikirli bir adamdı. Hemen "tamam, ne istiyorsan onu yap, ama geriye dönme, pişmanlık duyma" dedi. "O kadar ciddi istiyor musun?" diye sordu. Ben de kendi kendime sordum ve o kadar ciddi istemediğimin farkına vardım. Çünkü korkuyordum. Kendi müziğini yapmak o zaman Türkiye'de hiç kimsenin umurunda olmayan bir şeydi. Öyle şarkılar yapıyorum ki, üç-beş kişi dinliyor. Ama hayatımı o şarkıların ardına kapıp koyvermek, gerektiğinde aç kalmak, sürünmek, ama o şarkıları çal-

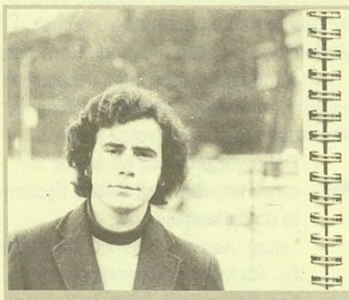

Not defterimden

Çukurdaki İnsan

Sevinin insanlar / gülün / için / içinizden... // Biri daha düşmüş çukura / Çevirin başınızı / Duymayın sesini / Biraz sonra gelip / gözyaşı dökersiniz // Kuyudaki insan / çırpınıp dursun / – Nerde arkadaşlarım? / desin / Bekleyip dursun // Bakışları ümitsiz / Umutları yitik / Boynu ince / Soluğu kısık

16 Eylül 1969, 11:10, Bebek

(Bülent Ortaçgil, söyleşiye bir ara verip içeri gidiyor ve eski bir ajanda getiriyor) Özel bir şey göstereyim sana, bunu ilk gören sensin, karım bile bilmez..! *(İçinde şarkı sözleri, şiirler –Cahit Sıtkı, Orhan Veli, Attilâ İlhan– olan defterin sayfalarını ağır ağır çevirmeye başlıyoruz...)* 69'un not defteri, bak, ben o zaman "Yağmur"u yazmışım... İlk sayfada "Çukurdaki İnsan" diye bir şarkı var. Galiba ilk yazdığım şarkı oydu: 16 Eylül 1969, saati bile yazıyor, 11:10, Bebek... "Anlamsız"ın da adını o zamanlar "Anlamsız gece, anlamsız hayat" diye koymuşum... İşte 70'de Dormen Tiyatrosu'nda bir konser vermişim, neler çalmışım: "Universal Soldier" - Donovan, "Love Street" - Doors, "Anlamsız", "Çukurdaki İnsan", "Yağmur"... "Çukurdaki İnsan"ın bestesini yarım yamalak hatırlıyorum. İzmir Radyosu'nda Hülya Tunçağ ve Ümit Tunçağ'da kayıtları var, 70'de çalındığı haliyle... *(Defterin içinden ilk 45'lik sonrası yayınlanmış bazı gazete kupürleri çıkıyor.)* "Düşünen bir Bülent yaşar Boğaziçi'nde" diye başlık atmışlar, ama "yaşar"ı öyle bir yazmış ki herif, Bülent Yaşar gibi okunuyor. *(gülüyor)* O zamanlarda da protest müzik tabiri kullanılıyormuş. Hesapta böyle yeni bir müzikal akım var ve onun da tek örneği benim. *(gülüyor)* Bak, bir takım naylon haberler, "Bülent çok büyük ilgi görüyor" filan gibi... *(defterin sayfalarında dolaşmaya devam ediyor)* "Şık Latife"de 1970 tarihi var. "Bazen buluşup alışverişe çıkarlar" diye yazmışım ilk halinde... Aaa, "Günaydın"ı İzmir Radyoevinde yazmışım, ne enteresan!.. "Suna Su"yu bestelemişim, uçmuştum o şiirden. 82 Hodri Meydan konserinde bu "Suna Su"yu cazcılarla çalmıştım... O zamanlarda Budak sineması konseri, Yeni Tiyatro konseri, böyle konserler vermişim... Akorları filan hiç not etmemişim, çünkü her saat şarkı yazabiliyorduk o zaman... Yazdığım İngilizce şarkıların bir listesi var, burda da Türkçe şarkıların bir listesi. O zaman şarkının adına "Su Olsam Ateş Olsam" demişim bak... "Hamal" diye de bir şarkım var. İşte bu "Hamal", Biz'in şarkısı azizim! Hani toplumun "az önündeki" şarkılardan... *(gülüyor)*

Hamal

Sırtında bir yük / Pabuçları yok / Genç olsa gerek / Benden // Gözleri yollarda / Kenetlemiş ellerini / Arkamdan geliyor! / Benim // Konuşuyor... belli de / Duyulmayan sesinde / Adresi soruyor / Bana // Unutmadım daha / Soluğunu yüzümde / Düşündüm / Ben de // Taşıyamadığım suçum / Sanki ben yapmışım / Bir kez düşün / Sen de

2 Mart 1971 (21. doğumgünü)

Defterdeki Türkçe şarkıların listesi

En İyisi • Yağmur • Çukurdaki İnsan • Anlamsız • Kim Bilir O An Geldi • Yüzünü Dökme Küçük Kız • Kapılar - Yollar • Yürüyüş (Açık Havada) • Öte de Beride Bulacaklar Seni • Bulamazsın • Şık Latife • Nedir Yarından İsteğin • Adımlar • Zaman Denizi • Değişti • Hamal • Suna Su • Günaydın • Su Olsam Ateş Olsam

makta ısrar etmek?.. Kendime o kadar güvenmiyordum açıkçası. Yaşayamayacağımı hissediyordum o şarkılarla.

Üniversite bitene kadar ailenizin parasıyla geçindiniz değil mi?

Evet, ufak tefek şeyler dışında üniversite sona kadar sürekli para kazanacak bir şey yapmadım. Sonra kitap falan çevirdim.

Hangi kitap?

Bir arkadaşım, birinin çevirmeye başlayıp sonra bıraktığı bir kitabı verdi: Alex Hailey'in "Kökler"i. 400 sayfalık kitabın 50 sayfasından gerisini ben çevirdim, ama ismim yazılmamıştı kitaba. Sonra birkaç kitap redaksiyonu filan yaptım, bir-iki sınai kitap çevirdim, ders filan vermeye kalktım. Kimya mühendisliği yapmak istemiyorum, müzisyen de olamıyorum, ne bok yiycez! Evden de ayrılmıştım artık, bir kız arkadaşımla beraber oturuyordum. Bir şekilde kendime bakmam lazımdı.

O ilk 45'liğiniz sayesinde, Hey dergisinde 1971 yılının "ümit veren erkek şarkıcılar" kategorisinde beşinci seçilmişsiniz...

Ne diyorsun!? *(kahkaha atıyor)*

770 oy almışsınız. Neco onuncu olmuş, Ali Rıza Binboğa sizden üstte, üçüncü... Sevinmiş miydiniz, devam etme arzusu gibi bir şey hissetmiş miydiniz?

(gülüyor) Mutlaka sevinmişimdir ama çok etkilendiğimi tahmin etmiyorum. O listelerin, o rakamların naylon olduğuna inanıyorum. 770 adamın bana oy verdiğini sanmıyorum. 45'lik çok komik miktarda satılmıştı. 300-500 sattıysa ne mutlu! Zaten "Benimle Oynar mısın" da 2000 adet satılmıştır. Ama o sıralarda kaset doldurtma dönemi başlamıştı, adam plakçıya gidip "bana ordan iki Barış Manço, bir Bülent Ortaçgil, iki de Pink Floyd kaydeder misin" diyebiliyordu. Plak satışının 1000 adetinden Ali Kocatepe bana para vermişti, ben de gidip bir Dual pikap almıştım, hiç unutmuyorum. Sonra zaten plak şirketi kapandı, ben ortada kaldım. Umurumda da değildi. Çünkü plak çıktıktan sonra öyle müthiş tepkiler filan almadım. Kimse "vay be, n'apmışsın" demedi. Gerçi beğenildi, radyolarda çalındı, o zamanlar İsmail Cem'in TRT'de olduğu dönemdi. Ama bir tiraj ve ün asla söz konusu değildi... Bir de korsan olarak yapılmış bir 45'liğim varmış. İki-üç yıl öncesine kadar haberim yoktu. Bir arkadaşım dedi ki, "senin bende 45'liğin var". Haa, "Anlamsız", tamam. "Hayır değil" dedi. Eee, ne o zaman? "Şık Latife" dedi. Yahu benim öyle bir 45'liğim yok. "Olmaz mı, var", dedi. "Getir ulan o zaman" dedim, herif sahiden de getirdi, koydu önüme.

Yine 72 tarihli bir Hey'de, Biz isminde bir grup kurduğunuzun haberi var... Siz ve Mehmet Seven, Ercüment Ortaçgil, Ergun Pekakcan, Fatih Tunca. Grubu Şanar Yurdatapan lanse ediyormuş...

Şanar bize hep yerel olmamızı öneriyordu. Yerel enstrümanlar kullanmamızı istiyordu. Bağlama çaldığım dönem de işte o dönem. Fakat "şöyle olmamız gerekir" gibi bir şeye inanmıyorduk. Şanar'la birkaç kere konuştuk, bir kere stüdyoya deneme kaydı yapmaya gittik. Orda bağlama kullanıldı, muhtemelen kardeşim çalmıştır. Ama o bağlamanın sadece adı bağlamaydı, Türk müziğinin özünden hiçbir şey içermiyordu. Şanar'a gidip "böyle bir şey yapamayacağımızı, kendi kendimizi inkar etmek istemediğimizi" söylediğimizi hatırlıyorum. O grup yaşasa yaşasa 15 gün yaşamıştır.

Bakın Hey'e ne demişsiniz: "Toplumdan kopmamaya, halkımızın şu andaki müzik kapasitesinin çok az önünde çalışmalar yapmaya karar verdik. Bu çizgide yeni besteler yapmaya başladık..."

Yapmışızdır da. Doğrudur! *(kahkaha atıyor)*

Bir adı olan başka bir grubunuz oldu mu?

Lisede Damlalar'dı adımız. Çok sonraki yıllarda Norveç'te bizim Siret'le (Yurtsever) çalarken de ben koymuştum grubun adını: Solid. Başka da bir grubum olmadı.

"Üç Masal" adında bir de masal albümünüz var 70'li yıllarda...

"Benimle Oynar mısın"dan sonra müzik teorisi, müzik yazımı gibi şeylere ilgi duymaya başladım. Michel Legrand bayıldığım bir adamdır. "Nasıl orkestrasyon yapılıyor, insanlar nasıl çalgılarını çalıyorlar" dönemim başlamıştı artık. Gitar çalışmaya, hafiften nota öğrenmeye başladım. Ali Kocatepe "masallara müzik yazar mısın" dedi. Ben de hemen atladım. İlk defa kağıt üzerine notayla motayla müzik yazdım. O yazdığım müziği de Atilla Özdemiroğlu flütle, trombonla filan çaldı. O plağın içinde iki tane de şarkı vardır...

İlgi alanlarımıza bakıyorum, televizyona bakıyorum, iki klip seyrediyorum, hasta olacağım! Bu kadar kalitesiz olamaz bence Türkiye. Küfretmek babında, zaman zaman "ulan nerden Türk oldum" dediğim oluyor kendi kendime. Bunlara layık mıyım ben, diye soruyorum.

"Keşke benim de bir lambam olsa..."

Hah, o şarkı işte. "Sihirli Lamba"ydı adı. Bir de "Veli Hoca" diye bir şarkı var içinde. Sırf, bakalım kurguladığım müzik neye benziyor gibi bir pratik yapmak için kabul etmiştim. Aslında benim yaptığım müzikle masalların organik bir bağlantısı olmadı, dolayısıyla başarısız bir plak bu. Herifler masalları radyofonik olarak okumuşlar, ben de üstüne müzik yazmışım. "Benimle Oynar mısın"ın şarkılarını yaptığım zaman beni güden şey müzik bilgisi falan asla değildi. O ruh, o espri başkaydı. Heyecanla yapılıyordu her şey. Zaten çoğu şarkı yazarı öyledir. Müzik eğitimi almamıştır, müzisyen kafalı değildir, bir şey söylemek isteyen insandır sadece. Ondan sonra "hadi şu yaptığım şeyin ne olduğunu öğreneyim" gibi bir tavır içine girdim.

Sadece kendi şarkılarınızın ardına düşmenizi abartılı bulanlar var. Mehmet Güreli, şaka yollu, "kendinden başkasının şarkısını bırakın, ıslık bile çalamaz halde" diyordu sizin için...

(kahkaha atıyor) O kadar da değil. Ben başkasının şarkısını zamanında çok taklit ettim. Sonra da bıraktım. Radyoda ya da plakta birinin yaptığı müziği dinlerken onunla anında çalma provası yaparım. Kalecinin refleksini geliştirmesi gibi, müzisyenin de duyduğunu anında çalması önemli. Bu konuda bayağı hızlıyımdır, çabuk çalarım. Çok merak ettiğim bir akor geçişi, bir armonik geçiş hissedersem, onu bulmaya çalıştığım olur.

"Müzik"i bırakıp "şarkı"lara dönelim. Batı'da son yıllarda çok artan tribute albümler var. Bu işler Türkiye'de de başlarsa, siz böyle bir albümde birinin bir şarkısını yorumlamak istemez misiniz?

Tabii ki isterim. Kiminkini yorumlamak isterim? Daha rahatlıkla söyleyebileceğim şarkılar, bana benzeyen, benim akranlarımın şarkısıdır muhtemelen. Mazhar'ın, Nejat'ın, Fikret'in olabilir. Veya Timur Selçuk çalmak isterim, Erkin Koray çalmak isterim. Tribute albümlerden Leonard Cohen'inkini dinledim. Son derece güzel bence.

Size bir tribute albüm yapılmasını ister miydiniz?

İsterim tabii. Bu şarkıların çok değişik müzikal dillerde neye benzediğini merak ediyorum. Benim şarkılarımı barlardaki gençler söyler durur. Onları fazla dinlemiyorum, çünkü bar bar dolaşmıyorum. Ama Mozaik ekibi söylediği zaman dinlemiş ve beğenmişimdir. Şimdi Birsen (Tezer) söylüyor bir-iki şarkımı. Onları da beğeniyorum.

Ayşegül Aldinç "Şık Latife"yi okumuştu...

O yüzden bana kızdılar. Halbuki şarkı benim. Şarkı söyleme özgürlüğü de onun. Kötü olmuş diye bana niye kızıyorlar? Kötüyse kötü, ben ne yapayım?

Sezen Aksu'nun "Beni Kategorize Etme"yi söylemesi nasıl olmuştu?

"İkinci Perde"yi yaparken her gün Onno'nun evine

gidiyordum. Sezen, "Kategorize Etme"yle orda rastlaştı. Hatta önce bir tane şarkı yazmamı istedi kendisi için. Ben de bir şarkıyı Sezen söylesin diye yavaş yavaş yazmaya başladım, şimdi "Light"da yer alan "Kimseye Anlatmadım" şarkısıydı. Daha bitmemişti ama formatı belliydi. Sezen "Ben, 'Beni Kategorize Etme'yi söylemek istiyorum" dedi. Sezen'in stiline uygun olmayacağını düşünüyordum, "söyleyeceğim" diye tutturunca "ne halin varsa gör" dedim.

Beğendiniz mi yorumunu?

Hayır. Fazla beğendiğimi söyleyemem. Şarkıyı birine "buyur söyle" diye verdiğinde, karşına çıkacak şeylerin sorumluluğunu almak zorundasın. Ben onaylayayım, sonra piyasaya çıksın gibi bir tavır yanlış. Cohen'in de gidip o insanlara, "kötü olmuş çocuklar, yapmayalım" dediğini sanmıyorum.

Sezen Aksu'dan sonra sizin şarkılarınıza bir ta-

→59

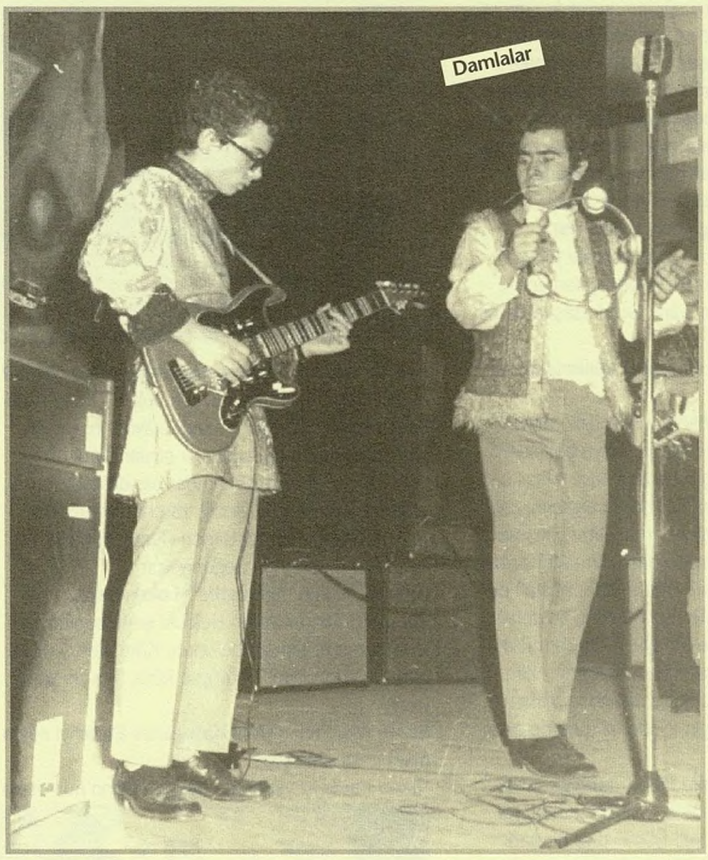

Sanılır ki şarkının içinde çok iyi bir gitar solosunun olması o şarkıyı çok yüceltir, ya da şarkının zor çalınabilir olması, şarkıyı güzel şarkı yapan unsurlardır. Halbuki şarkıyı güzel şarkı yapan şeyin çok rahat, akıcı bir söz ve güzel bir melodi olduğunu sonra anladım. Şarkı dediğin akmalı. Müzik sadece teknik değil, virtüozite değil. Bunlar başka şey, kurgulamak başka şey.

lep oluştu mu?
Ara sıra oluyor ama, genellikle istemiyorum. Neden istemediğimi de bilmiyorum. Büyük bir talep olmadığı da açık. Ama isteyen birkaç isim oldu.
Onları nasıl reddediyorsunuz mesela?
Yakın bir zamanda olan iki örneği vereyim. Bir tanesi Teoman'dı. Hiç tanımıyordum onu. Yeniyetme popçulardan sandım. "Benimle Oynar mısın"ın içinden bir şarkı söylemek istiyordu. O plağı kayıt eden Sıtkı Acim beni telefonla aradı: "Teoman diye bir genç çocuk var, 'Benimle Oynar mısın'dan bir şarkı söylemek istiyor" dedi... Ben de bundan rahatsızlık duyacağımı söyledim, vermedim. Geçenlerde ilk defa Teoman'ı dinledim, başarılı bir adam olduğunu teslim ediyorum... Onun dışında Umay Umay, "Kediler"i istemişti galiba. Ona da "kusura bakma" diye istemediğimi söyledim. Bu benim sansürüm falan değil. Bu albüm herkes tarafından zaten biliniyor, sağda solda zaten bolca söyleniyor ama, ordaki bir şarkının plak olarak kaydedilmesinden hoşnut olacağımı sanmıyorum. Bırakalım, o şarkılar öyle kalsın. Ama bana "benim için bir şarkı yaz" diyebilirler, onu becerebilirsem yapabilirim. Mesela Selim Atakan'la ahbaplık ettiğimiz zamanlarda Yeni Türkü'ye söz yazdım, Gürol Ağırbaş'a yazdım. Onlardan gocunmuyorum, hoşuma da gidiyor.
Bugünden bakınca "Benimle Oynar mısın"ı nasıl görüyorsunuz? Çok "yaşsız" bir albüm, "bunu yazan insan 21 yaşındadır" dedirtmeyen bir albüm... O albümdeki herhangi bir parça, pekala 90'larda da bestelenmiş olabilirdi.
Çünkü ipuçları yok. Sanki olmayan bir yerde, olmayan bir zamanda yazılmış gibi..
Ve çok olgun...
Ben 21 yaşımda Dostoyevski'nin bütün kitaplarını neredeyse okumuştum. Kafka'yı okuyordum. Sartre'ı, Camus'yü okuyordum. Bütün bu varoluşçu edebiyata takılıyordum. Ayrıca 69'dan beri bir sürü şarkılar yazmışım, plak çıkana kadar o şarkıları demleme şansım da olmuş. "Benimle Oynar mısın" albümünü yapmak için ben en ufak bir çabada bulunmadım. Ali bana demeseydi ki "gel Bülent şunu yap", yapmayacaktım herhalde. Şimdi 17-18 yaşındaki bir dinleyici o şarkıların 30 yaşında olduğunun bilincinde değil. Yeni bir şey dinliyormuş gibi dinliyor. Ben, hep okuduklarıma, dinlediklerime, ve dünya pop müziğinin inanılmaz bir devinim halindeyken, en genç ve en verimli zamanımda olmama veriyorum albümün başarısını. Sırf şarkı yazmayı düşünüyordum o zamanlarda. Abartarak söyleyeyim: Kız peşinde değildik, şarkı peşindeydik. O şarkıların kolay kolay aşamayacağım şarkılar olduğunun o zaman bilincine varmadım tabii ki.
Mühendislik yaptığınız dönem sizi tamamen koparttı mı müzikten?
Tamamen kopartmadı ama içimi acıttı. "Benimle Oynar mısın"daki o naif durum ile mühendisliğin karşıtlığını gördüm. Kravatını tak, malzeme mühendisliği yap, para hesabı yap, ondan sonra eve gelip gitar çal ve "Değirmenler"i yaz. Bu durum içimi acıttı. Öyle bir yere geliyorsun ki artık, çalıştığın yere müdür olacaksın. Peki ben hem müdür olup da hem "Değirmenler" şarkısını nasıl söyleyebilirim? Büyük bir çelişki var. Ne doğru dürüst müdür olabilirim, ne de doğru dürüst bir şarkıcı. Türkiye'de bir sürü insan bu halde aslında. O noktada karar veremiyorlar ve eski statü devam ediyor, ve giderekten ruh hastası olmaya adım atmış oluyorlar. Şimdi mühendis olsam daha fazla para kazanıyor olacaktım, iyi müzik tesisatları alıp, Gibson'ın en iyi gitarını alıp kendimi avutacaktım. Öyle yapan arkadaşlar var çünkü. En iyi fotoğraf makinalarını almak, uçağa atlayıp sahnede en iyi herifleri seyredip dönmek gibi şeylerle uğraşabilirdim ama, öyle bir noktaya geldi ki sonunda: Eşimden ayrıldım, şimdiki eşime aşık oldum, Fikret'le Çekirdek'in kurulması aşamasına gelindi. Orda karar verdim: Ben müdür olmak istemiyorum, mühendislik de yapmak istemiyorum, şarkı yapmadan da duramayacağım. Orada çok uzun yıllar

kaybettim aslında. Şimdiki gençlerin bu kadar ikircikli davranmayacağını umarım ama, hayat hâlâ öyle mi bilmiyorum. Bunu yaptığım zaman 86 yılıydı ve 36 yaşındaydım. "Benimle Oynar mısın"ı 24 yaşında yaptım. Demek ki 12 sene ne yapacağımı bilmeden döndüm dolaştım. O zamanlar yazdığım şarkıları toplasan on tanedir. Artık hafif hafif unutmak istiyorum, geçsin gitsin istiyorum hayatımdan o günler. Boruları tıkayan şeyler vardır ya, temizleyince su akar; içimde artık o su akmaya başladı. Su akınca rahatladım, rahatlayınca da daha kolay şarkı yazmaya başladım. Müzisyen olmaya karar verdikten sonra çok mutlu bir insan oldum ben. Kendi şarkılarımı çalıyorum, beğenen beğenir, beğenmeyen beğenmez.
"Eylül Akşamı" şarkısı eşinizle tanışmanızın hikayesi değil mi?
Ben Kalamış'ta otururken şimdiki eşim benden 150 metre arkada bir yerlerde oturuyormuş. Vapurda, Köhne'de filan hiç karşılaşmamışız. Rastlamak, rastlamamak, rastlasan bile ıska geçmek gibi zamansal oyunlar beni böyle bir şarkı yazmaya itti. O günleri, Köhne'yi, vapur kaçırmaları, Bostancı dolmuş kuyruklarını filan da hatırlamak istedim. O eylül akşamı tanışmamız da Kadıköy'de değil, çok uzakta, Bodrum'da gerçekleşti. *(gülüyor)* Evlilik yıldönümümüz olarak kağıt imzaladığımız günü değil, o eylül akşamını kutluyoruz biz...
"Eylül Akşamı" şarkınızdaki Kadıköy'ü anlatır mısınız biraz... Mesela Köhne kahvesi?
Köhne büyülü bir kahveydi. Kalamış'ta deniz kıyısındaydı. Şimdi orada marinanın girişi var. Adı üzerinde, köhne bir yerdi. Kocaları işte olan kadınlar kocalarını orada beklerlerdi, beatnik kılıklı adamlar orada takılırlardı, kızlar rahat rahat oraya gelirdi, yaşlılar gelir nargile içerlerdi. Müdavimleri vardı bayağı. Mazhar'ların, Fuat'ların ekibi de bilir oraları, onlar da orda hayat geçirdiler.
Kadıköylülük nasıl bir şey? Taksim ya da Bakırköy tarafını bir küçümseme var mıydı sizde?
Hayır. O zamanlar Kadıköy tarafı öbür tarafın yazlık yeri gibiydi. Kışın buranın yerleşmiş insanı azdı. O zamanlar Beyoğlu'nun bar ya da gece kulübü hayatına bir düşkünlüğüm hiç olmadı.
Mesela Bunalım'dan arkadaşlarınız hep Şişli - Taksim çocukları. Veya Beyoğlu, hep Erkin Koray'la anılır...
Erkin Koray'ı bile bizim çocuklar onla beraber çalıyor diye biraz bilirdim. Hiç seyretmedim onu bir kulüpte. Hafiften bir yabancılığımız vardı onlarla. Nasıl anlatayım?! O hayatın içindeki insanlar gibi değildik, narkotik insanlar değildik. Ben değildim yani. İçki miçki içip ha hi ho ederdim ama, Taksim Şişli civarında nerelerde ne döndüğünü hiç bilmezdim. Takılmazdım. Narkotik derken, ağır narkotizmden değil, ot içmek, esrar içmekten söz ediyorum. Benim de üç-beş içmişliğim vardır ama, o tarz insanlarda içmeyenlere karşı hep bir tuhaf göz vardır ve o hep rahatsız etmiştir beni. Bu bok içilince yapılır, içmeyenler yapamaz ve sen içmediğin için dünyayı çok köşeli görüyorsun, hal-

buki gerçeği ancak bunla görürsün... Üstünkörü, ağzıma geldiği gibi söylüyorum ama, buna benzer bir tavır vardı ve bu tavır hep yabancı gelmiştir bana. O nedenle kaçınmış olabilirim.

Çekirdek Sanatevi'nin sürdüğü dönemde size TRT'de programlarda rastlıyorduk. Biri Fikret Kızılok'la beraber yaptığınız bir çocuk programıydı... Diğeri de İzmir televizyonunun bir programı; hatta konuklar çağırıp müzik yapıyordunuz...

Çocuk programına çocuk şarkıları yazmıştık Fikret'le. Yalnız biz değil, TRT herkese ısmarlamıştı. Bizim de yaptığımız 12 şarkı vardı galiba, onları dört hafta üstüste söyledik... Öbür programda ise bir kere Jak Esim'i çağırmak istedim. TRT'ciler etnik müziğe yer vermeyeceklerini söylediler. "O zaman ben de yapmıyorum" dedim. Türkiye'deki Yahudilerin müziği etnik müzik bile olsa, Türk televizyonlarında çalınmasının yasaklanmasını anlamam mümkün değil, öyle bir kuruma gitmem de mümkün değil. Üç hafta sürdü. Robert Johnson'la, Erkan'la, İlhan Şeşen'le yaptım, dördüncü de Jak olacaktı...

Barlarda çalmaktan rahatsız değil misiniz? Sizin müziğinizin yeri orası mı?

Tabii ki değil... Ama çalmak zorundayım, bu kadar basit. Böyle para kazanıyorum. Hiç tanımadığım yerlerde çalmıyoruz, tanımadığım türde insanlara da çalmıyoruz, sosyete barında göremezsin beni. Bana ayda bir tane konser vermemi sağlasalar, hiçbir barda çalmam. O bir konserle yaşarım ama öyle bir düzenek yok.

Bardayken, seyirci pek umurunuzda değilmiş gibi çalıyorsunuz sanki...

Gün gün değişiyor. Bizim müziğimize sempati gösteren bir kalabalıkta keyif alıyorum. Ama kim kime dum duma bir cumartesi akşamının saturday night fever'ına kapılmış insanların arasında hemen filmi koparırım.

Bazen şey de yapıyorsunuz galiba... Yani...

Sataşıyorum. *(gülüyor)* Fırça da atıyorum. Orada Bülent Ortaçgil çalındığı belli. Seçerek gelmişsin zaten. Ve bu şarkılar "hadi el çırpıcaz, dans edicez" şarkıları değil. Eğer öyle bir amacın varsa başka bir bara git. Tabii ki ölüm sessizliği istemiyorum ama, başka insanların ambiyansını bozacak şekilde yüksek sesle konuşan insanlara iki lafım var orda. İlk çaldığım zamanlarda daha serttim, bazen bırakıp gidiyordum, ara veriyordum, ama şimdi espriye vuruyorum.

Plaklarınız çok satıyor olsa, barlarda çalmaya devam eder misiniz?

Çalmak da bir hastalık biliyor musun? Erkan'da, Gürol'da çok görürüm bu hastalığı. Erkan hep elinde gitarla yaşıyor. Çalmadan duramıyor. Geçen gün Gürol'un evinde kaldım. Gece üçte eve geldik, içkiler içmişiz, hadi allah rahatlık versin dedik, bir baktım Gürol elinde basla gidiyor yatmaya. Daha bir saat çalacak, ondan sonra uyuyacak herif. O hastalık olmasa, öyle çalamazsın işte. Bende de yavaş yavaş o hastalık başlıyor. Çalamadığım zaman suçluluk hissediyorum. Bunun en pratik çözümü de barlar.

Beğenmediğiniz şarkınız var mı hiç?

Hepsini seviyorum. Hepsi de hayatımın bir döneminin bir parçasını ifade ediyor bana en azından. Yüzlerce eskizim var. Yıllar içinde ya unutulur giderler ya aklımın bir kenarında kalıp bir gün başka bir şarkının malzemesi olurlar. İnsan memory'si dediğin nedir ki? Arkalara bir yerlere bir şeyler atıyorsun, sonra bir şeyler yakaladığını zannediyorsun, o kim bilir nerenin neresinden fikir alan bir şey. Mesela Fikret'le yazdığımız "Bizim Şarkılarımız" şarkısının melodik yürüyüşüyle, "Çığlık Çığlığa"nın melodik yürüyüşü benzeşiktir. Bu benim bilinçli seçimim değildi, sonra düşündükçe anladım... Ben ancak gitar çalan insanların anlayabileceği bir şeye özen gösteriyorum: Her şarkım bir etüddür. Hiçbirinin çalınış biçimi bir ötekine benzemez. Mutlaka ufak bir gitar esprisi vardır. Mesela Bob Dylan'ın sadece melodik kurgusu vardır ve çalakalem söyler, bir şarkıda bir roman bile söyler, o kadar laf ebesidir. Gitar partisyonu açısından bir enteresanlığı yok, ama Donovan öyle değil. Donovan'ın şarkılarında daha ustaca gitar, daha renkli gitar armonisi vardır. Gitar pozisyonu ustalığım olduğuna inanıyorum. Bir akoru herkes bir türlü basar, ben öyle basmam, başka türlü basarım. Bu albümde iki-üç şarkıda gitarı open-tuning çaldım, gitarların akordu değişik, genellikle slide gitarcıların kullandığı bir teknik... Aslında ne zaman gitar çalıştıysam, teknik çalıştıysam, armoni, müzik çalıştıysam, o dönemlerde hiç şarkı yazamamışımdır. Kendimi bıraktığım zaman, ya da elime gitarı alıp akorların üzerinde fazla kendimi kısmadan gezindiğim zaman daha rahat şarkı yazmışımdır. Şunu demek istiyor olabilirim: Müzik sadece teknik değil, çalabilme kapasitesi ya da virtüozite değil. Bunlar başka şey, kurgulamak başka şey.

Şarkı bittiğinde nasıl bir tatmin duygusu hissedersiniz?

"Benimle Oynar mısın" şarkısı bittiğinde uçtum mesela. Bebek'ten bir yerlere kadar epey yürümüştüm. "Bu işi yaptım" diye kendi kendimle gururlanmıştım. "Değirmenler"de de bunu hissettim. O şarkıyı 10 dakikada falan yazdım. Tam mühendislik zamanlarımdaydı. "Oyuna Devam"da, "Kızıma Mektup"ta da o duyguyu duyduğumu hatırlıyorum... Birçok şarkımda şöyle bir demleme metodum var: Şarkıyı yazarım, ilk kaba hali kendi otosansürümden onay alır, o şarkıları kimsenin duymayacağı bir şekilde bir-iki yıl kendi kendime çalarım. Şarkı olunca kendini belli eder. Bir daha sözleri değişmez. Son şarkılarda bir şey oldu: Erkan şarkıyı dinler, çok beğenir, "şurda şunu desene" der, kıramam. Hasankeyf sözcüğünü kullanmamı Erkan istedi. "Arabam bir ok gibi"nin üstüne, "yollarsa yay" demem için Erkan ısrar etti. Başka ısrarları da olmuştur ama, kabul etmemişimdir herhalde. *(gülüyor)*

Çekirdek kasetlerinde kendinizden bahsederken, "çok zor şarkı çıkarıyor ve coşkuya dönük değil şarkıları" diyorsunuz, "kent çocuğu" olduğunuzu söylüyorsunuz...

O lafların üzerinden 14 sene falan geçti. Artık yılın aşağı yukarı dört-beş ayını Bozburun'da geçiriyorum ben. Denizle daha yakından bir ilişki içindeyim. Köylük yerlerde doğa çok etkiliyor insanı. Bir yağmur yağdığı zaman hissettiğin duyguları şehirde hissetmen mümkün değil. Yağmur karşıdan geliyor, geldiğini görüyorsun, dağları taşları aşa aşa geliyor. Şehir çocukluğundan köy çocukluğuna böyle bir yolculuğum var. Ama ben burda büyüdüm, burda oldum, bunun etkisinin kolay kolay değişeceğini sanmıyorum. Çekirdek zamanından sonra yazdığım "İkinci Perde" ve "Oyuna Devam"daki şarkılar yeteri kadar coşkulu şarkılar.

Kuşlu şarkılarınızın sayısı gittikçe artıyor... Doğayla haşır neşirliğinizin sayesinde mi?

Ben de kendime bunun nedenini soruyorum. Bir psikoanalizciyle konuşmak lazım. Acaba mutluluk özlemi midir? Halbuki son derece mutlu olduğumu iddia ediyorum. Aslında uçma korkum da var benim. Uçaktayken her dakikayı sayarım.

Kuşun sizi çarpan tarafı uçuyor olması mı?

Sanıyorum, havadan bize bakıyor olması. Tepeden aşağı görme fikri inanılmaz... Yoksa kuşun güzelliği ya da rengi değildir beni çeken.

Ama renklendiriyorsunuz kuşları. "Ak Kuşlar Kara Kuşlar" vardı, şimdi de "Mavi Kuş" var.

Evet, boyuyorum demek ki onları. *(gülüyor)*

Aşk şarkıları da fazlalaştı. "Aşk Var" şarkısında aşk, özellikle bir çözüm olarak öneriliyor gibi.

Aşk şarkısı yazmak için her seferinde aşık olmana gerek yok. O duygunun ne olduğunu anladıktan sonra yine yazıyorsun. Aşk, bence ortak paydamız. Kim olursan ol, bir kere aşık oluyorsun. Ve çok dolu ve içten yaşıyorsan, insanları birbirine yardımcı edecek duyguların ipuçlarını da yaşayabilirsin aşkın içinde. Çok bireysel bir şey belki ama, en az iki kişiyle yaşanıyor. Bir komünikasyon söz konusu. Bir teslimiyet söz konusu: Kendini başka birine bırakıyorsun, düşünsene! Ama kurtarıcı olarak da görmüyorum pek. Aşk sivri bir duygu olduğu için kurtarabildiği gibi batırabilir de...

Aşk cinayetleri de var...

(gülüyor) Öyle şeyler, aşkı yaşarken, ya aşağılık kompleksinden, ya güvensizlikten, ya hiçbir şeye inanmamaktan oluyor, ya da ataerkil toplumun erkeği olmaktan... Aşkın suçu yok bunda. Suç cinayet işleyende. *(gülüyor)*

Bir şarkıda da "Oyuna devam ama eski havası yok" diyorsunuz. Bu sözler de pek öyle "coşkuya dönük" değil...

Oyuna devamın doğruluğuna inanıyorum da, Türkiye'nin de bu durumundan hoşnut değilim. Bence tuhaf bir durum var Türkiye'de. Beni etkileyen öyle büyük bir kültür olayına rastlamıyorum, büyük bir sanat olayına rastlamıyorum, enteresan bir politikacıya rastlamıyorum, allahtan bir takım yazarlarımız var, ama azınlıktalar. İlgi alanlarımıza bakıyorum, televizyona bakıyorum, iki klip seyrediyorum, hasta olacağım! Bu kadar kalitesiz olamaz bence Türkiye. Küfretmek babında, zaman zaman "ulan nerden Türk oldum" dediğim oluyor kendi kendime. Bunlara layık mıyım ben, diye soruyorum.

Sizin müzikal çizginizin örnek alındığınızı hissediyor musunuz?

Evet, bu bir stres de yaratıyor. Mesela Türkiye'de bir sürü eski solcu bir sürü insanı etkiledi, bir sürü insanın hayatıyla oynadı, şimdi bütün söylediklerinin tam tersi bir hayat yaşıyor herifler. Gidip alakasız bir patronun televizyon şirketinde genel yayın müdürü olmuş herif. Ben hayatımda böyle bir değişiklik yapmadım. 30 yıl önce neysem, yolum üç aşağı beş yukarı aynı. Hayatın değişiklikleri, olgunlaşma, yaşlanma gibi şeylerin getirdikleri dışında bir kulvar değişikliği yapmadım. Yapmayacağımı da biliyorum, ama yine de bu bana biraz stres veriyor açıkçası. O sorumluluğu ve kısıtlılığı taşıyorum üzerimde. "Benimle Oynar mısın"la öyle güzel anıları var ki herkesin, o anılarının içine sıçmak istemem günün birinde.

30 yıl önce neysem, yolum üç aşağı beş yukarı aynı. Bir kulvar değişikliği yapmadım. Yapmayacağımı da biliyorum, ama yine de bu bana biraz stres veriyor açıkçası. O sorumluluğu ve kısıtlılığı taşıyorum üzerimde. "Benimle Oynar mısın"la öyle güzel anıları var ki herkesin, o anılarının içine sıçmak istemem günün birinde.

a→

ABDÜLVAHAP

"Her şeyden önce duyguyu, ruhu, Türk müziğinden aldık. Bizi ezgi yapısında etkilediniz. Eskiden Araplarda yerleşmiş, sistemli bir müzik yoktu. Peşrevlerinizi, semailerinizi, longalarınızı çalarak yetiştik, hem ezgilerinizi, hem makamlarınızı öğrendik. Daha sonra, size alternatif olacak bir müzik yaratmaya çalıştık ve bugünkü Arap müziği doğdu. Ben, müziğe Türk saz eserlerini öğrenerek başladım. Yıllarca Tanburi Cemil Bey'in, Osman Bey'in, Salim Bey'in peşrevlerini, semailerini çaldım. Hatta 1940'larda bazı Türk şarkılarını Arapça okudum. Sizden ruh aldık, batıdan teknik. İcra tekniğini ve çok seslendirmeyi batıdan öğrendik."
Gösteri dergisi, Aralık 1989 sayısında Murat Bardakçı'yla mülakat

A CAPELLA

"Tıpkı kapella'da olduğu gibi" anlamına gelen İtalyanca bir sözcük. Kapella'dan kasıt, şapel, yani küçük kilise. A capella terimi, eskiden kiliselerde seslendirilen, çalgıların katılmadığı çoksesli dinsel müzik yapıtlarının biçemini belirtirdi. Günümüzde, dinsel olsun olmasın, çalgı eşliği kullanılmadan seslendirilen koro yapıtına denir.

b→

BIKO, STEPHEN

Tıp öğrencisi olan Stephen Biko, Güney Afrika Öğrenci Birliği'nin kurucusu ve Güney Afrika Siyah Bilinç Hareketi'nin önderlerinden biriydi. 1973'te sakıncalı sayılarak evinde göz hapsine alınmıştı. Son defa bir yol kesme olayı yüzünden tutuklanmasından önce de, birkaç defa gözaltına alınmıştı. Bir ay sonra polisler tarafından sorguya çekilirken bir "boğuşma"da beyin sarsıntısı geçirdi. Bundan sonra, çıplak olarak, kapalı bir polis arabasının arkasında, Port Elisabeth'den Pretoria'daki hapishaneye 600 millik bir yoldan getirildi. 12 Eylül 1977'de, otuz yaşında bir hücre köşesindeki yer minderi üzerinde öldü.
Biko öldüğü sırada East London Daily Dispatch'de yazı işleri müdürü olan arkadaşı Donald Woods şöyle yazmıştı: "Bana göre Steve Biko, gittikçe büyümekte olan Güney Afrika ırk sorununun çözümlenmesi için barışçıl bir çözüm yolunun bulunabilmesinde son umudu temsil ediyordu." Güney Afrika hükümetini suçlayan yazıları fazla uzayınca, Woods da gözaltına alındı. Hapiste gizlice Biko'nun biyografisini yazdı, daha sonra da muhtemelen papaz kılığına girerek kaçtı.
Biko'nun ölümünden üç yıl sonra şarkının plağı yapıldı. Peter Gabriel'in gösterilerinin en etkileyici anlarını oluşturdu, en etkili mesaj şarkısı haline geldi ve Uluslararası İnsan Hakları kuruluşunun resmi olmayan şarkısı olarak yerini aldı. Şarkıyı daha sonra Joan Baez ve Simple Minds da plak yaptı. Biko ve Woods'un öyküsü, Richard Attenborough'nun "Cry Freedom" filminin de temelini oluşturdu.

BRONTE, EMILY

Bütün kadınlar bir yana, Emily Brontë ayrıcalıklı bir lanetin kurbanı gibidir. Otuz yaşında sona eren hayatı onu, mümkün olanın uzağında tuttu daima. 1818'de doğdu ve Yorkshire presbiteryumunun dışına çıkamadı; taşrada, fundalıkların arasına sıkışıp kaldı; onu zorlu bir eğitimden geçiren İrlandalı papazların katılığı, doğanın sertliğinden ileri geliyordu sanki; üstelik, ana kucağının sakinleştirici sıcaklığından da yoksundu... Annesi çok genç yaşta ölmüştü; iki ablası da son derece katı insanlardı. Yoldan çıkmış erkek kardeşi mutsuzluğun romantizmi içinde tükenip gitti. Brontë kızkardeşlerden her üçünün de, bir yandan presbiteriyenlere özgü katılığın peşinden sürüklenirken, bir yandan edebi yaratımın insanı kızıştıran çalkantılarını yaşadıklarını biliyoruz. Kızkardeşler arasında günden güne artan yakınlığa karşılık Emily, ruhsal yalnızlığını sürdürdü ve imgeleminin düşsel varlıkları, işte bu yalnızlık ortamında gelişip biçimlendi. Kendi içine kapalıydı; iyiliği, hareketliliği ve fedakarlığıyla yumuşaklığın simgesi görüntüsü veriyordu. Bütün yaşamı bir tür sessizlik içinde geçti; dış dünyayla ilişkisinde bunu bozan tek şey edebiyattı. Bir akciğer hastalığına yakalandı ve kısa süre sonra öldü. Öldüğü günün sabahında yatağından kalktı ve her zamanki gibi kardeşlerine katıldı; hiçbir şey söylemedi; öğlenden hemen önceki dakikalarda, yatağına ulaşamadan öldü. Doktora görünmek istememişti. Ardında az sayıda şiir ve bütün zamanların en güzel edebiyat eserlerinden birini bıraktı: "Rüzgârlı Bayır". Aşk hikayeleri içinde belki de en güzeli, en şiddetlisi...
Georges Bataille, *Edebiyat ve Kötülük*

d→

DUNCAN, ISADORA

İrlanda asıllı Amerikalı kadın dansçı. 1877'de, San Fransisco'da doğdu. Klasik dans eğitimi gördü, ama çok çabuk sıkıldı ve bunaldı; antik Yunan dansından da esinlenerek doğaçlamaya dayalı "serbest" üslûbu yarattı. Dans için yazılmamış besteler eşliğinde, çıplak ayakla dans ediyordu. Günümüzün modern balesi, Duncan'ın üslûbu üzerine kuruldu. Ülkesinde ilgi görmeyince, 1900'de Avrupa'ya gitti, çeşitli resitaller verdi, ünlendi. Almanya, Fransa ve Rusya'da dans okulları kurdu. Amerikalıdan çok, Avrupalı gibiydi. Muhafazakar Amerika, ziyaretlerinde Duncan'a pek de iyi davranmıyordu, "bolşevizm"le suçlandı. Başına buyruk, fırtınalı yaşamı, gösterilerinden çok daha ilgi çekiyordu kimi zaman. Oyun yazarı ve sahneye koyucu Gordon Craig ve şair Sergey Yessenin'le olaylı evlilikler yaptı. 14 Eylül 1927'de, fularının araba tekerleğine takılması sonucu boynu kırılarak öldü. Ölümünden bir sene sonra "My Life" (Hayatım) adındaki otobiyografisi yayınlandı.
1968'de Duncan'ı konu alan "Isadora Duncan" adında bir film çekildi. Karel Reisz'ın yönettiği filmde, Duncan'ı Vanessa Redgrave oynuyordu.

e→

ENEL-HAKK

Enel-Hakk (Tanrı benim) demişti Nesîmî.
"İnsan gökten de üstündür, esîrden de. En güzel biçim, insan biçimidir... Arş'tan da yücedir, düşünceye de sığmaz. Bu paha biçilmez varlığın değerini söylesem, ben de yanarım, duyan da yanar..." (Mevlana)
"Nesîmî'nin serüvenlerinden aklımda tek şu kalmıştı: Diri diri derisini yüzmüşlerdi! 'Sizin inandığınız tanrı benim ayağımın altındadır' demişti. Geceleri yatağıma girdiğimde diri diri derisi yüzülen bu büyük adamın öyküsünün yarattığı heyecan içinde uyuyacaktım. "
(H.C. Yalçın)
Nesîmî'yi canlı kılan özellik, tek bir sözcükte ve o sözcüğün yarattığı etkilerde, algılanış tarzlarında, belirli bir tarihsel dönemde, belirli bir toplumda oynadığı rollerde aranmalıdır. "Enel-Hakk" bir kelimedir. Tüm tarihimizde, söyleyeni "yaralayan" bir kelime olmuştur. Öte yandan bu kelimeyi söyleyenleri yaralayanlar da çeşitli yaralar almışlar, öncelikle de bu kelimenin kendisinden yaralandıklarını hissetmişler ya da belki bilinçli olarak farketmişlerdir. Nesîmî'nin Enel-Hakk deyişiyle sonuçlanan yaşam çizgisine girişinin ilk noktasının "kendi olmaya" yönelmesiyle başladığını kabul edebiliriz:
"Kendinde kendini gör, nasıl bir ruh ve ten bileşimisin / 'Yokken var ol' emriyle varolanların ereği sensin."... "Kendini tanıdı böylece Hakk'ı da bildi / Birlik yolunda tohumu ekti."
Enel-Hakk düşüncesi İslâm toplumlarında, toplumsal-siyasi yaşam üzerinde de "niçin"i çok derinlerde olmayan kalıcı izler bırakmıştır. Bu sözcüğü kullandıkları için yok edilenlerden söz edilirken, çağdaş araştırmacıların birçoğunda rastlanan eğilim, onların, "yanlış anlaşıldıkları" için idam edildikleri ya da topluca

yok edildikleri şeklindedir. Bu yaklaşımın aksine, çağlarının din ve siyaset egemenleri Enel-Hakk kavramını çok doğru değerlendirmiş ve konumlarının, zihniyetlerinin gerektirdiği tavrı almışlardır...
Reha Çamuroğlu, *Sabah Rüzgârı*

f→

FARMER, FRANCES

"Seattle gençliği cehenneme giderse, önlerinde Frances Farmer olacak". 20'lerin sonlarına doğru, Seattle'lı bir papaz böyle diyordu. 90'ların başında ise, Nirvana, "Frances Farmer Seattle'dan İntikamını Alacak" diye şarkı yazdı. Papazın isyanına sebep, lise öğrencisi Frances Farmer'ın bir ulusal yarışmada birincilik kazanan denemesiydi: God Dies (Tanrı Ölür). Nirvana'nın "intikam" arzusuna sebep ise, Farmer'ın cehenneme çevrilen hayatıydı. Frances, üniversite yıllarında öğrenci hareketinin önderlerinden biri olmuş, daha sonraları ise kalemiyle ünlenmişti. Hollywood, kaleminden değil, "fotojeni"sinden etkilenmiş, onu "Yeni Garbo" diye lanse etmiş ve Frances, 30'ların sonuyla 40'ların başında stüdyoların gözdesi olup Cary Grant gibi starlarla başrol oynamıştı. Gelgelelim, kaderi Cahide Sonku'nunki gibiydi. Fazladan, alnında "kızıl komünist" damgası vardı ve alkol bağımlılığından başka bir sorunu olmadığı halde, kafadan kontak annesinin katakullisiyle akıl hastanesine kapatılmış, tam 11 yıl "Guguk Kuşu"nu yatılı okul hikayesi saydıracak bir eziyet görmüştü. Taburcu edildiğinde bir TV'de Hollywood klasiklerini konu alan bir programın sunuculuğunu yapmaya başladı, ancak 1970'de gırtlak kanserine yenik düştü. Akıl hastanesinde yaşadığı dehşeti anlattığı otobiyografisinden (Will There Really Be A Momming) yola çıkan Graeme Clifford'ın "Frances" filminde, Frances'i Jessica Lange canlandırdı ve performansıyla Oscar'a aday gösterildi.

h→

HASANKEYF

(Eski adı, Hısnıkeyfa) Güneydoğu Anadolu'da, Dicle nehrinin güney kıyısında Batman iline bağlı ilçe merkezi kasaba. Mezopotamya uygarlığından günümüze kalan antik bir kent. Hasankeyf'in bir mağara uygarlığının merkezi olduğu, beş binden fazla doğal mağaranın bulunduğu bölgenin nehir kıyısında bulunması nedeniyle ilk insanların burayı tercih ettikleri sanılıyor. Hasankeyf, Diyarbakır ile Cizre arasında, kara ve su yolları üzerinde köprübaşı hizmetini görüyordu. 13. yüzyılda Moğollar şehri yakıp yıktılar, birçok yazılı eser ve kitabe yok oldu. Dicle üzerindeki Artukoğullarından kaldığı zannedilen köprü, Hasankeyf'in en ünlü mimari eseriydi. Hasankeyf'te Ortaçağ İslâm yönetimi zamanından kalma anıtların bir bölümü hâlâ ayakta. Bölge, 1967 yılında SİT alanı ilan edildi. Mağaralarda yaşayan halk mecburi iskana tabi tutulup şimdiki ilçe merkezine yerleştirildi. Ama antik kent SİT alanı olmasına rağmen hiçbir çalışma yapılmadı. Ünlü Kürt destanı Mem û Zin'in de geçtiği yer olarak bilinen Hasankeyf, halen yapımı süren Ilısu barajının suları altında kalacak. Bölgede daha önce Samsat, Nevala Çoli gibi binlerce höyüğün sular altında kaldığı gibi, Hasankeyf de sular altına gömülecek. Her yerden farklı, aynısının tekrar inşası imkansız bir yer, hiçbir kültürel elektriğe sahip olmayan bir "proje" için yitip gidecek. Hasankeyf için bir şeyler yapmak gerekiyor. Kararlar verilmiş, imzalar atılmış durumda ama, insanlık tarihinin her döneminin izlerini bugüne taşıyan canlı bir belgenin göz göre "boğulmasına" da insanın içi razı olmuyor. Hasankeyf'in yaşaması, dünyanın yaşaması, insana tarihi, geçmişi, sürekliliği dolaysız göstermeye devam etmesi demek... Tek başımıza değil, yan yana gelerek sonuç alabiliriz. Lütfen Hasankeyf Gönüllüleri'yle temas kurun. Tel: 0 216 414 4 74

p→

PİYANOÇALAN

Babam kendisini piyanist değil, piyanoçalan olarak görürdü. Rolf Marcus, piyano çalan olması gerektiğini iddia ediyor, sözcüklerin arasında bir boşlukla, ama ben diyorum ki piyanoçalan babamın ne olduğu hakkında daha iyi bir fikir veriyor. Piyano. Ara. Çalıcı. Önce piyano vardır, bekleyen. Sonra çalan çıkar ve çılgınca alkışlarsınız. Hayır, zavallı babacığım için hiç de öyle değildi. Piyanoçalan, onun hakkında iyi bir fikir veriyor, çalgısıyla bir bütün, içiçe. Barda, sinemada, Blackpool'daki rıhtımın sonunda her zaman piyanoçalandı. Belki biraz hayalcilik oluyor, ama piyanoçalan, bana, hep yüksek pedalla çok hızlı çalan biri izlenimi verir. Babam gayet yavaş da çalabilirdi, çaldığı piyanoların pedalları bazen çalışmasa bile. Ama çalıştığı tür işler, genelde diğer gürültüleri bastırabilmesi için bangır bangır çalmasını gerektirirdi.
Neyse oydu. Profesyonel bir piyanoçalandı. Profesyonel. Bu adı hak ettiğinden emin değildi. Profesyonel demek, beyaz papyon, kuyruklu smokin ve alkış demekti. Ama, ona da söylediğim gibi, profesyonel aynı zamanda hayatını ondan kazanıyor da demektir. Bir amatör gibi çalsa da profesyonel olabilir insan. Hayatını piyanodan kazandığı barizdi. Onunkine hayat denebilirse tabii...
Anthony Burgess, *Piyanoçalanlar*

t→

TURBULENT INDIGO

y→

YALELLİ

Fransızların, rock'n'roll'a, "yeah, yeah" nidalarından mülhem "ye ye müziği" demeleri gibi bir şey. Türkler de Arap müziğiyle dalga geçmek için "yalelli" lafını kullanıyorlar. Peki bu sözcük nerden geliyor? Bu konuda Hakkı Devrim'in Meydan Larousse'una güveneceksek yandık. Çünkü Meydan Larousse'daki Yalelli maddesinde, bu sözcüğün Arapça "ya lelli"den geldiği yazılı. *(Yalelli i. [ar. ya lelli] "Arapça şarkı" anlamında alay yollu kullanılır)* Oysa bildiğimiz kadarıyla Arapçada "lelli" diye bir sözcük yok. Varsa da konumuzla alakası yok. Yalleli aslında "Ya leyl"den geliyor. "Ya" ey demek, "leyl" de gece. Çöl ikliminde bütün gün güneşin alnında karanlığın çökmesini bekleyen insanlar, haliyle "ey gece, geleceksen gel artık" gibilerinden şarkılar yazıyorlar, bizim beyefendiler de beğenmiyor, "yalelli" deyip geçiyorlar.

Pencereden kar geliyor aman annem
Gurbet bana zor geliyor aman annem
Gurbet bana zor geliyor ben öleyim

Sevdiğimi eller almış aman annem
O da bana ar geliyor aman annem
O da bana ar geliyor ben öleyim

Kekliğimi doyurdular aman annem
Kanadını ayırdılar aman annem
Kanadını ayırdılar ben öleyim

Bu nasıl zalim yaraymış aman annem
Beni sindin ayırdılar aman annem
Beni yardan ayırdılar ben öleyim

Pencereden kar geliyor Anonim/Harput
Erkan Oğur - İsmail Demircioğlu'nun "Gülün Kokusu Vardı" albümünden

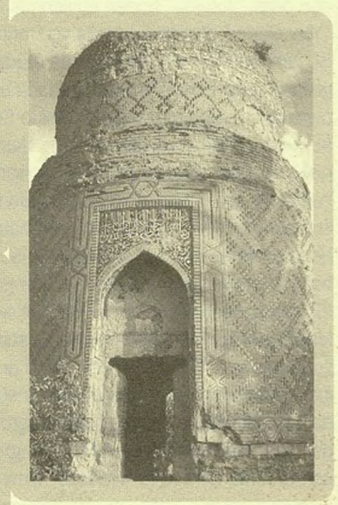

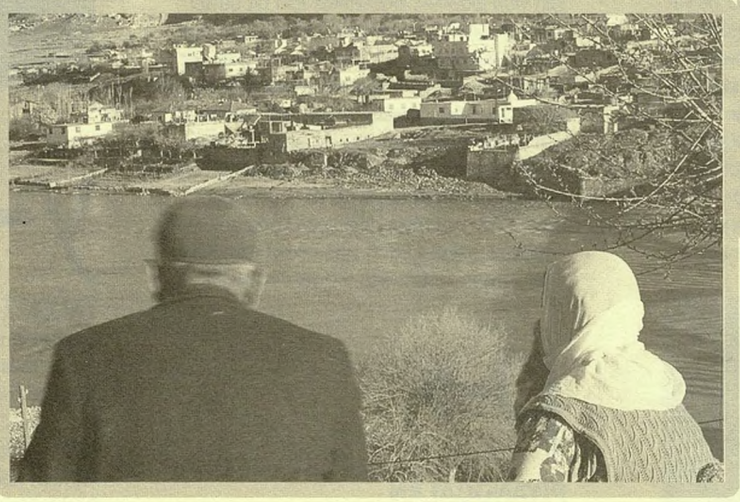

❶ ❷ ❸ ❹ Şadiye Çetintaş ❹ Zeynep Zayıf
(Hasankeyf Gönüllüleri)

"Hasankeyf batmasın"